

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Men ét jeg ved...

REDAKTION: FINN BRÆSTRUP KARLSEN

Publief

METODISTHISTORISK SELSKAB
KURÉR-FORLAGET

*Foran mig er en vej, jeg ikke kender,
en sti, hvorom i dag jeg intet ved.
Jeg aner ikke, hvad i morgen hænder,
om dagen bringer kampe eller fred.*

*Men ét jeg ved,
mit liv er i Guds hænder,
og Gud er evig kærlighed.*

Emil Larsen

DEN DANSKE METODISTKIRKES HISTORIE

METHODISTHISTORISK SELSKAB
KURÉR-FORLAGET

© Metodistkirken i Danmark

Udgivet år 2000

ISBN 87-983951-8-1

Redaktionsudvalg:

Christian Alsted

Hans Ole Carlsen

Finn Bræstrup Karlsen (ansvarshavende)

Forsidebilledet: Ingeborg Kehlet - Kunstforlag.

Udgivet med støtte fra Metodistkirken i Danmark

Hakon Holm Aps, Grafisk Produktion & Design

Skrift: Times

INDHOLD

INTRODUKTION	7
KAPITEL 1: Det begyndte i Amerika af Karen Anette Nielsen	11
KAPITEL 2: Vækelse og kirkebyggeri af Elisabeth Karlsen	35
KAPITEL 3: Selvstændiggørelse og sociale initiativer af Karen Anette Nielsen	46
KAPITEL 4: Mellemkrigstiden. Bast-sagen af Jørgen Thaarup	62
KAPITEL 5: Anden Verdenskrig af Eigil Carlsen	93
KAPITEL 6: Efterkrigstiden af Robert Nielsen	102
KAPITEL 7: Signalement af vor egen tid af Finn Bræstrup Karlsen	118
KAPITEL 8: Metodisterne - et syngende folk af Per Bhutho	136
KAPITEL 9: Kirker og kapeller 1866-1999 af Hans Ole Carlsen	159
LITTERATUR TIL DE ENKELTE KAPITLER	192
HISTORIEN I STIKORD af Erik Kristoffersen og Finn Bræstrup Karlsen	197
BILAG 1: Metodistkirkens organisation af Jørgen Thaarup	212
BILAG 2: Statistik af Erik Kristoffersen og Christian Alsted	215
BILAG 3: Metodistkirkens præster gennem årene af Birgit Jensen og Christian Alsted	217
BILAG 4: Liste over deltagere i Støttegruppen	221

INTRODUKTION

Det er snart 100 år siden der sidst udkom en samlet historie om Metodistkirken i Danmark. Dengang var Danmark et missionsområde for Metodistkirken i Amerika, et område i rivende udvikling. I anledning af kirkens 50 års jubilæum skrev pastor S. N. Gaarde om årene fra 1858 til 1908. På det tidspunkt, Gaarde skrev historien, og i årene derefter frem til 1920'erne bredte kirken sig fra København til hele landet. Der var menigheder og kirker i de fleste større danske byer, skoler, social virksomhed, søndagsskoler, spejdere, ungdomsarbejde og meget andet.

Så kom Bast-sagen. I 1920 var den danske metodistpræst ved Jerusalemskirken og leder af Centralmissionens store arbejde, Anton Bast, blevet valgt som biskop for hele Norden. Det var den første ikke-amerikaner som blev valgt til biskop i Europa, og glæden og stoltheden var stor i hele Metodistkirken i Norden. Men glæden var kort. Efter nogen tids indre uroligheder blev biskop Bast i 1926 idømt 3 måneders fængsel for underslæb og derefter afsat som biskop. Rets sagen og den megen medie-opmærksomhed skabte voldsomme dønninger. Metodistkirken var i krise, og tilbagegangen var dramatisk.

I de følgende år forsøgte kirken at komme til hægterne, og det begyndte at gå fremad igen, men kirken havde svært ved at genvinde sin tidligere styrke. Efter Anden Verdenskrig havde Metodistkirken som de fleste andre kirker problemer med at komme i kontakt med de mere og mere sekulariserede danskere.

Dette er altså historien om Metodistkirken i Danmark i medgang og modgang gennem næsten 150 år. Det er ikke nødvendigvis hele sandheden, om det der skete. Den er der ingen der kender, heller ikke denne bogs forfattere. Historie er aldrig objektiv. Når man har studeret kilderne, kommer der et tidspunkt, hvor man må vælge, hvordan man vil forstå det skete.

Forfatterne blev bedt om at skrive hele historien, fra før begyndelsen til i dag. Dermed vil en del af læserne selv have oplevet den tid og de begivenheder, som beskri-

ves i den sidste del af bogen. Det er ikke sikkert, læserne har samme opfattelse af begivenhederne. Nogle vil muligvis tænke: „Nej, det var ikke det, der skete. Det var ikke sådan jeg oplevede det.“ Sådan er det med historien, vi ser den gennem hver vores øjne. Men bogen er skrevet så ærligt, som det kan lade sig gøre, når det meste ses i bakspejlet, og man selv er en del af kirken.

Historien er skrevet af flere forfattere med hver deres indfaldsvinkel, og det bærer de enkelte kapitler naturligvis præg af. Fælles for dem er, at de har søgt at placere Metodistkirkens historie i en større historisk sammenhæng; der er udsyn til det danske samfund og til verden.

Karen Anette Nielsen skriver om det, der gik forud for Metodismens ankomst til Danmark, og om de første etableringsår under superintendent Christian Willerups ledelse.

Elisabeth Karlsen fortsætter fra 1865, hvor Metodistkirken blev et statsanerkendt trosamfund, og skriver om årene hvor Metodistkirken bredte sig til hele landet, nye menigheder blev dannet og en lang række kirker blev bygget. Karen Anette Nielsen skriver også om kirkens selvstændiggørelse og sociale aktiviteter i tiden omkring Første Verdenskrig, hvor en række nye arbejdsområder blev føjet til kirkens efterhånden vidt forgrenede arbejde. Som f.eks. Epworth Foreningerne (ungdomsforeninger), Kvindernes Ydre Missions Selskab (K. Y.M.) og Centralmissionen (socialt arbejde).

Jørgen Thaarup skriver om mellemkrigsperioden. Det er uden tvivl bogens mest dramatiske kapitel, som fortæller om den Bast-sag, som i årene efter blev forsøgt slettet fra kirkens kollektive hukommelse. Efter 70 års fremgang flygtede folk fra kirken i kølvandet på biskop Anton Basts dom og afskedigelse, og i løbet af få år halveredes medlemstallet.

Eigil Carlsen skriver om årene under Anden Verdenskrig, som var dramatiske år i Danmarks-historien, men meget stille år i Metodistkirken. Robert Nielsen fortsætter med årene efter krigen, år, som var præget af nyorientering.

Finn Bræstrup Karlsen skriver om de sidste 30 år af kirkens historie. Det er perioden

som i begyndelsen præges af ungdomsoprøret og danskernes kritiske afstandtagen til kirken. Det er også en eksperimenterende periode, hvor man i den sidste del begynder at mærke en åndelig opvågning.

Per Bhutho skriver et særligt kapitel om musikken og sangens væsentlige betydning i kirkens liv, og bogen slutes af med et billedafsnit, redigeret af Hans Ole Carlsen, med kirker og kapeller gennem tiden. Desuden er der et kapitel med „Historien i stikord,“ der opsummerer de væsentligste historiske begivenheder samt en række bilag med oversigter over kirkens organisation, kirkens præster, statistiske oplysninger m.v.

Denne bog har været mere end 10 år undervejs. Det var pastor Erik Kyst, som i sin tid præsenterede ideen for Metodisthistorisk Selskab og selv var aktiv i arbejdet frem til sin død i 1991. Det er værd at påpege, at bogen kun er blevet en realitet, fordi en række mennesker har lagt et stort frivilligt arbejde i projektet. Metodisthistorisk Selskab ønsker at takke de mange, som på en eller anden måde har været med til at samle det historiske puslespil til en helhed.

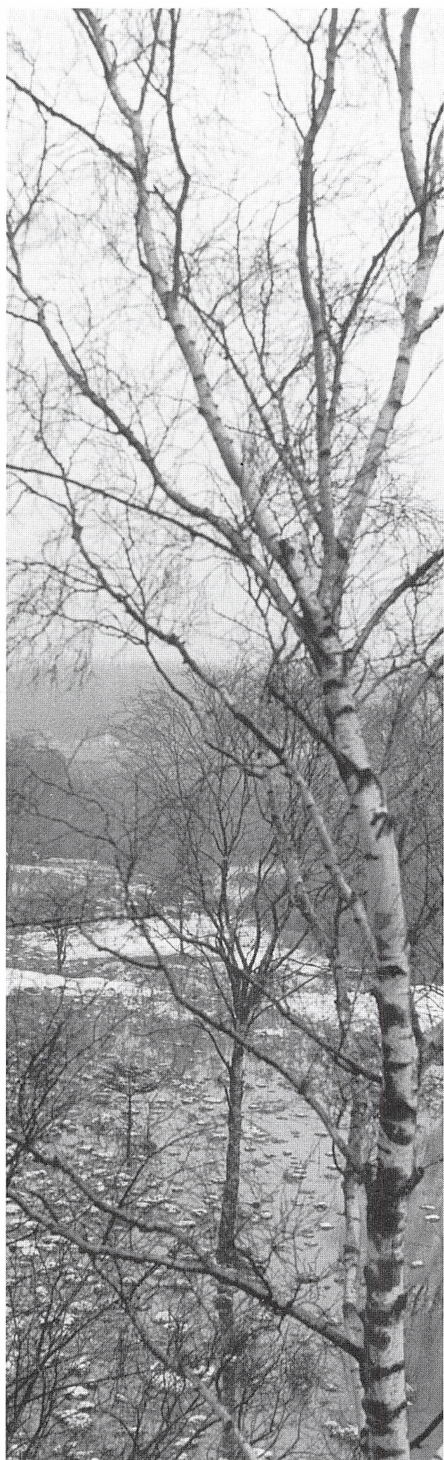
Men hvorfor skrive kirkens historie, hvorfor bruge tid på fortiden? Fordi historisk skrivningen ligesom historiefortællingen har betydning for vores identitet som Metodistkirke! Derfor skal det også være vores ønske, at den metodisthistorie som her foreligger, må være med til at udruste kirken til de udfordringer, det næste årtusinde byder på.

I den forbindelse kan bitre erfaringer, fejl og nedgangstider faktisk vise sig at blive en positiv ressource, dels fordi en forsoning med fortiden kan befri os for en kollektiv følelse af mindreværd og utilstrækkelighed, dels fordi nyt lys over historien kan få mennesker til at forundres over kirkens eksistens og begribe, at det er et Guds mirakel.

Vi har brug for den historie! Det er derfor med glæde og stolthed vi præsenterer „Den Danske Metodistkirkes Historie“.

Chr. Alsted

Formand for Metodisthistorisk Selskab

Det begyndte i Amerika

Skandinaver udvandrer til USA

I begyndelsen af 1800-tallet var forholdene for mange skandinaver præget af fattigdom og nød. Landbruget havde svært ved at følge med udviklingen og kunne vanskeligt brødføde den voksende befolkning. Desuden havde industrialiseringen og den deraf følgende urbanisering ført til, at man havde fået en stor gruppe sociale tabere i byerne.

USA var på det tidspunkt endnu tyndt befolket, og myten om, at man der kunne få masser af jord og tjene masser af penge på ingen tid bredte sig som en løbeild i Skandinavien.

Mange skandinaver realiserede deres sidste ejendele for at skaffe penge til billetten og rejste fulde af forventning til det forjættede land.

Ifølge Reid ankom 44.772 nordmænd, 116.665 svenskere og 32.974 danskere til New York i perioden 1814-1844.

Det var næppe mange af dem, der fandt,

hvad de søgte - men til gengæld blev de mødt af mange nye ting i det store, fremmede land.

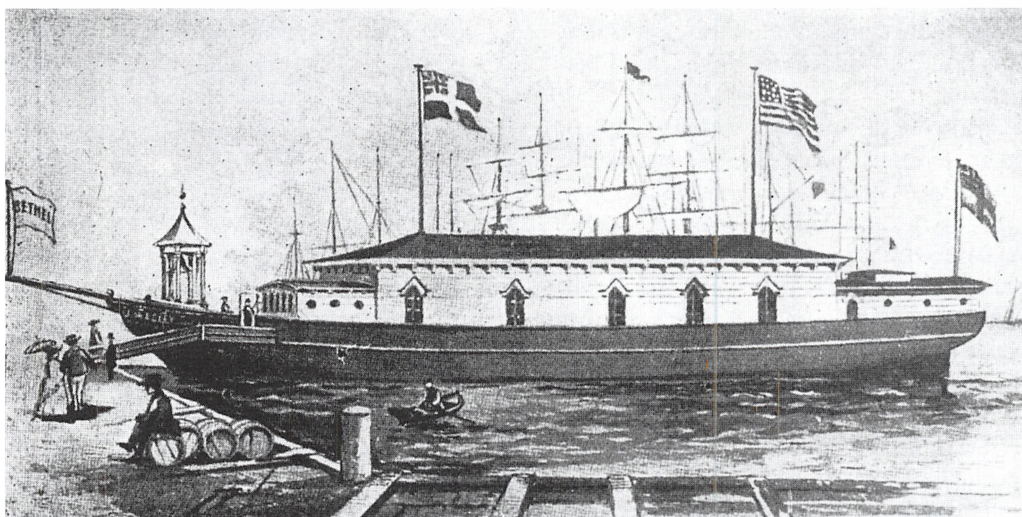
Nogle møder dér metodismen

Blandt de nye ting var en kristendomsform, der adskilte sig stærkt fra hjemlandenes stive statskirker. I USA fandtes et utal af religiøse vækkelsesbevægelser og frie kirker - blandt dem Metodistkirken.

Mødet med den nye kristendomsform kom for mange til at betyde, at de fik en religiøs oplevelse og en personlig tro på Jesus Kristus.

Metodistkirken i USA havde en slags sømandsmission - The Methodist Mariners' Bethel - med afdelinger i de større havnebyer. Dens formål var at tilbyde sømændene materiel hjælp og en religiøs tjeneste, der var tilpasset deres behov.

Med i dette missionsarbejde blandt

Det andet Bethelskib i New Yorks havn „John Wesley“.

sømændene var svenskeren Peter Bergner, som selv var tidligere sømand, men som siden 1832 havde arbejdet som tømrer i New York.

Han og andre af hans skandinaviske bekendte, som gennem sømands-missionen kom i kontakt med nogle af alle de skandinaver, der kom til New York, og som ikke havde andre steder at gå hen end spillebuler og værtshuse, indså, at de mange indvandrere havde brug for et sted, hvor de kunne samles og holde gudstjeneste og tale sammen på deres eget sprog.

Han samlede på eget initiativ 5 personer på et tysk skib ved pier nr. 11 og læste en prædiken for dem, men han var godt klar over, at der skulle andet og mere til.

Han kontaktede derfor David Terry, som var en af metodistkirkens sekretærer for missionsarbejdet, og bad om hjælp.

Terry mente, han kendte den rigtige mand til dette nye arbejde.

Skandinaverne får deres egen præst i det fremmede

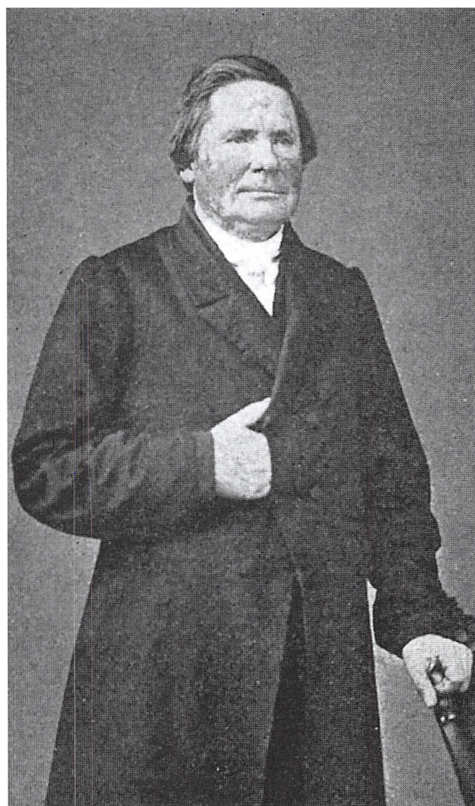
Olof Gustaf Hedström var født i Sverige 1803 og i 1825 var han kommet til New York, hvor han havde arbejdet som skrædder.

I 1829 giftede han sig med den amerikansk-fødte Caroline Pinknewy, som førte ham til Metodistkirken, hvor han blev omvendt.

Snart efter fik han kald til at blive præst, og fra 1835 betjente han forskellige menigheder i New York-konferencen.

Da Terry kontaktede Hedström, var denne ikke meget for tanken om at skulle arbejde blandt skandinaver - han syntes, han havde været væk hjemmefra så længe, at han var bange for, at han havde glemt sit modersmål, men Terry og Bergner fik ham overtalt til at påtage sig opgaven med at være præst for et nystartet arbejde blandt de skandinaviske indvandrere i New York.

På årskonferencen i maj 1845 blev Hedström udnævnt til North River Mission.

Pastor Olof Hedström.

I mellemtiden havde Bergner samlet penge ind og købt et gammelt skib, Henry Leeds, ved pier nr. 11, North River. Skibet blev omdøbt og fik navnet John Wesley, og det kom til at danne rammen om de følgende års arbejde blandt skandinaverne i New York.

Den første svenske metodistprædiken i USA blev holdt af Hedström ombord på Betelskibet d. 25. maj 1845.

På mindre end 1 år fandtes der en svensk-sproget menighed i New York på 56 medlemmer med en søndagsskole på 56 elever og 6 lærere.

Grupper af skandinaver, der havde været i kontakt med Betelskib-missionen dannede med tiden skandinaviske metodistmenigheder mange steder i USA og også i selve New York voksede arbejdet så kraftigt, at først den svenske og siden den norsk-danske menighed måtte gå i land og etablere sig i egentlige kirker.

FORHOLDENE I DANMARK VED METODISMENS KOMME

I begyndelsen af det 19. århundrede oplevede Danmark en større krise - vi deltog i napoleonskrigene på Frankrigs side og tabte. Blokaderne under krigen ødelagde handel og industri, og i 1813 kom statsbankerotten. Fattigdom og bolignød fulgte i kølvandet på disse begivenheder.

Teologi

Teologisk set var der også tale om en brydningstid.

I teologiske kredse var man meget optaget af de tanker, den tyske filosof Kant lagde frem. Hans lære om fornuften som den eneste kilde til erkendelse og hans tale om en almengyldig morallov spillede en rolle i megen teologi og forkyndelse.

En af fortalere for den fornuftsprægede og etiske kristendomsforståelse var H. G. Clausen. Som lærer på det i 1809 oprettede præsteseminarium, kom han til at præge mange af de præster, der virkede i første del af århundredet.

Skole

I 1814 blev folkeskoleloven færdig. Der sikredes syv års undervisningspligt og klassedeling.

Skolen bevarede den nære tilknytning til kirken, og folkeskolelovens formålsparagraf afspejlede såvel rationalismens som kirkens indflydelse. „Lærerne bør lade det være deres helligste pligt ved den hele undervisning at søge at danne den dem betroede ungdom til at vorde retskafne mennesker, nyttige borgere og gode kristne. De bør derfor stræbe såvel at uddanne deres lærlinges forstandsevner som at virke på deres sædelige karakter.“

Frie bønder, frie kristne grupperinger og frie skoler

En anden ting, der kom til at præge samfundsforholdene stærkt i begyndelsen af 1800-tallet, var bondens frigørelse 1788.

Bøndernes mulighed for at blive selvstændige og selvejende gav dem en ny følelse af økonomisk og social uafhængighed, og udskiftningen medførte, at den gamle kollektive bondekultur gik i opløsning. Bønderne blev individualister.

Dette afspejlede sig også på det kirkelige område.

Her kom selvfølelsen til udtryk som en kritik mod den rationalisme, der prægede præstestanden. Man indså, at præsternes forkyndelse og sakramentsforvaltning ikke var nogen garanti for sand kristendom - man måtte også på dette felt tage sagen i egen hånd. Det førte til dannelsen af mindre grupper, hvor man kunne dyrke kristendommen på sine egne præmisser.

Blandt de nye bevægelser kan nævnes „de stærke jyder“ - en fællesbetegnelse for en række vakte kredse på Vejle-egnen.

Som et synligt tegn på modsætningen til de kirkelige myndigheder tog de afstand fra den nye katekismus og salmebog - Balles lære-bog fra 1791 og Evangelisk-kristelig salmebog, som blev autoriseret 1798. I stedet holdt de fast ved Pontoppidans katekismus, som var udarbejdet 1738 for at sikre ensartethed i den i 1736 indførte konfirmationsundervisning, og Kingos salmebog fra 1699.

De forlangte også, at børnene skulle undervises efter Pontoppidans katekismus, og dette førte til voldsomme stridigheder med myndighederne, som greb ind med bøder og tvangsfjernelse af børnene.

Først i 1839 fandt man en løsning på det problem. Man kom i tanker om, at der jo kun var undervisningspligt - ikke skolepligt, og så oprettede man egne skoler.

Også på Fyn var der flere kredse af vakte. I

disse kredse mærkedes en stor indflydelse fra Hernhuterne i Christiansfeld.

Hernhuterne havde i begyndelsen af århundredet sendt præster til området, og ikke mindst den andagtslitteratur, disse havde spredt, kom til at betyde meget for de vakte på disse kanter.

Selskabstanken vinder indpas

På kirkesiden var det den svigtende kirkegang, der prægede debatten. Bortset fra enkelte ansete, rationalistiske prædikanter kunne ingen længere samle folk i bykirkerne, og en del kapellanier blev nedlagt og deres midler overført til skolerne.

Bibelsalget var næsten gået helt i stå, men tilskyndet af en besøgende skotsk præst, Henderson, stiftedes i 1814 Det danske Bibelselskab. Formålet var at skaffe billige bibler på et tidspunkt, hvor folkeskoleloven gav håb om, at flere ville være i stand til at læse dem.

Det lykkedes at sprede en hel del bibler de følgende årtier, og der blev også udgivet flere private oversættelser af NT.

Den engelske selskabstanke vandt også genklang hos præsten Bone Falck Rønne, der i årene 1817-21 stiftede Lyngby Bibelselskab, Traktatselskabet og Det danske Missionselskab.

Grundtvig

En af de personer, hvis kristendoms- og kirkeopfattelse kom til at sætte sig stærke spor i denne tid, var N.F.S. Grundtvig.

Han var uddannet præst og virkede som medhjælp for sin fader, præsten i Udby, i årene 1811-13. Da han ikke kunne overtage embedet efter faderen, rejste han til København, hvor han kastede sig over studiet af middelalderhistorie. I samme periode studerede han bibelen og søgte at få hold på sin egen indstilling til rationalismen og den

historisk-kritiske bibeltolkning, som var oppe i tiden.

I februar 1821 blev Grundtvig kaldet til præst i Præstø, og året efter fik han ansættelse som kapellan ved Vor Frelzers Kirke på Christianshavn. Han havde mange tilhørere til sine gudstjenester; men var dog ikke tilfreds. Han syntes ikke, der kom liv i hans tilhørere.

En mageløs opdagelse

Selv fortsatte han sin søgen indtil han i sommeren 1825 gjorde sin „mageløse opdagelse“.

Den sande kristendom var ikke at finde i det skrevne ord. Bibelen var jo ikke historisk ufejlbar, og den blev gjort til genstand for så mange og forskelligartede tolkninger, at man ikke kunne komme til klarhed ved at spørge teologerne.

Den sande kristendom var at finde i den levende menighed. Det var her kristendommen blev bragt ind i og formidlet til nutiden.

Det er det levende ord, som lyder i trosbekendelsen ved dåb og nadver, der er det sikre vidnesbyrd om sand kristendom.

I det talte ord ved dåb og nadver hører den kristne Gud tale til sig.

For Grundtvig var bibelen en uundværlig opslagsbog, men det er ikke det skrevne ord, der gør os kristne. Bibelen har sin plads på alteret, og dens ord bliver først Guds ord, når de forkyndes i en menighed.

Kort efter sin mageløse opdagelse kom Grundtvig i strid med en af tidens førende teologer, H.N. Clausen, og Grundtvig var så provokerende i sine udtalelser, at Clausen anlagde injuriersag mod ham og vandt.

I 1826 nedlagde Grundtvig sit præsteembede, og frem til 1839 levede han af at skrive.

Grundtvigs tanker i de frie kristne bevægelser

Dette betød dog ikke, at hans ideer døde ud. Mange af de nye gruppedannelser på landet tilsluttede sig hans syn på ordet og kunne uden videre overføre hans menighedssyn til deres egne grupper. Også en del yngre præster var optaget af hans tanker og en del af dem fik ansættelse på Fyn og i Sydvestsjælland.

I København havde Grundtvig haft mange tilhørere til sine prædikener, men da han nedlagde sit embede følte mange af dem sig hjemløse. En del af disse sluttede sig sammen i en frikirkelig bevægelse under ledelse af J.Chr. Lindberg.

En tid sluttede Grundtvig sig til forsamlingsbevægelsen, men han befandt sig ikke godt der. Han var ikke meget for tanken om at stifte frikirker, men ville hellere arbejde for en åbning af statskirken, så der blev plads til frie menighedsdannelser indenfor dens rammer.

Med kongens understøttelse foretog Grundtvig i perioden 1829-1831 tre rejser til England for at dyrke oldengelske studier. Disse studierejser betød, at han lærte metodismen at kende. Han besøgte metodistkappeller og oversatte nogle af Charles Wesleys salmer. Hans tanker om den fri kirke, hans forståelse af folkelighed/menneskelighed og hans skoletanker bærer tydeligt præg af indtrykkene fra disse englandsrejser.

Det kan nævnes at den kendte salme „Du som går ud fra den levende Gud“ er skrevet af metodisten J. Montgomery og oversat til dansk af Grundtvig. Men i dansk sammenhæng er det „blot“ en Grundtvig-salme.

I 1832 fik Grundtvig myndighedernes tilladelse til at holde aftensangsgudstjenester hver søndag aften i Frederikskirken på Christianshavn. Han samlede en større flok omkring sig, men følte sig hæmmet af, at han ikke måtte forvalte sakramenterne, som spillede så stor en rolle i hans kirkesyn.

I 1839 blev Grundtvig præst ved Vartov Hospital, og der virkede han de næste 33 år.

„Velkommen i den grønne lund...“

Den første baptistmenighed stiftes

Mens de grundtvigske synspunkter om en bevægelse inden for statskirken fandt genklang i mange af de socialt bedre stillede kredse - heriblandt den nye gårdmandsklasse - var der mange i de lavere sociale lag, der stadig ønskede et brud med statskirken.

En del af de vakte fra disse kredse kunne heller ikke forlige sig med Grundtvigs tanker.

De fastholdt bibelen, ikke trosbekendelsen, som det rette gudsord, og de holdt fast ved, at genfødselen skete i omvendelsen, ikke i dåben.

Desuden anså de de gudelige forsamlinger for mere centrale for de troende end gudstjenesten. En del af disse forsamlinger havde baptistiske synspunkter, og i 1839 stiftedes den første baptistmenighed i Danmark.

Dette vakte nogen uro i den etablerede kirke. Biskop Mynster reagerede i første omgang med at tvangsdøbe baptisternes børn, idet han henviste til, at man i Danmark havde en statskirke, og at alle børn skulle døbes i henhold til denne kirkes forskrifter. Denne fremfærd mødte dog så megen modstand både hos grundtvigske og liberale præster, at han måtte opgive.

Baptisterne - eller gendøberne, som de ofte kaldtes - måtte i lang tid affinde sig med at blive mødt med mistillid og forfølgelse.

En ting, der forstærkede modviljen mod baptisterne var, at mormonismen kom til landet omtrent samtidig med baptisterne, og for mange var de gudelige bevægelser med deres forskellige prædikanter, baptismen og mormonismen svære at forstå og holde adskilt. Man tog derfor afstand fra alt, hvad der stod uden for Folkekirken.

Indre Mission stiftes

Også inden for Folkekirken var der folk, der havde øje for de mennesker, som af sociale eller religiøse grunde ikke kunne slutte sig til de grundtvigske kredse. I 1853 stiftedes en

lægmandsforening for Indre Mission. Dens formål var dels at skabe vækkelse inden for Folkekirken, dels at føre en del af dem, der var tiltrukket af sekterne, tilbage til kirken.

I de første år havde bevægelsen svært ved at finde sine egne ben, men da den i 1861 blev omdannet til Kirkelig Forening for Indre Mission i Danmark og fik præsten Vilhelm Bech som formand, blev det snart en stærk bevægelse med både præster og lægfolk.

Bech lagde som Grundtvig vægt på dåb, nadver og trosbekendelse, men anså tillige bibelen for Guds ord. Han prædikede syndsbevidsthed og omvendelse og satte skarpt skel mellem troende og vantro.

Både Grundtvigianismen og Indre Mission var altså kirkelige bevægelser, der søgte at skabe vækkelse og bredde i Folkekirken, og de kommende årtier skulle vise, at det i vid udstrækning lykkedes dem at opsuge det meste af den ukirkelige vækkelse og tage pusten fra sektrøret.

Søren Kierkegaards angreb på præsterne tages til indtægt for frie menigheder

En af statskirkens mest markante kritikere i disse år var filosofen Søren Kierkegaard.

Han ville ikke benægte, at kirken måske prædikede sand kristendom, men han ville have kirkens ledere til at indrømme, at de ikke var villige til at tage den fulde konsekvens af forkyndelsen, martyriet. Han beskyldte præsterne for at være levebrødsprædikanter, der snarere var Kristi „betragtere“ end „efterfølgere“.

Med sine skarpe angreb på kirken var han med til at give de frie menighedsdannelse vind i sejlene, og i midten af 1800-tallet vrimlede det med bevægelser, hvoraf dog kun få fik en længere levetid.

1854 begyndte irvingianerne (katolsk-apostolsk kirke) deres virke.

1855 stiftede N.P. Grunnet Den evangelisk-lutherske Frikirke. Den fulgte folkekirkenes lære og ritualer, men den øvede stærk

kirketugt og vendte sig stærkt imod Folkekirken, der husede både troende og vantro inden for sine rammer.

1858 kom den Frie apostolisk-christelige Frikirke til Danmark.

Den var stiftet af Lammers i Norge, og blev ført hertil af danskeren Abraham Sommer, der af Lammers blev ordineret til præst og udnævnt til forstander for de 7 danske menigheder.

Allerede 1859 gik samarbejdet mellem Lammers og Sommer i stykker, og Sommer opløste menighederne. Men menighederne blev på en måde alligevel forløber for Det Danske Missionsforbund, som blev dannet i 1888, og var i øvrigt med til at gøde jorden for andre frikirkebevægelser, bl.a. Metodistkirken.

På Bornholm var der i begyndelsen af 1860'erne en stor vækkelse. Inspireret af Kierkegaards skrifter trådte præsten P.Chr. Tranberg ud at Folkekirken og dannede en fri menighed. Den talte snart 1000 medlemmer og sluttede sig til Grunnets Evangelisk-Lutherske Frikirke.

En af bevægelsens lægprædikanter, Christian Møller, kom imidlertid under indflydel-

se af svenskeren Rosenius, som opfordrede ham til at vende tilbage til Folkekirken. Han fulgte rådet, og mange af bevægelsens tilhængere fulgte ham. Sammen dannede de i 1868 Luthersk Missionsforening for Bornholm. Året efter sluttede nogle sjællandske kredse sig til bevægelsen, der tog navneforandring til Luthersk Missionsforening til fremme af Evangeliet i Danmark. En ud-brydergruppe startede i 1890 Evangelisk Luthersk Missionsforening. (Rosenius var oprindelig lægprædikant i Nordens første metodistmenighed, som den britiske metodistpræst Georg Scott ledede i 1830'erne.)

1865 dannedes Københavns Indre Mission. Den var en udløber af det arbejde, sognepræsten ved Garnisons kirke, N.G.Blædel, havde udført i de foregående år.

Han var grebet af Kierkegaards tale om efterfølgelse og søgte at få sin menighed med i et kristeligt socialt arbejde. Han samlede også en del teologiske studerende i sit hjem og søgte at få dem til at interessere sig for sociale opgaver, ligesom han gjorde dem opmærksomme på betydningen af at gøre menighedens lægfolk til aktive medarbejdere.

Kirkens første superintendent (leder) Christian Willerup.

CHR. EDVARD BALTØR WILLERUP

Willerup bliver metodist

Willerup var født i København d. 6. oktober 1815.

Han tog en handelsuddannelse og ville gerne være forretningsmand, men som så mange andre mente han, at skulle han virkelig drive det til noget, måtte han til Amerika.

Her fik han ansættelse i en forretning i Savannah, Georgia, og gennem forretningens indehaver kom han i forbindelse med Metodistkirken. Her blev han omvendt og sluttede sig til menigheden. Han deltog flittigt i menighedens aktiviteter og fik snart fuldmagt som lægprædikant.

I 1845 rejste Willerup til København, og under sit besøg der holdt han møder i private hjem, hvor han prædikede og fortalte om metodismen. Ved disse møder kom han i kontakt med Laura Marie Møller, som han giftede sig med. Efter brylluppet i 1846 rejste parret til USA.

En tid opholdt de sig i New York, hvor Willerup deltog i arbejdet på Betel-skibet og bl.a. traf O.P. Petersen og Burrel Smith.¹

Siden flyttede de til Pennsylvania, hvor Willerup købte en forretning. Al hans fritid blev brugt i metodistkirken og efter en tid anbefalede menigheden ham til præstetjeneste.

Willerup bliver præst og organiserer menigheder blandt skandinaver i Wisconsin

Kort derefter, i august 1850, modtog Willerup et brev fra David Terry i kirkens missionsstyrelse, hvori han blev opfordret til at rejse til New York og hjælpe Hedstrøm. Der var kommet 20.000 nordmænd i løbet af sommeren, og der var hårdt brug for en mand til i Betelskib-missionen.

Willerup og hans kone besluttede sig for at sælge forretningen og gå ind i præstetjenesten.

Den 20. oktober 1850 blev Willerup ældste-viet og indsat i tjenesten.

Allerede måneden efter blev Willerup imidlertid bedt om at rejse til Wisconsin. De store grupper danskere og nordmænd havde brug for en præst, der talte deres sprog, og som kunne organisere menighedsarbejdet blandt dem.

Willerup rejste. Han slog sig ned i Cambridge og følte sig hurtigt hjemme blandt skandinaverne. Til at begynde med prædikede han i skoler og private hjem. Han oversatte også dele af disciplinen² til norsk, så folk kunne få mere at vide om, hvad metodismen var.

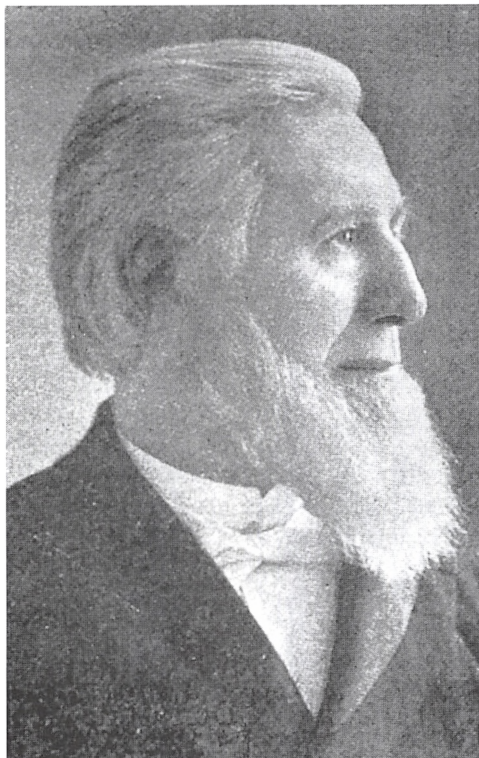
I 1851 stiftedes den første dansk-norske menighed i USA med 10 medlemmer. Der blev også foranstaltet en indsamling, og allerede inden midlerne var skaffet til veje påbegyndte Willerup opførelsen af en kirkebygning. Han skød selv alt, hvad han ejede i foretagendet og rejste rundt i de nærliggende metodistmenigheder og samlede penge ind.

Den 21. juli 1852 kunne man indvie den første skandinaviske metodistkirke - en stenbygning på 40 x 60m. Det skete med norsk gudstjeneste kl. 10 og engelsk kl. 15.

I de følgende år voksede arbejdet i Wisconsin og Iowa kraftigt, og Willerup måtte foruden at passe sin egen præstevirksomhed se til, at der blev uddannet nye folk, der kunne deltage i og overtage dele af arbejdet. Det var vigtigt, at der var skandinaver til at varetage arbejdet blandt skandinaverne.

1) Petersen blev siden præst og kom til at organisere de første metodistmenigheder i Norge. Smith, som var dansker, blev omvendt på Betel-skibet. Han var i Danmark som kolportør og præst 1857-1872.

2) Disciplinen er Metodistkirkens lære- og kirkkoordning. Den indeholder kirkens trosgrundlag og regler for dens organisation.

Ole Peter Petersen

OLE PETER PETERSEN

Petersen møder metodismen i USA og bringer den hjem til Norge

En del af de skandinaver, der rejste til Amerika, holdt tæt kontakt til hjemlandet, og i deres breve hjem fortalte de også om det nye, de havde mødt i Metodistkirken. I Skandinavien var der på dette tidspunkt en hel del religiøse brydninger, og folk var åbne for nye tanker og ideer, der kunne opleves mere tidsvarende og personlige end statskirkens forkyndelse og organisationsform.

Ole Peter Petersen (1822 - 1901) var født i

Fredrikstad i Norge, hvor han bl.a. forlovede sig med sin kommende hustru Anne Marie Amundsen. I januar 1844 rejste Petersen til New York, hvor han arbejdede som sømand, og under sit ophold der kom han i 1846 i forbindelse med Hedstrøms Betelskib-mission.

Han blev omvendt, og det betød så meget for ham, at han ikke blot fortalte om det, men også skrev et meget engageret brev om det til sin forlovede derhjemme.

I de følgende år arbejdede Petersen som assistent for Hedstrøm, men hans brev til Anne Marie havde gjort så dybt indtryk både på hende og på dem, hun havde vist det til, at hun tryglede ham om at komme hjem og fortælle mere om det, der var sket ham.

30. juni 1849 ankom O.P. Petersen til Fredrikstad, og han gik omgående i gang med at forkynde. Snart bredte der sig en vækkelse i området, men da Petersen ikke var præsteviet, kunne han ikke anlægge egentlige menigheder.

Den 19. november 1849 giftede Ole Peter sig med Anne Marie, og i april året efter rejste Petersen med familie tilbage til New York, hvor han i 1851 fik lokalprædikant-fuldmagt.

Samme år fik han ansættelse i Iowa, hvor han stiftede den første skandinaviske metodistmenighed med 7 medlemmer i 1852.

I nabostaten Wisconsin var der allerede god gang i Metodistkirkens arbejde blandt skandinaverne. Mange, især nordmænd og danskere, var kommet til USA via Canada og havde slået sig ned i dette område. Som tilfældet var i New York, var de kommet i forbindelse med Metodistkirken, og der var opstået et behov for gudstjenester på skandinavisk.

Til at forestå opbygningen af det skandinaviske arbejde i Wisconsin havde Metodistkirken udpeget Christian Edvard Baltør Willerup.

METODISMENS START I NORGE

På opfordring fra norske metodister sendes Petersen til Norge som præst

I Norge havde O. P. Petersens besøg i 1849 sat sig dybe spor. En gruppe af de folk, som havde stået Petersen nær under hans besøg, holdt stadig møder og søgte at holde fast ved metodismens lære. De mødte imidlertid nogen modstand - bl.a. fra statskirkens præster.

Det sværeste at håndtere var dog nok den fremstormende mormonisme. Både mormonismen og metodismen kom fra Amerika, det var begge nye bevægelser, der begyndte med „M“, og de fleste havde ringe forståelse for deres lære og virke. Det var derfor naturligt, at der skete en vis sammenblanding af begreberne, og den lille gruppe af metodister så med bekymring på udviklingen.

Derfor skrev de til Metodistkirken i New York og anmodede om at få Petersen sendt tilbage til Norge.

Ved et møde d. 16. marts 1853 vedtog man at sende Petersen til Norge som missionær og præst. Petersen blev kaldt til New York fra Iowa, og d. 31. juli blev han indviet til diakon og ældste, så han kunne organisere menigheder, når han kom tilbage til Norge.

Den 29. oktober forlod O.P. Petersen USA med kurs mod Norge, hvortil han ankom d. 3. december. I begyndelsen prædikede han i forskellige hjem, men snart skaffede de norske metodister sig et fast tilholdssted i et lejet hus i Sarpsborg.

Trods megen modstand var der en del, der lyttede til Petersens forkyndelse og sluttede sig til metodisterne. De forblev medlemmer af statskirken, men deltog i gudstjenester og møder i metodisternes hus.

De, der sluttede sig til, blev organiseret i klasser på samme måde som i metodismens første dage i England, og i 1854 kunne man til missionselskabet i Amerika indrapportere „50 sjæle den nye lære fuldt hengivne“. (Haagensen).

Willerup sendes til Skandinavien som superintendent

Da missionen til stadighed voksede, henvendte Petersen sig til kirken i Amerika og bad den om at sende Willerup som superintendent (distriktforstander, områdeleder) for arbejdet i Skandinavien.

D. 25. febr. 1856 modtog Willerup sit ansættelsesbrev fra biskop Morris. Det lød:

„Jeg ansætter Dem herved som superintendent for alle vore missioner og hele vor missionsvirksomhed i de skandinaviske lande i Europa, d.v.s. Norge, Sverige og Danmark samt de omkringliggende lande - med undtagelse af vor mission i Tyskland - til hvilke vor skandinaviske mission måtte brede sig .....og De skal regelmæssigt rapportere til kirkens ledelse og den tilsynshavende biskop og fortælle om missionens vilkår, ønsker og udsigter.“

Willerup forlod New York med damperen Atlantic d. 24. maj 1856 og sejlede til København.

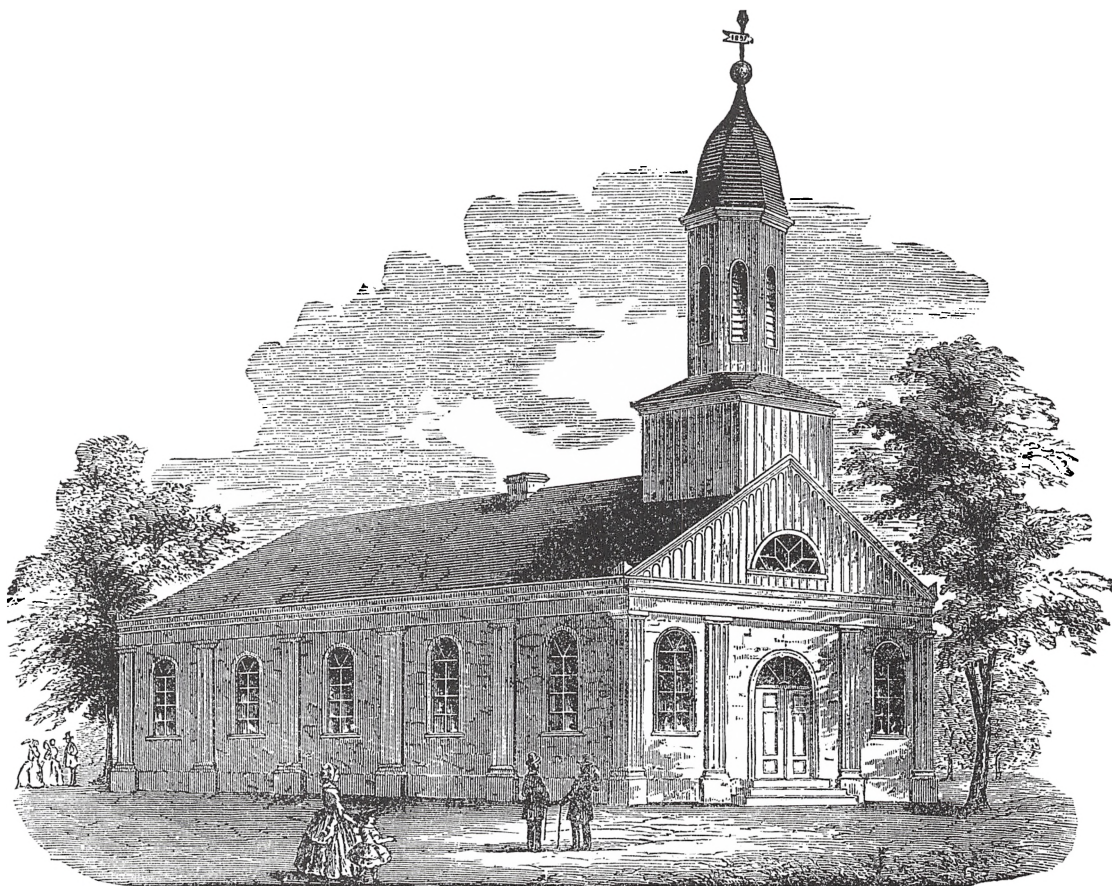
Her holdt han møder hos flere familier og lovede at vende tilbage på et senere tidspunkt.

Efter 17 dages ophold i Danmark rejste Willerup til Norge, hvortil han ankom d. 2. juli 1856.

Metodistkirken i Norge bliver anerkendt som frikirke i 1856

Samme år meldte flere overbeviste metodister sig ud af statskirken og ansøgte kirkedepartementet om tilladelse til at danne frime-nighed. Tilladelsen blev givet, og Den Biskoppelige Metodistkirke var den første til at udnytte den norske dissenter-lov og stifte eget kirkesamfund.

Den 11. september stiftedes menigheden for Sarpsborg og omegn med ca. 50 medlemmer, og den 26. november samme år stif-

Kirken i Sarpsborg i Norge, den første Metodistkirke i Skandinavien, indviet 1857.

tedes den første kvartalskonference (Se kapitlet om Metodistkirkens organisation). Sarpsborgkredsen talte da 119 medlemmer.

Den nystartede menighed havde også en søndagsskole, og det kneb med at være i den lejede sal. Da de fleste medlemmer tilhørte de lavere sociale lag, var det svært at skaffe penge til at bygge en rigtig kirke, men det lykkedes, og d. 1. november 1857 kunne man i Sarpsborg indvie den første metodistkirke i Skandinavien.

Man koncentrerede dog ikke sin virksomhed til kirken i Sarpsborg, men havde adskillige prædikepladser i de nærliggende sogne. Til at betjene dem havde Petersen hjælp af tre lægprædikenter, der havde fået fuldmagt i foråret 1857.

Willerup havde straks efter ankomsten til Norge slået sig ned i Frederikshald (Halden), og også her havde metodisterne fremgang. Willerup skrev til kirkens ledelse, at man her også havde et vist tag i de bedre stillede befolkningslag, men at man måtte have ordentlige lokaleforhold, hvis denne kontakt skulle opretholdes.

D. 25. december 1857 indviedes kapellet i Frederikshald (Halden).

I juli 1858 kom 2 præster fra Betelskibet til Norge. De skulle bl.a. overtage Willerups plads, da denne var rejst til Danmark i juni måned. Deres tilstedeværelse gjorde det også muligt, at O.P.Petersen efter eget ønske kunne forflyttes til USA i sommeren 1859.

METODISTKIRKEN I DANMARK PÅ BEGYNDERSTADIET

Burrel Smith er kirkens første kolportør (bogsælger)

Da Willerup i 1856 rejste til Norge, havde han haft et kort ophold i København, og i den forbindelse havde han lovet at vende tilbage og fortsætte sin metodistiske forkyndelse.

Det blev dog ikke ham selv, der i første omgang kom til at virke i Danmark.

Burrel Smith, som Willerup havde truffet på Betelskibet, kom i august 1857 hjem til Danmark.

Efter at have installeret familien, tog Smith til Sarpsborg, hvor han mødtes med Willerup og Petersen. De aftalte, at Smith skulle begynde kolportørvirksomhed i København.

Foruden nogle korte traktater, han forærede væk, havde han et udvalg af oversættelser af metodistisk litteratur - bl.a. Helliggørelsen eller Den Christelige Fuldkommenhed af Fletcher³, Fletchers levnedbeskrivelse og uddrag af kirkens disciplin. Disse og flere andre skrifter var oversat af Willerup.

I forbindelse med sin kolportørvirksomhed aflagde Smith mange husbesøg og kom derved i forbindelse med familien Maren og Lars Olsen i Studiestrædet. De åbnede deres hjem for ham og hans familie, og de blev siden de første medlemmer af Metodistkirken i Danmark.

Den første danske metodistgudstjeneste holdes 8. august 1858

I juli 1858 kom Willerup selv til København og kunne gå aktivt ind i arbejdet der.

Man skulle først have et mødelokale, og det viste sig vanskeligt at finde et af passende størrelse til en pris, man kunne betale. Til

sidst fandt man et lokale i Store Kongensgade 39. Denne sal havde tidligere været benyttet af Grundtvig til en række historiske forelæsninger.

Willerup beskrev salen som et lokale på 20x36 fod, indrettet med stole, talerstol m.v. som let kunne flyttes.

Lokalet blev lejet for en længere periode og gjort pænt i stand, og den 8. august 1858 holdtes den første metodist-gudstjeneste på dansk grund.

Det var tilsyneladende ikke nogen verdensbegivenhed, og kun et blad, Brevbærer mellem Christne til Opbyggelse og Forbindelse, fandt det værd at ofre spalteplass på sagen.

Dette blad blev redigeret af Niels Johansen. Denne havde på eget initiativ startet det lille blad, hvori han søgte at orientere læserne om kirkelige og kristelige forhold og begivenheder.

Han var derfor også mødt op den 8. august så han kunne underrette sine læsere om det nye, der var ved at ske.

Han havde erhvervet en del kendskab til metodismen gennem læsning, og var meget positivt stemt overfor bevægelsen.

Om den første metodistgudstjeneste skrev han bl.a.:

„Metodisterne har sendt en præst, Willerup, og en kolportør, Smith, hertil, begge danske mænd, der i mange år har været i Amerika, senest et par år i Norge, hvor der er en stor metodistmenighed i Sarpsborg. Den 8. august holdt de første gang prædiken, form. kl.10 dansk, eftm. kl. 4 engelsk, i deres dertil net, men tarveligt indrettede lokale i St. Kongensgade 39.....

Der var 50 af begge køn af den simple, mellem og den fornemmere klasse. Teksten var de fem kloge og de fem dårlige jomfruer. Prædiken, over en time lang, var vel udtænkt, skarp, indtrængende og dog kortfattet, meget sagt med få ord, uden gentagelser, men tillige kristelig, enfoldig, hjertelig,

3) John Fletcher var en af John Wesleys medarbejdere i England 1770'erne. Han hjalp Wesley med at formulere den metodistiske helliggørelseslære, og ovennævnte skrift er en forholdsvis kortfattet gennemgang af denne centrale del af Metodistkirkens tro og lære.

uden angreb på statskirken, dens præster, eller forsvar for metodismen; der kom ingen afvigelser til syne; det var et godt, kristeligt ord. .... Af prædiken skal jeg meddele et ord:

„Folk klager: dette er en glædesløs vej; det kan være sandt, når de har for megen religion til at glæde sig i verden og synden, men for lidet til at glæde sig i Gud.“

Willerup er veltalende, dialektisk, udrustet med taktik, men hans stemme formår ikke, som forhen metodistpræsten Whitefields i England, at lyde for 30-40.000 under åben himmel.

Metodisterne ere vel anskrevne hos statskirkens præster, da de udøve barnedåb.“

Willerup prædiker og organiserer menighedsarbejdet

I sept 1858 skrev Willerup til kirkens sekretær i USA bl.a., at København havde ca. 130.000 indbyggere. Der var så mange tilhørere til metodisternes møder, at den lejede sal var fuld ved alle anledninger, men endnu var der ikke dannet nogen menighed.

Smith besøgte mange hjem, men det var sværere at sælge bøger i Danmark end i Norge.

Willerups prædikener sigtede på at få den enkelte til at vælge mellem Gud og verden, nåden og synden, frelsen og fortabelsen.

Han talte om værdien af fællesskabet i menigheden og brugen af nådemidlerne, og om en kristelig færd i kærlighed til Gud og mennesker. Han understregede, at frelsen er Guds værk alene - Af nåde er i frelst ved tro, det er ikke af jer selv, Guds er gaven.

Hans forkyndelse var så stærk og så personlig, at mange følte sig ramt.

I januar 1859 stiftedes den første metodistmenighed i Danmark.

Der er lidt usikkerhed m.h.t. stiftelsesdagen, idet menighedsprotokollen angiver d. 10.-1. , mens Willerup selv i et brev angiver d. 11.-1. som stiftelsesdagen.

Ved stiftelsen var der 11 medlemmer (samt Willerup og Smith med fruer, i alt 15). Ved udgangen af 1859 var der 25 medlemmer af Metodistkirken i Danmark, og året efter kunne man indrapportere 68 medlemmer og en søndagsskole med 22 elever.

Da Willerup, samtidig med at han forestod menigheden i København, også skulle holde opsyn med arbejdet i de andre nordiske lande, var han nødt til at have en hjælper. Derfor flyttede han Johan P. Larsson, der var svensk af fødsel, fra Frederikshald til København, hvor han virkede et års tid. Efter ham kom Lars Dobloug⁴ Willerup til hjælp et par år.

I det hele taget var der de første år en del udveksling af prædikanter mellem Danmark og henholdsvis Norge og USA.

I 1864 begyndte Willerup også selv at uddanne præster til virksomheden i Danmark. Det første hold var på 4 elever, hvoraf 3 gennemførte det treårige kursus. Sideløbende hermed var han også vejleder for den selvstuderende Christian Sørensen, der i 1865 blev sendt som hjælpepræst til Svendborg-kredsen.

For at få hjælp både i menighedsarbejdet og med undervisningen havde Willerup bedt om at få P.K.Rye sendt til København fra USA. Willerup kendte både Rye og hans familie fra sin tid i Amerika.

Rye ankom ved nytårstid 1865, men samarbejdet mellem ham og Willerup blev langt fra gnidningsfrit.

4) Dobloug var præst i den norske metodistkirke.

METODISTKIRKEN I DANMARK BLIVER ANERKENDT KIRKESAMFUND

Den lovgivningsmæssige baggrund

I 1848 gjorde de danske borgere oprør mod enevælden, som afløstes af et konstitutionelt monarki.

En følge af den ændrede magtfordeling var grundloven, som blev indført d. 5. juni 1848.

Grundloven havde først og fremmest til formål at sikre borgernes rettigheder politisk, religiøst og socialt.

I forbindelse med forarbejdet til grundloven havde en del fremtrædende præster ønsket, at kultusminister Monrad skulle indkalde en synode, som kunne fastlægge retningslinierne for en kirkeforfatning.

Kirkeforsamlingen blev dog aldrig indkaldt, og kirken måtte i første omgang nøjes med de kirkelige paragraffer, der var at finde i grundloven:

§ 4 Den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirkelige og understøttes som sådan af staten.

§ 6 Kongen skal tilhøre den evangelisk-lutherske kirke.

§ 80 Folkekirkens forfatning ordnes ved lov.

§ 81 Borgerne har ret til at forene sig i samfund og dyrke Gud på den måde der stemmer med deres overbevisning, dog at intet læres eller foretages som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden.

§ 82 Ingen er pligtig at yde personlige bidrag til nogen anden gudsdyrkelse end den der er hans egen; dog skal enhver der ikke godtgør at være medlem af et i landet anerkendt trossamfund til skolevæsenet svare de lovbefalede personlige afgifter.

§ 83 De fra folkekirken afvigende trossamfunds forhold ordnes ved lov.

§ 84 Ingen kan på grund af sin trosbenedelse berøves adgang til den fulde nydelse af borgerlige og politiske rettigheder eller undtage sig opfyldelsen af nogen almindelig borgerpligt.

Heller ikke efter grundlovens gennemførelse blev der gennemført en sammenhængende kirkelovgivning. § 80 blev i stedet tolket således, at man vedtog enkeltstående love, efterhånden som der blev brug for dem.

Den dissenterlov, man kunne have forventet på baggrund af grundlovens § 83, kom heller ikke.

Det betød, at man til at begynde med ikke vidste, hvilke kriterier, der skulle lægges til grund for den i § 82 omtalte anerkendelse, eller hvordan en sådan kunne erhverves.

For Metodistkirken kom det til at betyde, at der gik meget lang tid, fra de første menigheder blev dannet, til kirken opnåede status som anerkendt trossamfund.

Den første forespørgsel om anerkendelse kommer i 1861

Den første gang, sagen blev taget op, var i december 1861.

Folketingsmand Barfod forespurgte i rigsdagen regeringen, om den anså det for muligt at anerkende Metodistkirken rent administrativt, eller om den i givet fald ville medvirke til, at det skete ved lov.

Kultusminister Monrad besvarede forespørgselen imødekommende, og der blev snarest indsendt en ansøgning om anerkendelse.

Imidlertid gik der et års tid, før Justitsministeriet og Kultusministeriet enedes om, at sagen kunne ordnes administrativt ved kongelig resolution.

I december 1862 blev Willerup anmodet om at indsende yderligere oplysninger, hvilket han gjorde i januar året efter. Da man i oktober 1863 havde indhentet endnu en række oplysninger hos Willerup, erklærede Kultusministeriet sig tilfreds.

Imidlertid skulle man - angiveligt p.gr.a. konge- minister- og regeringsskifte - helt

frem til 1865, før man fik fastslået, hvilke kriterier man skulle stille for anerkendelsen af et trossamfund.

De krav, man især skulle sikre sig opfyldt, var følgende:

Samfundet skal som samfund være bestående i Danmark.

Dets grundlovmæssige beståen skal på retslig bindende måde være udtalt og kundgjort af den dertil beføjede statsmyndighed.

Der skal være en autoritet, som er i stand til med offentlig troværdighed at bevidne et medlems henhøren til samfundet.

Præsternes uddannelse skal være af en sådan karakter, at de på forsvarlig vis kan påtage sig at udføre juridisk bindende handlinger. (Bredahl Petersen: Danmarks Frikirker)

Metodistkirken i Danmark bliver anerkendt trossamfund i 1865

Den 22. september 1865 kom anerkendelsen endelig i form af en kgl. resolution med flg. ordlyd:

„At der må meddeles de til den biskoppelige metodistiske kirke her i landet hørende trossamfund den Grundlovens § 82 omhandlede anerkendelse, således at der tillægges de af samme præster, forsåvidt de har modtaget allerhøjeste anerkendelse i denne egenkab, foretagne kirkelige handlinger, navnlig ægtevielser, såvelsom deres overensstemmende med kirkebøgerne afgivne attester borgerlig gyldighed. At den omhandlede

anerkendelse for de enkelte trossamfund, der måtte danne sig, skal være betinget af, at ordningen foregår overensstemmende med indholdet af det af det biskoppelige-metodistiske trossamfund i København vedtagne regulativ angående samfundets bestyrelse og repræsentation, hvilket regulativ ministeriet bemyndiges til at approbere.

At ligesom bestyrerne for de pågældende menigheder skulle være pligtige til at underkaste sig såvel lovgivningens almindelige forskrifter som de nærmere forholdsregler, der måtte blive meddelte dem angående sådanne menighedsanliggender, der måtte vedrøre den offentlige orden, såsom angående kirkebøgenes førrelse og kontrollen med samme m.v., således skal navnlig den anerkendelse, der måtte meddeles præsterne ved samme være betinget af, at de edelig forpligtede sig til at holde sig den danske lovgivning og den vedkommende øvrigheds anordninger og befalinger efterrettelige såvel i almindelighed som særlig med hensyn til den borgerlige side af deres præstelige handlinger, hvorhos de for opfyldelsen af denne forpligtelse skulle være ansvarlige efter dansk lovgivning og for de almindelige borgerlige domstole, ligesom også deres anerkendelse kan tilbagekaldes, såfremt den pågældende måtte findes at misbruge den.“

Det tog altså næsten 4 år at få anerkendelsen igennem, og det var Kultusminister (Kirke- og Undervisningsminister) Cosmos Bræstrup, der i sidste ende sørgede for, at den blev givet.

KIRKEBYGGERI I KØBENHAVN

Salen i St. Kongensgade er for lille til menighedens virksomhed

I sin indberetning til missionsrådet i USA i januar 1859 skrev Willerup, at salen nu var så overfyldt, at en del sæder måtte tages ud for at folk kunne få plads at stå på.

Smith besøgte mange familier og trak mange til kirken, men af og til måtte de gå med uforrettet sag p.gr.a. pladsmangel.

Der var to prædikener om søndagen og en torsdag aften.

Desuden holdtes klassemøder to gange om ugen.

Derimod afholdt man ingen bønnemøder, da de ikke kunne afholdes på metodistisk vis - der var simpelthen ikke plads til, at folk kunne komme frem til forbøn.

Willerup udtrykte sit ønske om bedre lokaleforhold således: „Havde vi dog bare et hus, der var tilstrækkelig stort, en kirke, der kunne stå som et fyrtårn udvendig, og som indvendig kunne tilbyde det lys, der kommer af kendskab til evangeliet.“

Han tilføjede, at det ville være så dyrt at bygge en passende kirke, at man ikke turde tage et eneste skridt uden hjælp udefra.

Willerup beder missionsrådet i USA om penge til kirkebyggeri

I august samme år fortsatte Willerup sit forslag på at få missionsrådet i USA til at hjælpe med et kirkebyggeri i København.

Hans argumentation var følgende:

„Hvis forholdene forbliver uændrede, kan menigheden højst få de ca. 250 medlemmer, som salen kan rumme, og de vil alle være fattige og uden mulighed for at skaffe penge til kirkebyggeri.

Hvis man derimod fik et godt og tilstrækkeligt stort hus, ville man ikke blot få flere medlemmer, men også medlemmer fra højere sociale lag, medlemmer med indflydelse.

I løbet af en overskuelig tid ville København så blive i stand til at returnere startkapitalen - måske endog syvfoldigt - til brug andetsteds.

Det er let for statskirkens præster at holde på de „vakte“ ved at henvise til, at metodisterne jo ikke har nogen kirke, så man kan ikke vide, om de ikke snart tager tilbage til Amerika.

Baptisterne, som har været i landet i 20 år, har lejet to gode haller til deres 300 medlemmer og taler om kirkebyggeri.

Brødremenigheden har et pænt lille hus og klarer sig pænt.

Katolikkerne har en fin kirke og ikke ringe indflydelse.

Hvis metodisterne havde et tilstrækkeligt stort hus, ville der komme over 1000 mennesker hver gang. Folk vil have metodistisk prædiken - det er tidens prædiken.“

I sin årsrapport for 1859 skrev Willerup, at han fra en nyomvendt enkemand havde fået løfte om et bidrag på 3000 rigsdaler, og i marts 1860 skrev han, at han havde udset sig en byggegrund, som han havde fået ejeren til at tilbageholde.

Samtidig anførte han, at der var risiko for, at lejen for salen i St. Kongensgade blev sat op, fordi ejeren kendte menighedens situation.

Omsider lykkedes det i slutningen af året 1861 at få en bevilling på 6000\$ (incl. 1000 dollars som var en gave fra generalkonsul Harald Döllner) til køb af en grund til kirkebyggeriet, og 15. januar 1862 havde Willerup af Marineministeriet købt grunden på hjørnet af Stokhusgade og Rigensgade til en pris af 32.000 kr.

Medvirkende til at denne og senere bevillinger til kirken i Danmark gik igennem var nok den danske generalkonsul i New York, Harald Döllner. Han var selv metodist og havde i en periode sæde i missionsrådet. Ud over at fremme sagen i missionsrådet ydede

han af egen lomme betydelige summer til kirkebygningssagen.

Der skulle gå yderligere to år med skrivelser, før det i begyndelsen af januar 1864 lykkedes Willerup at få missionsrådet til at bevilge penge til opførelse af en kirke på den indkøbte grund. Forudsætningen herfor var, at missionsrådet fik ejendomsretten til såvel grunden som den kirke, der senere blev opført derpå.

Overdragelsesdokumentet blev underskrevet af Willerup d. 29. januar 1864.

Omsider kunne der komme gang i byggeriet.

Der var tilsyneladende også brug for lokaliteterne.

I et brev til missionsrådet fra januar 1864 fortalte Willerup, at man havde gudstjeneste kl. 10 og kl. 19 hver søndag og søndagsskole kl. 13-15.

Mandag, tirsdag, torsdag og lørdag var der klassemøder, onsdag holdtes bønnemøde, og torsdag var der aftenmøde.

Danmarks første metodistkirke bygges

18. maj 1864 blev grundstenen til Danmarks første metodistkirke lagt.

I løbet af de næste 1½ år byggedes der på kirken.

Det gik ikke så stærkt, som Willerup ønskede. Der var problemer med leverandører og håndværkere, og det kneb også med at holde sig indenfor budgettets rammer.

Dette sidste førte til, at der blev rettet en del kritik mod Willerup.

I juli 1865 blev han derfor bedt om at indsende det foreløbige regnskab for kirkebyggeriet, så Döllner kunne revidere det.

Af Döllners revisionsrapport fremgik det, at regnskabet var i orden, og at de nødvendige bilag var tilstede. Han tilbageviste dermed alle angreb på Willerup.

Han måtte dog erkende, at der var brugt flere penge, end der var bevilget.

Döllner begrundede budgetoverskridelsen med, at der forelå en misforståelse fra Wil-

lerups side m.h.t. bevillingens størrelse, samt at arkitektens overslag ikke havde holdt stik. Endelig bad han missionsrådet tage i betragtning, at Willerup, sideløbende med at han skulle tilse byggeriet, også skulle passe sine hverv som præst og superintendent.

Döllner slutter:

„Men dersom det kan opmuntre missionselskabet, må det være mig tilladt at sige, at mange, der forstår sig på at bedømme det, siger, at kirken er vel værd, hvad den har kostet, hvilket også er den offentlige mening; og kirkens skønhed beundres af alle.“

Faktisk tiltrak kirken sig i byggeperioden stor interesse, og flere af byens aviser skrev om byggeriet.

I Dagbladet kunne man d. 25. september 1865 således læse:

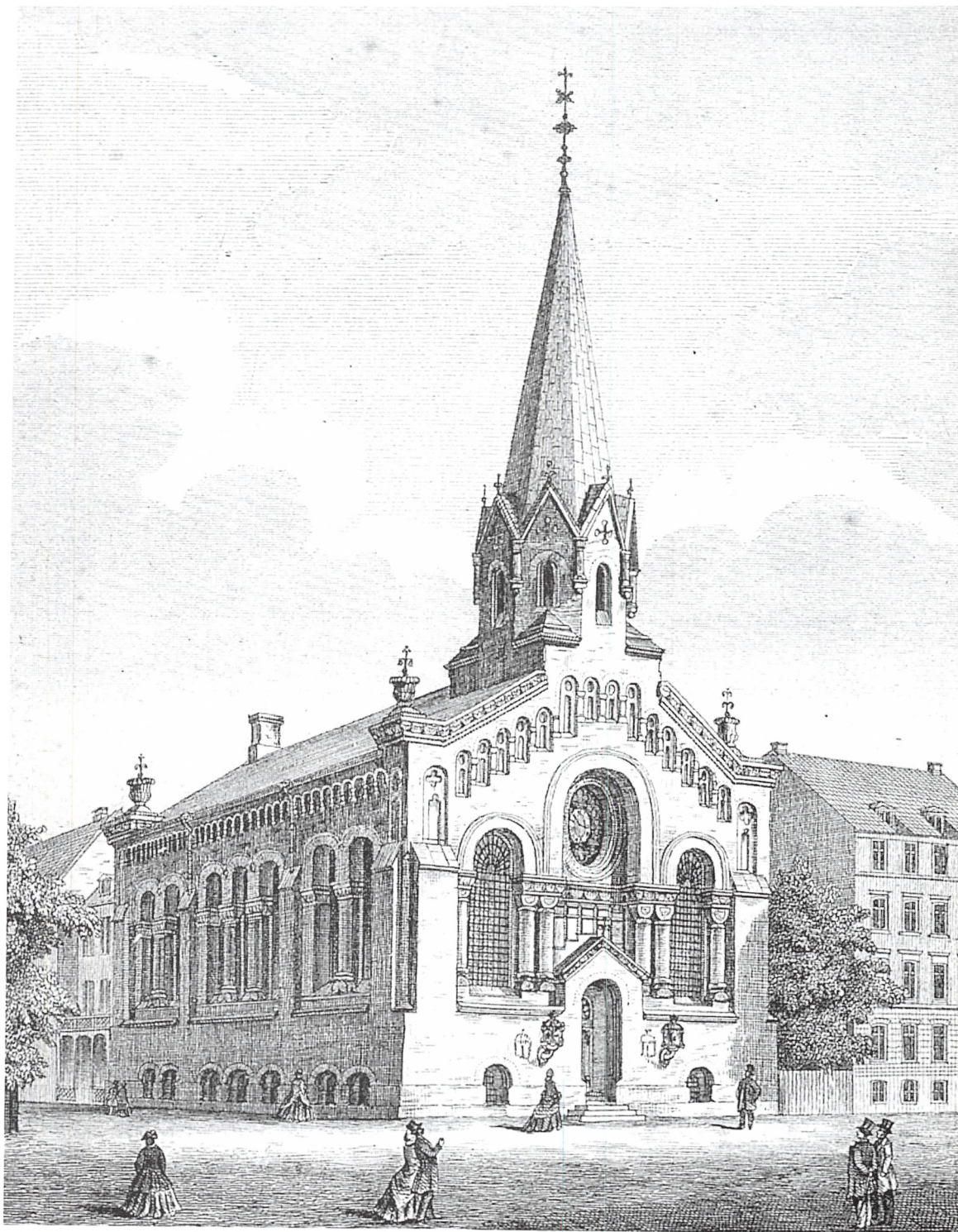
„Methodistkirken, der opføres på hjørnet af Rigensgade og Stokhusgade, nærmer sig nu stærkt sin fuldendelse og vil rimeligvis kunne tages i brug i november måned. Den smukke bygning, der er en prydelse for det kvarter, hvori den ligger, er opført efter tegning af arkitekt Ferdinand Jensen. Den er bygget af røde sten og i en stil, der vel nærmest kan kaldes byzantinsk.“

Herefter følger en minutiøs beskrivelse af kirken - såvel udvendig som indvendig.

Artiklen slutter:

„Dette skønne Gudshuus, der færdigt vil koste omtrent 80.000\$ eller c. 140.000 rigsdaler, skylder det amerikanske methodist-samfunds christelige nidkærhed i forbindelse med pastor Willerups utrættelige iver sin tilblivelse.“

Methodisternes sekt, der tæller over 10 millioner tilhængere, har sit hovedsæde i Amerika, hvor den er højt anset, og der hersker blandt Methodisterne en overordentlig beredvillighed til at bringe ofre for at fremme deres kirkes vel. Fra hovedmissionen i New York udgaae deres missionairer over hele verden, aarlig bygges der trindtom kirker, hvortil midlerne udelukkende tilveiebringes ved frivillige bidrag, og mere end een fattig methodistquinde i Amerika har maaske siddet oppe om natten for at skaffe et

Sct. Poul's Kirke (senere Jerusalemskirken) i København

arbejde færdigt, der kunde sætte hende i stand til ogsaa at bringe sin skjærv til kirken i Kjøbenhavn.

Her i landet tæller sekten endnu forholdsvis kun faa tilhængere; i hovedstaden er der vel ikke stort mere end et par hundrede, smaae samfund findes paa enkelte steder i provindserne, saaledes ved Svendborg og Aalborg, og i hele Norden er der maaskee høit regnet 1000 methodister. For et saa lille troessamfund er den nu snart fuldførte kirke en sand pragtbygning.“

Kirken indvies 7. januar 1866

Indvielsen kom dog ikke til at finde sted i november, men først i begyndelsen af det nye år.

Den 7. januar 1866 kunne kirken tages i brug.

Forud for indvielsen havde Willerup sendt invitationer til byens prominente personer, biskop Martensen og alle præsterne. Desuden var kongen inviteret.

Biskoppen ønskede ikke at komme, og heller ikke andre af folkekirkens præster tog imod indbydelsen. Fra kongehuset kom der ogsaa afslag.

Da alle med tilknytning til kirken havde fået indbydelseskort, offentliggjorde Willerup i dagbladene, at adgangskort til indvielsesgudstjenesten kunne afhentes gratis i kontoret i præsteboligen. Kortene blev revet væk, og den 7. januar kl. 10 var kirken fyldt til bristepunktet.

Det var Willerup selv, der prædikede og foretog kirkeindvielsen, men ogsaa den amerikanske guvernør i Berlin, Joseph Wright, talte ved gudstjenesten. Joseph Wright var ordineret metodistpræst og medlem af den tyske årskonference.

Til anledningen var udfærdiget et sangblad med 5 salmer. Ingen ved, hvem der har skrevet dem.

De folk, der ikke havde fået adgangskort til indvielsesgudstjenesten, fik endnu en chance for at komme ind og se kirken på åbningsdagen. Kl. 18 holdtes endnu en gudstjeneste, og der var nok engang fuldt hus.

Den nye kirke fik navnet Sct. Pouls Kirke.

Senere har kirken skiftet navn et par gange, for ikke at hedde det samme som en nærværende beliggende folkekirke. I 1877 fik den navnet Sct. Markus Kirke (Markuskirken), og siden 1912 har den heddet Jerusalemskirken.

METODISMEN MØDER MODSTAND

Som tidligere beskrevet var det en broget religiøs verden metodismen kom ind i, da Willerup startede sin virksomhed i København i 1858.

Og naturligt nok blev bevægelsen mødt med samme skepsis som den, der var blevet baptisterne og mormonerne til del.

I København, hvor man på dette tidspunkt var vant til skarpe meningsudvekslinger på det kirkelige og kristne område, kunne man heller ikke undgå en mere systematisk forfølgelse fra flere kirkelige kredse.

I sin kopibog giver Willerup selv et eksempel på de angreb, metodisterne blev udsat for.

„Dagbladet“ bragte d. 15. februar 1859 en artikel om de forskellige religiøse bevægelser, der alle fiskede efter den følelsesmæssigt let-bevægelige del af befolkningen.

Om metodismen hed det i artiklen bl.a.:

„Methodismen fordrer synlige tegn på omvendelse, helst i skikkelse af epileptiske anfald, (fits), og som det er prædikantens pligt at fremkalde. Udebliver disse fits, så have methodisterne ikke noget forud for andre sekter. Som vi erfare er det nu virkelig lykkedes at fremkalde et vildt angstudbrud (rigtignok kun hos den fra Amerika medbragte klokke for den nye menighed), men sådant synes dog endnu ikke at høre til dagens orden, ligesom heller ikke præstens søvnige, drævne foredrag synes synderligt skikket til at fremkalde så imponerende livsrørelse. Dog er hans lokale fuldt, og det er lykkedes ham at opfiske flere grunnetianere, hvad der har sat den gode mand, som har stiftet hint samfund, i stor angst. Hr. Grunnet har derfor i et blad advaret mod det methodistiske kætteri.“

Den 25. februar kunne man i samme blad læse et langt forsvar for metodismen, underskrevet „M“. Det fremgår af artiklen, at „M“ er - og agter at forblive - medlem af folkekirken, men han har hørt Willerup tale.

Indsenderen hævder, at metodisterne ikke

kan kaldes en sekt, „da de stå på samme grund som den hele christne kirke“.

Det fremhæves desuden, at metodisterne til alle tider og på alle steder „have den bedste og hæderligste lov som stille, alvorsfulde, fredsommelige mennesker, og overalt nyde de velfortjente agtelse“.

Willerups prædikener karakteriseres således: „Tilvisse er det ikke poesi, æstetik eller politik, der afhandles, men det er det rene Guds Ord...“

Den 2. marts 1859 tog Willerup selv til genmæle i „Dagbladet“.

Han sluttede sit forsvar på følgende måde: „Jeg kom her til hovedstaden sidste sommer og begyndte min virksomhed, og jeg takker Gud, at de ord, jeg har talt, have fundet mangt et villigt og opmærksomt øre, og at de ere blevne en gudskraft til saliggørelse for nogle. Jeg fortsætter fremdeles som hidtil (for det første i St. Kongensgade nr. 39) min virksomhed med at forkynde Guds ord trods modstandernes hån og spot, og håber sikkert, at min gerning i Herren ikke skal blive forgjæves.“

Skjødnt jeg har fundet mig foranlediget til at nedskrive disse bemærkninger i anledning af ovennævnte artikel, agter jeg dog for fremtiden ikke at indlade mig i nogen videre avisfeide om denne sag.“

Alle vegne, hvor metodisterne kom frem, blev de mødt med uvidenhed og modvilje.

Nidkære folkekirkefolk advarede mod metodisternes ubibelske og ulutherske metoder, og flere præster nægtede at konfirmere børn, der gik i metodistiske søndagsskoler.

Med Indre Mission kom det langt ind i dansk metodismes historie til mange og alvorlige sammenstød.

Mange gange oplevede metodister, at deres møder blev forstyrret af nidkære folkekirkepræster, eller man søgte at forhindre metodisterne i at holde møder ved at udelukke dem fra lokaler, de ønskede at benytte.

Det var dog ikke kun negative træk, der

prægede situationen - der var et stort lyspunkt.

De gudelige forsamlinger, der ved metodismens ankomst var på retur, skabte en naturlig arbejdsmark for metodistprædikanterne. Her fandt man grupper af kristne, der allerede var vant til at mødes i private hjem.

Mange af de første metodistmøder blev holdt i sådanne kredse, og mange af de første metodister rekrutteredes herfra.

METODISMEN FORPLANTER SIG TIL PROVINSEN

Methodismen får fodfæste i Vejle

Methodismen blev ikke en ren københavnerreligion, men spredte sig hurtigt til andre dele af landet.

Blandt tilhørerne til Willerups møder i København var der en skibsfører Hansen fra Vejle. Han blev så optaget af Willerups forkyndelse, at han bad ham følge med til Vejle. Imidlertid syntes Willerup ikke, at han på daværende tidspunkt kunne forlade København, så han sendte i stedet Burrel Smith.

Smith fulgte med Hansen ombord på skibet „Marie Kristine“ og ankom til Vejle d. 6. juni 1860.

Allerede dagen efter - d. 10. juni - afholdtes det første metodistmøde i Peder Hansens hjem.

Tilhørerskaren bestod fortrinsvis af folk, der tidligere havde fulgt Abraham Sommer.

Det næste års tid mødtes den faste kreds i forskellige hjem, og desuden holdt Smith offentlige møder i forskellige lejede lokaler.

Behovet for et fast mødelokale voksede hurtigt frem, og d. 12. maj 1861 kunne metodisterne i Vejle tage en lejet sal i Flegborg i brug.

Ved den lejlighed talte Willerup, og den anden metodistmenighed i Danmark blev stiftet med 19 medlemmer.

Menigheden i Vejle voksede støt, og det begyndte at knibe med at virksomheden kunne rummes i den lejede sal. Derfor begyndte man at se sig om efter en grund, hvorpå man kunne opføre et kapel. I 1863 købte man grunden i Vissinggade, og tre år senere, d. 10. december 1876, kunne man tage kapellet i brug.

Straks efter sin ankomst til Vejle genoptog Burrel Smith sin kolportørvirksomhed.

Han gik fra hus til hus for at sælge bøger og uddele kristne traktater. På denne måde kom han i kontakt med folk, der indbød ham til at holde møder i deres hjem.

Inden han blev flyttet fra Vejle i 1864, hav-

de han etableret fast mødevirksomhed i Toftshøj nord for Vejle.

Markus Nielsen tog tråden op, og i vinteren 1864-65 holdt han møder på såvel Give som Balling skoler. Den følgende sommer kom Enkelund skole med på listen. Her nåede man dog kun at holde 2-3 møder, før sognepræsten fik metodisterne udelukket fra skolen. I stedet åbnede Niels Jensen sin gård på Thyregod Mark for dem.

Også nord for Vejle fik metodisterne snart tilhængere. I 1864 havde man 5 medlemmer og en del tilhængere, der mødtes fast i Niels Simonsens gård i Hornsyld.

Der etableres metodistmenighed i Svendborg i 1862

Nogenlunde samtidig med, at Hansen fik Smith til Vejle, lykkedes det en anden af Willerups tilhørere, Poul Ludvigsen, at få en mand til Svendborg.

Det drejede sig om Markus Nielsen, som i vinteren 1859-60 kom til København fra Porsgrund i Norge, hvor han havde været med til at stifte menighed i 1858. Han skulle hjælpe Willerup i København, men allerede i sommeren 1860 måtte han sendes til Svendborg for at starte metodist-missionen der.

Til at begynde med gik Markus Nielsen fra hjem til hjem med bøger og traktater, og hvor han fik lejlighed til det, holdt han møder.

De gudelige forsamlinger havde allerede en tid lang virket i området, så vejen var på sin vis banet for en vækkelse.

Virksomheden udviklede sig hurtigt, og allerede i august 1860 lejede Markus Nielsen et mødelokale.

Den 10. maj 1862 blev menigheden i Svendborg stiftet med 16 medlemmer.

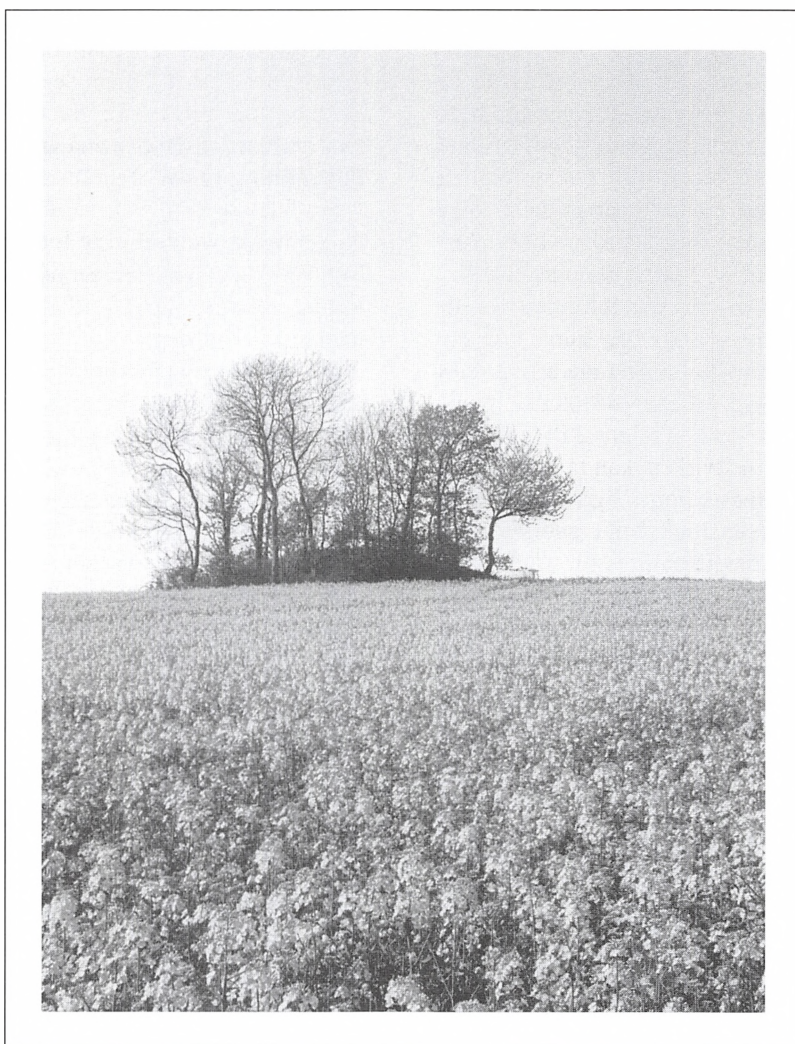
Byerne København, Vejle og Svendborg blev i metodismens første tid i Danmark de centre, hvorfra vækkelsen bredte sig.

I 1863 var der tegn til, at man skulle få endnu en forpost, idet proprietær Rennison og frue, som var metodister fra England, bad Willerup sende en prædikant til Ålborg. De lovede selv at afholde alle udgifter i forbindelse med virksomheden.

Da Willerup ikke havde nogen dansk prædikant at sende, flyttede han Bernt Johansen fra Norge dertil i stedet.

Det første års tid gik arbejdet fint, men i sommeren 1864 belejrede tyskerne mødelokalet, og arbejdet måtte afbrydes.

Allerede december samme år blev virksomheden genoptaget, og alt tegnede godt; men da Willerup ikke turde binde an med kirkebyggeri, og proprietærparret, der havde været menighedens faste støtte, døde, gik arbejdet snart i sig selv igen. De fleste af de 16 medlemmer, menigheden havde haft i sommeren 1866, forlod Metodistkirken igen, og i 1867 blev Johansen sendt tilbage til Norge.

Vækkelse og Kirkebyggeri

1865 - 1870. Statsanerkendelse. Det første kirkebyggeri.

1864 havde været et skæbneår for Danmark. Nederlaget i krigen mod Preussen og tabet af Sønderjylland var bittert, men som så ofte før viste det sig også denne gang, at modgangen skabte en forøget vilje i befolkningen til at tage fat og vise, at ikke alt var tabt. Igen prøver mange at hente opmuntring og styrke i religionen, og i landet som helhed noteres „en betydelig trang til religiøs opbyggelse“.

Måske var denne trang med til at skabe større forståelse for metodismen og mindre modstand fra statskirkens side. I hvert tilfælde kom endelig ved kongelig resolution af 22. sept. 1865 den statsanerkendelse, som man havde søgt om siden dec. 1861. Ved denne resolution tillagdes der præsterne ret til at foretage kirkelige handlinger, udstede attester og føre kirkebøger med borgerlig gyldighed, naturligvis under ansvar over for dansk lovgivning og for domstolene.

I dag, hvor man, hvis man ikke ønsker Folkekirkens medvirken, kan få diverse formaliteter ordnet „borgerligt“, forstår vi måske ikke helt, hvad denne anerkendelse betød, men af samtidig litteratur fremgår det tydeligt, at metodisterne opfattede anerkendelsen som den accept, den også var, og som et bevis på, at man havde formået at markere sig positivt og trække liniere op i forhold til Mormonismen, Den Lammerske Bevægelse og andre religiøse nyskabelser i Danmark i 1840erne og 1850erne.

Men den begivenhed, der mere end noget andet kom til at præge de første efterkrigsår for Metodistkirken i Danmark, var bygningen og indvielsen af den første kirke. Siden Willerup i 1862 havde købt grunden på hjørnet af Stokhusgade og Rigensgade i København, havde han arbejdet med utrættelig iver for at realisere sin drøm om en stor og flot

kirkebygning, der på en værdig måde kunne markere sig mellem Københavns kirker og vise, at metodisterne ikke var andre underlegne.

Penge til byggeriet fik Willerup dels som frivillige gaver fra medlemmerne, dels fra Missionsselskabet i Amerika, der sendte 5000 dollars, og glemmes må ikke Den danske Metodistkirkes store velgører konsul Harald Döllner, New York, som var meget interesseret i kirkebyggeriet i sit hjemland, og som både ved denne anledning såvel som ved senere byggeri donerede store beløb.

Byggeriet tiltrak sig da også pressens bevågenhed ikke mindst på grund af kirkens størrelse og særprægede udseende. Den 7. jan. 1866 blev kirken indviet under stor opmærksomhed. Willerup fortæller således, at kirken var fyldt til sidste plads, og der var

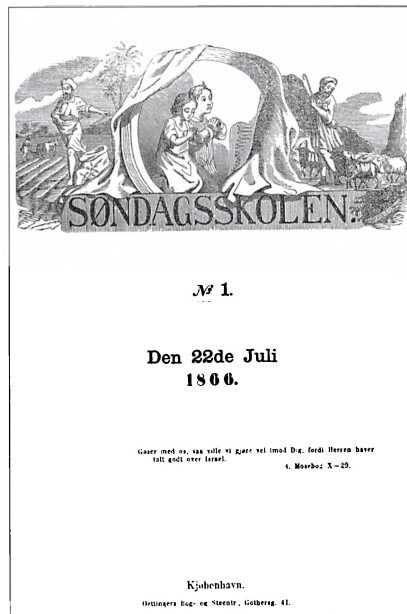
Konsul Harald Döllner. Kirkens store velgører i New York.

flere uden for end inde i kirken. Ved indvielsen fik kirken navnet St. Pouls kirke, men da der nogle år senere byggedes en folkekirke i kvarteret med det navn, tog metodistkirken navneforandring til Markuskirken. Da også dette navn blev anvendt af Folkekirken måtte man i 1912 igen omdøbe kirken - denne gang til Jerusalemskirken, hvilket navn den har båret siden.

Menigheden, som fik sit hjemsted her, talte i 1866 95 medlemmer i fuldt medlemskab. Derudover indrapporteres til missionsrådet i Amerika en bibelklasse for voksne med 20 deltagere + 275 søndagsskoleelever og 20 søndagsskolelærere. Dette sidste tal er ret bemærkelsesværdigt. Søndagsskolearbejdet var startet i det små og nærmest under private former i 1860, men med bygningen af den nye kirke kom der snart gang i arbejdet, der blev organiseret med inddeling i klasser med mange medarbejdere tilknyttet.

Denne arbejdsform beviste sin duelighed og dannede model for det søndagsskolearbejde, man søgte etableret i alle menigheder, efterhånden som de kom til, så man ved udgangen af 1869 kunne rapportere 831 skoleelever i hele landet. I 1866 begyndte Willerup udgivelsen af børne-bladet „Søndagsskolen“ - det ældste søndagsskoleblad i Danmark. Arbejdet med og for børn har lige siden været en af grundstenene i Metodistkirkens arbejde, og takket være mange trofaste søndagsskolelæreres indsats fik kirken en stor berøringsflade, så dens budskab ikke blot nåede børnene; også for mange forældre blev mødet med søndagsskolen af afgørende betydning.

Søndagsskolen i den her skildrede form var i de næste ca. 100 år den mest udbredte form for børnearbejde, en form, som også blev taget op af Folkekirken og af andre kirkesamfund, og gennem årene udviklede der sig på forskellige områder (udgivelse af undervisningsmateriale, sangbøger o.l. samt kursusvirksomhed) et fint samarbejde kirkerne imellem organiseret på forskellig vis. I arbejdet med børn har kirken hele tiden set det som sin primære opgave at leve op til sin

Forsiden af søndagsskolebladet „Søndagsskolen“, nr. 1 fra juli 1866. Det var Danmarks første søndagsskoleblad. Bladet blev det officielle organ for Metodistkirkens søndagsskoler i Norge og Danmark.

forpligtelse til at bringe evangeliet til børnene, give dem undervisning i, hvad kristendom er, og vise dem en kristen livsform. Til løsning af denne opgave har søndagsskolen været et fint redskab, som på mange måder har imødekommet tidens krav.

Side om side med søndagsskolen er der så i tidens løb prøvet mange andre former for børnearbejde.

I perioden 1865 - 1870 påbegyndes arbejde i Fåborg - Brahetrolleborg og et kapel indvies i Brahetrolleborg. Også i Jylland påbegyndes nyt arbejde, nemlig i Enkelund vest for Vejle.

Statistik 1869: 219 medlemmer, 831 skoleelever, 4 søndagsskoler.

1870 - 1890. Udvandringsår. Opbygningsår.

I 1870 var befolkningstallet i Danmark 1.785.000. I de følgende 20 år udvandrede

77.000 danskere, især mange unge, til Amerika - de store muligheders land. Denne udvandring satte også sine spor i Metodistkirken. Politisk er det en periode med megen uro. Bondepartierne går i 1870 sammen i „Venstre“. Samme år dannes „Højre“ med solidt flertal i Landstinget.

1871 begynder Louis Pio udgivelsen af sine socialistiske småskrifter, og fra 1872 og frem dannes en lang række fagforeninger. 1872 får Venstre flertallet i Folketinget, og i 1884 kommer de første socialdemokrater i Folketinget. 1873 har vi møntreformen med overgang fra rigsdaler og skilling til kroner og ører. 1877 udsteder Estrup sin 1. provisoriske finanslov, og han fortsætter frem til 1894 med provisoriske love. Andelstanken slår rigtigt igennem med andelsmejeri i Hjedding i 1882 og andelslagteri i Horsens i 1887. Mange højskoler oprettes.

Tre store personligheder præger perioden: N.F.S. Grundtvig, der kæmpede for en kristelig og national vækkelse af folket. Hans salmer - heraf også oversættelser og gendigtninger af Wesleysalmer - fik umådelig betydning også for metodisterne; filosofen Søren Kierkegaard, som med sin skarpe pen førte an i debatten om kirke og kristendom, og Georg Brandes, der fra landets talerstole og i pressen rettede voldsomme angreb mod kristendommen.

Midt i denne turbulente omverden vokser Metodistkirken støt. I disse 20 år stiftes 13 menigheder, og der bygges/købes 7 kirker og 2 kapeller, og et rigt menighedsliv udfolder sig. Kirkens ledende mænd havde fra begyndelsen øje for, at de nye medlemmer, hvoraf mange kom fra almuen og den lavere middelstand uden megen uddannelse, havde behov for hjælp og åndelig vejledning også om dagligdags spørgsmål.

Willerup havde derfor meget tidligt oversat og udgivet en teologi og dele af kirkens „Disciplin“. Ved prædikantmødet i Svendborg i 1873 blev det desuden besluttet, at der skulle udgives et månedsblad for Metodistkirken i Danmark og en salmebog. (Man havde hidtil brugt Brorsons salmebog). Sal-

mebogen udkom i 1876 under redaktion af Karl Schou, der i 1872 havde afløst Willerup som superintendent for Danmark. Heri fandtes en hel del nye, metodistiske salmer skrevet af Alberta Eltzholtz, som i årene fremover blev en højt skattet digter, hvis produktion også nåede uden for kirkens mure. Den nye „egne“ salmebog bidrog i høj grad til at fremme bevidstheden om kirken og dens budskab.

I juli 1873 kom det første nummer af bladet „Missionstidende“ ligeledes under redaktion af Karl Schou. Efter en kort afbrydelse i 1876 afløstes det i 1877 af „Missionsvennen til kristelig oplysning og opbyggelse“, der fra 1882 udkommer som 14-dages blad, nu med titlen „Dansk kristelig Talsmand“. Navnet „Talsmand“ er bibeholdt til dato under skiftende redaktører og med varierende antal numre pr. år.

Når man læser disse første blade, kan man undre sig over så lidt, de beskæftiger sig med forholdene uden for kirken. Indholdet er for største partens vedkommende prædikener,

Superintendent Karl Schou, som i 1872 afløste Willerup

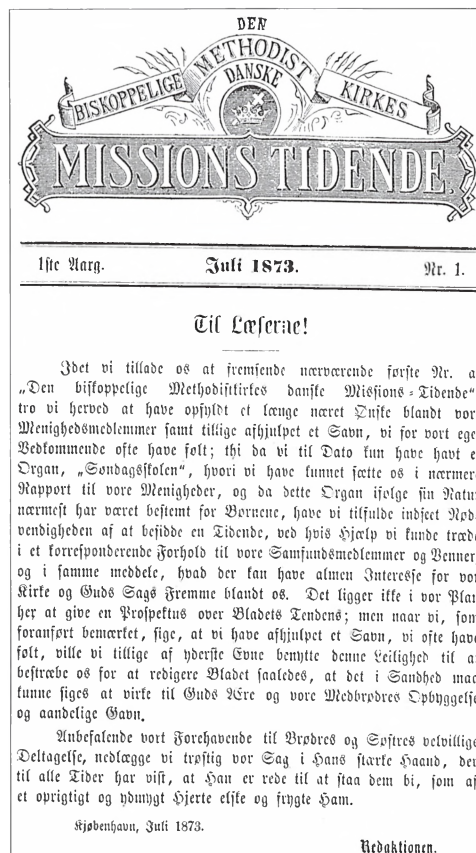
bibelundervisning og kristen etik krydret med små opbyggelige fortællinger og orientering om kirkens (og specielt Metodistkirkens) liv og virke herhjemme som i hele verden.

Det har ganske givet været nødvendigt at „fodre“ medlemmerne med stof til oplæring og opbyggelse. For mange har arbejdsdagen været lang og hård, så den knappe fritid skulle bruges i kirkens tjeneste og til egen opbyggelse. Der har simpelthen ikke været tid eller kræfter til at beskæftige sig med andet og næppe heller noget ønske derom eller behov derfor. Den forandring i tilværelsen, som mødet med kirken og den personlige omvendelse betød for mange af dem, der i disse år sluttede sig til kirken, har været så radikal, at kirken blev deres liv.

Det store ønske om at imødekomme behovet for oplysning og undervisning i kirke og kristenliv førte til, at der ved årsmødet i Vejle i 1887 træffes bestemmelse om oprettelsen af „Kristelig Bogforening“, hvorigenem man blev i stand til at udgive „saadanne bøger og skrifter, som er af betydning for os“.

Også børnenes oplæring og undervisning havde man øje for. Som allerede omtalt søgte man fra starten af i hver ny menighed at etablere en søndagsskole, men derudover blev der i flere menigheder startet dagskoler, især fordi man ønskede, at børnene skulle have en bedre religionsundervisning end den, almueskolen kunne tilbyde. Ved årsmødet i 1887 rapporteres om 5 sådanne dagskoler, som nød stor anerkendelse, og som eksisterede i flere år.

Endnu et betydningsfuldt tiltag på det undervisningsmæssige område daterer sig til denne periode, nemlig oprettelsen af en skole for vordende prædikanter. En del af de daværende præster havde fået deres uddannelse i Amerika, hvor man havde gjort mange forsøg på at etablere undervisning på svensk/ norsk/ dansk og også i 1875 havde oprettet „The Norwegian and Danish Educational Society of the Methodist Episcopal Church“ først og fremmest naturligtvis med

Forsiden af det første nummer af „Missions Tidende“ fra 1873

henblik på at uddanne præster til de store emigrantmenigheder i USA især i Wisconsin og Minnesota, som i løbet af 70erne blev organiserede som henholdsvis en svensk årskonference og en norsk-dansk konference.

Missionerne i Skandinavien hørte fra starten under disse konferencer, og mange af kirkens første præster her i landet havde også gjort tjeneste i Amerika og i Norge. I 1876 blev missionen i Norge organiseret som en selvstændig konference, og Danmark blev lagt ind under den. For at blive optaget som præst i konferencen skulle man anbefales af den danske superintendent (den af moderkonferencen udpegede ansvarlige for hele landet) og det danske præstemøde. Desuden skulle det dokumenteres, at man var blevet

eksamineret i Metodistkirkens lære og disciplin.

I 1882 holdes et møde i Gøteborg, hvor planerne for et fælles skandinavisk præsteseminarium drøftes, dog uden resultat. Men 1. aug. 1888 åbnes prædikantskolen i København med Karl Schou som forstander, og i 1890 tog de første 5 unge mænd efter et grundigt to års kursus afgangseksamen med, som det hedder i rapporten „et udmærket Resultat. Vi nærer det håb, at disse unge Mænd maa blive til megen Velsignelse for Kirken i Danmark.“ Fra 1.1.1888 skal menighederne selv bidrage til præsternes løn, der indtil nu er betalt fra centralt hold. For at være selvunderholdende skal menigheden betale 11,5 øre pr. medlem pr. dag.

Trods den åreladning, som de mange udvandring til Amerika betød, blev 70'erne

og 80'erne en god tid for kirken. Man fik konsolideret sig og fik efterhånden tid og kræfter til at engagere sig i socialt arbejde, noget som altid har kendetegnet kirken overalt på jorden. I april 1879 stiftede pastor C. F. Eltzholtz i Vejle den første afholdsförening, som blev begyndelsen til et omfattende arbejde i kampen mod alkohol. Resultatet var ikke blot lignende foreninger i andre menigheder, men også vore dages „Evangelisk Afholdsförening“ på økumenisk basis stammer direkte herfra.

Afholdsbewægelsen var kun et lille hjørne af Metodistkirken. Men som en folkelig bevægelse i samfundet som helhed kunne den måle sig med arbejderbevægelsen og Socialdemokratiet. Den talte 130.000 medlemmer da den var på sit højeste.

Men selve starten af den fandt altså sted i

Det første hold på den teologiske skole i København fotograferet 1888. Skolens lærer, pastor Ole Olsen (norsk) sidder foran med familie.

Afholdsforeningens første bestyrelse i Vejle

Vejle Metodistkirke, og mange metodistprædikanter opfattede ikke deres tjeneste i kirken og tjenesten som afholdsagitor som adskilt. Ligeledes er det senere initiativ i Metodistkirken, „Centralmissionen“, uforståeligt, hvis det ikke kædes sammen med afholdsbevægelsen.

Lidt statistik: i 1890 var befolkningstallet i Danmark 2.172.000. Metodistkirken talte ca. 2.000 medlemmer, 400 prøvemedlemmer og der var ca. 2200 børn i 29 søndagsskoler.

1890 - 1911. En etableret kirke opbygger sit sociale arbejde.

Vi befinder os nu i en periode med fremgang på mange områder i det danske samfund. Nye opfindelser letter hverdagen: Cykler, elektricitet, telefon, et udbygget jernbanenet, automobiler, ja også flyvning bliver efterhånden hverdagsfænomener. På det sociale område sker en række spændende ting. I 1891 kommer den første lov om alderdoms-

understøttelse og i 1892 lov om statsstøtte til sygekasser.

Politisk præges tiden af stor uro. I 1898 ser Arbejdsgiverforeningen dagens lys, og samme år oprettes De samvirkende Fagforbund og Husmandsbevægelsen, og meget snart opstår alvorlige konflikter på arbejdsmarkedet, førende til 4 mdr.s lockout, der bringer mange arbejderfamilier i næsten uoverstigelige økonomiske vanskeligheder. Samtidig med den bitre strid mellem arbejdsgivere og arbejdere udkæmpes også en hård kamp de politiske partier imellem. Højre mister terræn til fordel for Venstre, og i 1901 tager Kong Chr. 9. konsekvensen heraf og udpeger et venstreministerium. Hermed er parlamentarismen indført i Danmark.

Justitsminister i dette første venstreministerium bliver P.A. Alberti, der opnår en enorm indflydelse og ikke er uden fortjenester bl.a. for sin sociale indsats. Så meget større bliver derfor chokket, da han i sept. 1908 melder sig selv til politiet og afsløres som svindler i millionklasse over for Den

I 1890 blev pastor Jens Joakim Christensen udnævnt til superintendent efter Karl Schous pludselige død. J.J. Christensen, som stammede fra Vejlekanten, blev ordineret i 1874 af biskop Harris. Han var den første leder, som var vokset op i den danske Metodistkirke. Han virkede som superintendent fra 1890 til 1904.

Sjællandske Bondestands Sparekasse. Sagen fik regeringen til at vakle og gav genklang længe efter.

Danmark nyder i disse år stor europæisk anseelse. Kong Chr.9. er som „Europas svingefader“ knyttet til de fleste hoffer, og kommunikationen landene imellem er livlig. I 1906 krones den danske prins Carl som Kong Håkon af Norge. Dermed styrkes også båndene til Norge.

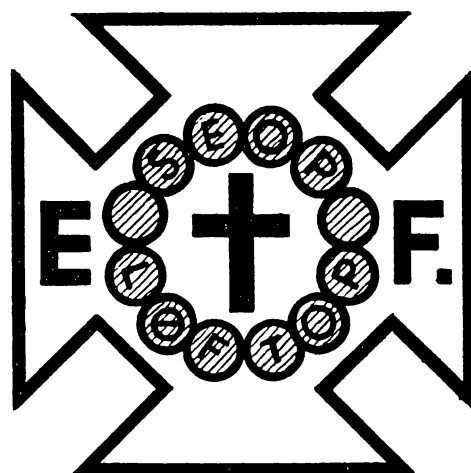
I slutningen af perioden, hvor skyerne begynder at trække sammen ude omkring i Europa, oplever Danmark en økonomisk nedgangstid med stor fattigdom til følge.

For Metodistkirkens vedkommende er disse 20 år gode og fremgangsrige. Det kan kun vække beundring at følge, hvordan kirken trods mange medlemmers meget små økonomiske kår er i stand til at opbygge og udbygge sin virksomhed. I løbet af 18 år (1890 -

1908) indvies 22 nye kirker, og der er ved periodens slutning 27 menigheder med 3616 medlemmer foruden en stor kontaktkreds. Søndagsskoler findes overalt i menighederne, flere steder endog både 2 og 3 skoler knyttet til samme menighed. Som en naturlig opfølgning af søndagsskolearbejdet tager kirken nu også en virksomhed op for unge. Inspirationen kommer fra Amerika.

Ved generalkonferencen i 1892 var det sporadiske ungdomsarbejde blevet samlet og organiseret som en fast arbejdsgren. Biskop Joyce, der i 92 ledede det danske årsmøde i Svendborg foranledigede, at også det danske ungdomsarbejde blev organiseret i overensstemmelse med disciplinen, og meget snart havde hver menighed sin Epworthforening, som de kaldtes efter John Wesleys fødeby.

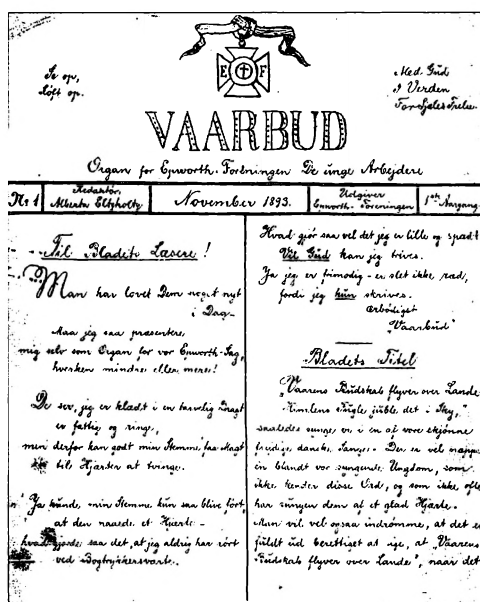
Foreningernes motto „Se op, løft op“ understreger det dobbelte formål, som hurtigt aftegnede sig: At vise de unge hen til Kristus og hjælpe dem frem til en personlig afgørelse og at højne dem intellektuelt og socialt. Det var ikke blot fine ord i en formålsparagraf, men det daglige arbejdes tilrettelæggelse med programmer, der indeholdt bibelundervisning, litterære foredrag og debatter, orientering om og engagement i ydre mission (i 1907 opretter Epworthfor-

Epworthforeningens (ungdomsforeningens) logo og motto „Se op - Løft op“.

I 1894 holdt epworthforeningerne fest i Svendborg.

I 1893 fik Epworthforeninger deres eget blad „Vårbud“. Bladet var skrevet i hånden og hektograferet! Bladets redaktør gennem mange år var Alberta Eltzholtz, som også var kirkens store salmedigter. Forsiden af det første nummer.

bundet således en missionsstation i Afrika) og foredrag om og direkte deltagelse i lokalt socialt arbejde, vidner om, at man udover at byde de unge et kristent fællesskab nu også har kræfter til at begynde at engagere sig i det omgivende samfund.

Ungdomsarbejdet får snart sit eget blad „Vaarbud“, og selv om arbejdet naturligvis har undergået en række forandringer i tidens løb for at tilpasse sig skiftende tiders krav, er ungdomsarbejdet stadig en betydningsfuld faktor i menighedens liv. I dag er alt kirkens børne- og ungdomsarbejde organiseret som selvstændige, sideordnede grene under et fælles råd.

Som oprettelsen af ungdomsforeningerne viste en stigende forståelse for kirkens sociale forpligtelse, afspejles denne dimension i udviklingen i arbejdet i det hele taget. I feb. 1895 oprettes en sygeplejeforening i menigheden i Kalundborg, og en sygeplejerske ansættes som diakonisse.

Planer om at udvide dette arbejde på landsplan resulterer i, at der i 1907 nedsættes et

udvalg til at organisere diakonissevirksomheden som en selvejende institution under konferencen, og der søges oprettet en støtteforening - „Bethaniaforeningen“. Denne forening bliver en af grundstenene i kirkens sociale arbejde. Siden de første 3 søstre blev indviet i 1907, har mange søstre gjort et uegennyttigt arbejde i forskellige former for plejearbejde. Meget af den slags arbejde er i dag overtaget af staten, men „Bethaniaforeningen“ eksisterer stadig og driver i dag 2 plejehjem.

I 1905 indvies i Vejle børnehjemmet „Marienlund“. Det efterfølges snart af flere børnehjem, spædbørnshjem, hjem for enlige mødre, vuggestuer, børnehaver m.m.

Da den økonomiske nød for alvor sætter ind i det danske samfund, betyder det nye sociale opgaver for kirken. I vinteren 1910 arrangerer menighederne i Frederikshavn og Vejle bespisninger for børn. I 1909 åbner Markuskirken i København sine døre og indretter herberg for hjemløse mænd. Ved årskonferencen 1910 kan der indberettes om 1500 daggæster, 4259 overnatninger og uddeling af 134.000 portioner mad. Dette arbejde organiseres i 1910 som Centralmis-

sionen - i dag kendt som Metodistkirkens Sociale Arbejde „Centralmissionen“, der fortsat driver omfattende socialt hjælpearbejde.

I mange menigheder samledes kvinderne i syforeninger, der skaffede og forarbejdede tøj til nødstedte familier. I 1910 finder vi desuden i København en kvindeforening, der har ydre mission som sin særlige opgave. Den er forbilledet for de KYM (Kvindernes ydre mission) foreninger, der i den næste 10-års periode skyder op over hele landet.

Selv om det sociale engagement således indtager en stor plads i kirkens arbejde i denne periode, glemmer man dog ikke evangelisation og indre opbyggelse. I 1905 anskaffes et „missionstelt“, som i de følgende somre anvendes ved møderækker flere steder i landet. I 1901 udgiver kirkens bogforlag en ny salmebog. I det hele taget har bogforlaget en imponerende produktion af blade, traktater til brug i det udadrettede arbejde, bøger og små skrifter til medlemmernes opbyggelse o.l.

Der er et stående „Udvalg for kirkens tilstand“, der nøje følger den åndelige udvikling og stiller årskonferencen over for

Børnehjemmet „Marienlund“ i Vejle blev indviet 1905.

spørgsmål til dyb eftertanke og selvansagelse. Ved årsmødet i 1903 besluttes det at holde en Bede- og Opforeselseuge for det åndelige livs udvikling og for at samle midler til arbejdsudvidelse.

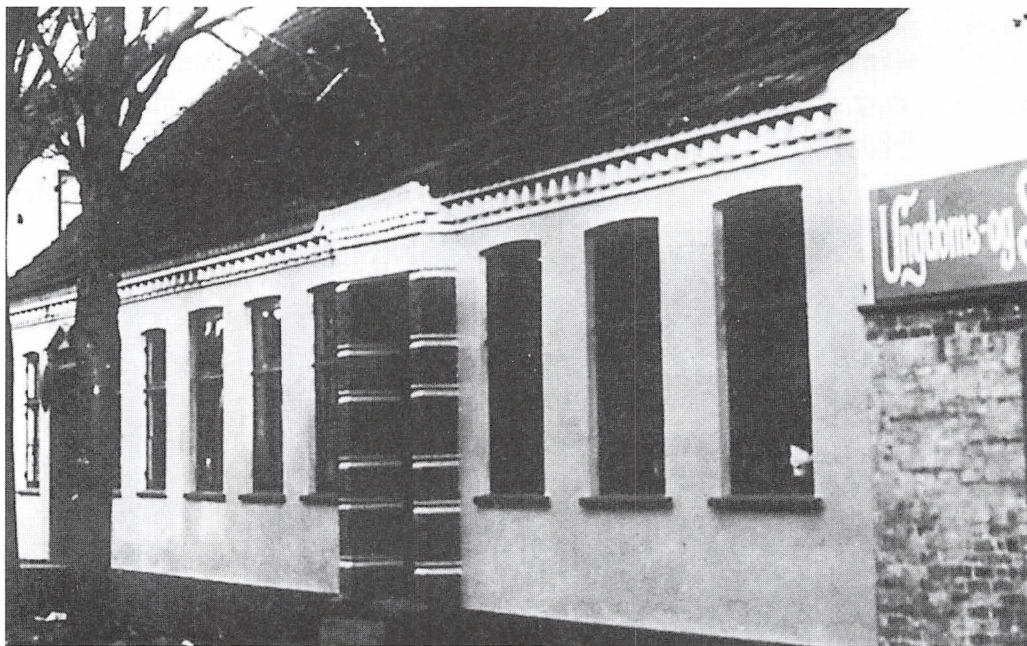
Endelig skal også nævnes, at der stadig arbejdes godt på det uddannelsesmæssige område. I 1908 holdes i Vejle et 3 mdr's højskolekursus med 16 unge deltagere. Højskolearbejdet fortsættes med mindre afbrydelser frem til 1930. Arvtageren er ungdomsskolen „Lægaarden“ i Holstebro, som har været kirkens / ungdomsforbundets efterskole siden 1969.

Med de forbedrede samfærdselsmidler øges kontakten til den øvrige verden. Der har hele tiden været nær kontakt til Amerika, og som missions-konferencer har årskonferencerne været præsideret af amerikanske biskopper. Også kontakten til Norge og i en vis grad til Sverige har fra starten været udbygget med udveksling af præster og repræsentation ved hinandens konferencer, men nu dukker repræsentanter for mis-

nerne i andre europæiske lande op, ligesom der fra Danmark sendes delegater til forskellige europæiske lande.

Disse forhold er i høj grad med til at styrke medlemmernes bevidsthed ikke blot om dansk metodisme, men om en international kirke. I 1884 - 25 året for metodismens komme til Danmark - havde generalkonferencen givet tilladelse til, at Metodistkirken i Danmark kunne organiseres som en selvstændig årskonference, men tiden var ikke moden. I 1908 meddeles tilladelsen igen, men med beklagelse må man konstatere, at antallet af præster er én mindre end det krævede. Endelig i 1911 bringes formaliteterne i orden, og 29. juni - 2. juli samles man ikke som tidligere til „Missionskonference“, men til „Den biskoppelige Metodist-Kirkes danske Aarskonference“.

Fra en ren vækkelsesbevægelse med ordets forkyndelse som eneste aktivitet og med få, relativt selvstændige prædikanter havde kirken udviklet en fast struktur, mange aktiviteter og et stort socialt arbejde.

I 1907 indviede Nexø Metodistmenighed et Ungdoms- og Sømandshjem ud mod Nexø Havn. Det blev byens første sømandshjem, som blev drevet af menigheden frem til 1928.

Årskonferencerne

Det vigtigste led i kirkens ledelse er kirkens årskonference (årsmøde), som hvert år blev holdt under ledelse af biskoppen. Frem til 1920 var det en amerikansk biskop som ledede årskonferencerne. Mange vigtige forhandlinger skulle føres og vigtige beslutninger tages. Men der var og er dog også tradition for, at der skal være plads til mere sociale aktiviteter. I mange år var der således arrangeret udflugt i forbindelse med årsmøderne.

I 1903 holdtes årskonferencen på Bornholm. Udflugten gik til Hammershus.

I 1998 blev årskonferencen holdt i Strandby. Morgenandagterne blev holdt på havnen. Temaet for årskonferencen var „Kom og følg mig, så vil jeg gøre jer til menneskefiskere“.

Selvstændiggørelse og sociale initiativer

Overblik

I 1911 var den danske Metodistkirke blevet organiseret som en selvstændig Årskonference med den organisatoriske frihed i forhold til moderkirken i USA, som det indebar.

I økonomisk henseende var den danske metodisme dog stadig afhængig af tilskud fra

USA. I de foregående år havde man bygget mange kirker, og afbetalingen på kirkegæld tyngede kraftigt på kirkens budget.

I 1918 oprettede man et fond, der skulle fremskaffe midler til at nedbringe gælden, så den danske Metodistkirke kunne blive selvunderholdende. Fondet blev oprettet i anledning af, at moderkirkens missionselskab, som også stod bag etableringen af den danske Metodistkirke, havde 100-års jubilæum i 1919. Fondet fik navnet „Taksigelsesfondet“, og det var hensigten, at man skulle indsamle 100.000 kr. i løbet af 5 år. Senere blev dette mål hævet til 250.000 kr.

„Taksigelsesfondet“ var en del af det, der blev kaldt „Fremskridtsbevægelsen“. Bevægelsens mål var, at kirken i løbet af den kommende fem-års periode ikke blot skulle have afviklet en del af sin gæld. Der skulle også skaffes penge til socialt arbejde, præstuddannelse og dygtiggørelse af lægfolk. Og som det vigtigste: man skulle nå nye mennesker og vinde dem for Kristus og for kirken.

I perioden 1912-1919 blev der kun indviet nye kirker to steder, i Århus i 1912 og i Rønne i 1918.

I januar 1914 nedbrændte Jerusalemskirken. Det var den kirke, der indtil 1912 havde heddet „Sct. Markus“, og som var hovedkirke for Metodistkirken i Danmark. Den rummede foruden en stor menighed også en del af Centralmissionens aktiviteter. Kirken blev genopført på ruinerne af den gamle og i samme stil, og den var klar til indvielse i december 1915. Det er værd at bemærke, at kirken fik det første elektriske kirkeorgel i Danmark.

Antallet af menigheder lå ret konstant perioden igennem. I 1912 oprettedes en menig-

Jerusalemskirken efter branden 1914. (Københavns Brandvæsens Museum).

Søndagsskoleudflugter

I begyndelsen af århundredet havde søndagsskolerne en vældig tilslutning. Den årlige udflugt var altid en begivenhed som børnene mindedes gennem hele livet med glæde. I lange rækker travede man - og måske endda til hornmusik - ud af byen til en park eller skov el.lign. Her legede man og fik chokolade. Vi bringer her et par billeder fra disse søndagsskoleudflugter.

Det øverste viser søndagsskolen i Nexø på udflugt til Nexø Lystskov i 1908. Søndagsskolens leder, Lars Dam, ses i mørkt tøj næsten bagest i venstre side af billedet. Det nederste viser søndagsskolen i Frederikshavn på udflugt i 1913. Det er Søren Bang med stokken.

hed i Vindinge-Karlslunde, og i 1919 blev menigheden i Hornsyld lagt ind under Horsens menighed og kapellet i Hornsyld solgt.

Foruden møderne i kirkebygningerne blev der afholdt søndagsskoler og møder i byernes yderdistrikter og i de nærliggende småbyer. Når man læser periodens årbøger får man indtryk af, at der blev ydet en stor indsats fra såvel præster som lægmænd. Det virker imidlertid som om man følte, at det store arbejde ikke resulterede i så stor medlemsfremgang, som man kunne ønske. I 1912 blev der indberettet 3634 medlemmer i fuld forening (fuldt medlemskab). I 1919 var medlemstallet 3875. Begge tal gælder for hele landet.

I 1910 blev Lægmandsforeningen oprettet. Den skulle virke til støtte for lægprædikanter og formanere og desuden synliggøre, at lægfolket gerne ville tage medansvar for kirkens økonomi. Lægmandsforeningen holdt sit årlige møde samtidig med Årskonferencen, og i årenes løb voksede samarbejdet mellem de to organisationer. I 1919 stemte både præster og lægfolk for, at kirkens regler burde ændre, så lægfolk fik sæde i Årskonferencen.

Lægmandsforeningen var den drivende kraft i fremskaffelsen af midler til højskolen.

Også hvad ungdomsarbejdet angik var der bestræbelser for at øge lægfolkets indflydelse. E.F.s delegeretmøde bestod af samtlige præster samt repræsentanter fra de lokale E.F.-foreninger. I begyndelsen blev delegeretmødet lagt som et appendiks til årsmødet, men fra 1912 blev det adskilt fra årsmødet og lagt i en weekend i foråret. Herved blev der bedre tid til drøftelse af E.F.s anliggender, og flere menige E.F.-medlemmer fik lyst til og mulighed for at være med der, hvor beslutningerne blev truffet.

E.F.-arbejdet var en gren af kirkens arbejde, som voksede støt gennem perioden. Fra 1584 seniormedlemmer og 662 juniormedlemmer i 1912 var medlemstallet vokset til 1951 senior- og 1069 juniormedlemmer i 1919.

Der var et område, som var helt i lægfol-

kets regi, nemlig Kvindernes Ydre Missions-selskab. De måtte dog have en præst til at læse deres indberetning på Årskonferencen.

Der skete ikke de store ændringer i menighedernes løbende aktiviteter i denne periode. Til gengæld var der en stærkt voksende interesse for socialt arbejde såvel i Danmark som i fjerntliggende lande. Centralmissionen i København voksede med utrolig fart, man engagerede sig i børnehjem og andet hjælpearbejde for børn og Betaniaforeningens dia-konissevirksomhed fik eget hjem.

Interessen for ydre mission voksede, kvinderne fik deres eget missionselskab, og også de unge interesserede sig for missionen og indsamlede pæne beløb hertil.

Denne „sparebøsse“ blev brugt i mange af søndagsskolerne rundt om i landet. Den medbragte mønt lægges i hånden på „negerdren-gen“, man presser et håndtag ned på bagsiden af figuren og vips - så har „negerdren-gen“ slugt mønten!

UNGDOMSARBEJDET

Ved periodens start var der ungdomsforeninger i næsten alle menigheder. Disse foreninger var organiseret som Epworthforeninger - forkortet E.F. E.F. blev ledet af en landsledelse, som blev valgt på det årlige delegeretmøde. Indtil 1912 lå delegeretmøderne i forlængelse af Årskonferencerne.

Det første selvstændige delegeretmødet for E.F. blev holdt 3.-5. maj 1912 i kapellet „Bethel“ i Århus. Der var langt større tilslutning, end der havde været ved tidligere delegeretmøder, og foruden de egentlige forhandlinger og valg var der foredrag, missionsforedrag og nadvergudstjeneste.

Et af tidens problemer var, hvilken aldersgruppe juniorarbejdet skulle dække, og hvilket program man skulle tilbyde børnene. I et forsøg på at hjælpe lokalforeningerne med løsningen af dette problem etablerede forbundsstyrelsen et kursus i Esbjerg i november 1912. Det var det første kursus arrangeret af E.F.s forbundsstyrelse. Kurset inspirede til, at man i årene fremover drev juniorarbejdet som arbejds møder om vinteren og udflugter og friluftaktiviteter om sommeren.

I 1917 begyndte traditionen med feriekurser i E.F.s regi. Det første feriekursus blev holdt i Nexø, og i de første år var der virkelig tale om feriekurser med megen undervisning og mange møder. I de følgende år gik tendensen i retning af mindre kursus og mere socialt samvær.

De lokale E.F.-foreninger oplevede et behov for at få inspiration og hjælp udefra. I perioden 1911-1917 fungerede pastor N.P. Nielsen som rejsesekretær sideløbende med, at han passede sit menighedsarbejde, men allerede i 1912 blev der fremsat ønske om, at

kirkens ledelse ansatte en ungdomsmissionær.

I august 1915 blev Johannes Bræstrup ansat som ungdomsmissionær. Han fik bopæl i Kalundborg, og herfra rejste han ud til de foreninger, der ønskede hans besøg, og medvirkede ved møder, evangelisering m.v. Værtsforeningerne betalte hans rejse og ophold og skulle desuden yde hvad de kunne til hans løn. Denne ordning fortsatte stort set uændret til Bræstrup i august 1917 rejste til USA for at uddanne sig som missionær.

I efteråret 1918 blev J. Enselmann ansat som ny ungdomsmissionær, men allerede i foråret året efter rejste han til USA for at studere.

E.F. tilsluttede sig kirkens Fremskridtsbevægelse, og man satte som mål, at man i løbet af de 5 år skulle hverve 1000 nye medlemmer og indsamle 25.000 kr. til „Taksigelsesfondet“.

Blandt de unge var der stor interesse for missionsarbejdet i den 3. verden, og ikke mindst i Afrika. Både i lokalforeningernes programmer og ved de landsdækkende arrangementer var missionsstof godt stof.

I perioden 1907-1912 indsamlede man årligt 250\$ til missionsstationen Mhakanana i Rhodesia, men da aftalen med stationen udløb, ønskede E.F. ikke at forlænge den.

I stedet vedtog man at sende sine missionskollekter til missionsrådet i New York, indtil det blev muligt for missionsrådet at udsende en dansk missionær, som E.F. kunne betragte som sit ansvarsområde. Det lå i luften, at denne missionær skulle være Johannes Bræstrup.

Feriekurser - feriestævner

Disse arrangementer blev populære indslag i ungdomsarbejdet fra 1917.

Billederne er fra et par af disse feriestævner. Billedet nederst viser, at der også var tid til afslappende aktiviteter. De to „Ryttere“ er pastorerne Niels Mann (tv.) og Herman Særmark.

HØJSKOLEINITIATIV

I takt med at man indså, at kirken havde brug for dygtige og engagerede lægfolk, voksede interessen for at skabe fora, hvor lægfolk kunne mødes og dygtiggøre sig.

I periodens løb blev der med jævne mellemrum afholdt kurser for søndagsskolemedarbejdere og for medarbejdere i ungdomsarbejdet. For de unge blev der også afholdt feriekurser, hvor man sideløbende med det sociale samvær havde bibelstudier, foredrag og evangeliske møder.

En række af kirkens præster og lægfolk var grebet af højskoletanken og mente, at kirken burde have sin egen højskole, hvor man kunne arrangere kurser for unge mænd og kvinder fra menighederne. I årene før 1912 havde der været afholdt enkelte højskolekurser, men i 1912 kom der fastere rammer om virksomheden.

Dette år dannede Lægmandsforeningen aktieselskabet „Den danske Metodistkirkes Højskole“, der skulle skaffe penge til køb af en højskolebygning.

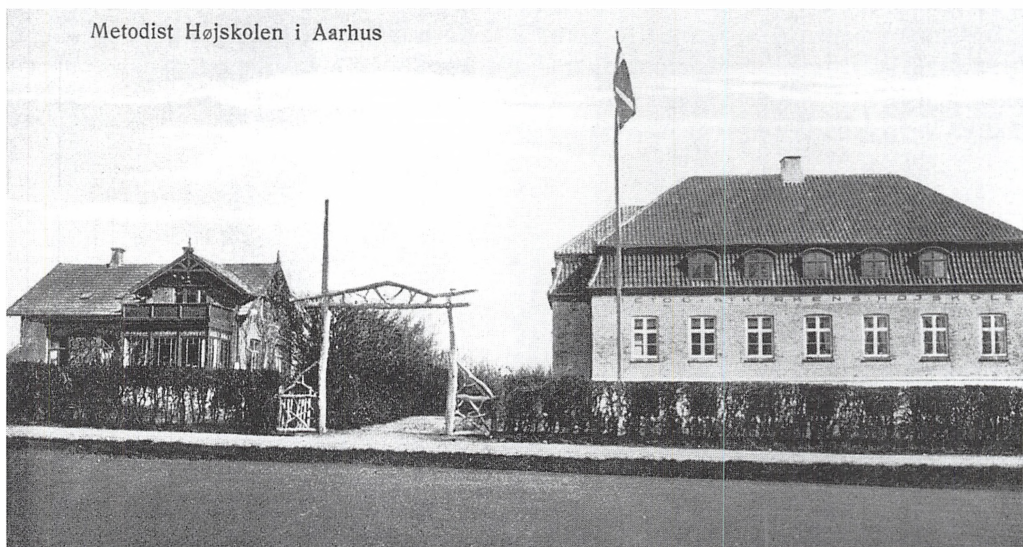
Man ville dog ikke vente, til man havde lokaler til formålet. Allerede samme år udpe-

gede man en forstander for skolen og gennemførte et eller to årlige kurser i lejede lokaler i Århus. Forstanderen var tillige leder af Missionssskolen, hvor kirkens præster blev uddannet. Flere af kirkens præster underviste på begge skoler, og også lægfolk holdt foredrag på højskolen.

Der blev skrevet en del om højskolen i kirkens blade, og menighederne blev opfordret til at opmuntre de unge til at tage på højskolekursus. Alligevel var tilslutningen ikke overvældende.

I 1919 købte man ejendommen „Skovvang“ i Århus. Villaen blev straks sat i stand, så den kunne huse et hold højskoleelever, og andetsteds på grunden gik man i gang med at opføre den nye højskolebygning med plads til forstander og 30 elever. Det var desuden tanken at der ad åre skulle bygges børnehjem på stedet.

Højskolen blev indviet i september 1920. Nu var faciliteterne i orden, og man håbede og forventede, at mange unge metodister i årene fremover ville benytte sig af muligheden for at komme på kirkens egen højskole.

Højskolen i Aarhus, „Skovvang“, 1920.

KVINDERNES YDRE MISSIONSSELSKAB - K.Y.M.

Fra metodismens første tid i Danmark blev der samlet penge ind til moderkirkens missionsvirksomhed i lande i den 3. verden, og Årskonferencen havde et stående udvalg til at tage sig af missionssagen. Også E.F. havde sin missionsafdeling både i lokalforeningerne og på landsplan.

I 1890-erne havde 3 danskere, Wilhelm Rasmussen og Louise og Hans Jensen, været udsendt af missionsrådet i New York som missionærer i Afrika og i 5 år fra 1907 støttede E.F. missionsstationen Mhakanana.

I Metodistkirken i USA havde man siden 1869 haft et Kvindernes Ydre Missionssekskab, der udsendte og understøttede egne missionærer i det fremmede. I 1894 stiftedes en K.Y.M.-forening i København, men i mange år skete der ikke mere.

I begyndelsen af 1900-tallet voksede interessen for ydre mission, og flere danske metodister overvejede at lade sig udsende som missionærer. Johannes Bræstrup er allerede nævnt under E.F.

Agnes Bülow, en Betaniasøster fra Vejle, rejste i 1912 til USA for at uddanne sig som missionær, og året efter blev hun af K.Y.M. i Amerika udsendt til Indien. Imidlertid døde hun allerede i januar 1914. Meddelelsen om hendes død var ledsaget af en opfordring fra lederen af K.Y.M.s mission i Indien til den danske Metodistkirke om at gå mere aktivt

ind i missionsarbejdet. Dette satte skub i organiseringen af K.Y.M. i Danmark.

Ved Årskonferencen i 1914 vedtog man, at der skulle nedsættes et råd bestående af 3 kvinder og de to distriktsforstandere. Dette råd skulle hjælpe til, at der i menighederne blev oprettet „kvindelige Missionsforeninger med det Formaal at samle Midler til at underholde en dansk Søster paa Missionsmarken.“

I løbet af det næste års tid var der dannet K.Y.M.-foreninger i 16 menigheder, og K.Y.M. havde fået en sekretær, Caroline Andersen, der fungerede som inspirator og koordinator for arbejdet.

K.Y.M.s første indberetning til Årskonferencen er fra juni 1916. På det tidspunkt var der 20 foreninger med tilsammen ca. 1025 medlemmer. I tiden 1. juni 1915 til 1. juni 1916 havde man indsamlet 1681,28 kr., som blev sendt til K.Y.M. i USA.

I 1916 udsendtes yderligere 3 danske sygeplejersker som missionærer, og selvom de blev udsendt og aflønnet fra USA, skabte de en kontakt mellem Danmark og missionsmarken, som gav næring til missionsinteressen herhjemme. Maren Bording og Alfrida Kostrup blev af K.Y.M. i USA udsendt til Manilla, og Marie Jensen, som blev ansat af kirkens missionsråd, blev sendt til Belgisk Congo.

K. Y.M.s missionsaktiviteter

Centrum for Kvindernes ydre Missionssselskab var missionsvirksomheden. På mange forskellige måder har KYM - senere MK - arbejdet med dette centrum. Her er et par eksempler fra begyndelsen af århundredet.

Øverst er der samlet en såkaldt „missionsgruppe“ i Betaniakirken i København. Billedet er taget omkring 1910.

Stående tv. ses den senere afrikamissionær Johannes Bræstrup.

Nederst: Gennem dramatisering o. lign. etablerede man situationer som skulle fortælle om missionærernes virksomhed og dagligdag. Her er det Kongens Lysbærere i Nexø, som omkring 1925 laver et tableau.

DET SOCIALE ARBEJDE

Centralmissionen

Centralmissionen begyndte som et socialt arbejde ud fra Markuskirken (senere Jerusalemskirken) menighed, og i hele den her omtalte periode vedblev det med at høre under denne menigheds ansvars- og virkeområde.

Initiativtageren til Centralmissionen var menighedens præst Anton Bast. Han forblev missionens ubestridte leder og frontfigur gennem hele denne periode.

Det hele begyndte i vinteren 1910, da et lokale i kirkens krypt blev åbnet som nattehøberg for hjemløse mænd. Snart fulgte andre aktiviteter, der skulle afhjælpe noget af den sociale nød, der fandtes i området omkring kirken.

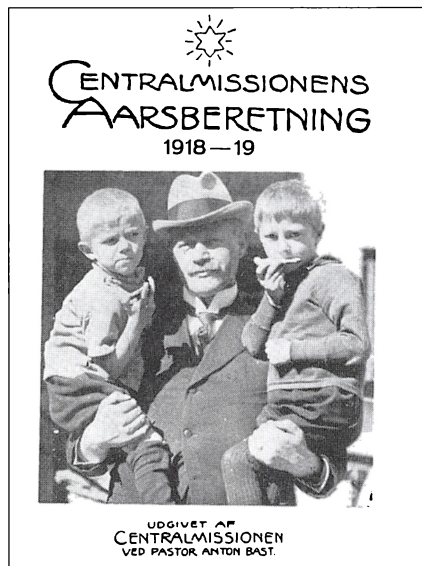
Af årsberetningen for det første år fremgår det, at man i 1911 havde følgende aktiviteter:

- Gratis arbejdsanvisningskontor.
- Gratis nattehøberg for hjemløse. Her kunne de hjemløse sove i op til 5 på hinanden følgende nætter og få deres daglige forplejning. Om dagen skaffede man dem arbejde i byen, eller beskæftigede dem med forefaldende arbejde i Centralmissionen.
- Gratis bespisning af nødlidende i kirkens krypt.
- Gratis beklædning for børn og voksne i det omfang der kunne skaffes klæder og fodtøj. En del af menighedens kvinder syede og omsyede tøj til uddeling.
- Gratis børnebespisning hver søgnedag året rundt for børn fra de elendigste hjem.
- Slummission, hvor Centralmissionens medarbejdere besøgte hjemmene i de elendigste kvarterer i den indre by og søgte at afhjælpe nøden der.
- Spisehus i Borgergade. Spisekort kunne købes for 4 øre pr. stk. på Centralmissionens kontor, og desuden kunne bidragydere gratis få spisekort til uddeling.

Arbejdet i Borgergade udvidedes, idet man i foråret 1912 tog en stor lejlighed på hjørnet af Borgergade og Prinsensgade i brug. Her blev indrettet et billigt spise- og kaffehus samt læsestuer for børn og voksne. Desuden foregik der en del klub- og mødeaktivitet i form af søndagsskole, evangeliske møder og mission for fattige mødre. Endelig udgik en del af slummissionen herfra. Hensigten var, at man dels ville drive evangeliserende virksomhed, og dels give folk et andet samlingssted end de værtshuse, kvarteret var så rigt på.

Da Bast var stærkt engageret i kirkens arbejde for afholdssagen, og da arbejdet i slumkvartererne gang på gang satte fokus på alkoholens skadevirkninger, er det naturligt, at afholdsmøder og agitation for afholdssagen også blev en side af Centralmissionens virksomhed.

Foruden den organiserede bespisnings- og mødevirksomhed havde man også en slags

Den årlige udgivelse af det lille hæfte, Centralmissionens Aarsberetning, var det vigtigste redskab til at få pengegaver fra folk i hele landet. Hæftet indeholdt en beskrivelse af hele Centralmissionens forgrenede arbejde og en stærk appel om at støtte arbejdet økonomisk. Her er gengivet Anton Bast med to børn i favnen.

Den sociale nød var stor, blandt andet på grund af arbejdsløsheden. Her er nogle arbejdsløse i København.

„åben rådgivning“, så folk i nød kunne komme til kirkens kontor og søge hjælp til løsningen af såvel sjælelige som sociale problemer.

I løbet af de første år stod Centralmissionen også for oprettelse af et alderdomshjem samt et arbejdshjem.

På arbejdshjemmet kunne arbejdsløse mænd bo og arbejde en periode, mens man forsøgte at skaffe dem andet arbejde. I tilknytning til arbejdshjemmet var et brændeskæreri. Det gav arbejde til en del flere end arbejdshjemmets beboere, idet de, der havde brug for at tjene til et måltid mad, her kunne save et bestemt kvantum brænde og få et måltid som betaling. Desuden var der en del beskæftigelse i at bringe brænde ud til kunderne.

Endelig bør man nævne salget af bladet

„Fyrtaarnet“. Dette blad blev redigeret og udgivet af Bast selv. Udgivelsen var startet mange år tidligere, men i denne periode brugtes bladet til at oplyse om og agitere for Centralmissionen. Det indeholdt fortrinsvis prædikener, opbyggelige historier, noget om metodismen og dens historie, lidt kirkenyt, lidt om afholdssagen samt en hel del om Centralmissionen og dens leder.

Der var en del abonnenter, men ganske mange blade blev solgt i løssalg. Arbejdsløse kunne få Centralmissionens tilladelse til at sælge bladet. Salgsprisen var 10 øre pr. stk., og af dem fik sælgeren de 5.

Af „Vor Aarbog“ for 1913 fremgår det, at ca. 150 familier havde klaret sig gennem vinterens arbejdsløshedsperiode på denne måde.

I vinteren 1918-1919, da Den spanske Syge rasede, blev en del af Jerusalemskir-

kens og Centralmissionens lokaler stillet til rådighed for de københavnske hospitalsmyndigheder. „Hospitalet“ blev ledet af læger fra Kommunehospitalet, men den daglige pleje stod nogle Betania-søstre fra Århus samt Centralmissionens slumsøstre for.

Centralmissionens børnearbejde

Gennem arbejdet blandt byen fattigste stod det snart klart for Bast og hans medarbejdere, at der måtte gøres en særlig indsats for børnene. Man begyndte at formidle kontakt til hjem på landet, så børn fra det indre København kunne få et par ugers ferie med lys og luft og god mad, så de havde lidt at stå imod med. Senere begyndte Centralmissionen selv at arrangere feriekolonier for stenbroens børn for at kunne imødekomme behovet.

I 1912 oprettede man en folkebørnehave med plads til 30 børn. Her kunne fattige mødre få deres børn passet på betryggende vis, mens de selv var på arbejde.

Kort tid efter lavede man også et optagelseshjem for børn, der ventede på at komme i pleje eller blive bortadopteret. Man fik nemlig mange henvendelser fra ulykkelige stillede mødre, som søgte hjælp til at få deres småbørn anbragt i gode familier. Dette hjem skulle også være med til at imødekomme behovet for et hittebørns-hospital.

I 1914 fik Bast også tilladelse til at fungere som adoptionsformidler.

Endelig indrettede man et plejehjem for syge mødres små børn. Slummissionen havde afsløret, at når en moder lå syg eller skule på hospitalet, var der ofte ingen til at tage sig af familiens små børn.

Kirkens ejendom, Stokhusgade 2, blev indrettet til at rumme disse tre børneinstitutioner.

Ved siden af de løbende bespisninger arrangerede Centralmissionen hvert år særlige juleuddelinger samt julebespisninger og julefester for et stort antal mennesker.

Natten mellem d. 20. og 21. januar 1914

nedbrændte Jerusalemskirken. Det betød, at der skulle skaffes andre lokaler til en stor del af Centralmissionens aktiviteter i det meste af et år, da kirkens krypt først var klar til brug igen i december 1914. Dette gav dog tilsyneladende ikke væsentlige afbræk i virksomheden.

Nye statutter

I 1914 havde virksomheden nået et sådant omfang både arbejdsmæssigt og økonomisk, at det var nødvendigt at give Centralmissionen en fastere organisation og klart beskrive dens forhold til menigheden. Følgende statutter for Centralmissionen blev vedtaget af Jerusalemskirkens Kvartalskonference (generalforsamling) 1914:

1. Centralmissionen er et organiseret Led i Jerusalemskirkens Missionsarbejde i København; dens øverste Myndighed er Jerusalemskirkens Kvartalskonference eller Menighedsraad, der vælger Virksomhedens Bestyrelse og godkender Valg af alle Bestillingsmænd. Over for Offentligheden er Kvartalskonferencen ansvarlig.

2. Centralmissionens Leder ansættes af Metodistkirkens Biskop og er kun ansvarlig for sin Karakter og Embedsførelse overfor den biskoppelige Metodistkirkes Aarskonference. Han modtager hele sin Løn fra Jerusalemskirkens Menighedsraad.

3. Centralmissionens Formaal er paa alle Omraader, sjæleligt og legemligt, at afhjælpe den yderste Nød. De forskellige Virksomhedsgrene er organiserede saaledes, at de i Samvirken berører enhver Side af menneskelig Nød.

4. Centralmissionens forskellige Virksomheder opretholdes udelukkende ved frivillige Gaver. Fra varmtførende Mennesker modtager vi fra Uge til Uge Midler til at afhjælpe den yderste Nød, og det siger sig selv, at Hjælpen, vi kan yde, bliver i Forhold til de Midler, der indkommer.

5. Centralmissionens Regnskaber og Pengesager holdes skarpt adskilte fra Menighe-

dens. Alle Regnskaber skal i revideret Stand forelægges Kvartalskonferencen til Godkendelse, før de offentliggøres.

6. Jerusalemskirkenes Værger - hefter i Henhold til Bestemmelserne i dansk Lov og den biskoppelige Metodistkirkes Disciplin - for alle Virksomhedens Ejendomme og er i deres Egenskab af Værger ansvarlig for al Gæld.

Økonomi

Et så omfattende børnearbejde kostede naturligvis mange penge. For at skaffe midlerne søgte og fik Bast tilladelse til at sælge Forårsblomsten. Salget af denne blomst indbragte de følgende år mange penge til kirken sociale børnearbejde både i Centralmissionens regi og ude omkring i landet.

I det hele taget skulle der mange penge til at drive Centralmissionens arbejde, og der blev udvist stor opfindsomhed for at skaffe dem. Bl.a. afholdt man om sommeren fri-luftsmøder i Kongens Have, hvor man samlede ind til missionen, og om vinteren afholdt man frikoncerter i kirken, hvor folk blev opfordret til at give en skærv til den gode sag.

På en rejse til Amerika i 1913 samlede Bast også penge ind til arbejdet, og han fik desuden en bevilling til køb af bygningen ved siden af kirken, Rigersgade 21, til brug for Centralmissionens arbejde.

Også i Danmark foretog Bast flere rundrejser, hvor han ved store offentlige møder viste lysbilleder og fortalte om Centralmissionens arbejde for de dårligst stillede i samfundet. På disse rejser indsamlede han ganske store beløb.

En udløber af disse rejser var også, at der i Odense og Århus blev oprettet Centralmissionsvirksomhed. Ingen af stederne fik det dog noget stort omfang.

Derudover modtog Centralmissionen bidrag fra folk både inden for og uden for kirken.

At det drejede sig om store beløb kan man

se af, at man i regnskabsåret 1/4 1917 - 31/3 1918 rundede en halv million kroner i omsætning.

I det regnskabsår, der sluttede d. 31/3 1920 havde Centralmissionen i København en omsætning på ca. 900.000 kr. og til centralmissionsvirksomhed i hele landet blev der indsamlet godt 1 mill. kr.

Anton Bast

var initiativtager til Centralmissionen i København.

Han var præst ved Markuskirken (Jerusalemskirken), da han sammen med menig-

Initiativtageren til og lederen af Centralmissionen Anton Bast, formentlig i Højskolen Skovvangs have i Aarhus.

hedsrådet gik i gang med det sociale arbejde, som udviklede sig til Centralmissionen.

I perioden 1912 til 1919 var han den øverste leder af det vidtforegnede arbejde, og hans navn var nært forbundet med den efterhånden velkendte virksomhed.

Han har været en mand af mange ideer, og han har haft evnen til at få folk til at gå ind på disse ideer og arbejde med på deres virkeliggørelse. Han har også formået at organisere virksomheden, så den kunne fungere under hans lange fraværperioder.

Han har været en dygtig taler og agitator, der har kunnet samle tilhørere både til evangeliske møder og til foredrag om Centralmissionen. I flere år fra 1916 og frem var han ansat som rejseevangelist, og det fremgår af „Kristelig Talsmand“, at der ofte samledes 500-800 mennesker, når han holdt møderækker og foredrag rundt omkring i landet.

I den danske Metodistkirke voksede hans indflydelse gennem perioden. I „Kristelig Talsmand“ fyldte artikler af og om Bast ganske meget, og han fik sæde i flere af kirkens vægtige udvalg og bestyrelser.

Da den europæiske biskop p.gr.a. krigen ikke kunne komme til stede og lede Årskonferencerne i 1917 og 1918, blev Bast valgt til at føre forsædet ved disse konferencer.

Også i Metodistkirken i USA skaffede han sig vigtige kontakter.

I 1913 var han på biskoppens opfordring på rundrejse i USA for at fortælle om Centralmissionen og inspirere til opstart af lignende arbejde i amerikanske menigheder.

I 1916 var han den danske Årskonferences delegat ved Generalkonferencen⁵. Ved begge anledninger opnåede han at komme til at tale med folk, der var centralt placeret i kirkens øverste organer.

Medvirkende til at en repræsentant for så lille et land og så lille en kirke kunne blive hørt var, at krigen bevirkede, at der ved denne konference var en del opmærksomhed rettet mod forholdene i Europa.

I 1919 blev han igen valgt som delegat til den generalkonference, der skulle afholdes i 1920.

Børnehjem i provinsen

I tilknytning til menigheder flere steder i landet blev der drevet en række mindre børnehjem. I løbet af perioden blev landskirkens engagement i disse hjem større, idet Årskonferencen krævede, at Udvalget for socialt Arbejde skulle have indsigt i hjemmenes drift og økonomi, hvis de ville have del i midlerne fra Forårsblomsten.

I 1912 blev børnehjemmet „Marielund“ ved Vejle omdannet til en selvejende institution, som blev overdraget til konferencen. Herefter udfærdigede Årskonferencen vedtægter for hjemmet og nedsatte en bestyrelse.

I Odense havde man to mindre hjem, „Hermon“ og „Karmel“, som i 1915 blev lagt ind under Årskonferencen. Ingen af hjemmene levede helt op til tidens standard, og Udvalget for socialt Arbejde nedsatte et udvalg, der skulle undersøge muligheden for at købe eller bygge et nyt hjem, der kunne samle de to hjemms virksomhed. Der blev også afsat penge til dette formål.

Imidlertid viste det sig ret vanskeligt at finde en egnet lokalitet, og krigsårenes usikre økonomiske forhold gjorde ikke sagen lettere.

Først i 1920 købte man ejendommen „Aaløkkegaard“ og fik Årskonferencens tilslutning til at afhænde de to gamle hjem og samle børnehjemsvirksomheden på Fyn.

Også i Århus og Frederikshavn havde man planer om at etablere børnehjem.

I 1918 blev Bast udpeget som konferencens tilsynsførende ved kirkens sociale virksomheder i Danmark. Hermed ønskede man at sikre en ensartet ledelse af de sociale virksomheder og af deres henvendelser til offentligheden.

Også i menigheder, som ikke havde tilknytning til børnehjem, blev der gjort noget for de dårligst stillede børn. Flere steder blev der arrangeret bespisninger i vintertiden, og

⁵ Øverste myndighed for den gren af metodismen, den danske Metodistkirke tilhører. Der kommer delegater fra alle de lande, hvor kirken har arbejde.

*Det sociale arbejde fandt også sted i andre menigheder end de københavnske. Her er således et billede af børnebe-
spisningen i Frederikshavn. Den fandt sted fra 1910 til 1914.*

syforeningerne syede tøj eller lavede ting til basarer, hvis overskud gik til velgørende formål. Endelig påtog flere kvindekredse sig at understøtte et barn på et af kirkens børnehjem.

Forårsblomsten

I 1912 søgte og fik Bast tilladelse til at sælge mærket „Forårsblomsten“ til fordel for Centralmissionens sociale børnearbejde. Af første års overskud blev 2000 kr. sat til side til støtte for børnehjælpsarbejde i provinsen.

I de følgende år deltes overskuddet ved salg af Forårsblomsten således, at Centralmissionen kunne disponere over overskuddet fra salg i Københavnsområdet, og det Udvalg for socialt Arbejde, som blev nedsat i 1912, administrerede de penge, der kom ind ved salg i provinsen.

I 1917 oprettedes et kontor i København, der skulle administrere Forårsblomsten, organisere salget i hele landet og føre regnskab.

Det samlede overskud ved salg af Forårsblomsten blev nu delt i to lige store puljer. Den ene del gik til Centralmissionen. Den anden del fordelte Udvalget for socialt Arbejde til kirkens børnehjem og andre former for børnehjælp inden for kirken.

At Forårsblomsten indbragte så betydelige midler, at det var nødvendigt at sikre orden i administration og regnskaber, kan illustreres ved et par tal fra Vor Årbog 1919. Dette år var det sociale udvalgs andel af overskuddet 43.000 kr.

Årsregnskabet for børnehjemmet „Marie-lund“, der havde haft gennemsnitligt 34 børn boende, balancerede med 29.329,70 kr.

Betaniaforeningen

I 1907 oprettedes Betaniaforeningen i Danmark.

Foreningens første formålsparagraf lød: „Betaniaforeningens formål er at skaffe kyndig pleje i sygdomstilfælde, at skaffe ledere

Forårsblomsten

Forårsblomsten blev hurtigt en kendt og værdsat forårsbebuder i det danske samfund.

På billedet øverst er det første hold klar til at gå ud og sælge de første Forårsblomster i Holbæk.

Til højre ses et pressebillede, som blev bragt med teksten: „Københavns politi er blandt dem, der med glæde køber Forårsblomsten!“

Forårsblomsten var et kendt begreb. Så kendt at Politiken i sin spalte „at tænke sig“ i 1970 bragte følgende „annonce“:

„Mærkevarer

Knudbørge erfarer, at Forårsblomsten i år vil blive solgt under mottoet: De skal også have en på frakken“

til børnehjem og at udøve anden beslægtet virksomhed, alt ved hjælp af dertil uddannede diakonisser“ (Betaniaforeningen og dens diakonisser).

Nogle af Betaniasøstrene virkede i de sygeplejeforeninger, som var oprettet i flere menigheder, og i Vejle indrettede man en lejlighed til de søstre, som gik ud i privatpleje i byen.

Ved Årskonferencen 1912 blev det besluttet, at centrum for Betaniaforeningens virksomhed fremover skulle være Århus, og man lejede en lejlighed til de tre søstre, som blev overflyttet fra Vejle. Et væsentligt argument for at flytte søsterhjemmet var, at man kunne få nye diakonisser uddannet på hospitalerne i Århus og få dem knyttet til søsterhjemmet, mens de var under uddannelse.

Ved Årskonferencen 1913 fik Betaniaforeningen nye vedtægter. Fremover skulle foreningen ledes af en bestyrelse, hvis formand skulle udpeges af biskoppen. Bestyrelsens øvrige medlemmer skulle vælges af Årskonferencen. Ved samme konference fik bestyrelsen bemyndigelse til hurtigst muligt at oprette et diakonisse- og plejehjem i Århus.

Dette hjem skulle være hjem for diakonisserne, samlingspunkt for diakonisser under uddannelse, kursuscenter for kvindelige medarbejdere i kirkens sociale institutioner samt hvile- og alderdomshjem for syge og gamle diakonisser. Desuden skulle hjemmet

huse et egentligt plejehjem, hvor svage og gamle mennesker for en rimelig pris kunne få ophold og pleje.

I de følgende år blev en del af overskuddet fra salg af „Forårsblomsten“ indbetalt til Betaniaforeningens Byggefond. Indbetalingerne var forsynet med en klausul om, at hjemmet hvert år skulle yde kur og pleje til syge og udtjente børnehjemsarbejdere til en værdi af op til 4 % af den til enhver tid indbetalte sum.

I årene efter Agnes Bülow's død i 1914 steg interessen for at blive Betaniasøster, og allerede i 1914 blev der optaget 4 nye søstre.

Det øgede behovet for det nye diakonissehjem, men p.gr.a. krigen var det svært både at skaffe økonomiske midler og byggematerialer. Man var dog så heldig at kunne købe en grund, der lå i Hjarnøgade lige ved siden af den nye kirke, og i marts 1916 tog man fat på byggeriet. I maj 1917 blev Betaniahjemmet indviet.

Prisen for byggeri og inventar blev ca. 110.000 kr. På dette tidspunkt fik 7 diakonisser deres bolig og arbejde på hjemmet. Derudover var 7 diakonisser ansat andre steder.

Det nye hjem havde 40 værelser, hvoraf 25 kunne udlejes, og lige fra første færd var alt optaget. Faktisk var presset på hjemmet så stort, at man allerede i 1919 begyndte at tale om, at der var behov for en udvidelse.

Mellemløstiden. Bast-sagen

1920 - 24. NYBRUD OG FREMGANG

Første verdenskrig var afsluttet. Danmark var ikke ramt så hårdt af krigens strabadser, som mange andre europæiske lande. Krigen igennem havde der i Danmark været gode muligheder for at initiativrige danske forretningsfolk kunne tjene hurtige penge. Gul-laschbaroner og mindre erhvervsdrivende til-sidesatte enhver god forretningsmoral og solgte deres dårlige produkter med stor for-tjeneste til de krigsførende nationer, først og fremmest til Tyskland.

Almuen fik ikke del i krigsårenes fortjene-ster, tværtimod. I byernes laveste sociale lag voksede nøden. Der var mangel på mange livsfor-nødenheder, og dyrtiden gjorde det umuligt for flertallet af de fattige at købe nogle af de varer, som blev budt til salg. En ting havde almuen dog tilfælles med den bedre stillede borgerstand, og det var det

moralske forfald, som krigsårene gav god næring til.

Verden var i hastig forandring. Verdenskri-gen chokerede alle med en hidtil ukendt gru-somhed, som med et slag bortfejede enhver forestilling om værdig og retfærdig krigs-førelse. At denne opvisning i grusomhed og ødelæggende opfindsomhed havde udspillet sig i kristendommens civiliserede Europa, gjorde blot chokvirkningen endnu mere lam-mende og fik mange menneskers tro på en almægtig og kærlig Gud til at vakle og falde. I kirken var det en udbredt opfattelse, at kri-gen var Guds straf. Østpå i Rusland var kom-munismen ført til sejr, og den ny gruppe magthavere havde i proletariatets navn gen-nemført revolutionen, der afsatte Zaren, styr-tede kirken og rystede hele verden. Komm-unismen kastede sin mørke skygge over alle

I 1920 sendte den danske Metodistkirke fødevarer m.m. til søsterkirken i Wien. Her losses gaverne af på banegården i Wien.

Centralmissionens funktionærer. I midten på første række lederen, Anton Bast.

europæiske lande og blev opfattet som kristendommens værste fjende. Situationen forstærkede de spændingsforhold, der allerede var mellem de socialistiske partier og fagbevægelsen på den ene side og kirkerne på den anden side. England var dog en undtagelse, blandt andet fordi metodistiske lægprædikanter lod sig engagere i lokale fagforeninger og dermed byggede bro mellem kristentro og socialisme. Ellers var det almindeligt, at Europas kirker så socialismen som en ateistisk modstander og fjende.

Nu, hvor krigen hørte fortiden til, begyndte optimismen at vende tilbage. Fædrelandskærligheden og den nationale samling nåede uanede højder, da Sønderjylland blev fravristet krigens taber og indlemmet i riget.

Kirken fandt sig til rette i den nye situation. Troen på fremtiden blev hurtigt stærk, fordi der trods begrænsede ressourcer åbnede sig nye muligheder. Forbindelsen til moderkirken i Amerika blev igen tæt, og det styrkede yderligere optimismen blandt de ledende prædikanter.

Metodistkirken i Amerika satte gang i et storstilet hjælpeprogram for at genrejse kirken i det krigshærgede Europa. Det begyndte som en jubilæumsindsamling i anledning

af det amerikanske missionselskabs hundredeårsdag. I realiteten blev det kirkehjælp til at sætte gang i de europæiske metodistkirker, som var underlagt missionselskabet. Hjælpeprogrammet fik betegnelsen „Fremskridtsbevægelsen,“ og over en 5-årig periode blev der indsamlet hen imod 120 millioner dollars. Et svimlende beløb set fra dansk synsvinkel, hvor præstelønnen i 1920 de fleste steder var under 2000 kr. årligt, og hvor kirkens samlede årsindtægter var under en halv million kroner. Den vilje til nybrud og vækst, som moderkirken i Amerika hermed viste, havde en stor, medrivende effekt på kirken i Danmark.

Centralmissionen

Mange menigheder havde i flere år arbejdet med social virksomhed blandt de fattige og dårligt stillede. Efter de store vækkelser i kirkens første halvtreds år i Danmark, var der indtruffet en vis afmatning og famlen efter nye veje for kirkens arbejde. Social virksomhed med bespisninger, tøjuddeling og anden form for humanitær hjælp voksede frem rundt omkring i god harmoni med kirkens

lære og bevirkede, at kirken blev kendt af store dele af befolkningen og fik markant øget søgning.

I København nåede Centralmissionens arbejde et kolossalt omfang, men også i Århus og Odense oprettedes selvstændige afdelinger af Centralmissionen. En del andre menigheder f.eks. i Vejle og Frederikshavn havde omfattende social virksomhed under krigen, i årene 1918 - 20, hvor den spanske epidemi hærgede landet, og i begyndelsen af tyverne.

Anton Bast

Anton Bast er født (1867) og opvokset i Løkken, hvor han også blev omvendt og lærte metodismen at kende.

Som 23-årig fik han i 1890 eksamen som en af de første, der læste til metodistpræst i Danmark.

De første fem års ansættelse i Vejle viste hurtigt, at denne mand var en utrolig begavelse og en initiativrig leder af største format. Bast stod i spidsen for Epworth Ligaens oprettelse i 1892, og menighedens oplevede en fremgang under Basts markante ledelse. Sct. Pouls Kirke i Vejle gennemgik en omfattende udvidelse i Basts tid.

Derefter fulgte ti års ansættelse i Odense, kun afbrudt af et enkelt år i Randers. Årene i Odense skabte vækst og fremgang, og under Basts ledelse voksede den ene menighed til to, og Emmauskirken blev bygget. Bast tog også initiativ til udgivelse af bladet „Fyrtaarnet,“ som var et afholdsblad for ungdommen, men senere blev et organ for det sociale hjælpearbejde.

I 1902, kun 35 år gammel, blev Anton Bast distriktsforstander over Københavns distrikt.

I 1906 blev Anton Bast forflyttet til Skt. Markus Kirken i København. En samtidig forfatter gav følgende personschildring af Bast, og selvom der er tale om en stærk idealisering, svarer skildringen rent faktisk til, hvordan vide kredse betragtede ham. Bast var „en typisk Repræsentant for et Kirke-

samfund, hvis aandelige Liv er præget af oldkristelige Traditioner, en Discipel, der vandrer rundt i Verden og gør sin Mesters Tjeneste. Hans hele Liv er gennemtrængt af hans Tro, hans Tanke og hans Tale rører Præsten i en Menighed, hvis Opgave er tve-delt en aandelig og en timelig Virksomhed... Han kan tale med alle og er ens mod alle, han smiler og ler med de glade og ejer Smaamandssønnens lyse, lune Livsglæde, parret med den alvorfulde Forstaaelse af Sorger, Synder og Lidelser... Han er sejt og udholdende i sit Arbejde... han er præget af et sjældent Storsind, hvor det gælder at give og hjælpe, og hvor det gælder at hævde sin Kirkes Stolthed og Ære... Han giver aldrig op, men forfølger sit Maal trods alle Hindringer, og det er, som om Modgang ikke magter at kue ham eller standse ham paa hans Færd.“⁶

Menighedsarbejdet voksede. Bast var en karismatisk og populær prædikant, som hele hovedstaden kendte. Anton Basts sommermøder blev holdt i Kongens Have og samlede flere tusind mennesker. Menighedens medlemstal voksede støt fra 286 medlemmer i fuld forening ved Basts tiltræden til 641 medlemmer i 1923.

I den kolde vinter i 1909 og 10 åbnede Bast kirkens krypt for hovedstadens hjemløse mænd. Det blev begyndelsen til Centralmissionen, som voksede med eksplosiv hastighed i de efterfølgende år. I 1920 omfattede Centralmissionen således en halv snes hjem for: syge mødres børn, arbejdende mødres børn, børnehaver, ulykkelige mødres hjem, opdragelseshjem og arbejdshjem. Desuden iværksatte man brændesavning, arbejdsanvisning, herberg, pleje- og adoptionsbureau, aftenskoler, feriekolonier, udledning af tøj, naturalier og kontanthjælp.

Midlerne til dette vidt forgrenede sociale arbejde, der i omfang og anerkendelse nåede længere ud og var betydelig mere synligt i

6) P. Rosenkrantz „Biskop Bast og de fattiges Penge,“ s. 7. Denne bog blev skrevet som et debatindlæg og er ikke historisk troværdig, selvom den gengiver mange dokumenter.

hovedstaden end kirken selv, blev indsamlet i den almene befolkning.

Bladet „Fyrtaarnet,“ som Bast havde udgivet siden tiden i Odense, blev et vigtigt redskab i agitationen for Centralmissionen. I begyndelsen af tyverne var henvend 500 arbejdsløse beskæftiget med at sælge næsten 1.000.000 eksemplarer årligt. De arbejdsløse tjente en skilling ved salget, og Centralmissionens ledelse kom i forbindelse med befolkningen.

I april 1912 fik Bast justitsministeriets tilladelse til at sælge „Føraarsblomsten,“ og den blev en særdeles god indtægtskilde til oprettelse af børnehjem ud over hele landet. Udenfor København kom det samlede børneforsorgsarbejde til at omfatte følgende institutioner: Børnehjemmet „Marielund“ og spædbørnehjemmet „Brinken“ i Vejle, børnehjemmet „Fremtidshaab“ i Frederikshavn, børnehjemmet „Aaløkkegaard“ og spædbørnehjemmet „Willeruplund“ i Odense, spædbørnehjemmet „Fjordbakken“ i Holbæk, „Gersonshøj“ hjem for evnesvage børn og mødre - og børnehjemmet „Dear Home“ i Hellerup.

I 1912 gennemgik Skt. Markus Kirken en omfattende restaurering, hvor adgangsforholdene og krypten blev gjort mere egnede til det sociale arbejde. Ved samme lejlighed skiftede kirken navn til Jerusalemskirken.

I 1914 brændte kirken imidlertid ned til grunden. Kun ydermurene stod tilbage. Den genopbyggede kirke blev højere og mere pompøs, end kirken havde været før, og det nye orgel vakte stor beundring, dels for sin størrelse dels for den moderne teknik.

Både menighedens og Centralmissionens arbejde blev præget af Anton Basts storsyn og superoptimistiske målsætning. I begyndelsen havde kirkeværgerådet været en bremseklods på Basts initiativer. F.eks. ville Bast have menigheden til at starte et trykkeri, der kunne forestå produktionen af blade, bøger og traktater. Det turde kirkeværgerådet ikke binde an med, hvorefter Bast selv gik i gang med trykkerivirksomheden. Da Bast efterhånden selv kom til at beklæde posten

som kirkevæргеformand, var der ingen hindringer for hans storstilede initiativer. I en og samme person var han: bogtrykker, bogforlægger, redaktør og udgiver af „Fyrtaarnet,“ leder af Centralmissionen, menighedsforstander ved Jerusalemskirken, kirkevæргеformand, dansk repræsentant overfor Missions-selskabet i Amerika og Missions-selskabets repræsentant i Danmark.

Kongehuset var bidragyder til Basts arbejde, og blandt Københavns aristokrati havde Bast efterhånden mange venner, som støttede virksomheden. Opløbet med kareter og politiafspærring ved Jerusalemskirken genindvielse efter branden kunne måle sig med et statsbesøg.

I kirkens landsarbejde fik Bast mange betroede poster, og da krigen forhindrede biskoppelig tilstedeværelse ved årskonferencerne, faldt valget naturligt på Anton Bast, som den, der i biskoppens fravær skulle lede konferencerne.

Anton Bast, som i folkemunde havde fået tilnavnet „Fattigpræsten,“ gennemførte et par evangelistrejser rundt omkring til landets menigheder. Tilstrømningen til Basts møder var enorm. I Vejle fortælles det, at ved Basts møder var der presset 800 mennesker ind i kirken. Stemningen var på kogepunktet i henrykkelse og begejstring, og da trængslen umuliggjorde, at kollektindsamlerne kunne komme rundt i kirken, rejste folk sig op og smed penge i retning af prædikanten. Ved en anden lejlighed i Vejle talte Bast i en park til anslået 2000 mennesker.

Bast var sandsynligvis den mest fremgangsrige evangelist, nordisk metodisme har frembragt. Rigsdagsstenografer nedskrev en del af hans prædikener i Jerusalemskirken, og kolportører bragte prædikensamlingerne vidt omkring. Bast var en autoritet i dogmatiske spørgsmål, og han skrev teologiske bøger. Det var sandsynligvis baggrunden for, at han i flere sammenhænge blev tituleret som teologisk doktor, og flere ledende personligheder i andre kirkesamfund opsøgte ham for teologiske samtaler og tog indtryk af ham.

Salmedigteren Anton Bast

Anton Basts sang, „Gå ind til de bristende hjerter“, gengiver en enestående indsigt i, hvordan det er at nærme sig et menneske i nød, og på hvilke betingelser, det er muligt.

Sangen, „Lyse dage, mørke nætter“, blev skrevet om mennesker i nød, men blev i Basts roman fra 1930, „Den Hvide Sten“, gjort til et udtryk for den fremgangsriges præsts (hans egen) skæbne og kamp.

- 150** Gå ind til de bristende hjerter,
der kender ej Gud eller ven,
der kender kun sviende smerter, —
hvis dage i sorg rinder hen.
- 2 Gå ind — men gå stille og prøv dig
forsigtig til hjerterne ind —
gå varsomt til værks, du — og øv dig,
så tålmod du bærer i sind.
- 3 Gå ind, men gå ej med dit eget,
gå ind med en hilsen fra Gud, —
da giver du mere end meget,
og da går du rigere ud.
- 4 Gå ind kun — og sæt dig så stille,
og tal kun så sagte og mildt,
og vær du kun villigt den lille,
når hjertet, du møder, er vildt.
- 5 Gå ind med et budskab fra Himlen,
så går til en Himmel du ud,
du finder ej glæden i vrимlen, —
i stilheden møder du Gud.
- 6 Du møder ham der, hvor der lides,
og der, hvor der lindres i løn;
du møder ham der, hvor der strides, —
der går Guds barmhjertige Søn,
Anton Bast.

- 359** Lyse dage, mørke nætter
skifte om med smil og gråd,
og mens rejsen jeg fortsætter,
tror jeg fast, at Gud ved råd;
— ikke blot når der oplukkes
mig en dør til hjælp og fred, —
men når alle lys udslukkes,
og i angst jeg synker ned.
- 2 Gud ved råd for mine synder
og for alle mine savn,
når jeg segner, da begynder
han at tage mig i favn.
Gud ved råd for mine sorger
og min trængsels nat og nød;
ja, hans store løfter borger
mig for hjælp i liv og død.
- 3 Gud ved råd, så lad ham råde!
Hjerte, ved hans hjerte hvil —
han vil vende alt til både;
nattens gråd og dagens smil; —
bølgens larm og stormens klage
ej forfærde skal Guds ven,
har han vundet dig tilbage,
slipper han dig ej igen.

Anton Bast.

Som salmedigter havde Bast allerede i 1901 fået optaget 11 egne salmer og gendigtninger af udenlandske salmer i salmebogen. Da den nye sangbog udkom i 1923 var hele 45 sange og salmer i Anton Basts navn.

Bast bliver biskop

Metodismen i Danmark havde i flere årtier i lighed med kirken i andre europæiske lande været i gang med en selvstændiggørelse i forhold til moderkirken i Amerika. Det havde hele tiden været et spørgsmål, om kirken i Danmark kunne blive så stærk, at den kunne tage ansvaret for den virksomhed, som hidtil havde været sponsoreret af amerikanerne. På en måde havde kirkeapparatet med mange små menigheder og kirkebygninger og antallet af ansatte præster været for stort til kirkens medlemsmæssige størrelse, og kirkens virksomhed kunne kun opretholdes gennem støtte udefra.

Efter krigen voksede den holdning frem i Amerika, at Fremskridtsbevægelsen skulle give de europæiske kirker en massiv støtte til genoprettelse efter krigens skader og til selvstændiggørelse. Målsætningen var gradvis at afvikle det økonomiske afhængighedsforhold fra 1924 og årene frem.

I Danmark havde der i flere årtier været et stærkt ønske om selvstændiggørelse, og selv om kirken i Amerika for længe siden havde tilladt en sådan, havde den danske kirke ikke turdet og ikke været i stand til at tage ansvar for sig selv.

Optimismen efter krigens afslutning satte for alvor skub i selvstændiggørelsen. Og da Anton Bast, med støtte fra hele den skandinaviske delegation, blev valgt til biskop ved generalkonferencen i 1920, syntes målet næsten nået. Det var i sig selv utroligt, at en næsten ukendt skandinaver kunne opnå de 2/3 af stemmerne, som et valg krævede. Men blandt andet en engelsk udgave af Centralmissionens 10 års jubilæumsskrift informerede de 800 delegater om „Fattigpræstens“ bedrifter i Danmark, og hele 595 stemmer

tilfaldt Bast. Anton Bast var den første ikke-amerikanske metodistbiskop i Europa og med residens i København.

Nybrud og nye arbejdsformer

Højskolevirksomheden var ikke af ny dato. Flere højskolehold var blevet afviklet i forskellige lokalmenigheder. Men i 1920 blev højskolevirksomheden så stærk, at man kunne indrette eget hus i Århus til dette arbejde.

Spejderarbejdet blev etableret på initiativ af en ung dansk-amerikaner, pastor John Peter Ingerslew, som Bast i 1919 havde fået ansat som sin sekretær og medhjælper. De første uniformerede spejderdrengene blev brugt i Centralmissionens arbejde til udbringelse af tøj og mad til ensomme gamle. I begyndelsen af tyverne blev der dannet egentlige spejdertropper i Århus og København, og senere fulgte Vejle efter.

I Slagelse, Nakskov og Skive blev der dannet nye menigheder.

Kirkebyggeriet kunne fremvise hele fem nye bygninger i tiden 1922-24. Det var i Vonge, Skive, Silkeborg, Slagelse og Strandby. Sidstnævnte var en prædikeplads under Frederikshavn.

I Sønderjylland blev virksomheden genoptaget på flere pladser. I sin tid var arbejdet i Kolding etableret som en forpost for at indtage Sønderjylland, og menigheden i Flensborg havde tidligere hørt til Danmark, men nu førte grænsedragningen til, at menigheden forblev tysk.

Prædikevirksomheden blev styrket med oprettelse af faste prædikepladser i Assens ved Mariager, Engesvang ved Silkeborg, Hjerting ved Esbjerg, Nykøbing Falster og i Korsør.

Krigens afslutning betød også, at samarbejdet mellem de nordiske metodistkirker kunne genoptages med forøget styrke.

Skandinavisk Tidsskrift, som pastor Chr. Nielsen havde udgivet i 1912-14, genopstod i 1920 med Anton Bast som redaktør.

De nordiske lande havde hver for sig

Metodistkirkens nordiske seminarium, Överås

Seminariet blev indviet i 1924 som præsteseminarium for Norge, Sverige, Finland og Danmark og har således netop fejret 75-års jubilæum. Norge meldte sig dog ud af samarbejdet i 1970 og etablerede eget seminarium i Bergen.

Seminariet set udefra.

Et nutidigt billede af kapellet på Överås.

En af væggene prydes af et portræt af stifteren, Anton Bast.

uddannet deres præster, men fra omkring 1920 blev der arbejdet målrettet med etableringen af et fælles nordisk teologisk seminarium. Den 17. februar 1924 blev „Överås“ i Göteborg indviet som præsteseminarium. Dermed gik pastor L.C. Larsens ønskedrøm fra 1914 i opfyldelse, da han på Den 2den Skandinaviske Metodistkongres i København havde understreget betydningen af en kvalificeret præsteuddannelse, hvor „Isagogik, Bibelhistorie, bibelsk Arkæologi og historisk-kritisk Eksegese bliver Hovedfag sammen med Psykologi. Om disse grupperer sig Homiletik og Pastoralteologi og Sociologi som sekundære fag“⁷. Isagogik er den faglige betegnelse for indledningsfagene til studiet af de bibelske skrifter, eksegese er læren om tolkningsmetode og tekstforståelse, og homiletik er faget om forkyndelsens hensigt og redskaber.

Interessen for ydre mission blomstrede op. I 1921 kom Congo-missionær Marie Jensen hjem på sin første orlov. Hendes besøg rundt i landets menigheder havde stor nyhedsinteresse. Samme år blev Johannes Bræstrup udsendt som missionær. Han havde i flere år virket som ungdomsmissionær i Danmark. Marie Jensen og Johannes Bræstrup kom i en årrække til at stå som to meget markante missionærskikkelser.

Medlemstallet voksede til 4.187 i 1923. Der blev optaget fra 250 til 350 nye medlemmer årligt i disse år. En del menigheder voksede meget hurtigt, og nye prædikepladser blev hele tiden søgt. Men der var også menigheder, som havde været i tilbagegang længe. Det åndelige røre omkring pinsevækkelsens frembrud i Skandinavien havde i fle-

re år sat sig spor i de gamle frikirker og kirkelige bevægelser indenfor Statskirken. Den nye vækkelse var stærkt optaget og inspireret af den metodistiske helliggørelses- og fuldkommenhedslære og mente, at Metodistkirken på det punkt svigtede. Derfor gav lederne af den nye vækkelse udtryk for, at de var berettigede til at løfte arven fra John Wesley. I begyndelsen af tyverne samlede forskellige pinse- og helliggørelsesprædikanter store tilhørerskarer rundt omkring i landet. Skuespillerinden Anna Larssen-Bjørner stod i spidsen for bevægelsen, som førte til dannelsen af Apostolsk Kirke, og flere selvstændige pinsemenigheder opstod. En del metodister overgik til disse nye bevægelser, og især mistede flere større, men mindre livskraftige menigheder mange medlemmer.

Ved generalkonferencen i 1924 blev Anton Bast godkendt til en nye periode som biskop og fik oven i købet styrket sin lederposition ved, at de tre baltiske lande blev underlagt Københavns bispedømme.

Perioden var således, trods den overvejende fremtidstro og optimisme, mærket af indre spændinger mellem tre grupperinger:

- De kirkelige, der ønskede at gøre Metodistkirken til Statskirkens konkurrent og arvtager. Målgruppe: Middelklassen.

- De socialt engagerede, for hvem slummissionen og nødhjælpen var kirkens hovedopgave. Målgruppe: Almuen.

- De, der ønskede at Metodistkirken skulle være en åndelig bevægelse, der var kendetegnet af åndens frihed og uformelle sammenkomster. En del af denne gruppe overgik til den nye pinsevækkelse. Målgruppe: De åndeligt vakte.

7) „Den 2den Skandinaviske Metodistkongres“ s. 51.

1924 - 29. BRYDNING OG FALD

Den 27. november og 4. december i 1923 bragte „Aftenbladet“ og „Ekstrabladet“ et angreb på Centralmissionen, hvori det blev antydnet, at der var uorden i regnskaberne. Det var et chok for metodisterne og dét lige op til den store juleindsamling, som var Centralmissionens hovedindtægtskilde.

Biskop Anton Bast bevarede tilsyneladende roen og bad selv justitsministeren om nedsættelse af en kommission til gennemgang af Centralmissionens regnskaber.

Men allerede i foråret 1924 kunne Centralmissionen mærke, at indtægterne udeblev, og det stod klart, at flere institutioner måtte lukke.

Jerusalemskirken ulmede af spænding

I Jerusalemskirkens menighed og i Centralmissionens ledelse kom en årelang spænding til udbrud.

Sagen var den, at Centralmissionens virksomhed og aktiviteter langt oversteg de indtægter, Centralmissionen havde. Det var et forhold, som havde vokset sig stort over flere år.

Et arbejdsår i Centralmissionen forløb på den måde, at virksomheden i første del af året måtte drives ved hjælp af lån fra andre kasser og vekslers. I sidste halvdel af året skulle den store juleindsamling indbringe så meget, at de lånte beløb kom tilbage i de rette kasser igen. Dette lånesystem havde fungeret siden 1915 og indbefattede menighedens kasse, Centralmissionens tre kasser og ejendomme og efter 1920 tillige biskopsområdets kasse.

Dette høje spil var efterhånden gået så vidt, at Centralmissionen hele tiden brugte flere penge, end der kom ind, og Centralmissionen var i konstant gæld til andre kasser indenfor kirken. Menigheden havde f.eks. ikke fået husleje for ejendommen Rigensgade 21 i henved 7 år, og af de 20.000 dollars,

som Bast i 1921 havde modtaget til genopbygning af Jerusalemskirken, var kun 5.000 dollars havnet i menighedens kasse, selvom der flere år i træk var givet løfte om at få bragt orden på dette forhold.

Hvert år var det derfor et kolossalt pres for Bast og hans medarbejdere at få en så stor juleindsamling som muligt, så gælden kunne gøres mindre. Et afgørende redskab for at få folk til at give penge til Centralmissionen var den årlige offentliggørelse af det svundne års regnskab og statistik og omtalen deraf. For at få regnskabet til at give et så godt indtryk som muligt, og dermed stimulere indsamlingen maksimalt, blev udgifterne til administration, honorarer, husleje, trykkeriregning og afdrag på gæld camoufleret og gemt under posterne til den direkte nødhjælp. Dermed fremkom et regnskab, som var enkelt og gav indtryk af, at hjælpen til de fattige var langt større, end den var i virkeligheden.

Statistikkerne var også vanskelige at læse. Man talte alle menighedens møder med i Centralmissionens opgørelse. Tal for bespisningerne og overnatningerne var utrolige, fordi man ikke talte individer, men antal måltider og antal overnatninger. Herberget havde således ca. 50 overnatningspladser i 4-5 vintermåneder, men i statistikken stod der, at 9000 mænd havde fået husly.

Jerusalemskirken nye præst, John Peter Ingerslew, havde gjort vrøvl over regnskabet for 1921/22, og regnskabet var derfor godkendt på et møde, hvor han ikke var til stede. Da regnskabet for 1922/23 skulle underskrives, nægtede Ingerslew at sætte sit navn under, og dermed var modsætningsforholdet åbenbart mellem biskoppen, der ledede Centralmissionen egenrådigt, og Jerusalemskirkens menighedsforstander, der havde et hovedansvar for alle pastoratskonferencens virksomheder.

Det samlede kirkeværgeråd ved Jerusalemskirken havde længe søgt at få orden på forholdene. De aftaler, de havde truffet med

1924

Fattigpræsten, Biskop Bast, anholdt

Den kendte og meget afholdte Fattigpræst sigtes for Bedragerier i stor Stil.

★
Anklagen gaar ud paa, at Biskop Bast selv har forbrugt store Beløb af de indsamlede Penge.

★

Biskop Bast (i Midten) paa Politigaarden, ventende paa at komme i Forhør.

9. Decembr.

BISKOP BAST ER BLEVET ANHOLDT! Dette Rygte løb som en Ild gennem Eften i Aftes. Hyrdedrenge fra Løkken, Metodistpræsten, der blev Biskop for Metodistmenighederne i Danmark, Norge, Sverige og Finland, Centralmissionens Leder og Stifter var blevet anholdt, sigtet for Bedragerier i stor Stil.

Anholdelsen kommer saa meget mere overraskende, som Bast-Kommissionens Betænkning for nogle Dage siden netop gav Udtryk for, at der ikke har været Basis for de Rygter og Sigtelser, der har været i Omløb om Biskoppen.

Men derefter indgav en Kreds af kirkeligt interesserede Mænd med Pastor Ingerslev i Spidsen en Anmeldelse for Bedrageri, og efter at have undersøgt Sagen, lod Politiasessor Stamm Biskop Bast anholde.

Grundlovsforhør — arresteret.

10. Decembr.

I Gaar Formiddags Kl. 11 afholdtes Grundlovsforhør over Biskop Anton Bast hos Dommer Pihl i Byretens 1. Afdeling.

Biskoppen var en Del nervøs, han hilste forlegent paa et Par Bekendte og vendte derpaa Ryggen til Tilhørerne. Politiasessor Stamm fremsatte Krav om, at Dørene lukkedes. Overretssagfører Wreschner blev udpeget til Forsvarer for Biskoppen. Ved Retsmødets Afslutning afsagde Dommer Pihl Arrestdekret.

Løsladt, men Sigtelsen opretholdes.

19. Decembr.

I AFTES BLEV BISKOP BAST LØSLADT. — Efter en Retsforhandling paa 3 1/2 Time og med 3 Timers Votering afsagde Østre Landsret en Kendelse, der gik ud paa, at Under søgelsen efter det fremskaffede Materiale er saaledes sikret, at Fængslingen ikke længere kan opretholdes.

Sigtet for at have forbrugt af de indsamlede Penge.

Sigtelsen mod Biskop Bast gaar ud paa, at han har anvendt indsamlede Midler til andre Formaal end de, hvortil de var bestemt.

Politiasessor Stamm understregede, at der manglede Oplysninger om 15.000 Dollars fra Amerika. Disse Penge var gaaet i Centralmissionens Kasse. I Løbet af tre Aar har Biskop Bast forbrugt 250.000 Kroner. Paa et Fjerdingsaar har han til en af sine Paarørende udbetalt 35.000 Kroner.

Biskop Bast sagde, da han fik Ordet, at han havde en ren Samvittighed. Det havde været ham en Glæde at hjælpe sine Børn. Hvad de store Beløb angaar, var de givet til Sviger sønnen Olaf Fønss.

Olaf Fønss tager til Genmæle — og tugter en uforskammet Person.

21. Decembr.

Skuespiller Olaf Fønss udtaler, at han har købt sin Svigerfaders Villa og ærligt betalt den for sine egne Penge.

— Jeg har foræret min Kone den. Den er vurderet til 100.000 Kroner, og desuden har jeg forsynet den med Indbo til andre 100.000 Kroner. Det var den Gang, jeg havde mit store tyske Filmengagement, jeg købte Villaaen og monterede den. Jeg tænkte ikke paa Muligheden af, at jeg nogensinde skulde komme i Pengeforlegenhed.

Saa skete det for 3 Aar siden, at jeg blev staaet ud i Tyskland paa Grund af Markkurvens Fald, uden Varsel blev jeg berøvet min Hovedindtægt, og i tre Aar har jeg været uden Beskæftigelse paa dette Felt. Jeg har imidlertid haft rigtig gode Skuespillerengagementer, sidste Vinter tjente jeg ved et 5 Måneders Gæstespil paa Betty Nansen-Teatret 11.500 Kroner, men det var naturligvis ikke nok, naar jeg skulde betale store Skatter for tidligere Indtægter. Jeg laante henimod 50.000 Kroner af min Svigerfader, disse Penge er i Hovedsagen gaaet til Dækning af Skat.

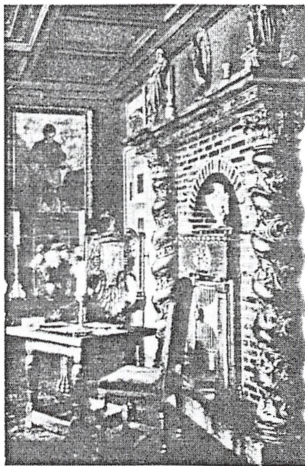
Til Sikkerhed har Biskop Bast faaet en Obligation i Villaaen, en første Prioritet paa 30.000 Kroner.

Det gemene er nu, at Folk beskylder min Svigerfader for at have laant mig sjaalnte Penge og mig for at have modtaget Penge, som jeg vidste var sjaalnte. I Gaar modte jeg paa Vesterbro en Mand, som spulte mig i Ansigtet og sagde: Pjaf for Salan. Og De lever af Penge, som er stjaalet fra de Fattige. . . . Jeg gav ham en Lussing, saa han trimede om paa Gaden.

To Metodist-Biskopper ankommet for at hjælpe Bast.

16. Decembr.

De to evropæiske Metodist-Biskopper Nuelsen og Blake kom i Gaar hertil for paa den amerikanske Kirkeledelses Vegne at protestere mod Arrestationen af Biskop Bast og mod Beslaglæggelsen af den danske Metodistkirkes Dokumenter.

Den pragtfulde Kamin i Filmskuespilleren Olaf Fønss (Biskop Basts Svigerfaders) Villa paa Sct. Knudsvej.

Avisernes omtale af biskop Basts anholdelse og forhør lige op til julen 1924 ødelagde den goodwill, Centralmissionen havde i befolkningen, og juleindsamlingen blev en fiasko.

Bast, var hidtil ikke blevet overholdt, og deres gentagne henvendelser til flere af distriktsforstanderne havde ikke ført til noget. I november 1923 fandt kirkeværgerådet ingen anden udvej end at klage til moderkirken i Amerika i håb om, at generalkonferencen i maj 1924 ville undersøge biskoppens forvaltning. Ingen i Danmark var tilsyneladende stærk nok til at fastholde den populære og fremgangsrige biskop. Kirkeværgerne havde fem klagepunkter: 1. De resterende 15.000 dollars til genopbygningen af kirken, 2. Basts udenomsægteskabelige forhold til en gift kvinde, 3. Basts formodede store private indtægter på „Fyrtaarnet,“ 4. Centralmissionens misvisende regnskaber og 5. Biskoppens upålidelighed i ord og løfte.

Det var imidlertid en helt anden sag, der vakte „Aftenbladets“ og „Ekstrabladets“ mistanke om, at noget var galt.

„Slummissionen for kvinder“ var i 10 år blevet ledet af to kvinder, som var blevet mere og mere optaget af Anna Larssen-Bjørners vækkelse. Kvindemøderne i Jerusalem-kirkens krypt skiftede derfor karakter og blev ekstatiske med betoning af tungetale, helbredelse af syge ved håndspålgelse og indviet olie. Menigheden ønskede at indsætte nye ledere for kvindernes slummission. Tidligere var andre kvinder blevet bortvist fra menigheden på grund af lignende opførsel. Pastor Ingerslew skulle nu bringe orden i kvindernes slummission. Første møde efter at de to ledere havde fået meddelt, at de var afsat, mødte Ingerslew op og fandt, at de to kvinder ikke havde tænkt sig at forlade leder-skabet. Der udviklede sig et heftigt ordskifte, hvor Ingerslew fik at høre, at han var en løgner, og at de „ikke ville mødes med den Mand paa Tomandshaand.“ Det lå i luften, at Ingerslew tidligere skulle have gjort tilnærmelser til kvinderne.

Erekær som Ingerslew var, gik han dagen efter til politiet og omtalte episoden. Ingerslew nedsatte en kirkeret i Jerusalemkirken, som tog affære overfor de to kvindelige ledere.

Kort tid efter nedsatte kirkens ledelse en

præsteret, der med knebent flertal suspenderede Ingerslew fra præstegerningen for den forbrydelse at tale med politiet om et indre kirkeligt anliggende. Kendelsen lød på „umoralisk og for en præst uværdig opførsel.“ Senere viste det sig, at Ingerslew ikke havde indgivet nogen anmeldelse, men blot bedt om gode råd for eventuelt senere at bede politiet om hjælp, hvis han ikke selv som statsanerkendt embedsmand kunne standse de to kvinder.

Ingerslew var suspenderet på en sag, der ikke havde noget med Bast og Centralmissionen at gøre. Men kirkeværgerne og Ingerslews tilhængere var af den opfattelse, at de væsentlige motiver bag suspensionen var dels at fjerne Ingerslew fra Centralmissionens ledelse, dels at gøre det umuligt for ham at forklare kirkeværgernes klage over Bast overfor generalkonferencen og Missions-selskabet i Amerika.

Hvem var John Peter Ingerslew?

Ingerslew var hentet til Danmark i 1919 på Basts ønske. Bast havde brug for en veluddannet og engelsksproget medhjælper. Ingerslew var født (1887) og opvokset i Vendsyssel, men udvandrede som syttenårig til Amerika, hvor han blev metodistpræst. Hans oprindelige navn var Johan Peter Laurits Petersen, som han i Amerika ændrede til John P. Ingerslew. Da Ingerslew blev pålagt ansættelse i København, stod han i et fremgangsrigt menighedsarbejde og arbejdede tillige med skandinavisk sømandsmission, hvilket havde givet ham megen anerkendelse.

Ingerslew var, mod sit eget ønske, blevet ansat som præst i Danmark under den aftale, at han kunne fastholde sit lønniveau og vende tilbage til Amerika efter 5 års tjeneste. Ingerslews amerikanske baggrund gjorde, at han var vant til en mere velfungerende og demokratisk kirkestruktur i meget større skala end den lille danske missionskirke, der kun kendte demokratiet i sin vorden.

Ingerslew havde sit væsen imod sig. Han

var pedantisk, tålte ikke at få uret og blev anset for nævenyttig og emsig. Ligesom Bast var han selvhævdende og forfulgte sit mål længere end de fleste. I forhold til landets præster var det også en anledning til jalousi, at han som udefrakommende og som kun 32 årig tildelte den ansættelse, der var forbundet med størst anciennitet og prestige.

Ingerslew havde ikke oplevet kirkens udvikling fra en minoritetsbevægelse i anonymitet til en respekteret kirke, der var anerkendt på grund af det omfattende sociale arbejde, og derfor var han ikke forblændet af, at kirkens popularitet og støtte i den almene befolkning var tæt forbundet med personen Anton Bast.

Ingerslew var ikke vellidt af alle, men de kritiske angreb, han rettede mod biskop Bast skulle senere vise sig at være sande. Til Ingerslews positive karaktertræk hørte hans mod og retskaffenhed, som i Amerika havde ført til, at han tilbage i 1913 var blevet udnævnt til Fredsdommer. Som præst i Jerusalemkirken nød Ingerslew medlemmernes støtte. Arbejdet voksede, og der kom orden på de administrative og økonomiske forhold.

Kirkeværgerrådet ved Jerusalemkirken bestod af papirhandler L.C. Hansen, malermester J. Chr. Nielsen, skibsfører C. Petersen, revisor og statsautoriseret tillidsmand Robert Gyldentorp, grosserer Otto Allin, revisor og statsautoriseret tillidsmand Sven A. Nielsen, fuldmægtig Philip Berger og skræddermester Sam. A. Hedstrøm. Dette kirkeværgerråd var enige i anklagerne mod Bast, men når Ingerslew udadtil næsten kom til at stå som den eneste anklager, var det fordi kirken var præstedomineret, og fordi Bibels ord fra 1. Kor. 6:4-8 om, at broder ikke må føre sag mod broder, blev forstået som først og fremmest gældende for præster indbyrdes. De første redegørelser i kirkens blad for den komplicerede sag fik betegnelsen „Broderstrid,“ og den forståelse tog folk til sig.

Stilhed før storm

Den såkaldte Byrdal-kommission, som justitsministeren havde ladet nedsætte på biskop Basts opfordring, arbejdede i foråret 1924 med det materiale, som blev stillet til rådighed for den.

I maj 1924 blev generalkonferencen afviklet. Klagen over Bast nåede aldrig frem til generalkonferencens delegater, men blev holdt tilbage med den begrundelse, at sagen ikke var moden til at blive behandlet på konferencen, men bedst kunne løses i København. Det blev ved løftet om, at en delegation engang ved lejlighed ville komme til København og undersøge forholdene. Anton Bast blev godkendt til at fortsætte som biskop i en ny periode og fik endda udvidet sit område med de baltiske lande. Ligeledes fik biskopområdet lidt større selvstændighed og kunne betegne sig som en rigtig central-konference.

Ved årskonferencen i 1924 blev det foreslået, at Ingerslews suspension skulle hæves. 15 stemte for og 18 undlod at stemme. Dermed fik Ingerslew uden kommentar eller angivelse af årsag alle sine præstelige rettigheder tilbage, men han blev ikke udnævnt til en menighed.

I løbet af 1924 blev Byrdal-kommissionens undersøgelse offentliggjort. Den lød på, at Centralmissionen ganske vist havde sjusk og sløseri i sin administration, og især de interne kirkelige økonomiske forhold var stærkt kritisable, men at der i forhold til offentligheden ikke var noget ulovligt, som krævede retsforfølgelse.

Stemningen var høj i København. Generalkonferencens afvisning af kirkeværgernes klage og Byrdal-kommissionen vurdering talte sit tydelige sprog. Hele balladen skyldtes åbenbart, at den hadefulde og jaloux pastor Ingerslew ikke kunne tåle, at biskop Anton Bast havde så stor succes og nød beundring i den almene befolkning. De danske præsters sympati var helt i Anton Basts favør. Nu hvor anklagerne var bragt til tavshed, kunne der spores en tydelig martyr-

stemning i kirken. Telegrafen til Amerika sørgede for, at missionselskabet manede enhver tanke om at sende en delegation til København i jorden.

Politianmeldelse

Kirkevægerådet og Ingerslew var rystede. De frygtede, at Bast ville fortsætte forvaltningen i Centralmissionen uændret og endda med øget tillid. Kirkevægerådets fortvivlelse hang sammen med, at kirkevægerne kunne stilles til ansvar for Centralmissionens forhold, fordi Centralmissionen var underlagt Jerusalemkirkes pastoratskonference. Ligeledes blev det klart, at Bast var urørlig af de andre ledende præster, som havde erkendt problemerne.

I denne situation henvendte kirkevægerådet sig til Rigsadvokaten den 15. oktober 1924. Beskyldningerne var de samme som tidligere fremsat, men en omfattende dokumentation blev overdraget anklagemyndigheden.

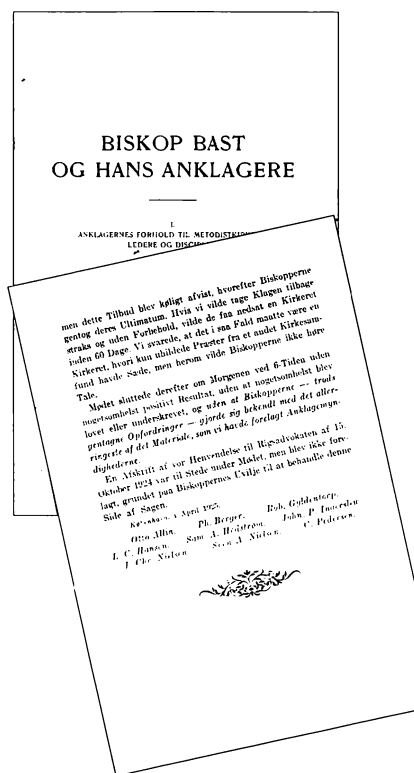
Biskop Anton Bast blev hentet af politiet og arresteret den 8. december.

Stemningen var på kogepunktet i København, og alle landets aviser havde igen Fatigtpræsten og hans kirke på forsiden. Det samme var tilfældet i Amerika.

Moderkirken i Amerika reagerede prompt. Biskopperne Blake og Nuelsen ankom ekspres for at rydde op i det danske roderi. Det lykkedes Blake og Nuelsen at få Anton Bast løsladt, og omfattende forhør af anklagerne og Ingerslew blev indledt. Biskopperne var rasende. Det amerikanske missionselskab havde øjeblikkeligt mærket nedgang i gaveindtægterne, og det skønnedes, at denne sag alene i 1924 havde forårsaget svigten- de indtægter på 3 millioner dollars. Anklagerne blev stillet overfor det ultimatum enten at trække sagen tilbage eller selv blive anklaget og udstødt. Kirkevægerne accepterede på betingelse af, at Blake og Nuelsen satte sig ind i anklagens indhold, og at der blev nedsat en kirkeret bestående af uvildige,

ikke-danske præster til undersøgelse af Anton Basts forvaltning. Det blev pure afvist, og i januar 1925 blev fem af kirkevægerne udstødt af kirken.

Ved en ekstraordinær årskonference i februar 1925 under ledelse af biskop Blake blev også Ingerslew udstødt af kirken. Blake begrænsede sin egen mulighed for at efterprøve beskyldningerne mod Bast, fordi han krævede, at det officielle sprog skulle være dansk. Det betød, at Ingerslew ikke måtte tale engelsk direkte til Blake, men skulle bruge en af de andre præster som tolk. Ingerslew stod nu uden indtægt og kunne ikke rejse hjem til Amerika.

Kirkevægerådet ved Jerusalemkirken kontaktede 15. oktober 1924 rigsadvokaten med anklagepunkterne mod biskop Bast. Samtidig udgav de 8 kirkevæger og menighedsforstander pastor John P. Ingerslew et lille hæfte med anklagerne og en forklaring på, hvorfor de så sig nødsaget til at overgive sagen til politimæssig efterforskning

De udstødte kirkeværger søgte at få deres sag omstødt ved en appelret. Deres sag blev genoptaget den 16. marts 1925 og blev en stadfæstelse af udstødelsen. Ingerslew søgte at appellere sin sag gennem forsvareren pastor Duckert, men det blev nægtet.

Den borgerlige anklagemyndighed indledte sit arbejde med forhør og undersøgelser af Centralmissionens skjulte og offentlige regnskaber. Det meste af et år gik med forundersøgelserne, og aviserne havde rigeligt stof til, at det var meget ubehageligt at være metodist i de dage.

Rettergang og dom

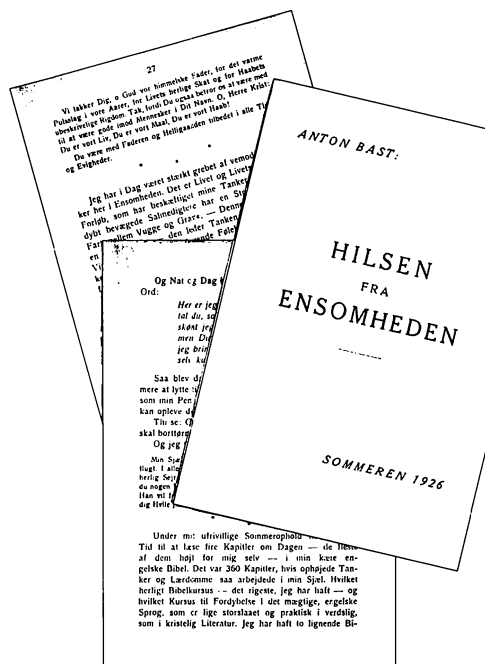
Rettergangen mod biskop Bast foregik i marts 1926. Hvis almenheden tidligere havde været forarget over de formodede sammenblandinger af forskellige pengekasser indenfor samme kirkesamfund, udviklede rettergangen sig til en utrolig kriminalsag, hvor ulovligheden vedrørte forholdet mellem biskop Bast og det danske retssamfund. De interne kirkelige og moralske anklagepunkter blev ikke omtalt i denne offentlige rettergang. Derimod fremlagde anklagemyndigheden 9 punkter omhandlende bedrageri og svigagtige forhold.

Det, offentligheden dagligt fik indblik i i marts 1926, overgik enhver forestillingsevne, og for mange mennesker blev omtalen af rettergangen aldrig virkelighed, men et mareridt, som onde magter havde iscenesat. Adskillige af kirkens præster blev indkaldt som vidner i retten, og såvel anklager som forsvarer benyttede vidnerne imod Bast og imod kirken og imod hinanden.

Det kom frem, at den tidligere omtalte Byrdal-kommission udelukkende havde haft adgang til de dokumenter og regnskaber, som Bast selv havde afleveret, og derfor havde kommissionen ikke fundet noget grundlag for at rejse tiltale. Centralmissionens kasse viste sig i virkeligheden at være tre kasser. Kun over den ene kasse blev der lavet regnskab, medens de andre to skjulte kasser blev

betragtet som Anton Basts private kasser, hvorfra han kunne anvende midler, og hvor der aldrig blev aflagt regnskab.

Ligeledes kom det frem, at sagfører Jens Wenzzel, der havde været Anton Basts personlige rådgiver siden 1916, udmærket kendte til ulovlighederne og på en måde var indirekte medansvarlig. Retsformanden forlangte midt under retsforhandlingerne, at Wenzzel skulle trække sig ud af sagen, fordi han dækkede over Bast og ikke var retten behjælpelig med oplysninger om pengeforhold, som han selv havde været med til at arrangere. I den hensigt at beskytte Anton Bast og sig selv kom Wenzzel i virkeligheden til at forvolde skade. Jens Wenzzel var tillige en af de toneangivende personligheder i Det danske Baptistsamfund, og hans medvirken i Basts økonomiske administration havde for mange været garantien for lovlighed. Med

Anton Bast afsønde 3 måneders fængsel på almindelig fangekost i sommeren 1926. Under fængselsopholdet skrev biskoppen en lille bog, hvori han udtrykker sin sorg over sin skæbne, men også viser, at han stadig ser sig selv som kirkens leder og biskop.

den offentlige afsløring af Wenzels rolle i biskop Basts forvaltning blev mange baptister smerteligt berørt, og det fremmede ikke forholdet mellem de to kirkesamfund.

Bast's nye forsvarer blev Moritz Wreschner, som med sin tilknytning til Mosaisk Trossamfund også var en advokat med kendskab til religiøse organisationer og strukturer.

Anklagemyndigheden rådede over 90.000 bilag, og ekstrakten af bevisførelsen for alle 9 anklagepunkter fyldte 3000 sider. Da Bast var fundet skyldig i det første og væsentligste anklagepunkt og frifundet i to andre punkter, og da sagen var utrolig indviklet og omfangsrig for et nævningeting, frafaldt anklagemyndigheden de øvrige punkter.

Biskop Bast blev 19. marts 1926 idømt 3 måneders fængsel på sædvanlig fangekost for bedrageri ved „i tidsrummet 1913-23 at have formaaet Almenheden og Centralmissionen til at købe det af ham trykte og udgivne Blad „Fyrtaarnet,“ idet han snart gav det Udseende af, at Bladet ikke gav noget Overskud af Betydning, snart at Overskuddet anvendtes i velgørende Øjemed, medens det virkelige forhold var, at Bladet har givet en Fortjeneste af 182.980 Kr. 59 Øre, hvor af den allervæsentligste Del tilfaldt ham personlig.“ Dertil sagsomkostninger Kr. 25.200.

Anton Bast afsonede sin straf i Vestre Fængsel i sommeren 1926, men han var stadig biskop, og mange betragtede ham som martyr.

Metodistkirken stævnes

Da rigsadvokaten havde indledt kriminalsagen, bad biskop Bast biskop Blake fra Paris om at overtage ledelsen af Københavns bispedømme. Biskop Blake talte og læste kun engelsk, så det var en naturlig hindring for, hvor indgående han kunne følge sagen. Biskop Blake var endvidere personligt belastet af, at hans kone lå dødssyg hele foråret 1925, hvor hans dømmekraft var afgørende. Blake var hård og direkte i sin ledelse af kirken. Hans klare opfattelse var, at Ingerslew

var en skurk, og Bast hans offer. Ingerslew fik øgenavnet „Judas“ og „den, der tilsviner sin egen rede.“

Ingerslews løn og ret til fri tjenestebolig lod Blake inddrage, og i det år, hvor kriminalsagen mod Bast blev forberedt og ført, levede Ingerslew, hans kone og deres fire børn i yderste fattigdom og med enkelte gode venners almisser som eneste økonomiske grundlag. Fysisk og psykisk nedbrudt døde Ingerslews kone i sommeren 1926. I sin nød havde Ingerslew efter suspensionen i december 1923 på kirkeværgernes opfordring taget kontakt med overretssagfører Otto Fabricius, som med iver og stor dygtighed gik ind i sagen på Ingerslews side.

Da biskop Bast var blevet dømt, anlagde Ingerslew erstatningssag mod Metodistkirken i Danmark med påstand om uretmæssig afskedigelse, erstatning for tabt løn og tabt mulighed for at kunne genoptage sin præstegerning.

Samtidig anlagde Jerusalemskirkens menighed sag mod Ingerslew, fordi han ikke havde betalt husleje for præsteboligen, efter at han var udelukket af kirken.

Østre Landsret behandlede de to sagsanlæg som én sag, og bortset fra Landmandsbank-sagen, nogle år tidligere, var det den mest omfattende domsforhandling, der hidtil havde fundet sted i Østre Landsret. Ingerslews advokat åbnede sagen med en sagsforelæggelse, der strakte sig over 5 dage.

Denne sag var langt større end kriminalsagen mod biskop Bast, fordi den skulle tage stilling til, om Ingerslew i forhold til Metodistkirkens interne regler og i forhold til dansk lov havde haft ret i sin kritik af biskop Bast, eller om Ingerslews handlinger kun hvilede på personlige modsætningsforhold. Denne sagsbehandling kom også til at vurdere en del metodistpræsters medansvar for, at biskop Basts kriminelle forvaltning fik mulighed for at gå så vidt, uden at de, der vidste besked og havde den formelle magt til at gribe ind, gjorde noget. Gennem vidneforklaringer blev mange personlige samtaler de ledende præster imellem trukket frem i lyset,

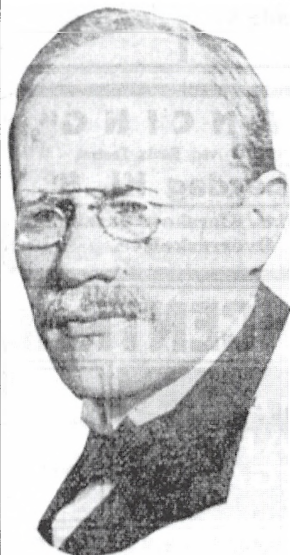
Aftenbladet skrev lørdag den 21. august 1926 om biskop Basts løsladelse fra Vestre Fængsel, hvor over 100 personer var mødt frem og hyldede ham med tilråb og blomster.

Ved Fængslets Port.

Biskop Basts Løsladelse i Morges.

„Martyren“s storstilede Modtagelse udenfor Vestre Fængsel.

Blomster, Taarer, Haandtryk og Tale!

Den 21. Maj om Formiddagen meldte Biskop Anton Bast sig til Afsoning af den Straf paa 3 Maaneders sædvanlig Fænggekost, han var bleven idømt i Henhold til Nævningetingets Skylds-Kendelse. Og i Dag er han saaledes færdig med Afsoningen af Straffen og paany bleven en fri Mand.

Hans Løsladelse var først ventet ved 11-Tiden i Formiddag. Men allerede ved 8-Tiden i Morges stod der udenfor Vestre Fængsels Port en Skare paa et Hundrede Mennesker af hans Trofaste — af de Mennesker, der trods Nævningerettens Kendelse, trods Dom og trods Kendsgerninger endnu stadig har troet og tror paa ham.

I Skaren, der ellers overvejende bestod af Kvinder, saas en Del metodistiske Præster, deriblandt flere Svenskere. Og alle bar de

**Blomster som en første
Velkomsthilsen til den løsladte „Martyr“.**

Paa Slaget halvni lød der Nøglerasen inde fra Fængslet. I næste Øjeblik aabnedes den tunge Port, og ud traadte Biskop Bast,

lige høj og rank og stærk som for de tre Maaneder siden, da han gik ad den samme Port for at blive Fange Nr. et eller andet, men bleg, graa af Ansigtifarve og tung af Alvor — ganske tydeligt mærket af Cellens Ensomhed og Fængselsluften.

I samme Nu, Bast traadte ud, og Porten faldt i bag ham, myldrede Menneskeskaren frem imod ham og fyldte hans Favn med Blomster i alle Sensommerens stærke Farver. Der blev en Trykken Hænder, Klappen og en Hilsen. Mange af Kvinderne græd — Mænd ogsaa forøvrigt — og selv i Basts Øjne, der ligesom missede mod Frihedens stærke Lys, saas et Par Taarer.

**Jeg beder nu kun om én
Ting, en eneste: Giv mig
Fred!**

Pludselig rankede han sig, skød de Nærmeststaaende lidt fra sig og holdt saa en kort Tale til den forsamlede Mængde.

Han takkede dem, der var mødt, for deres Trofasthed, deres Kærlighed og deres usvigelige Tro paa ham. Men saa hævede han Stemmen og sluttede:

Jeg beder Dem alle nu kun om én Ting, én eneste Ting: Giv mig Fred! — Lad mig faa Fred .....

I det samme traadte der en civilklædt Fængselsfunktionær ud ad Porten og gjorde Bast og den forsamlede Skare opmærksom paa, at det ikke var tilladt at foranstalte Opløb udenfor Fængslet. Og øjeblikkelig satte Bast sig i Bevægelse. Med Skaren i Hælene gik han et Stykke ned ad Vejen, hen til en Taxabil, der havde holdt dér og ventet paa ham.

Der blev en ny Trykken Hænder, en ny Blomsterregn. Saa steg Anton Bast ind i Bilen sammen med en ældre Metodistpræst og sin ene Datter samt hendes tre smaa Børn, hvorefter han rullede afsted ind mod Byen — tilbage til Livet .....

Det Liv, han, efter hvad han da siger, nu vil leve i Stilhed og Fred!

Udskrift

af
Østre Landsrets Dombog
for IV. Afdeling.

Aar 1926 den 9. December blev afsagt følgende

DOM

i Sagen Jerusalemkirkeens biskoppelige Metodistmenighed i København
mod Pastor John P. Ingerslew
og Sidstnævnte
mod Den biskoppelige Metodistkirke,
Aarskonferencen i Danmark:

Følgende den for den biskoppelige Metodistkirke, der er hjemmehørende i Amerika, gældende „Disciplin“ — der indeholder Kirkesamfundets Troeslære, Grundlov og Vedtægter — er Kirkens øverste Myndighed „Generalkonferencen“, der under Forsæde af en Biskop samles ordinært hvert fjerde Aar i Maj Måned i U. S. A. og bestaar af Præster og Lægsmænd, som delegeres fra Menighederne over hele Verden. Til U. S. A. er endvidere knyttet Centraladministrationen for samtlige de til Kirken hørende „Anstalter, Raad og Selskaber“, derunder særlig „Raadet for udenlandske Missioner“.

De nærmeste Myndigheder efter Generalkonferencen er „Aarskonferencen“, bestaaende af samtlige Præster indenfor et bestemt Landområde, derefter „Distrikalkonferencen“, bestaaende af samtlige Præster og deres Medhjælpere indenfor en Del af Aarskonferencens Omraade, og endelig „Kvartalskonferencen“, bestaaende af een eller flere Menigheders Præster og Medhjælpere saavel som Kirkeværger og andre for kirkelige Organisationer delegerede. — Kirkens øverste Ledere er Biskopperne, der vælges direkte af Generalkonferencen og

9. december 1926 blev der afsagt dom i landsretten i sagen Metodistkirken mod pastor Ingerslew og pastor Ingerslew mod Metodistkirken. Dommens præmisses fyldte 24 sider og er i princippet en bedømmelse af, om kirkeværgerne og pastor Ingerslew, der angav biskop Bast til politiet, havde ret til at anklage ham ifølge Metodistkirkens disciplin og det danske retssamfundets love.

og det var især vidneforklaringer om hvor mange oplysninger om Bast, Ingerslew havde fået via andre præster, som vidste besked. Hvis ikke Metodistkirkens ledelse og præsteskab allerede var som en betændt byld efter det, der tidligere var sket, så blev de det efter denne rettergang. Og aviserne informerede stadig offentligheden med reportager fra retssalen.

Metodistkirken blev i december 1926 dømt til at betale Ingerslew 46.000 kr. plus renter. Dertil skulle lægges advokatsalær og sagsomkostninger til retten.

Ingerslew blev dømt til at betale kirken 2.100 kr. i husleje.

Landsrettens domspræmisses var usædvanlig omfattende og gav, i store træk, Inger-

slew og det udstødte kirkeværgeråd medhold i deres beskyldninger og medhold i at have handlet korrekt efter Metodistkirkens disciplin og dansk lov.

Efter at have sundet sig over afgørelsen besluttede kirken, med biskop Blake i spidsen, at anke dommen til Højesteret. Dermed blev der skabt en smule ro. Det beløb, som kirken var dømt til at skulle udrede, var større end de samlede årslønninger og huslejer for samtlige 31 ansatte præster. Et svimlende beløb, som kunne knække det i kirken, som de seneste år ikke allerede havde ødelagt.

Ingerslew måtte affinde sig med at leve en kummerlig tilværelse uden indtægt i yderligere godt to år, indtil Højesteret stadfæstede landsrettens afgørelse.

Hvordan kunne det ske?

Biskop Bast var stadig biskop efter dommen i Østre Landsret, og kirkeligt set lå der ingen anklage mod ham. Efter bølgen af fornægtelse og forargelse bredte der sig en martyrstemning. Folk havde ondt af den skæbne, Metodistkirken var udsat for, og selv kongehuset gav udtryk for medfølelse med Bast.

Det hele var så uvirkeligt og komplet uoverskueligt, selvom domstolene både i den kriminelle og i den civile sag to gange havde talt deres tydelige sprog.

Folk kunne ganske enkelt ikke fatte, at Anton Bast var en sammensat person, der kunne rumme så store modsætninger. Hans begavelse og lederegenskaber var usædvanlige og respekteret selv af dem, der opdagede hans fejl. Ikke blot Anton Bast, men de fleste i kirken var af den opfattelse, at kirkens ledere hvilede på den tillid og tro, som kirken havde til dem, og derfor havde ingen ret til at stille dem til regnskab for noget som helst, så længe deres tjeneste bar frugt. Bast var gavmild og kunne give til højre og venstre. Kirken fik fremgang og succes gennem hans lederskab, og det var så at sige Guds garanti for, at han var god nok. Når Bast i ret-

ten fastholdt, at han ikke mente, at han var forpligtet til at aflægge regnskab for sine private indtægter, Centralmissionens forskellige kasser eller andre dele af hans biskoppelige forvaltning, så var store dele af kirkens prædikanter enige heri. Denne forståelse af kirkens blinde tillid til sine stærke, karismatiske personligheder kunne fungere, når det drejede sig om ydmyge mennesker. Men var der noget, Anton Bast ikke var, så var det ydmyg.

Bast havde altid kunnet gøre en sag større, end den var. Og han kendte sit eget værd. Så længe Bast havde en overordnet, han skulle stå til regnskab overfor, blev hans negative sider holdt i tømme, men da han, på grund af krigsårenes manglende biskoppelige tilsyn med Danmark udviklede sig til at blive kirkens førstemand, gik det helt galt. Han var et magtmenneske, men tålte ikke magten. Han udviklede en umoralsk livsførelse, men blev ikke selv anfægtet af det. Basts karakterbrist i forhold til ægteskabets ukrænkelighed havde mange år tidligere medført en disciplinærsag, som nær havde kostet ham embedet. I præstekaren havde Anton Basts tilnærmelser overfor flere præstekoner givet anledning til klage. Den umoralske side af Basts livsførelse blev af mange betragtet som det mest uheldige. Anton Basts mere end venskabelige forhold til fru Ellen Vedel havde ikke været uden betydning for, at Basts egen kone døde fysisk og psykisk nedbrudt. Meddelelsen om fru Basts død blev telegraferet til Amerika midt under den generalkonference, hvor Bast blev valgt til biskop, og den medfølelse, han hermed var genstand for, virkede ikke negativt på valgets udfald.

Anton Basts attitude til sin egen position kan bedst udtrykkes med hans svar, da han i 1920 blev gratuleret med valget til bispeembedet: „Nu har jeg ingen over mig.“ Eller da kirkeværgerne første gang henvendte sig til biskoppen med deres kritik, blev de afvist med svaret: „De, der er misfornøjede eller kommer mig paa tværs, bliver skaanselsløst fjernede uden Persons Anseelse.“

Biskop Wade kom til at rydde op efter

Bastsagen, og han udtalte senere, at „Bast blev diktatorisk og gjorde præcis, hvad han selv ville. Han mødte enhver protest med arrogance. Mange venner blev modstandere, inklusiv de fleste præster og lægmænd i Danmark. Historien om Bast indeholder umoral, usandfærdighed og bedrageri.“

De fleste danske metodistpræsters holdning til Bast var tvedelt. De satte ham højt for det, han havde betydet for kirken, men de frygtede hans negative sider uden dog at vilde eller turde gå ham imod.

Pastor S.N. Gaarde betegnede allerede i 1919 overfor Ingerslew Centralmissionen som Metodistkirkens „Kræftskade,“ og da meddelelsen om Basts valg til biskop nåede Danmark, sagde Gaarde til præsterne Rogert og Duckert: „Dette er den største Ulykke, der endnu har ramt Metodismen,“ og Rogert svarede: „Ja, nu har han jo magten.“ Alligevel havde Gaarde en sådan respekt og loyalitet overfor bispeembedet, at han forsvarede Bast mod Ingerslew og retsvæsenet. En lignende tvetydig holdning ses tydeligt hos flere andre ledende præster f.eks. L.C. Larsen, Peter Rasmussen, Chr. Nielsen og Niels Mann.

Indenfor gruppen af ledende præster havde der været adskillige forsøg på at gribe ind. En snes år tidligere havde Chr. Thaarup og L.C. Larsen i fællesskab prøvet at sætte en stopper for Bast, men uden resultat fordi biskop Nuelsen valgte Basts side. Senere havde Gaarde og Rosendahl på bestemt broderlig vis gået i rette med Bast. Centralmissionens økonomichef Sofus Nielsen var særdeles betænkelig ved Anton Basts umoral i pengesager og havde i 1915 begyndt at gennemgå Anton Basts affærer, men nåede, til Basts udtalte tilfredshed, ikke langt inden sin død. Senest havde pastorerne Særmark og Chr. Nielsen søgt at få Bast til at ordne sine forhold. Men i og med at årene gik uden at disse ledende præsters forsøg på at styre Bast gav resultat, blev præsterne på en måde medansvarlige for den tilstand, der rådede. Og anklagerne mod Bast blev indirekte en anklage om embedsforsømmelse mod de

præster, som vidste god besked, men ikke havde formået at gribe ind eller havde fortiet de faktiske forhold.

Præsterne var af den opfattelse, at en sag som denne kun vedrørte præsterne, og lægfolket skulle blandes udenom. De vigtige afgørelser var årskonferenceanliggender, og der havde kun præsterne sæde, og alle forhør og diskussioner, der vedrørte personsager, blev holdt som lukkede møder uden referat. Derfor var der ingen, der følte behov for at informere resten af kirken, der kun var tilskuere, hvilket var slemt nok. Metodistbefolkningen var henvist til omtalerne i dagspressen og i Kristelig Talsmand, og lægfolk skulle helst ikke røbe, at de vidste noget. De eneste lægfolk, der havde fået større indblik og som kunne danne sig en mening, var de otte kirkeværger, og det var en uartighed. Kirkeværgerådets protokoller og regnskaber kunne bedre end Basts egne papirer forklare de udviklede økonomiske transaktioner, men i og med at det meste af kirkeværgerådet blev udstødt af kirken, fæstede man ikke synderlig lid til dette materiale.

L.C. Larsen skriver senere i Basts nekrolog, at „Basts naturel ikke var af den beskaffenhed, at han kunde neutralisere kritik. Snarere følte han trang til en endnu større selvhævdelse ... Dommen var uretfærdig og kunde sikkert have været afværget, men som tingene lå, og som Bast tog det, var der ingen mulighed for at komme udenom ... Nu mange år efter blegner mindet om de onde tider, og vi elsker at dvæle ved de dage, da vi

stærkt grebne lyttede til hans kraftfulde og dog så stemningsrige forkyndelse, og da vi altid kunde få hans hjælp til en række evangeliske møder, der altid bar velsignede frugter.“

Den eneste samlede og åbne modstand mod Bast kom, da de nordiske generalkonferencedelegater var samlede i Oslo for at forberede generalkonferencen i maj 1924. Ingen i den danske delegation støttede, at Bast skulle godkendes for en ny fireårig periode, og Basts fortsættelse som biskop hvilede udelukkende på de andre nordiske delegaters anbefaling.⁸

Trods domsafsigelserne oprådte Bast stadig med en biskops formelle magtbeføjelser og myndighed. F.eks. truede han midt under erstatningssagen mod kirken i et brev til et af de præstelige vidner med at stille vedkommende for en kirkeret.

Kirkeretskonferencen i Haag

Den kirkeretslige behandling af hele forløbet kom igang efter en anmeldelse indgivet af læge A. Kyed-Nielsen og en anmeldelse indgivet af et femmands præsteudvalg med Rogert i spidsen. Kyed-Nielsen havde allerede i juni 1925 indgivet en disciplinær klage mod Bast, men den klage var blevet slyttet og ikke gjort kendt.

Biskopsrådet nedsatte i 1927 en kirkeretskonference i Haag under ledelse af den fremtrædende biskop Thomas Nicholson fra Detroit. Kirkeretten bestod af 20 præster fra Norge, Tyskland, Schweiz og Italien. Bast og vidner og dokumenter blev ført til Haag, og retsforhandlingerne strakte sig over flere uger.

Den kirkelige rettergang skulle ikke blot vurdere, om sagen indeholdt kriminelle aspekter, men også en moralsk vurdering i forhold til kirkens lære og disciplin var afgørende. De allerede kendte umoralske forhold i Anton Basts administration og privatliv vejede tungt her.

Bast havde udbetalt mange og store honor-

8) Anton Bast var populær i hele Norden: „...många gånger, när man hörde honom (Bast): det varma Hjärtat, den i bästa mening evangeliska förkunnelsen, nitälskan för själarne, den allvarliga maningen till alla att göra något för de arma, bortkomna, av andra glömda eller föraktade. Därom vittnar bl.a. Karl Hurtig mer än en gång i sina meddelanden, därom vittnar referaten från årskonferencerna och nordiska eller europeiska sammenträden och konferencer. Därom talar Karl Hurtig ...när han i april 1922 fått följa biskopen på ett besök ända till Viborg (Finland). Våldiga skaror samlades omkring ordet på alla platser och evangelium bar brukt till frälsning .... Jag har sällan varit med om nogen ting dylikt. Guds kraft var så väldig över människorne att man rentav böjdes under dess välde ...I Viborg hölls ett finskt möte i en stadskyrka. O, vilken skara. Jag kan se den - samlad från de fattigste trakterna och nöden lyste fram i både anletsdrag och dräkt.“ Hurtig: „Karl Hurtig“ s. 153-154

arbejdsbøje til venner for små modydelser. F.eks. havde hans søn årligt fået 6.000 kr. for et lille antal artikler til „Fyrtaarnet.“ Beløbet svarede til mere end dobbelt årsløn for en præst med højeste anciennitet. Ligeledes havde Bast sørget for ejendomme til flere familier og medlemmer og betalt deres gæld. Det var den type udgifter, der gjorde Centralmissionens og „Fyrtaarnets“ omkostninger så urimeligt høje.

Vidneforklaringerne kom også til at omfatte det mere end venskabelige forhold til departementschef i indenrigsministeriet Henrik Vedels kone.

Haagretten fandt 12. marts 1927 Anton Bast skyldig i: 1) altid at have udtalt til både præster og lægmænd, at de af ham ejede og ledede virksomheder „Fyrtaarnet“ og trykkeriet ikke gav nogen fortjeneste af betydning - at der tværtimod var risiko forbundet med virksomhederne - hvilke udtalelser var falske, 2) det samme som han var blevet dømt for ved Østre Landsret, de 182.980 kr. og 3) forholdet til fru Ellen Vedel. Haagretten havde i følge kirkens regler ikke ret til at afsætte en biskop. Derfor blev Bast kun suspenderet som biskop frem til generalkonferencen i 1928.

Rettergangen i Haag var så hård og opslidende såvel psykisk som åndeligt, at rettens leder biskop Thomas Nicholson blev nedbrudt i en sådan grad, at han aldrig kom sig igen.

Nyhederne fra Haag kom i den danske presse i foråret 1927, men danskerne, og især de sædelede metodisterne, havde hørt mere end rigeligt og kunne ikke bære mere, så reaktionerne var beherskede.

Kyed-Nielsen, der havde fungeret som hovedanklager, udtalte til Politiken ved sin hjemkomst fra Haag, at Haagrettens forløb og resultat i væsentlig grad skyldtes overretssagfører Fabricius' store forarbejde og indsats. - „Fra kirkens side er det umuligt at takke ham tilstrækkeligt for hans arbejde.“ Fabricius' holdning, bag sit engagement i den langstrakte sag, var tre måneder tidligere bragt i Politiken, hvor han udtaler, „at pro-

ceduren for Ingerslew fra først til sidst blev et forsvar for kirken som sådan. Og der er - efter alle de stedfundne skandaler - god grund til at understrege, at kirken som sådan sandelig er god nok.“

Anderledes gik det i Amerika og det øvrige Europa. Verdenspressen fulgte rettergangen i Haag, og de store internationale aviser sørgede for at bringe retsforhørene til almenheden i Europa og Amerika. Det kastede en skygge af skandale over det amerikanske missions-selskabs virksomheder i Europa, og enhver metodist følte sig ramt, fordi afsløringen af et korrupt forhold blandt ledere i kirken var et angreb på kirken selv.

Genoptagelse af Bast-sagen

Anton Bast søgte ved hjælp af indflydelsesrige venner at få dommen i kriminalsagen fra 1926 genoptaget og omstødt. Hans tidligere forsvarer, den anerkendte advokat Moritz Wreschner, fandt ikke grundlag for genoptagelse af sagen. Men departementschef Henrik Vedel og overretssagfører Palle Rosenkrantz udarbejdede og indgav begæring til både Landsretten og Højesteret om genoptagelse af sagen. Palle Rosenkrantz, der var mest kendt som kriminalforfatter, udgav i den forbindelse bogen „Biskop Bast og de fattiges Penge,“ der i stærkt fordrejede vendinger gjorde Bast til offer for et justitsmord, som Ingerslew med advokat havde iscenesat. I marts 1928 kom den endelige afvisning fra Højesteret.

Generalkonferencen i 1928

Haagrettens forundersøgelser førte naturligt til den endelige og afgørende kirkeret ved generalkonferencen i 1928. Biskop Thomas Nicholson havde formået overretssagfører Otto Fabricius, der hjalp ved rettergangen i Haag og var Ingerslews advokat i Østre Landsret, til at komme til Amerika, og dermed blev dokumenter i et kolossalt omfang

Metodistkirkens blad „Kristelig Talsmand“ informerede om Bast-sagens gang. Men en del reportager blev bragt som løsblade, der var indlagt i „Kristelig Talsmand“. Her et interview med biskop Bast efter kirkeretten i Haag i 1927.

Interview med Biskop Bast angaaende Kirkerettens Kendelse.

Efter at Anklagen og Kendelsen fra Kirkeretten i Haag er bleven offentliggjort gennem Dagspressen, har vi søgt en Samtale med Biskop Bast og forelagt ham forskellige Spørgsmaal, for at vore Læsere kan faa den rette Forstaaelse af Sagen og af Dommens Betydning, hvad vi er overbevist om vil interessere alle vore Læsere. Vi anfører vore Spørgsmaal og Biskoppens Svar ordret:

Har Kirkeretten i Haag ikke beskæftiget sig med Beskyldningerne mod Dem for at have forbrugt de fattiges Penge (de indsamlede Midler) til Fordel for Dem selv og Deres nærmeste?

Nej, Anklagen indeholder intet derom og kunde heller ikke gøre dette, da det allerede ved Politiets Undersøgelse og ved Nævningesagen i Landsretten blev fastslaaet, at alle Beskyldninger mod mig i saa Henseende var urigtige.

Men Befolkningen lever dog stadig i den Tro, at De har brugt de indsamlede Midler til egen Fordel.

Ja, disse Beskyldninger blev jo i sin Tid udbrædt med en saadan Styrke, saa at de bundfældede sig i Folks Bevidsthed, og det er selv sagt, at det har forvoldt mig stor Sorg og Græmmelse, at disse Beskyldninger vedblivende holdes i Live, skønt deres Urigtighed er fastslaaet. Det forekommer mig, at det er en Opgave for Pressen i Sandhedens Interesse at klargøre dette af Hensyn til det danske Folks Retsbevidsthed.

Ja, men De blev dog dømt i Landsretten med Hensyn til »Fyrtaarnet«, og i Statsadvokatens Anklage stod, at De havde tjent ca. 182,000 Kr. Var det ikke de fattiges Penge, De her havde tjent?

Det vilde være en betydningsfuld Gerning, om Pressen vilde oplyse det danske Folk om det virkelige Indhold af denne Dom. Som Retsformanden gentagne Gange sagde til Nævningene, var Forholdet det, at Trykkeriet og Bladet var min egen lovlige Ejendom, og at jeg havde tjent Pengene paa fuldt ud lovlig Vis, saa at Pengene var mine egne, som jeg kunde anvende til, hvad jeg vilde. Det Punkt, som Dommen behandlede og som Nævningene sagde ja til, var alene dette, om jeg havde anvendt ulovlige Midler for at opnaa den nævnte Indtægt. Nævningene i Landsretten sagde ja hertil. Nævningene i Haag sagde Nej hertil, men betegnede det paagældende Forhold (nogle Artikler i Bladet) som uforsigtige.

Men det var dog en meget stor Indtægt, De havde paa Trykkeriet og Bladet?

Ja, men jeg maa bede Dem bemærke, at det Tal, som staar anført i Statsadvokatens Anklage, ikke kan holde overfor en virkelig saglig Prøvelse. Naar der er Tale om, hvorvidt jeg har tjent paa de fattige (Centralmissionen), kan det jo fornuftigvis kun angaa den Del af Fortjenesten, som hidrører fra alle Centralmissionens Blade (baade Friabonnetter og Salg paa Gaden). Revisor Jespersen oplyser i sin Revision, at Trykkeriets Fortjeneste paa alle til Centralmissionen leverede Blade har været 24,000 Kroner, og at Bladexpeditionens Fortjeneste paa alle disse Blade har været 44,688 Kr., hvortil kommer 16,000 Kroner (Andel i Redaktionsudgifter 24,000 Kr. beregnet af Herr Jespersen for 4 Aar) — lig 60,688 Kr. Men disse Fortjenester er Bruttofortjenester, idet Politiets Revision ikke har regnet noget for Redaktion, Medarbejdere etc. Hvis Udgifterne her til sættes meget minimalt til 6,000 Kr. aarligt, og Centralmissionens Blade regnes til en Trediedel af Omsætningen (Politiets Revision regnede med 45 pCt.), vil det sige, at der i de 11 Aar skal fradrages til Redaktion etc. 2,000 Kr. aarlig, lig 22,000 Kroner. Fortjenesten bliver derefter 62,688 Kr. Men hertil er endnu at bemærke, at Fortjenesten er ren bogholderimæssig Fortjeneste. Hvis Trykkeriets Effekter blev vurderede, vilde der nødvendigvis fremkomme en betydelig Forringelse i Værdien, og saa bør det dog ikke glemmes at naar man siger, at jeg har tjent nævnte ca. 62,000 Kr., saa har jeg anvendt tilsvarende Værdi som Gave til Centralmissionen, idet jeg, før Anklagen fremkom, dels har skænket et Gavebrev paa 20,000 Kr., som jeg maa tilsvare, og dels har overdraget Centralmissionen Bladet »Fyrtaarnet«, som alle Parter den Gang var enige om maatte ansættes til en Værdi af mindst 50,000 Kroner.

Retten i Haag har jo dog taget Hensyn til Landsretsdommen i sin Kendelse.

Jeg beder Dem bemærke, at Retten i Haag enstemmig har svaret Nej til Spørgsmaalet om, hvorvidt Forholdet med Fyrtaarnet var bedragerisk Forhold (falsehood) eller svigagtig Forhold (fraudulent conduct). Det Kirkeretten har fastslaaet ved Kendelsen er, at de Artikler eller Notitser i »Fyrtaarnet«, der laa til Grund for Landsretsdommen, maatte betegnes som »uforsigtige«. Med Hensyn til disse Artikler vil jeg gerne oplyse overfor Offentligheden, at jeg mere end nogen beklager, at Artiklerne i sin Tid

har faaet den Form, at de, efter hvad Statsadvokaten har paastaet, har givet eller kunnet give Anledning til nogen Misforstaaelse. Notisserne taler om, at der var Underskud paa Bladet, og Politiets Revision hævder, at dette ikke var Tilfældet. Havde jeg vidst, at Forholdet laa saadan, havde jeg selvsagt ikke skrevet Notisserne som de fremkom, men jeg havde paa det Tidspunkt intet selvstændigt Regnskab over Bladet og hverken min Regnskabsfører eller jeg var fuldt klar over Bladets Indtægtsforhold. Det der bevægede mig til at skrive Artiklerne, var de vanskelige Tider og de store Prisstigningers stærke økonomiske Pres og dermed Frygten for, at jeg ikke kunde opretholde Bladet. Jeg har skrevet de nævnte Artikler i fuldkommen god Tro, men derfor er det som nævnt lige beklageligt at jeg i Artiklerne har brugt Ord, som kan misforstaaes, og som jeg selvfølgelig ikke vilde have brugt, hvis jeg havde kendt Regnskabs Stilling. Nævningene i Landsretten har tillagt dette en saadan Vægt, at de betegede det som Svigagtighed, medens Nævningene i Haag har afvist dette Synspunkt, men samtidig hævdede, at Artiklernes Form var uforsigtig, — en Udtalelse, mod hvilken jeg, som Forholdene foreligger, intet skal have at erindre. At Nævningetinget i Landsretten kunde dømmе mig for Svig paa nævnte Grundlag er mig stadig en fuldstændig Gaade, og jeg kan ikke tro andet, end at Sandheden om Dommen vil medføre, at det danske Folks Retsbevidsthed vil kræve Dommen omstødt.

Kirkeretten i Haag betegnede jo ogsaa et andet Klagepunkt som Uforsigtighed, nemlig Deres Forhold til en herværende Dame.

Med Hensyn til dette vil jeg meget bede Dem om ikke at misforstaa Ordet »Forhold«. Anklagen imod mig paa dette Punkt saavel som Kendelsen lyder paa uforsigtigt Forhold (imprudent conduct) og indeholder derfor ikke nogen som helst Beskyldning for Umoralitet, Usømmelighed eller lignende. Da det sikkert er vanskeligt for Publikum at forstaa dette Punkt vil jeg gerne sige et Par Ord derom. Sagen ligger saaledes ganske lige til, at den paagældende Dame har været Ven med alle i vor Familie igennem en Aarrække og er kommet i mit Hjem, og vi i hendes, under fuldt venskabelige Forhold, og at jeg staar i et nært Venskabsforhold til hendes Mand. Det som Kirkeretten har taget Hensyn til paa dette Punkt, er, at forskellige Personer har hævdede, at de har følt sig forargede over, at jeg omgikkes med nævnte Dame og efter deres Mening viste hende større Opmærksomhed end andre. Jeg kan med min bedste Vilje ikke se eller erkende, at denne »Forargelse« paa nogen Maade er berettiget. Den paagældende Dame har igennem en Aarrække interesseret sig meget for Centralmissionen og udført et stort

frivilligt Arbejde der, samt assisteret mig med mine skriftlige Arbejder i udenlandske Sprog, og dette har naturligt medført, at vi kom i Forbindelse med hinanden i større Omfang end ellers vilde være Tilfældet. Naar Kirkeretten har taget Hensyn til dette Punkt i Klagen, kan jeg ikke forklare mig det paa anden Maade, end at man, samtidig med at der ikke var noget umoralsk eller urent i denne Forbindelse, har ment, at jeg burde have taget mere Hensyn til dem, der havde følt sig foranlediget til at være forargede skønt jeg er mig bevidst, at jeg ogsaa i saa Henseende har taget alle mulige Hensyn.

Maa jeg iøvrigt med Hensyn til Kirkerettens Afgørelse bemærke, at de to Punkter, som Kirkeretten har anholdt, ikke dermed er afgjort. Foholdet er, at disse Punkter er henvist til Afgørelse ved Generalkonferencen, hvis Afgørelse falder i 1928 samtidig med Prøvelsen af min Karakter.

Finder De ikke, at det var en haard Kendelse, at Kirkeretten paa ovennævnte Grundlag suspenderede Dem?

Det vil jeg nødig udtale mig om, men kan gøre opmærksom paa, at Suspensionen var en automatisk Følge efter paagældende Paragraf i Disciplinen, naar Kirkeretten ikke vilde fuldstændig afvise Klagepunktet. Suspensionen er altsaa ikke ensbetydende med en Dom, men betyder i Virkeligheden kun dette, at jeg i Tiden til 1928 fritages for mine kirkelige Funktioner.

Iøvrigt har jeg kun Grund til at udtale min Glæde og Taknemlighed over Kirkerettens Afgørelse, idet jeg beder Dem bemærke, at Kirkeretten har fuldstændig frifundet mig med Hensyn til alle de grove Anklager, som var rettet imod mig angaaende Falskhed, Usandfærdighed, bedragerisk Forhold, svigagtige Forhold, og dermed for enhver Beskyldning imod mig angaaende min Moral, Karakter og Hæderlighed, derunder ogsaa som ovennævnt, at man med Hensyn til Landsretsdommen har ment dens Betegnelse »svigagtigt Forhold« uberettiget.

Iøvrigt er det mig ogsaa en meget stor Tilfredsstillelse, at de 20 Nævninge efter en saa omfattende Behandling af Sagen og en saa fuldstændig Redegørelse paa alt, aldeles enstemmig har frifundet mig for alle Anker imod min Moral og Karakter.

Har Kirkeretten virkelig ogsaa været i Stand til at behandle Sagen fuldstændig tilbunds?

Ja, der blev fra Kirkerettens Side givet Anklagerne den videst mulige Anledning. Anklagerne havde mere end 10 Dage til at fremføre deres Beskyldninger, medens Forsvaret ikke havde den halve Tid. Bl. a. skal jeg fremhæve, at Politiets Revisor havde Anledning til som Vidne i ca. 2 Dage at gennemgaa Regnskaberne og fremsætte sine Standpunkter imod mig.

—x—.

Følgeblad til „Kristelig Talsmand“ Nr. 12.

lagt på konferencens bord. Bast var naturligvis også med.

Sagsbehandlingen foregik ved to retsinstanter nedsat af generalkonferencen, dels en præsteret og dels et retspanel bestående af over 20 højesteretsdommere og advokater, alle amerikanske metodister.

Generalkonferencen var lamslået over situationen i sig selv. Det oplevedes uvirkeligt at føre retssag mod en person, der beklædte det højeste embede i kirken, og som i kraft af dette embede ikke havde haft nogen over sig, end ikke de andre biskopper. Der var aldrig tidligere ført sag mod en biskop.

Rettergangen blev lang, men dommen tydelig:

- Bast blev afsat som biskop, men ikke som præst.
- Haagrettens øvrige kendelser blev stadfæstet.
- Den ekstraordinære årskonference i Danmark i februar 1925, hvor Ingerslew var blevet udstødt, blev erklæret ugyldig, og Ingerslew blev rehabiliteret. Det samme gjaldt de i januar 1925 udstødte kirkeværger, der havde appelleret deres sag til generalkonferencen.
- Biskopperne Blake og Nuelsen fik en næse for deres medvirken til at forkludre sagen. Blake blev flyttet væk fra Europa.
- Dr.theol. og jur. Raymond J. Wade blev valgt til ny biskop for Nordeuropa, men
- København blev vraget til fordel for Stockholm som centrum for det nye bispedømme.

Den norsk-danske metodisme i Amerika udgav bladet „Evangelisk Tidende,“ som i årenes løb havde informeret de norsk-danske amerikanere om forholdene i København, sådan som Bast ville have tingene omtalt. Ligeledes havde redaktionen bag dette blad til brug for generalkonferencen 1928 oversat og udgivet Rosenkrantz' bog, som om den afspejlede virkeligheden i Danmark. „Evangelisk Tidende“ måtte erkende sine fejl og indvilgede i at betale Ingerslew 75.000 kr i erstatning for løgnagtige angreb og beskyld-

ninger samt at bringe sandfærdige oplysninger, der var i overensstemmelse med generalkonferencens og det danske retsvæsens fremstilling af sagen.

Flere år senere overvejede Biskopsrådet, i hvilken grad kirken havde et medansvar for, at Anton Bast kunne føle sig højt hævet over resten af kirken, fordi Bast blev aflønnet i dollars på lige fod med de andre biskopper. Da vekselforholdene var så enestående gunstige betød det, at Bast modtog den næsthøjeste aflønning i hele Danmark.

Ligeledes blev det erkendt, at kirken havde et medansvar for, at hele sagen kom for de danske domstole. Adskillige skriftlige henvendelser om Anton Basts forvaltning var fremsendt ad de rigtige kanaler, og en del henvendelser var nået helt frem til Missions-selskabets hovedkontor i New York, og var disse henvendelser blevet taget alvorligt og ikke syltet, kunne sagen have været ordnet indenfor kirkens egne rammer på et meget tidligt tidspunkt.

Missions-selskabets store tillid til Anton Bast kan også forklares med, at Bast var en af de få, der kunne forene to modsatrettede bevægelser i tiden. Missionen i hele Skandinavien og forsøgene på at fremme vækkesforkyndelsen hentede inspiration i Helliggørelsesbevægelsen. I de sidste halvhundred år havde bevægelsen arbejdet for kirkefolkets helliggørelse og personlige modning gennem bibelstudier, bøn og selvransagelse. Da mange imidlertid mente, at Helliggørelsesbevægelsen gjorde metodisterne selvoptagne og tilsidesatte kirkens sociale ansvar, opstod 'social gospel' bevægelsen. I Chicago, hvor den dansk-amerikanske metodisme havde sit centrum i USA, kom det til voldsomme sammenstød mellem tilhængere af de to fløje i kirken, og et blomstrende socialt arbejde bukkede under for uretfærdig modstand. Generalsekretær i Missions-selskabet, Dr. Frank M. North, som selv var en af de førende fortalere for 'social gospel', kunne derfor let se angrebene på den socialt bevidste biskop Bast, som et udslag af den samme urimelige kritik fra Helliggørelses-

fløjen, som missionen i Danmark var dybt rodfæstet i.

Generalkonferencen sluttede sin behandling af sagen med at udtrykke, at det, dansk metodisme havde gennemlevet de sidste 4-5 år, efter al sandsynlighed ville betyde, at kirken ikke ville kunne overleve følgerne. Ikke alene de umulige økonomiske konsekvenser i Danmark og de smadrede personlige relationer i den danske præstekreds, men især kirkenes omdømme i befolkningen ville i mange år frem gøre det umuligt for kirken at virke.

Generalkonferencen havde en begrundet frygt for, at den danske regering ville lukke og opløse den danske metodistkirke.⁹ Men opgøret med Bast blev alligevel betragtet som en redning i elvte time af metodismen i Danmark.

Finale

Da årskonferencen i 1928 samledes under den nyvalgte biskop Raymond J. Wades ledelse, var både John Peter Ingerslew og Anton Bast medlemmer af konferencen med præstelig status. En helt uholdbar situation. Anton Bast havde umiddelbart efter Generalkonferencen anmodet om overflytning til en amerikansk konference, men biskop Wade insisterede på, at nu måtte den danske konference langt om længe tage stilling til Bast.

Anton Bast begærede frivilligt at udtræde af kirken. Frivilligheden kunne ligge på et lille sted, for Bast vidste, at den danske konference nu, langt om længe, var rede til at fremsætte yderligere anklager mod ham med udstødelse for øje. Siden Haagretten var det lykkedes for pastor Gaarde at vende de danske præsters opfattelse, så de fleste nu var imod Bast.

9) Redaktør af „Methodist History“ og gen.sekr. for Metodistkirkens „Commission on Archives and History.“ dr. John H. Ness skriver i brev til biskop Robert E. Goodrich, at den danske regering „was going to close down the Methodist Church completely as an improper organization due to Biskop Bast's influence, but Ingerslew pleaded for the Church and the government acceded.“

John Peter Ingerslew bad om ret til overflytning til Amerika, så snart der var en afklaring på hans økonomiske forhold. Ingerslew havde ikke modtaget penge fra kirken siden oktober 1924 og var forgældet til alle sider.

De otte kirkeværger fra Jerusalemskirken vendte ikke tilbage til Metodistkirken.

Anton Bast rejste til Kiel i Tyskland og fik menighedstjeneste hos en god ven, den respekterede pastor Jürgen Rasmussen.

Jürgen Rasmussen (1870 - 1940) stammede fra Åbenrå, hvor hans mor åbnede hjem-

Biskop Raymond Wade

Fra 1928 og til anden verdenskrig var biskop Raymond Wade (dr.theol. og jur.) en respekteret og elsket tilsynsførende med Metodistkirkerne i Norden. Han deltog således bl. a. i årskonferencerne.

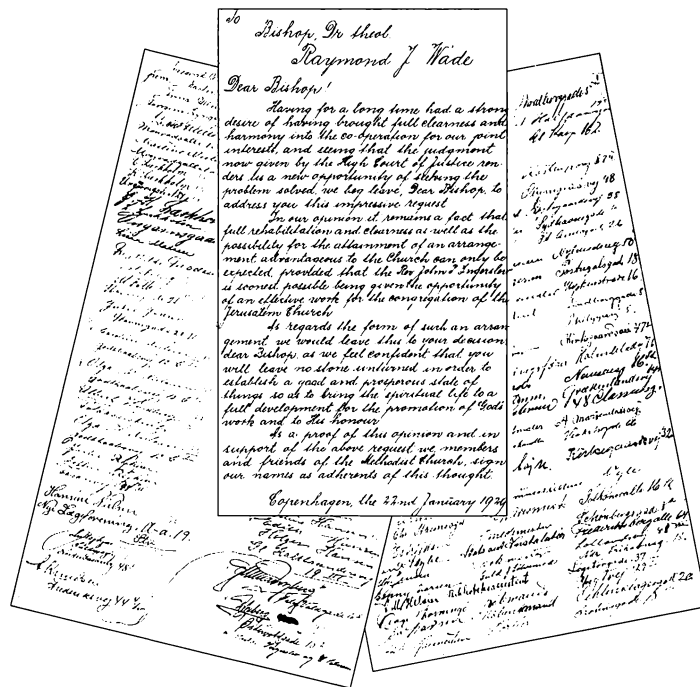
met for metodistprædikanterne fra Flensborg. Jürgen Rasmussen var præst ved flere tyske metodistmenigheder og var til sidst ansat i Kiel 1927-30. Venskabet mellem Bast og Rasmussen udviklede sig i tiden før Bast blev biskop. Rasmussen arbejdede i perioder som oversætter for Bast.

I efteråret 1929 var Anton Bast hovedtaler ved en serie succesfulde vækkelsesmøder, som Jürgen Rasmussen forestod. I foråret 1930 blev Bast optaget som medlem af Metodistkirken i Kiel og fik snart efter fuld-magt som ordineret lokalprædikant. Anton Bast forblev medlem af Metodistkirken i Kiel indtil 1934, og han fik efter egen anmodning sin lokalprædikant fuldmagt fornyet hvert år. Selvom Bast ikke havde nogen gejstlig status, blev han stadig i menighedens omtale tituleret Biskop Dr. Anton Bast. Jürgen Rasmussen og Anton Bast holdt indtil 1932 møder i nabobyerne og oplandet til Kiel.

Med en tysk lokalprædikantfuldmagt vendte Anton Bast senere - måske allerede i 1932 - tilbage til København, hvor han dannede en ny menighed af sine trofaste tilhæn-

gere med mødelokale ikke langt fra Jerusalemskirken. I 1932 giftede han sig med Signe Jensen. Bast udgav i 1930 romanen „Den hvide sten,“ der på billedlig vis er et forsvar for hans forvaltning. Heri giver Bast de uåndelige og de ikke-socialt engagerede skylden for den karismatiske præsts undergang. Anton Bast levede tilbagetrukket, men fungerede som præst for den nye menighed frem til sin død i 1937. Basts begravelse, som blev foretaget af en svensk præst og ven af Bast, fandt sted på Vestre Kirkegård med deltagelse af en halv snes mennesker deriblandt få metodistpræster.

Ingerslew ventede på Højesterets behandling af erstatningssagen, som kirken havde appelleret. Efter generalkonferencens afgørelse havde kirkens øverste ledelse nedsat en kommission med den opgave, at forsøge at skabe forlig så Højesterets arbejde kunne standses inden det kom til domsafsigelse med yderligere presseomtale til følge. Den såkaldte „Denmark Commission“ tilbød Ingerslew en erstatning på 55.000 kr mod at støtte en afbrydelse af Højesterets behandling. Det blev afslået, og afgørelsen kom i

307 medlemmer og venner af Jerusalemskirken underskrev i januar 1929 et åbent brev til biskop Wade med anmodning om, at pastor Ingerslew måtte blive helt og fuldt rehabiliteret ved at blive udnævnt til præst ved Jerusalemskirken. Menigheden var af den opfattelse, at kun ved Ingerslews genansættelse kunne den årelange konflikt overvindes.

januar 1929. Højesterets dom blev en stadfæstelse af Landsretsdommen.

Kirken var forpligtet til at betale Ingerslew 46.000 kr og udrede sagsomkostningerne med renter samt betale advokatsalær, så den samlede regning til kirken kom op over 100.000 kr. I Danmark var det ikke muligt at rejse de mange penge, så Danmarks-kommissionen trådte hjælpende til med 70.000 kr.

Jerusalemkirken menighed var slået helt i stykker. For at undgå at ondt blev værre og for at få nogle af sårene til at heles igen, henvendte menigheden sig i februar 1929 til biskop Wade og anmodede om, at pastor Ingerslew blev fuldt rehabiliteret ved at blive genansat som præst ved Jerusalemkirken. Henvendelsen havde karakter af en underskriftindsamling, som 307 medlemmer og venner af menigheden havde signeret. Det vides ikke, om Wade nogen sinde modtog denne henvendelse eller om Ingerslew afslog, men Ingerslew kom ikke tilbage til Jerusalemkirken igen.

I foråret 1929 fik Ingerslew sin erstatning udbetalt, og han rejste til Amerika. De mange penge var ikke nok til, at han kunne betale sin gæld til f.eks. sagfører, så han ankom til Amerika som en fattig og nedbrudt mand med et dårligt omdømme. Efter en tid fik Ingerslew embede som metodistpræst igen, så i 1930 kunne han overføres til konferencen i Missouri, og han blev senere gift med Lisa. Den sidste afgørelse omkring Ingerslew blev truffet af generalkonferencen i 1984, året før hans død, og gav ham fuld og endelig genoprejsning.

I den danske Metodistkirke opstod den holdning, at alt, hvad der var sket omkring Bast og Ingerslew og de otte kirkeværger og de to ledere af slummissionen skulle ties ihjel og fortrænges. Og det lykkedes! Efter en årrække forsvandt sagen ud af metodisternes bevidsthed, men de økonomiske byrder, spændingen i præsteflokken og den manglende troværdighed i befolkningen levede videre i årtier, og efterhånden troede mange, at konsekvenserne var opstået uden sammenhæng med den virkelige årsag.

Konsekvenser for kirkens virksomhed

Jerusalemkirken menighed havde i 1923, før stridighederne begyndte, 641 medlemmer. Ti år senere var medlemstallet faldet til 292 medlemmer. I samme periode faldt det samlede medlemstal for København med 452 medlemmer. Resten af landet havde et tilsvarende medlemstaf. Endnu værre var det, at medlemsoptagelserne var faldet til det halve, og i årene omkring 1930 var det under en tredjedel af, hvad det lå på i første halvdel af tyverne. Blandt de medlemmer, der blev i kirken, blev en større gruppe passive, så tilbagegangen var mere markant end udmeldelserne i sig selv viste.

Nedgangen havde stor virkning på de nye menigheder og nye prædikepladser, som var vokset frem i begyndelsen af tyverne. Flere af disse nye, men svage menigheder havde ikke styrke til at gennemleve modgangen, og de fik i disse år deres banesår.

Andre menigheder, som i et par årtier havde været mindre kraftfulde, og som havde mærket pinsevækkelsens indflydelse, oplevede nu, at Bastsagen satte yderligere fart i medlemsflugten.

Spejderarbejdet, der havde været tæt forbundet med Ingerslew, der også var spejderchef, gik næsten helt i opløsning og måtte i begyndelsen af trediverne genopstartes.

Det sociale arbejde skrumpede ind.

Afgangen fra præstetjenesten var stor fra 1924 og ti år frem. 10 udtrådte, nogle under tiltale, andre ønskede selv at afslutte tjenesten. 6 døde, heraf nogle på grund af det opslidende pres. Samtidig havde hele situationen en negativ virkning på tilgangen til præstetjenesten. I trediverne meldte kun 3 nye sig til præstetjenesten, og i fyrreerne yderligere 3. Alene nedgangen i præsternes antal var en trussel for fremtiden. Præstekredsen var plaget af sår, partidannelser og bitterhed, som først forsvandt, da personerne naturligt faldt bort.

Forholdet til kirken i Amerika blev mindre tæt. Kirkens ledelse i Danmark havde mistet selvtillid efter generalkonferencens afgørelser.

TIDEN EFTER BAST

Depressionen

Børskrakket i New York i 1929 satte en kædereaktion igang, der kastede verdenssamfundet ud i økonomisk kaos. Det danske samfund blev med et slag opmærksom på de internationale forhold, og den hjemlige metodistiske skandale gled i baggrunden.

Alle europæiske lande oplevede massearbejdsløshed med omfattende social nød i kølvandet. Dette sammenbrud i den frie økonomis system var et hårdt slag mod den demokratiske styreform, som var forsøgt over det meste af Europa. Det totale sammenbrud viste, at de endnu dårligt oplyste folkemasser ikke evnede at regere sig selv, og ønsket om at finde den stærke leder opstod i flere lande. Dette var med til at fremskynde, at Europas totalitære regimer kunne tage magten over folkene: Mussolini i Italien, Franco i Spanien, Stalin i Rusland og Hitler i Tyskland. Demokratiet havde vanskelige kår i det socialt katastroferamte Europa.

Kristenheden var svækket. Vatikanet skrev konkordat med de fascistiske regimer i Spanien, Italien og Tyskland. Over Stalins kommunisme hvilede allerede kirkernes fordømmelse, og socialismen, som fik stor tilslutning i disse år, erklærede åbenlyst, at kirkerne blev anset som en modstander. I de protestantiske kirker rasede stridighederne om de liberale teologers kritiske bibelforskning, og nogle protestantiske kirker udviklede en teologi til forsvar for de fascistiske regimer.

Kirkegæld og genrejsningsfond

Genrejsningsfonden blev lanceret for at få metodisterne til at yde mest muligt. Den økonomiske situation var desperat. Allerede et år efter den samfundsøkonomiske krises begyndelse var indtægterne til kirkens præstelønningskasse faldet med 12.500 kro-

ner, hvilket svarede til 5-6 årslønninger. Lønningerne var skåret ned til et minimum, som trediverne igennem gjorde situationen desperat i mange præstehjem. Menighederne havde det ikke lettere, og flere steder kunne den aftalte mindsteløn slet ikke udbetales.

Moderkirken i USA nedskar hvert år tilskuddene frem til 1939, hvor de sidste økonomiske bånd forsvandt.

Nu mærkede kirken for alvor byrden af de mange og ambitiøse kirkebyggerier årtier tidligere. Kirkens centrale gæld i 1930 var over 1/2 million kroner, og kampen mod gælden varede hele perioden ud og lagde beslag på en stor del af kirkens kræfter.

Generationsskifte og børnearbejdet

I tredivernes depression voksede en ny generation unge op i kirken. Ungdomsforeningerne meldte om øget deltagelse, og ferielejre, sommerbibelskoler og stævner samlede stadig flere unge. Ungdomsarbejdets fremgang gav påny håb til hele kirken. Spejderarbejdet genopstod, og nye troppe blev stiftet.

Ungdommen var meget engageret i ydre missionsarbejdet, og midt i trediverne var missionærerne hjemme og rejste rundt på menighedsbesøg. Det drejede sig om Marie Jensen, Johannes Bræstrup, Anna Lerbæk, Maren Bording, Alfrida Kostrup og Maren Tirsgaard.

I 1936 blev Alma Eriksen fra Bornholm udsendt som ny missionær til Kina, hvor hun kom til at udføre en fantastisk tjeneste under den meget blodige Japanske Krig.

Søndagsskolerne skrumpede ind, og det var ikke længere så let at få kontakt med børn. Sport, fritidsliv, familieudflugter med jernbane og cykler var nye konkurrenter.

Præsternes årlige konference havde hidtil været kirkens egentlige ledende forsamling i Danmark. Samtidig med præsternes konference havde menighedernes lægdelegater en

Centralmissionens arbejde i 30'erne

Centralmissionen fortsatte sit arbejde i 30'erne, hvor den sociale nød fortsatte - ikke mindst på baggrund af børskrakket i New York 1929 og den kædereaktion, det satte i gang.

*Øverst. Her er man klar til juleud-
delingen i krypten til Jerusalems-
kirken. I baggrunden ses kirkens
præster, Ejler Sørensen og Niels
Mann.*

*Nederst. Et billede fra Centralmis-
sionens vuggestue i Rigsgade i
København.*

I 1935 blev der holdt nordisk „søstermøde“ i Aarhus med deltagelse fra de andre nordiske lande. I Danmark var der på det tidspunkt 20 diakonisser (søstre). I Norge alene var der 180.

mindre konference for sig selv. I 1932 fik menighedernes lægdelegater sæde i årskonferencen. Dermed blev lægfolket reelt inddraget i landskirkens ledelse, og selvom der ikke umiddelbart skete store ændringer, var denne nye sammensætning af årskonferencen begyndelsen til en ny forståelse af og ansvarsfordeling mellem præster og lægfolk i kirken.

Åndeligt nybrud

I trediverne viste der sig flere steder tegn på åndelig grøde og vækkelse.

Oxfordbevægelsen virkede på tværs af kirkesamfundene og søgte at formå folk til at samles i grupper til bibellæsning, bøn, bekendelse og aflæggelse af vidnesbyrd. Biskop Wade talte varmt for Oxfordbevægelsens arbejdsmetode og så deri en genoplivelse af det gamle metodistiske klassesytem.

Båndene til USA blev stadig svagere, og opmærksomheden blev rettet mod det nærmeste udland i venten på ny inspiration. Flere norske prædikanter blev hentet til landet

for at sætte menighederne i brand. Det blev imidlertid først de to engelske evangelister, Clark og Bell, der formåede at fylde kirkerne. Clark og Bell gjorde tjeneste i flere danske frikirker, og deres evangelistrejser forløb over flere år. Der udbrød vækkelse i mange menigheder landet over, og for flere menigheders vedkommende skabte frugterne af Clark og Bells vækkelsesforkyndelse grundlaget for en ny fremtid.

Ikke alle var lige begejstrede for den evangelikale og pågående vækkelsesprædiken. Mange oplevede omvendelse, men der var også mange, der oplevede vækkelsesmøderne kunstigt opstemte og ubehageligt pågående. Pastor L.C. Larsen tolkede Clark og Bell, og han skrev derom: „Clark og Bell er et par gode Mænd af den gamle fundamentalistiske Skole. Men hvor var jeg ked af det, jeg skulle staa og gengive. Deres Budskab var nærmest: ‘Omvend jer, thi Helvede er nær!’“

Der havde tidligere med års mellemrum været brydninger i flere menigheder på grund af Pinsevækkelsen. Metodistpræsten Thomas Ball Barratt fra Oslo var i århundredets første årti overgået til Pinsevækkelsen og var blevet dens leder i Norge. I 1907-09

havde Barratt besøgt København og introduceret vækkelsen. De første møder blev holdt i Golgatakirken på Frederiksberg og i Jerusalemkirken, og efter et møde i kirken i 1908 havde Barratt hjulpet skuespillerinden Anna Larssen-Bjørner til sin dåb i Helligånden. Siden disse år havde menigheden været splittet på grund af de nye vækkelsestøner. Flere metodister havde forladt kirken og var indgået i de nye pinsemenigheder samt de menigheder, som Sigurd og Anna Larssen-Bjørner havde oprettet. Der var endnu ikke ro i Pinsevækkelsen, selvom faste Pinse-grupper havde eksisteret siden 1915, og det åndelige røre midt i trediverne havde en afsmittende virkning på flere metodistmenigheder. Man oplevede spænding omkring tungetale og modvilje mod den faste metodistiske kirkeordning, og medlemmer forlod kirken eller blev bortvist.

I 1934 besøgte missionær Stanley Jones København. Stanley Jones var på det tidspunkt allerede velkendt i kirkelige kredse i Danmark. Stanley Jones var Indienmissionær, udsendt af den amerikanske metodistkirke. Gennem en kolossal forfattervirksomhed var Jones på kort tid blevet verdenskendt for sin evne til at forene kristendommens åndelige indadvendthed med en samfunds-

mæssig udadrettet indsats. Jones' tanker virkede epokegørende fornyende blandt ungdommen. Ikke mindst hans kritiske holdning til de gamle kristne kirker vakte opsigt. I Danmark var det ikke-metodistiske forlag og præster, der sørgede for, at Stanley Jones' bøger blev oversat og udgivet i et stort omfang. I årenes løb er en halv snes bøger udgivet i et samlet oplag på over 100.000 eksemplarer. Ingen anden metodistteolog er i Danmark nået så langt ud i befolkningen.

Opmærksomheden blev rettet mod den evangelikale og anglo-amerikanske udgave af kristendommen. Her blev den personlige stillingtagen, den personlige erfaring og oplevelse sat i fokus. Derfor øvede tidens stærke teologiske strømninger i Centraleuropa ingen nævneværdig indflydelse. Den reformerte præst, Karl Barth, og lutheraneren, Rudolf Bultmann, havde ellers varslet en helt ny epoke for teologien ved at gøre op med liberalteologiens historiske fastlåsthed og introducere den dialektiske teologi, der gav ny næring til forkyndelsen.

Frikirkerådet blev dannet i 1933 for at skaffe frikirkerne adgang til Statsradiofonien. Dermed blev de første gudstjenester og andagter fra Metodistkirken radiotransmitteret.

Ny menighed

Som et udtryk for fremgang i arbejdet på Bornholm blev der indviet et nyt kapel i Pedersker i 1931. Pedersker forblev en prædikeplads i Neksø pastorat.

Frederikshavn menighed havde også en fremgangsrig prædikeplads. Strandby nord for Frederikshavn havde i 1924 fået en lille kirke. I 1928 blev 97 medlemmer udskilt fra Frederikshavn menighed, og Strandby blev oprettet som en selvstændig menighed. Under pastor Johs. Kofoeds tjenestetid gik den første vækkelse over Strandby, og i 1933 og 34 voksede medlemstallet henved 60 %. Igen i årene 1937 og 38 var der vækkelse i Strandby, og menigheden voksede yderlige-

De engelske evangelister Fred Clark (tv.) og Geo Bell.

re. I menighedens første 10 år som selvstændig blev der optaget 102 nye medlemmer.

Andre menigheder oplevede indre splittelser og sprængning. F.eks. mistede Randers og Ålborg menigheder over 70 medlemmer i årene 1937 og 38.

Golgata og Betania i København blev slået sammen til en menighed i 1936.

I krigens skygge

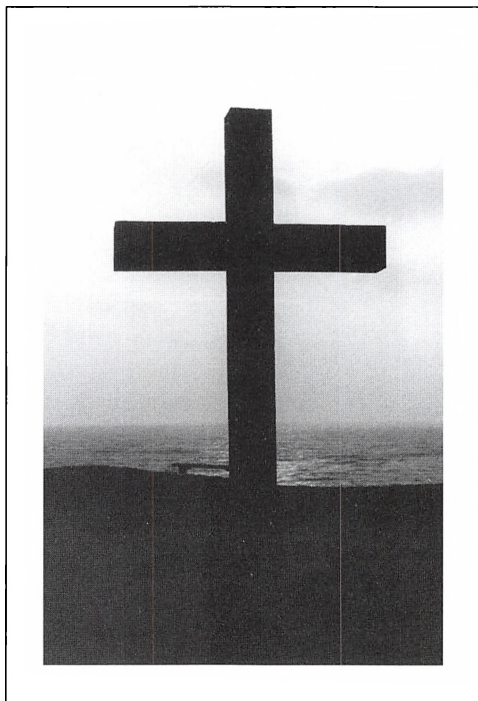
I slutningen af trediverne blev det klart for alle, at en krig var uundgåelig. Hitlers oprustning og tilsyneladende tekniske overlegenhed skabte frygt i alle europæiske lande.

I maj 1939 blev der holdt en Foreningskonference i USA, hvor tre store metodistkirker blev slået sammen til en. I Danmark medførte det, dels at kirkens selvstændiggørelse i forhold til det amerikanske missionselskab blev endelig, dels at kirken skif-

tede navn fra „Den biskoppelige Methodistkirke“ til „Metodistkirken.“

I København samledes den Europæiske Metodistkongres i august 1939. Metodister fra de fleste europæiske lande var til stede. Nogle af de tyske deltagere udtalte, at de i Adolf Hitler så en profetskikkelse med et gavnligt budskab. Denne åbne, tyske holdning var stærkt medvirkende til, at to danske præster senere nægtede at lade sig ordinere af en tysker, da ingen amerikansk biskop kunne medvirke. Stemningen var trykket, fordi alle frygtede, at krigen meget snart ville hærge Europa og slå kirkefællesskabet i stykker. Afskeden med de baltiske, de polske og de tyske metodister på kajen i København blev meget følelsesladet. Alle vidste, at noget forfærdeligt ville ramme og forårsage adskillelse.

Mindre end en måned senere var anden verdenskrig i fuld gang.

Anden Verdenskrig

Uro og utryghed kendetegnede indledningen til 1939. I Kristelig Talsmand for 3. februar finder vi et citat fra Politiken, som tegner et billede af situationen: „Travlhed er der. Der skal gøres forårsrent nede i Spanien. Der er centre, hvor førerne forbereder deres store taler, og i pressen. Sådan går Europa det nye forår i møde. På ny skal folk piskes op mod folk. Hadet skal atter være trumf.“

I denne atmosfære her i Europa holdtes i Amerika Metodistkirkens store foreningskonference den 28/4-10/5 i Kansas City, Missouri, hvor Den Biskoppelige Metodistkirke, som vi i Danmark er en del af, Den Sydlige Biskoppelige Metodistkirke og den Protestantiske Metodistkirke sluttedes sammen til én kirke under navnet „Metodistkirken“. Ved denne konference blev biskop Raymond Wade udpeget til fortsat at fungere som biskop i Norden. Fra nordisk side havde man bedt Generalkonferencen om lov til at fortsætte som en nordeuropæisk centralkonference og om at få autorisation til at vælge en biskop. Samtidig anmodede man om, at biskop Wade blev udnævnt til at lede årskonferencerne og centralkonferencen, indtil en ny biskop blev valgt.

Ved årskonferencen i Frederikshavn samme år vedtog man at antage navnet „Metodistkirken“ i stedet for „Den biskoppelige Metodistkirke“, og i stedet for „Årskonferencen af den biskoppelige Metodistkirke“ antog man navnet „Metodistkirkens danske Årskonference“.

Den europæiske konference 1939

Trods den politiske situation i Europa var man dog i fuld gang med at forberede Metodistkirkens europæiske konference, der skulle holdes i København 2.-6. august 1939. Når

København blev valgt som konferenceby frem for Geneve, skyldtes det de urolige udenrigspolitiske forhold. En vis ængstelse ved tanken om at samle tyskere, polakker, bøhmere, ungarere, belgiere m.fl. til en fælles kongres havde været udtalt.

20 forskellige nationer var repræsenteret, da biskop Wade åbnede konferencen. Trods den spænding, der kunne spores, oplevede

Her går deltagerne i Metodistkirkens europæiske konference 1939 i procession til Københavns Domkirke. Det blev en våd tur!

man dog, at konferencedeltagere, som egentlig burde være fjender og modstandere, alligevel kunne føle sig ét i Kristus. Spændingen viste sig bl.a., da man fremførte tanken om at lade de forskellige landes repræsentanter fortælle om deres lands metodisme. Tanken blev mødt af en vis skepsis fra manges side, men blev dog gennemført, og stærkt virkede den måde, hvorpå Bøhmens repræsentant tav om det, som alle så gerne havde hørt noget om. I øvrigt var der ingen resolutioner med store ord om, hvorledes tidens brændende problemer burde løses.

Umiddelbart efter konferencens afslutning tog K.Y.M.s (nu M.K.s) nordiske konvent sin begyndelse i Odense med repræsentanter fra de nordiske lande samt for første gang fra de baltiske lande. Endvidere var der mange hjemmевærende missionærer.

Efter dette konvent samedes de nordiske betaniasøstre i Århus til deres konvent.

Anden Verdenskrig begynder

Næppe var disse konferencer sluttet, og deltagere rejst hjem, før 2. verdenskrig tog sin begyndelse. Man tog sig til hovedet og kunne ikke fatte, at verdens ledende statsmænd kunne kaste folk og lande ind i en ny og blodig dyst. Der blev rundt omkring indvarslet til bedemøder i kirkerne. Den 3. december 1939 blev der afholdt en fredsgudstjeneste i alle landets kirker med to minutters stilhed.

Ved Ruslands angreb på Finland var vor kirke med i indsamling af tøj og penge til det hårdt ramte finske folk. Mange hjem tilbød at tage imod finske børn, men fredsslutningen gjorde, at dette tilbud ikke blev realiseret.

Vinteren 1939/40 blev en af de strengeste vintre, man havde oplevet. Is og krig gav brændselsvanskeligheder, og mange menigheder måtte rykke ind i menighedssalen, og arbejdet blev stærkt hindret.

Også Centralmissionens virksomhed mærkede dyrtiden. Flere og flere henvendte sig om hjælp, og det kostede penge, og kraftige

opfordringer lød fra Centralmissionens ledelse om ikke at glemme Centralmissionen med penge.

Vore missionærer kunne stadig arbejde på deres respektive pladser, og endnu i 1939 havde man kontakt med dem. Anna Lerbæk var kommet til Danmark på grund af sygdom.

Så oprandt dagen 9. april 1940, hvor Danmark blev besat. Den tyske krigsmaskine rullede over Danmarks grænse, og flere vanskeligheder i arbejdet, økonomiske og sociale, tårnede sig op, som årene under tysk besættelse gik.

Med spænding havde man set fremad mod den første søndagsgudstjeneste efter besættelsen. Ville man i større tal søge kirken? De sædvanlige kirkegængere kom vel nok i større tal, men den brede befolkning udeblev. End ikke Danmarks besættelse kunne vække dem!

Problemer i kirkens arbejde

Nu oplevede man for alvor store vanskeligheder i arbejdet. Mørklægning og brændselspriserne, som var steget mærkbart, virkede hæmmende på arbejdet. Kirkerne var for store og svære at varme op, ligesom mørklægningen var et stort problem. Men var kirkerne for store, så var menighedslokalerne gennemgående for små, især når alt arbejdet måtte henlægges dertil. Vanskelighederne i børnearbejdet kunne også mærkes, og menighederne lå under for et større og større økonomisk tryk.

Landsarrangementerne måtte aflyses på grund af tidernes ugunst. Det gjaldt fx delegeretmødet, bibelskolen og feriestævnet. Årskonferencen blev udsat, men efter bemyndigelse fra biskop Wade indkaldte distriktsforstanderne til årskonference i Emmauskirken i Odense i dagene 8.-11. august.

Efter genforeningskonferencen i 1939 var der nu kun én konference og ikke som tidligere en for lægfolket og en for præsterne. Da biskop Wade på grund af den tyske besættel-

se ikke kunne komme, blev pastor A. Rogert bedt om at åbne konferencen og blev senere valgt som formand.

Kontakten med Øverås var også blevet umuliggjort, ligesom skolen var blevet beslaglagt til militært brug. Efteråret 1940 lykkedes det dog styrelsen at blive samlet, efter at skolen var blevet tilbagegivet. Men spørgsmålet var, om det ville lykkes at få repræsentanterne fra de besatte lande til at komme. Bogtrykker K. Rosendahl lykkedes det som den eneste ikke-svenske at få pas, visum og nogle få dages opholdstilladelse, og det var første gang siden maj 1938, at danske medlemmer af styrelsen var i Sverige.

Missionær Anna Lerbæk nåede at rejse tilbage til Congo, inden besættelsen indtraf. Missionær Johannes Bræstrup, som også havde sygeorlov, var rejst fra Congo i juli 1939, og via Australien, New Zealand og USA nåede han til Danmark i februar 1940, men kunne så ikke forlade landet igen, efter at Danmark var blevet besat. Først i 1941 lykkedes det at få udrejsetilladelse, og 18. juni fløj han så via Lissabon til USA og derfra videre til Congo.

Da Bræstrup ikke kunne få udrejsetilladelse i 1940, bad ungdomsforbundet ham om at virke som ungdomsmissionær frem til delegeretmødet i 1941.

Forbindelsen til de øvrige missionærer i Congo, Korea, Kina og Indien blev vanskeligere og vanskeligere og kom til sidst til at foregå via Røde Kors. Frkn. Bording og Kostrup blev kaldt hjem til USA i forbindelse med evakueringen af alle amerikanere i Korea.

Centralmissionen åbnede gratis middagsspisning, der særligt var beregnet for svage og gamle mennesker, to gange om ugen. I samarbejde med „Kristeligt Samvirke“ holdtes et daghjem for arbejdsledige åbent hver dag fra morgen til aften med gratis servering af kaffe og brød to gange om dagen.

Som tiden gik blev arbejdet stadig vanskeligere. De unges landsarrangementer, bibelskolen og delegeretmødet, som blev genoptaget i 1941, vanskeliggjordes dels af ratio-

neringsmærkerne, som skulle medbringes for at man kunne få mad, og dels af rejsebesværlighederne. Møderne blev mange gange afbrudt af luftalarm.

For årskonferencernes vedkommende var det de samme vanskeligheder, samt at biskop Wade ingen muligheder havde for at komme til landet og lede konferencerne, ligesom også pastor Arvidson fra Sverige, som var bemyndiget til at repræsentere biskop Wade ved ordinationer o.lign., også havde pasvanskeligheder og derfor ikke kunne komme. Konferencen valgte så hvert år pastor Rogert til formand fra 1940-44 med undtagelse af 1942, hvor pastor S.S. Rosendahl valgtes på grund af pastor Rogerts sygdom.

Situationen i menighederne m.m.

Men også i menighederne blev det vanskeligere. Spændinger opstod flere steder på grund af forskellige holdninger til den tyske besættelse. Nogle menigheder og præster oplevede trusler om ødelæggelse af kirken og personlige repressalier, fordi tyske soldater besøgte gudstjenesterne og præsten privat, soldater, som var metodister hjemmefra, og som også tidligere havde haft kontakt med dansk metodisme.

Tiden fra sidste halvdel af 1943 og frem til befrielsen i 1945 var nok den sværeste med øgede rationeringer, trafikvanskeligheder, spærretid og udgangsforbud, og det var svært at kalde folk af huse. Frihedskampen tog også manges tid og interesse. Flere døde i frihedskampen, andre blev fængslet eller sendt til tyske kz-lejre. Fiskerne fra fiskerihavnene bragte folk, der var eftersøgte af tyskerne eller nedskudte allierede piloter til Sverige og var også med til at transportere våben til modstandsbevægelsen. Da jødeforfølgelsen tog sin begyndelse i oktober 1943, påtog fiskerne sig også at transportere så mange som muligt i sikkerhed i Sverige. Jerusalemskirkens loft kom også til at fungere som skjulested for jøderne, indtil de kunne komme videre.

Kolonien Solborgen ved Hønsinge Lyng blev opført i 1942.

Schalburgtage¹⁰ gik heller ikke sporløst hen over kirken, selv om angrebene ikke var tilsigtet kirken.

I Esbjerg gik det ud over K. Rosendahls bogtrykkeri, hvor kirkens bogforlag havde til huse. M. og K. Rosendahl havde i otte år ledet kirkens bogforretning. Ved ødelæggelsen blev hele lagret af kirkens materiale ødelagt, og det var kun et ringe lager af salgbare bøger tilbage. Det ret store oplag af katekismen brændte, ligesom også lagret af „Sang-bogen“ brændte.

En anden schalburgtage gjaldt også et trykkeri, trykkeriet i Rigensgade 21 i København. I komplekset lå nogle af Centralmissionens institutioner, vuggestuen, alderdomshjemmet, ungdomshjemmet samt et af kirkens sygehjem. Vuggestuen var blevet indviet ca. et halvt år tidligere og havde 45 børn

hver dag. Morgenen efter sprængningen af trykkeriet blev mødrene, der kom for at aflevere deres børn, mødt af de røgsværtede mure og åbne, gabende vindueshuller. Man fik frigjort nogle lokaler i komplekset og gik så i gang med at etablere en midlertidig vuggestue, og i løbet af 14 dage kunne man igen tage imod børnene. Ungdomshjemets drift blev næsten helt indstillet, da flere værelser var totalt ødelagte og spisestuen helt ubrugelig. Både syge- og alderdomshjemets mange gamle og svage blev kørt til hospitalerne og til De gamles By, hvor de var et par uger, indtil hjemmene igen kunne tage imod dem.

Fiskerne i Strandby og pastor Harald Jacobsen var særdeles aktive i arbejdet med at skjule jøder og sende dem til Sverige. Ligeledes deltog fiskerne i våbenstransport og sejlede fiskerbåde fra England til Danmark. Foran Metodistkirken i Strandby står en mindesten med navne på helt unge fiskere, som blev dræbt under krigen.

10) Schalburgtage: Betegnelse for de hævnaktioner der blev foretaget af tyske terrororganisationer under besættelsen

Georg Særmark læste til præst i Frankfurt umiddelbart før krigen. Han læste sammen med studerende fra de baltiske lande. Da krigen brød ud, blev danske studerende sendt hjem og Særmark fik præstetjeneste i Aarhus. De baltiske teologistuderende blev tvunget i tysk uniform. Nogle af dem kom som en del af besættelsesmagten til Danmark. En af Georg Særmarks studiekammerater, pastor Arthur Leifert fra Litauen, opsøgte Metodistkirken i Århus for at deltage i Guds-tjenester og i fællesskabet i det hele taget. Det skabte røre, og han blev forvist. Kontakten medførte dog, at hagekors blev malet på kirken, fordi nogen havde set, at tyske soldater gik i Metodistkirken.

Et par af præsterne kunne ikke ordineres under krigen, fordi biskoppen, Raymond Wade, ikke kunne komme til landet. Men i Tyskland havde Dr. Sommer fået autorisation til at foretage ordination. De to danske præster, Harald Jacobsen og Ludvig Eskildsen, fik tilbudt at modtage ordination ved en metodistkonference i Hamburg, hvor Dr. Sommer ville ordinere dem. Men på grund af de pro-nazistiske taler, som bl.a. Sommer havde holdt i Jerusalemskirken ved Foreningskonferencen i 1939, nægtede de to præster at modtage ordination af en tysker. Derfor blev de først ordineret senere.

Men også andet af helt anden art foregik, og i 1942 købte Centralmissionen en grund ved Hønsinge Lyng, og en lejrbygning blev opført. I 1943 købtes yderligere en tilliggende grund på tre tdr. land. Alt det, blev til det, vi kom til at kende som Lille og Store Solborg, og denne ferielejr blev et godt aktiv, og lejren en betydelig hjælp i sommerarbejdet med drenge fra Københavns baggårde.

I Vejle blev „Marielund“ nedlagt som spædbørnehjem. Man købte så en villa i Mølholm, som blev indrettet til spædbørnehjem med navnet „Brinken“, og „Marielund“ blev indrettet til at kunne modtage 30 større børn.

I 1943 solgtes også den tidligere højskole „Skovvang“ i Århus til Århus Kommune, og overdragelsen af grund og bygninger skete den 1. oktober.

Forbindelsen til Øverås

Øverås, som man ikke havde været i nærkontakt med siden K. Rosendahls deltagelse i bestyrelsesmødet i 1940, fik 1. september 1942 en dansk elev, nemlig H.K. Bhutho, som opnåede udrejsetilladelse. Da der ingen mulighed var for at rejse hjem til Danmark i ferierne sørgede man i Sverige for feriejobs til Bhutho. I 1944 vendte han efter endt studietid tilbage og blev optaget i den danske årskonference.

I 1943 forsøgte man at få endnu en udrejsetilladelse, denne gang til P.E. Bjerno, men ansøgningen blev afvist. Samme negative resultat fik man året efter. Derefter vedtog man at oprette en toårig skole i København, der så skulle suppleres med et eller to år på Øverås, når det blev muligt.

Befrielsen 1945

Da man gik ind i 1945 havde man en fornemmelse af, at krigen og dermed også besættelsen nærmede sig sin afslutning, men alligevel tilspidsedes situationen yderligere, og arbejdet blev stadig mere og mere vanskeliggjort. Men endelig en majdag lød frihedsbudskabet, og kirkeklokkerne kunne ringe freden ind. Men da man i Rønne om morgenen den 5. maj skulle op og ringe fandt man til sin store rædsel, at kneblen var blevet fjernet i løbet af natten. Den blev senere fundet i havnen.

Mens man festede alle andre steder i landet, faldt russiske bomber pludseligt over Neksø og Rønne den 7. maj og igen den 8. Flere blev dræbt og mange mistede hus og hjem. Heller ikke vore kirker i Rønne og Neksø undgik skader, selv om de ikke direkte blev ramt. Ikke længe efter bombningen gik de første russiske soldater i land i Rønne, og Bornholm blev endnu engang besat af en fremmed magt. Besættelsen kom til at vare et lille års tid. Det, der måske var sværest i hele denne situation, var følelsen af at være svigtet af det øvrige land. Mange - også af vore

medlemmer - rejste fra øen af frygt for fremtiden.

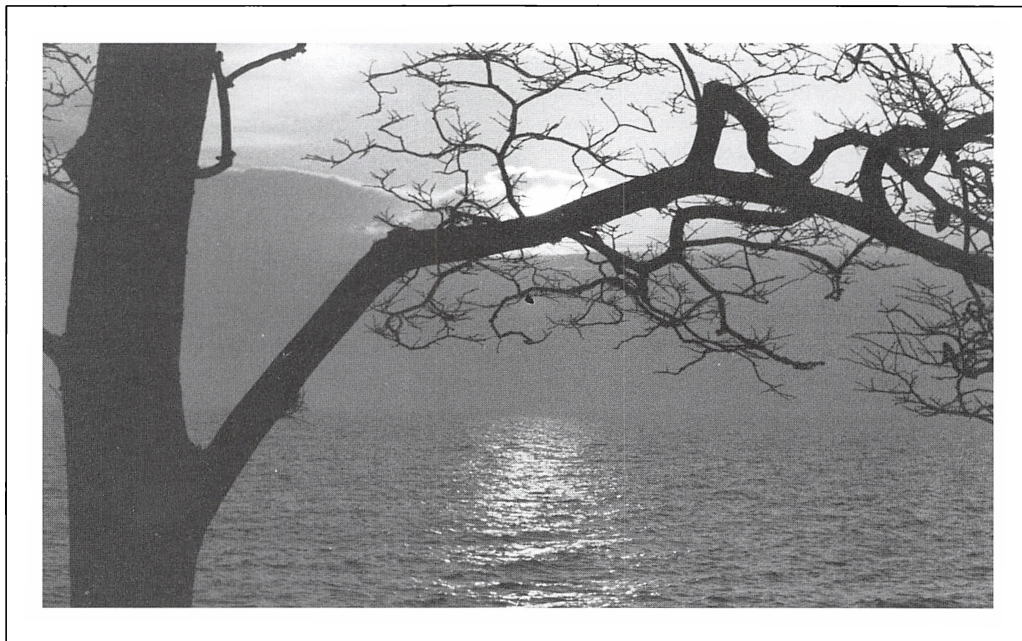
Ved årskonferencen, som i 1945 holdtes i Jerusalemskirken i København, deltog biskoppens stedfortræder, pastor Th. Arvidson, Sverige, som efter konstitueringen, der blev ledet af pastor Rogert, blev valgt til formand. Endvidere var der også repræsentanter fra de øvrige nordiske lande.

Hele konferencen var selvfølgelig præget af den nye situation, hvor man igen kunne samles i et frit Danmark. Nu forestod en genopbygningstid efter de fem års større og større vanskeligheder, hvor det til sidst næsten kun var søndagsgudstjenesterne, der samlede mennesker. Evangelisationsudvalget og udvalget for kirkens tilstand fremlagde et vældigt forslag for det nye arbejdsårs forløb, både til et åndeligt løft i menighederne og til det udadrettede arbejde. Der lå en vældig forventning i indberetningerne om, at arbejdet ville blomstre som aldrig før, men det blev desværre ikke tilfældet. Det tryk, man havde arbejdet under i de sidste fem år, var ganske vist lettet, men man havde svært ved at samle sig om konkrete opgaver. Den væk-

kelse, man allerede ved begyndelsen af krigen havde ventet, udeblev. Det forekom, som om mennesker mere og mere vendte sig fra kirken, og at kirkens indflydelse i folket blev mindre, som årene gik. Sekulariseringen - samfundslivets frigørelse fra det religiøse grundlag - havde også banet sig vej ind i kirken.

Statistikken for de seks år fra 1939-45 viser, at medlemstallet holdt sig ret konstant på ca. 3.100 medlemmer, ligesom ungdomsarbejdet lå på ca. 1.550 medlemmer. Det arbejde, der havde det sværest var børnearbejdet, søndagsskole, junior- og spejderarbejdet. Søndagsskolen og det øvrige børnearbejde mistede i hvert af disse år ca. 200 medlemmer. Tilbagegangen skete i krigens begyndelse, hvorefter det så stabiliserede sig, men tog så igen et dyk fra 1943, hvilket vel også må siges, var „naturligt“ på grund af de meget vanskelige arbejdsforhold, spærretid, udgangsforbud og for spejdernes vedkommende uniformsforbud.

Tiderne var skiftet. Uro og forstyrrelse bredte sig på alle områder indenfor samfundet. Også inden for Metodistkirken.

Eksempler på skæbner under 2. Verdenskrig

Laurits Peter Hansen

født den 20. marts 1921 i Vejle

død den 5. maj 1945 i Århus.

Laurits Peter Hansen var metodist fra Vejle og arbejdede som plejerelev på Riiskov Sindsygehospital i Århus.

Den 4. juli 1944 rystedes Århus af katastrofen, da tonsvis af tysk ammunition sprang i luften under losning i Århus Havn og spredte død og ødelæggelse i byen. 40 danskere og et ukendt antal tyskere blev dræbt. Tabstallet kunne have været langt højere, hvis ikke et lille antal uforfærdede mennesker straks havde givet sig i kast med redningsarbejdet. Laurits Peter Hansen var en af disse hverdagens helte, der selvopofrende, uforfærdede og uden at tage hensyn til egen sikkerhed løb ind i de brændende bygninger og fik reddet mange mennesker ud af ruinerne og i sikkerhed. På tiårsdagen for katastrofen beskrives Laurits' heltmodige indsats i Vejle Amts Folkeblad.

Laurits Peter Hansen var en aktiv deltager i modstandskampen mod den tyske besættelsesmagt og faldt den 5. maj 1945.

Den unge frihedskæmper fejrede sammen med nogle kammerater befrielsen på Bispe-torvet i Århus. En amatøroptagelse, der blev vist i TV i forbindelse med 50-års dagen for befrielsen, viser Laurits Peter Hansen stående på ladet af en lastbil, armene er jublende strakt i vejret, han råber: „leve Danmark“ - og i samme øjeblik falder det dræbende skud fra en hipomands våben....

Laurits Peter Hansen blev ved en ualmindelig smuk og gribende højtidelighed begravet fra Metodistkirken i Vejle den 12. maj 1945.

Thor Gaalaas-Hansen
født den 4. august 1911
død den 30. september 1976

Metodisten og politimanden fra Allinge Thor Gaalaas-Hansen var kendt over hele Bornholm for sin fine sangstemme, og Gaalaas-Hansens solosang har glædet tilhørerne ved mange arrangementer rundt om på øen.

Den 19. september 1944 blev politiet arresteret af tyskerne i de 4 største danske byer og sendt i koncentrationslejre i Tyskland. Uheldigvis var Gaalaas-Hansen på kursus på Politigården i København på det tidspunkt og var en af de næsten 1700 politifolk, der blev sendt i koncentrationslejr.

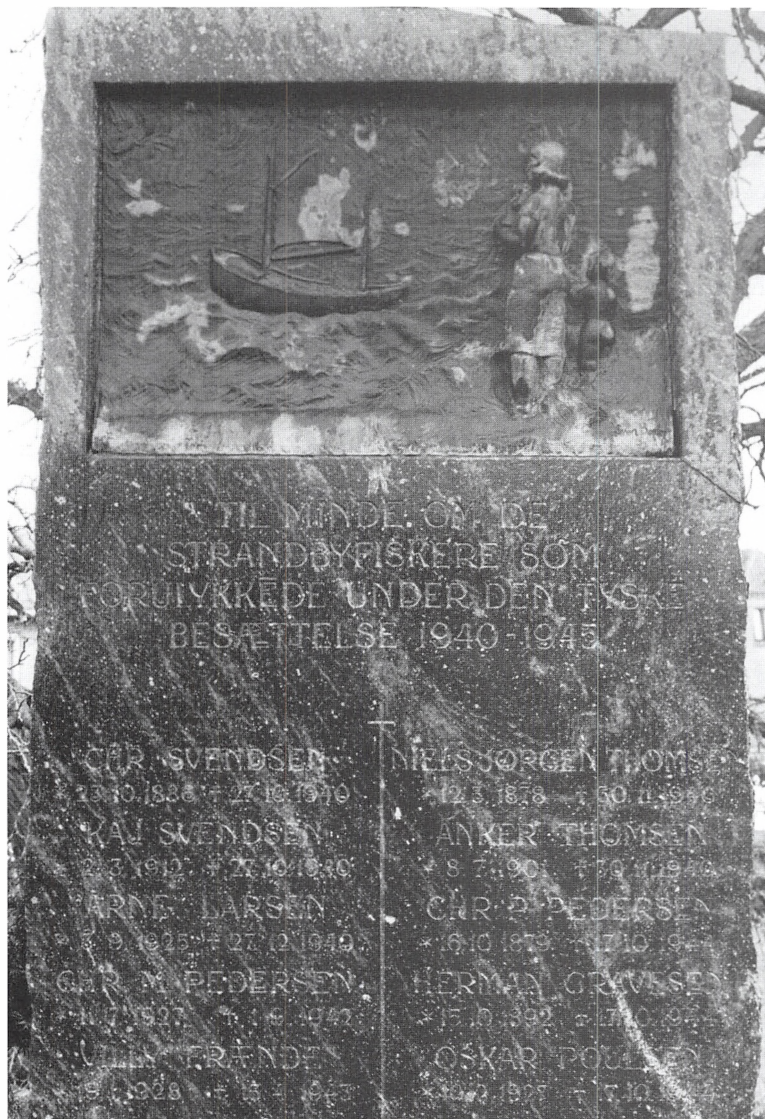
Aage Nielsen fortæller i sin bog Fange - dog fri, om de umenneskelige strabadser politifolkene blev udsat for under det næsten 8 måneder lange fangenskab. Men bogen fortæller også om kristne mænd, der under disse forhold finder kraft og styrke i troen på Gud.

Også under de kummerlige forhold i fangenskabet glædede Gaalaas-Hansens autodidakte baryton sine tilhørere. Aage Nielsen beretter, at Gaalaas-Hansen sang solo ved gudstjernerne i flere tilfælde. Politiassistent Molested beretter i et interview i Kristelig Dagblad om begravelsen af en amerikansk flyverløjtnant. Gaalaas-Hansen sang „Den store, hvide flok“ ved denne begravelse, som Molested beskriver som en meget smuk højtidelighed.

Gaalaas-Hansen kom hjem til Danmark sammen med de andre overlevende politifolk i „de hvide busser“.

Også efter krigen var Gaalaas-Hansen en skattet sanger ved utallige arrangementer rundt om på Bornholm, ligesom han var aktiv i menigheden i Rønne/Allinge.

Men helbredet havde taget skade af opholdet i koncentrationslejren, og i 1972 måtte han gå på pension. Den 30. september 1976 døde Thor Gaalaas-Hansen.

Strandby

Jøder, frihedskæmpere, kommunister og andre, der var på flugt fra tyskerne, fandt ad mange forskellige veje til Strandby, hvor bl. a. pastor Harald Jakobsen og medlemmer af metodistmenigheden skjulte dem, indtil de blev smuglet over Kattegat. Mindestenen foran Metodiskirken i Strandby er sat over de fiskere, som gik ned med deres både under krigen.

Hver tiende fiskekutter i Strandby blev minesprængt.

Efterkrigstiden

Krigen er slut - Nu gælder det forsoning og genopbygelse.

Årskiftet 1945/46 var præget af glæde, forventning og frustration. Det var en vidunderlig fornemmelse at kunne begynde et nyt år i fred og frihed. Samtidig var dog mange dybt berørte af de alvorlige oplysninger om krigens grusomme ødelæggelser, der nu blev kendt overalt. Den brutalitet og umenneskelighed, der igennem krigens år blev lagt for dagen i den såkaldt civiliserede verden, overgik selv de vildeste fantasier. Udslettelsen af de mange jøder, koncentrationslejrene, de mange flygtninges umenneskelige tilværelse, atombomben over Hiroshima (der krævede 200.000 ofre). Dertil kom den enorme ødelæggelse. 66 % af Frankfurt-området var ødelagt. I Berlin var 85 % af alle bygninger ruiner. 75 % af de tyske metodistkirker var totalt jævnet med jorden.

Til en menneskehed med disse og andre voldsomme krigsminder i tankerne skulle der nu tales om tilgivelse og forsoning. Mange havde svært ved at lære, at hadet ikke skal hades ihjel.

Marshall-planen

Marshall-planen blev iværksat. I årene 1948-52 skaffede den 15 milliarder dollars - som lån eller gaver - til genopbygningen af det vestlige Europa. 16 lande fik del i denne indsamling. Især Vesttyskland havde hårdt brug for støtten.

På det nationale plan gjaldt det de mange flygtninge, der havde søgt beskyttelse her i landet. Straks efter krigen henvendte Det økumeniske Råd sig til landets myndigheder angående et kirkeligt hjælpearbejde blandt disse fremmede. Tilladelsen blev straks

givet. Herefter blev der udpeget 11 tilsynsførende fra Folkekirken, en fra Den katolske Kirke og en fra Frikirkerne. De skulle i fællesskab tage sig af dette hjælpearbejde. Der blev uddelt 210.000 Bibler eller Bibeldele i lejrene. Desuden fik flygningene 45 tons tøj og sko.

I Metodistkirken opdagede flere af præsterne, at der var metodister blandt flygtingerne. Der nedsattes en arbejdsgruppe, hvis opgave var at holde kontakt med og hjælpe disse flygtninge-metodister.

Fredelige forhold

De fredelige forhold betød, at nu kunne kirken igen sætte alle aktiviteter i gang. Der var dog stadigvæk brændselsmangel, hvilket medførte en begrænsning af mødevirksomheden i årets kolde tid. Bibelskolen i februar 1946 havde dog stor tilslutning. Ved ungdommens delegeretmøde vedtog man et omfattende 5-års program. Målet var bl. a. en medlemsforøgelse på 1000 medlemmer over den tid programmet gjaldt. Læge Henry Særmark blev ansat som ungdomssekretær for et år.

Pastor Theodor Arvidson blev biskop

Da biskopsrådet i krigsårene havde udpeget Arvidson som biskop Wades stedfortræder, var valgets resultat vel ikke den store overraskelse. Vi fik nu igen - som det lød i distriktsforstandernes indberetning - en af vore egne som biskop. Biskop Arvidson deltog første gang som biskop i en dansk Årskonference i 1946.

Rektor Josef Ruthér, Øverås, døde i oktober 1946. Ruthér blev rektor på Øverås i

1927. Han fik stor betydning for de elever, der var på skolen i de 19 år han var rektor på skolen. Ved skoleårets begyndelse 1947 blev Odd Hagen rektor på Överås, hvilket han var til han blev biskop i 1953.

Christian Commando Campaign (C.C.C)

I den engelske Metodistkirke udarbejdede man en vældig plan om en aktion „til Englands omvendelse“. Arbejdet skulle være et fælleskirkeligt fremstød, der havde det formål at få kontakt med den ikke-kirkelige del af befolkningen. Arbejdet skulle tage såvel traditionelle som utraditionelle metoder i anvendelse og opsøge mennesker alle tænkelige og utænkelige steder.

Betegnelsen for dette fremstød (C.C.C.) var inspireret af navnet på de engelske elitetropper. Hermed aner man „de kirkelige troppers“ betoning af et kristent angreb. Åbningsmødet i Royal Albert Hall havde ca. 10.000 deltagere. Stor-London blev derefter målet for indsatsen. Kampagnens første dag rapporterede om, at ca. 75.000 havde hørt kirkernes budskab.

I den danske Metodistkirke ville man gerne lære noget om den nye engelske arbejdsform. Præsterne G. Særmark, A. Lylloff og Carl Petersen blev sendt til London for at følge kampagnen og tage inspiration med hjem. I Danmark fik arbejdet navnet „Korstog for Kristus“. På biskoppens anmodning nedsattes et udvalg til at tage sig af sagen. Udvalget kom til at bestå af tre kommandopræster og tre lægmænd. I flere af landets byer forsøgte man nu - sammen med andre kirkesamfund - de nye arbejdsmetoder: Kl. 23.00 om aftenen holdtes Non-Stop-Gudstjenester. I biografierne fik man lov til at stå frem og aflægge sit vidnesbyrd. Der var besøg på et skiftsværfts kantine, hvor man talte med arbejderne. Der holdtes økumeniske friluftsmøder o.s.v. Man fik nok en del ikke-kirkefolk i tale, men arbejdsformen slog alligevel ikke igennem i Danmark.

For Metodistkirkens vedkommende var det også således: Ungdomsforbundet havde sin 5-års plan. Generalkonferencen havde netop vedtaget en ny fireårsplan. Emnet var: “ For Kristus og Kirken.“ Hertil var der et underemne til hvert år: Vor tro, vor kirke, vor tjeneste og vor mission. På den måde var der flere sideløbende planer.

Udvalget for „Korstog for Kristus“ blev da også ophævet i 1950.

E. Stanley Jones

Missionær og evangelist E. Stanley Jones skrev i årene kort efter krigen to andagtsbøger, som blev oversat til dansk af stiftsprovst Paul Brodersen. Bøgerne „Sejrende Liv“ og „Liv i Overflod“ fik stor udbredelse i kristne hjem.

K.Y.M

K.Y.M. bliver ændret til M.K. Ved kvindeforbundets delegeretmøde i Esbjerg i 1946 vedtog man, at navnet K.Y.M. skulle ændres til M.K.K. I Kristelig Talsmand står der i et referat fra mødet: „Da Norge, Sverige og Finland har antaget navnet M.K.K. „Metodist Kirkens Kvindeselskab,“ er det så selvfølgelig at K.Y.M. i Danmark også skifter til M.K.K.“ Det varede dog ikke længe, inden der igen blev ændret på navnet. Det sidste „K“ bortfaldt. Dermed fik vi det nuværende M. K.

E.F.

Også E.F. skiftede navn. Ved ungdommens delegeretmøde i 1947 fremkom der et forslag om navneforandring af ungdomsforbundet. Begrundelsen: E.F. siger ikke folk noget. (at det så senere kom til at sige en hel del kunne ingen forudse) I stedet skulle Metodistkirkens Ungdomsforbund naturligvis bruge betegnelsen M.U. Forslaget gav anledning til en længere debat, men blev til sidst vedtaget.

I 1954 besøgte den kendte missionær, evangelist og forfatter Stanley Jones igen Danmark. På billedet ses han i lufthavnen. Personerne er fra venstre: Alfred Kyst, Ukendt, Gæst fra udlandet, Carl Petersen, S.N.Gaarde, Gæst fra udlandet, Th. Arvidson, H. Særmark, Stanley Jones, Raymond Wade, Johs. Bræstrup, Niels Mann, J. Nyberg.

Ved mødet blev Svend Aksel Nielsen ansat som ungdomssekretær og Johs. Særmark som spejdersekretær.

Centralmissionen

Centralmissionen købte en smuk og smukt beliggende ejendom på Kalundborgvej 48 i Holbæk. Her blev der indrettet et spædbørnehjem, der blev indviet i december 1948. Ligeledes købte Centralmissionen yderligere 10 tdr. land til feriekolonien ved Hønsinge Strand. Samtidig købtes der en del flygtningebarakker, der skulle opstilles på lejrens

grund. I Jerusalemskirkens lokaler blev der oprettet en krisebørnehave med plads til 40-50 børn. Endelig skal nævnes at foreningen „Centralmissionens Venner“ blev stiftet.

Betaniaforeningen

Betaniaforeningen havde jubilæum i 1947. Det var 30 år siden foreningen blev stiftet.

Ved Årskonferencen blev der indviet to nye diakonisser, men tidens tilgang kunne ikke fylde de pladser afgangens skabte. Der skrives bestandig i disse år om den store mangel på diakonisser.

Kurér Forlaget

Ved Årskonferencen 1947 vedtog man vedtægter og navn for kirkens forlag.

Jamborette på Solborgens grund.

I juli 1947 var op mod tusinde spejdere samlet til Jamborette på Centralmissionens lejrgrund ved Hønsinge Strand. Foruden de danske spejdere var der deltagere fra Norge, Sverige, Finland og U.S.A. Dagene begyndte med morgensang og bøn. I dagens løb holdt lejrpræsten bibeltimer for de forskellige alderstrin. Dagen sluttede med andagt. Desuden var der et væld af aktiviteter i den skønne natur.

Martsmødet og Bibelskole

Martsmødet og Bibelskole var faste punkter i M.Us årsprogram. I 1948 var det netop 40 år siden første martsmøde blev afholdt. Det var samtidig 20 år siden bibelskolen blev holdt første gang. Kirkens spejderorganisationer blev samme år tilsluttet K.F.U.M.-spejderne og K.F.U.K.-spejderne i Danmark. Dermed kunne Metodistkirkens spejdere opnå international anerkendelse.

M.U.s landsformænd i årene 1945-1970

Ved delegeretmøde 1948 ønskede Niels Mann ikke genvalg. Som ny landsformand valgtes Georg Særmark. Denne opgave varetog han indtil 1954, hvor hans efterfølger på posten blev Erik Kyst, som i denne omgang kun var formand i et år. I årene 1955 - 1958 var Erik Kristoffersen landsformand. I 1958 fratrådte Erik Kristoffersen. Nyvalgt blev Poul-Erik Bjerno, der varetog opgaven til 1960, hvor Erik Kyst igen tiltrådte som formand. Hans efterfølger blev i 1964 Fletcher Nyberg, der var formand til 1967, hvor Erik Kristoffersen igen valgtes til landsformand.

Missionskonferencen i Odense 1947

Missionskonferencen i Odense i 1947 blev en på mange måder stor konference. Biskop Newelle Booth deltog og holdt flere inspirerende taler og foredrag. Flere af vore missionærer var hjemme og deltog ved møderne. Her nævnes især Marie Jensen, der netop havde sluttet sin lange tjeneste i Congo. I 32 år havde hun på bedste måde tjent sin Herre og sin kirke i tro tjeneste.

Derfor betragtede man det som et vagtskifte, at Karen Thomsen blev indviet til missionær ved denne konference. Karen Thomsen havde været i Belgien og studere trope sygdom, således at hun kunne gøre tjeneste ude på missionsmarken. Den 2 maj 1948 holdt man udsendelsesmøde i Betaniakirken, hvorefter turen gik ud til Marie Jensens arbejdsplads.

Missionær Johs. Bræstrup

Før Bræstrup begyndte på uddannelsen til missionær var han ungdomsmissionær herhjemme. I årene 1915 - 1917 rejste han rundt til Metodistkirkens menigheder og ungdomsforeninger. På den måde vandt han sig mange venner rundt om i hele landet.

Når Bræstrup - senere som missionær i Congo - var hjemme på orlov, rejste han rundt til landets menigheder og ungdomsforeninger. Hans vækkelses- og helliggørelsesmøder imødeså mange med stor forventning. Under hjemmeopholdet i 1949 var der således en rejseplan for hele februar og marts.

I 1953 - efter 33 års tjeneste - sluttede Bræstrup sin livsgerning i Congo. „Junglemissionæren“ havde indskrevet sit navn på en smuk måde i Congo Metodistkirkes historie. Såvel i forkynderarbejdet som i det praktiske arbejde havde han givet sine afrikanske venner umådelig meget.

Efter sin hjemkomst 1954 forsøgte han igen - trods dårligt helbred - at besøge menigheder. Bræstrup døde den 3. januar 1955.

Et børne- og ungdomsråd

Ifølge bestemmelser ved Centralkonferencen oprettede man ved Årskonferencen i 1949 et børne- og ungdomsråd. Rådets sammensætning blev: Tre fra M.Us forbundsstyrelse, to fra søndagsskolen, en fra pigearbejdet og en fra drengearbejdet. Desuden tilsættes en af distriktsforstanderne.

Kirkebrand i Svendborg

Den helt store overraskelse ventede pastor Ejner Kyst og frue, da de sent den 25. februar 1950 kom hjem til Svendborg. Metodistkirken stod i lys lue og området omkring kirken var fyldt med brandbiler. Ildens årsag mentes at være en kortslutning. Hele tagkonstruktionen blev ødelagt. Skaden blev vurderet til kr. 33.800. Restaureringen påbegyndtes straks og kirken blev genindviet i september samme år. Ved præsternes efterårsmøde, som det år holdtes i Svendborg, fik alle landets præster mulighed for at se kirkens nye smukke indre.

Ny missionær: Tove Jensen

Ved ungdommens delegeretmøde i 1950 blev Tove Jensen indviet til missionær. I september holdtes udsendelsesmøde i Jerusalemskirken. Fire dage derefter forlod Tove København med Kapanga i Congo som mål.

Fem år efter krigens ophør

I 1950 fejrede man 5-års dagen for befrielsen, men var det også fem år i fred? Missionærerne i Kina blev vist ud af landet da kommunisterne kom til magten. Jerntæppet delte Europa. Den varme krig efterfulgtes af en kold krig. De to supermagter oprustedes på fuld kraft. 850 katolske præster blev jaget ud af Østeuropa.

En præst fra Litauen fortalte om sit hjem-

land: "60% af kirkerne er lukket, flere biskopper er deporteret, 30% af præsterne er enten dræbt eller deporteret." Russerne standsede forsendelser af bibler til Berlin. Den slags bøger betragtede de som propagandamateriale. Der var imidlertid også mangel på Bibler i Vesttyskland. Det danske Bibelselskab udgav Bibler på tysk til en værdi af kr. 100.000. En gave til Vesttyskland.

Den teologiske skole i København lukker

På grund af rektor pastor Harry Poulsens sygdom - og vanskelighederne ved at videreføre skolen på anden måde - sluttede uddannelsen på den københavnske skole med sommereksamen 1951. I fremtiden må de danske teologiske studerende have hele uddannelsen på Øverås.

Valborg og Immanuel Bitsch-Larsen sendes til Congo

Efter et ophold på Øverås og senere i Belgien blev Valborg og Immanuel Bitsch-Larsen indviet til missionærer i Jerusalemskirken 2. påskedag 1951 af biskop Arvidson. En stor udsendelsesfest blev afholdt i Holstebro, da det var deres hjemmenighed. De ankom til Congo med deres fire børn den 17. maj. Efter at have lært stedets sprog i Tunda rejste de til Wembo Nyama, hvor de blev tilknyttet Metodistkirkens hospital.

Dermed fik den danske Metodistkirke kontakt med et nyt område i Congo. Familien Bitsch-Larsen udøvede igennem de følgende år en stor gerning i missionens arbejde.

Tidens krav: Uddannelse

Når tiderne skifter, så skifter også arbejdsformen i kirken. Vil kirken kunne tale ind i tidens situation, må den være klar over strømningerne uden for kirkens kreds. I 50'erne blev vægtlægningen lagt på under-

visning. I kirkens arbejde kom det til at betyde, at en tidligere vægtlægning på vækkesmøder med „talen“ til folks følelser blev suppleret med en tiltale til forståelse og erkendelse.

Ungdomsforbundet tog tidens udfordring op. Man tilrettelagde stævner for skole-søgende unge. Dette initiativ skyldtes også den triste erfaring, at mange af kirkens unge forlod kirken under - eller kort efter - uddannelsen.

Det første stævne for studerende unge blev afholdt i Kalundborg i oktober 1951. Den ene af stævnets foredragsholdere var rektor Odd Hagen, der som sit ene emne havde et for tiden passende emne: Tro og viden.

International sommerskole på Øverås. I dagene 21. juli til 20. august 1951 holdtes sommerskole på Øverås. Deltagerne var ca 50 amerikanske elever og ca 25 europæiske elever.

Frikirkeligt stævne på Nyborg Strand. Også et nyt initiativ.

Børne - og Ungdomsrådets indberetning 1952 kommer også ind på uddannelsen: “Et tilbageblik over det svundne år viser for alt vort børne - og ungdomsarbejde et fælles træk: uddannelse af medarbejdere.”

Den personlige sjælesorg

Lederen af Sct. Lukasstiftelsen i Stockholm, metodistpræst Göta Bergsten var i 1951 en tur i København. „Kristeligt Dagblad“ bragte i den forbindelse et interview med ham. Heri fortæller pastor Bergsten om oprettelsen af instituttet for sjælesorg og psykisk rådgivning, som Sct. Lukasstiftelsen er. I de 10 år virksomheden har virket viser der sig et stort behov for den slags rådgivning. Der var i 1951 ansat tre læger, tre præster og to psykologer på instituttet.

Sjælesorg som en del af kirkens opgave omtales også i distriktsforstandernes indberetning 1952. „ Mens vi ser tilbage på arbejdet i menighederne, nævner vi med glæde et tidehverv, som mange steder tvinger sig på

og også mange steder har fundet sit modsvar: Den personlige sjælesorg, omsorgen for den enkelte.“

Igennem årene har enkelte danske metodister studeret ved Sct. Lukasstiftelsen i Sverige. Det afgørende er dog, at sjælesorgen blev betonet som en vigtig del i kirkens arbejde.

På præsternes efterårsmøde i 1955 var hovedemnet „Sjælesorg.“

Nye bøger og udgivelser

Den nye sang - og salmebog udkom i tre forskellige udgaver (pris kr. 11,50, 17,00 eller 22,59) . Den blev taget i brug pinedag 1953. Den nye katekismus „Vor tro“ udkom i 1952. Samme år fik vi en ny ritualbog.

Tipsmidlerne

Må Metodistkirkens arbejdsgrene søge om del i tipsmidlerne? Dette spørgsmål rejste Børne- og Ungdomsrådet ved Årskonferencen 1952. Årskonferencen ønskede et års betænkningstid. Året efter blev tilladelsen givet ved en afstemning med 23 for og 8 imod. Dermed var sagen afgjort.

Undervisning i religion i folkeskolen

Kirkens unge, der uddannede sig til en læregerning i folkeskolen, måtte ikke undervise i religion, når de var medlemmer af Metodistkirken. Indtil videre måtte disse lærere vælge imellem at undervise i andre fag - eller at blive medlemmer af Den danske Folkekirke.

Ungdommens delegeretmøde 1955 sendte en resolution til Metodistkirkens årskonference, hvori man bad konferencen om at kontakte undervisningsministeriet om problemet. På kirkens henvendelse til ministeriet blev der svaret, at der ikke under nuværende forhold var mulighed for at imødekomme kirkens ansøgning.

Missionær Karen Thomsen

Efter 2 års tjeneste i Kapanga måtte Karen Thomsen - på grund af sygdom - forlade Congo. I en rapport til Syd Congos Årskonference omtales Karen Thomsens arbejde med største anerkendelse, men sygdommen tvang hende til at slutte. Da Karen Thomsen var M.K.s missionær på den måde, at hendes løn blev betalt af M.K., så overgik Tove Jensen til at være M.K.s økonomiske ansvarsopgave.

Oversøster Kristine Pedersen gik på pension

Efter ca 25 års tjeneste i Betaniaforeningen trådte søster Kristine ud af de aktives række den 1. august 1952. Hun var en af de bærende i søsterflokket og i mange år leder på Betaniahjemmet i Århus. Inden hun trak sig tilbage fik hun den kongelige belønningsmedalje i guld.

Rektor Odd Hagen blev biskop

Ved Centralkonferencen i marts 1953 afgik biskop Arvidsen på grund af alder. Som ny biskop valgtes rektor Odd Hagen. Syv år tidligere var Odd Hagen blevet rektor på Øverås, hvor han blev højt værdsat af eleverne.

Fremover skulle alle Nordens metodister have glæde af samarbejdet med biskop Hagen. Ny rektor på Øverås blev Axel Lager, der varetog denne opgave til sin pension i 1956. Den efterfølgende rektor på Øverås blev Alf Lier (tidligere Kristoffersen) fra Norge. Alf Lier døde i begyndelsen af året 1963. Som ny rektor valgtes Thorvald Källstad.

Debat om det evige liv

Professor P.G. Lindhardt lagde med nogle udtalelser om troen på det evige liv op til en

vældig debat. Hans påstand lød således: „Der er intet som helst i den hellige skrift, der begrundet en tro på et liv efter døden.“ Såvel i dagspressen som ved møder drøftedes Lindhardts synspunkter. Selv måtte han rejse fra sted til sted for at forklare sine mærkelige synspunkter. Her var der endelig et emne, der virkelig satte gang i diskussionen.

Mens danske kristne således var optaget af spørgsmålet om livet efter døden, drøftede de kristne i Norge et helt andet spørgsmål, nemlig: Er der i virkeligheden et helvede?

Kirkens konferencestyrelse

I distriktsforstandernes forslag til Årskonferencen 1953 står der: „Det foreslås, at den danske årskonference i lighed med andre årskonferencer vælger en konferencestyrelse til at varetage kirkens interesser mellem årskonferencerne.“

Forslaget blev vedtaget. Styrelsen kom til at bestå af: Biskoppen, distriktsforstanderne, konferencelæglederen og missionskassereren ex. officio, samt to præster og fire lægmænd valgt af årskonferencen. Som formand valgtes pastor Niels Mann.

Konferencestyrelsen betegnes som kirkens finansudvalg og „værger for Metodistkirken i Danmark.“ Styrelsen overtog det tidligere finansudvalgs opgaver og fik iøvrigt tillagt en del andre opgaver. Allerede ved konferencen 1955 ændrede man i statutterne og styrelsens navn blev: Hovedbestyrelse for Metodistkirken i Danmark.

M.K. fik ny formand

Efter 18 år som formand for M.K. trak fru Helga Rosendahl sig tilbage i 1953. Som ny formand valgtes fru Margrethe Askholm. M. K. havde dette år 1279 medlemmer. I maj 1954 holdt M. K. et stævne på „Den internationale højskole“ ved Helsingør. Her var der deltagere fra Finland, Norge, Sverige - og naturligvis Danmark. I alt 103 deltagere.

Søndagsskolen

Søndagsskolen udgav samme år sangbogen „Glade Sange“. Der rapporteres om ca. 3000 børn i Metodistkirkens søndagsskoler.

M.U.

Ungdommens særlige anledninger var: feriestævne, stævne for skolesøgende og studerende ungdom, medarbejder - weekends for afdelingsformænd, lokale medarbejderskoler, ungdomsugen og marts møde. Derimod er det som om bibelskolen ikke længere kan opnå tilslutning.

Efter 21 år som landschef for spejderne trak J. Brown Thomsen sig tilbage i 1953. Ny landschef blev Johannes Særmark.

Årskonference i Løkken

For første gang i Løkken Metodistkirkes historie var menigheden værtsfolk for årskonferencen 1954. Menigheden fejrede sit 70 års jubilæum det år. Samtidig skulle der tages afsked med den norske præst O. Klungreseth, der havde betjent menigheden i fire år. Pastor Klungreseth skulle tilbage til Norge.

Biskop Hagen oplyste ved konferencens begyndelse, at han under mødedagene i Løkken ville undersøge stemningen i Danmark vedrørende kvindelige præster. Dette spørgsmål blev snart aktuelt i Danmark.

Konferencen blev iøvrigt præget en del af drøftelser om evangelisation. I den forbindelse omtaltes de amerikanske prædikanter, der havde været i Danmark for at fortælle om besøgsevangelisation.

Endelig kan nævnes at kirkebladet „Kristelig Talsmand“ fik navneforandring til „Metodistkirkens Ugeblad - Kristelig Talsmand“.

Forstanderstillingen på Betaniahjemmet i Århus

Med oversøster Kristines pensionering opstod der et lederproblem på hjemmet. I 1951 ansattes pastor Kofod som forstander. Denne opgave skulle han varetage sammen med præstestillingen i Århus og distriktsforstanderopgaven. I 1953 overtog pastor Poul Poulsen forstanderstillingen på Betaniahjemmet i et år. 1954 ansattes Edith og Henry Minet som forstanderpar. Denne opgave varetog de i 21 år.

Metodistkirkens økumeniske placering

I begyndelsen af 1955 holdt Kirkernes Verdensråd sin anden generalforsamling i Evanston, Chicago, USA. Dette blev anledning til noget af en økumenisk opvågning over hele verden. Kirkerne skulle finde sammen, arbejde sammen - og mente en del kirkefolk - helst slutte sig sammen.

Mange kirkefolk var imidlertid meget betænkelige. Nok skal vi acceptere kristne fra andre kirker og arbejde sammen med dem, men vi skal ikke bortgive vor åndelige arv.

I den danske Metodistkirke var der i flere år en stående debat om placeringen i det kirkelige billede. Skal vi knytte os nærmere til de øvrige frikirker? Skal vi finde et eller andet fællesskab med folkekirkelige kredse? Skal vi samle vore kræfter om at være os selv?

Årskonferencen 1955 nedsatte et udvalg til at fremkomme med et forslag om Metodistkirkens økumeniske placering. Ved årsmødet 1956 fremlagde udvalget et forslag, der indeholdt en opfordring til de øvrige frikirkesamfund om at opløse Frikirkerådet. Det økumeniske arbejde skulle begrænses til Evangeliske Alliance og Det økumeniske fællesråd.

Forslaget kunne ikke godkendes af konferencen. Udvalget, der fik en anden sammensætning, skulle arbejde videre. Ved konferencen 1957 kom det nye udvalg med et

nyt forslag. Det kunne konferencen kun godkende halvdelen af. Da der i årskonferencen var næsten lige mange stemmer for som imod fortsatte diskussionen i flere år.

I 1958 vedtog konferencen at ophæve udvalget til overvejelse af Metodistkirkens økumeniske placering. I fremtiden vil man ved den slags spørgsmål henvise til kirkeordningens paragraffer om økumeniske relationer.

De nordiske Metodistkirkers fælles bedekæde

På forslag af biskop Hagen blev der i perioden 1. september 1955 til 8. juli 1956 holdt bedemøder i alle metodistkirker i de nordiske lande. For Danmark havde søndre distrikt tiden 1.-12. september, nordre distrikt 13-21. februar og østre distrikt 29. april - 5. maj.

Hver menighed fik tildelt en dag, hvor der var bønnevagt i stedets kirke. Der blev udsendt bønneemner til menighederne.

Kvindelige præster i Metodistkirken

Biskopsrådets eksekutivkomite meddelte årskonferencerne i 1955, at der havde været foretaget en undersøgelse i området vedrørende spørgsmålet om kvindelige præster i

Metodistkirken. På denne baggrund opfordrede man kirkerne til at benytte kvinderne mere i kirkens arbejde. Samtidig påpegede man, at den endelige beslutning om kvindelige præster skulle træffes på generalkonferencen.

Den følgende Generalkonference var i april-maj 1956. Her vedtog man, at kvinder ikke kun - efter bestået eksamen - kan ordineres til diakoner og ældste, men også blive medlemmer af årskonferencen ligestillet med mænd.

Denne beslutning blev til stor velsignelse i hele Metodistkirken.

En Missionær kommer hjem - en anden rejser ud

Efter 31 års arbejde i Indien gik Maren Tirsgaard på pension i 1956. Det var især undervisningsopgaven som missionær Tirsgaard virkede i. På skolen i Arrah virkede hun hele sin tjenestetid og udførte et enestående arbejde. Frk Tirsgaard flyttede allerede i 1957 til Amerika, hvor hun ønskede at tilbringe sin pensionisttilværelse.

Frk. Else Marie Roed blev udsendt i 1957. Hendes arbejdsområde var også undervisning, men i Mutambara i Syd Rhodesia. Desværre blev frk. Roed syg i 1961 og måtte rejse hjem igen.

KIRKEJUBILÆUM

Metodistkirken havde i 1958 virket i Danmark i 100 år

Ved Årskonferencen 1953 nedsattes et udvalg til at forberede det kommende jubilæum. De endelige planer blev: Sommerstævnet på Solborgen 1957 skulle være indledning til festlighederne. Den 5. januar 1958 planlægges som en indvielsesdag. Den 10. august (den søndag der er nærmest selve jubilæumsdagen den 8. august) fejres som jubilæumsdag i landets metodistmenigheder. Der holdes et jubilæumsstævne i Jerusalemskirken i dagene 7.-10. august. På grund af dette stævne aflyses præsternes efterårsmøde og landets metodistpræster indbydes til i stedet at deltage i jubilæumsstævnet.

Den jubilæumskirke, der skulle markere Metodistkirkens virksomhed i Danmark i 100 år, blev Golgatakirken på Frederiksberg. Betaniaforeningen var i den periode i gang med et byggeri på Kong Georgsvej, heri indgår en „ny Golgatakirke“. Udgifterne til opførelsen af selve kirken skulle skaffes ved en indsamling. Derfor oprettede man „Metodistkirkens byggefond“, der skulle indbringe ca. 50.000 kr. Byggeriet blev af forskellige årsager forsinket. Plejehjemmet blev først taget i brug den 15. december 1961 og indvielsen af Golgatakirken fandt sted 1. april 1962. På grund af biskop Hagens sygdom blev det biskop Th. Arvidson, der indviede kirken.

Der kunne skrives meget om selve jubilæumsfesten, men her skal blot nævnes navnene på en del af de mange gæster: Biskop Eugene Frank, U.S.A., biskop Ferdinand Sigg, Schweiz, dr. E. Benson Perkins, England, præsident for M.K. i U.S.A. Miss. Tilman, pastor Ludvig Eskildsen, U.S.A. præsident for den sydafrikanske metodistkirke, Dr. Webb, biskop Fuglsang Damgaard, kirkeministeren, pastor Aage Bjerno fra Evangelisk Alliance, brigader Sandbøl fra Frikirkerådet, pastor Gidion Henriksen, Sverige,

pastor Bratland, Norge, pastor Torsten Ekholm, Finland. Dertil kom naturligvis biskop Hagen og biskop Arvidson samt andre tilrejsende gæster.

Foruden gudstjenesterne i Jerusalemskirken var der festmiddag på Nimb og en udflugt gennem Nordsjælland.

Jeg slutter dette afsnit med et citat fra et indlæg ved festmiddagen på Nimb: „Der er ingen kirke, hvor man mærker så lidt til ham med horn i panden, som i Metodistkirken“.

Skulle jeg her tilføje et ønske for fremtiden så måtte det blive: „I Metodistkirken er man ikke kun på afstand af den onde, men også i en forvandlende nærhed af den gode.“

Skal Metodistkirken have en ungdomsskole?

Ved Årskonferencen 1958 nedsattes et udvalg bestående af 3 medlemmer af kirkens hovedbestyrelse og 3 medlemmer af M.Us hovedbestyrelse. Udvalget skulle undersøge mulighederne for oprettelse af en ungdomsskole

Ved Årskonferencen 1959 fremlagde udvalget forslag og planer om Grenå ungdomsskole, herunder fundats for den selvejende institution, som skolen skulle være. Som fortaler for planerne og inspirator for de store beslutninger talte formanden for De jyske Husmandsforeninger, Emanuel Westbo fra Tarm. Emnet for hans indlæg var: „Den kristnes ansvar i det offentlige liv.“

Planerne om Grenå ungdomsskole, der blev anbefalet af kirkens ledelse, vakte almindelig glæde og blev vedtaget enstemmigt. Året efter søger man en forstander for ungdomsskolen og årskonferencen vedtog at skolen skulle begynde 1. januar 1961.

Således gik det ikke. Forskellige omstændigheder forhindrede den hurtige start. Et „skrabet“ projekt ville løbe op i 1.500.000 kr. På grund af byggerestriktionerne ville det

Ungdomsskolen Lægården i Holstebro blev taget i brug 1968.

tage 5-6 år at få en byggetilladelse. Derfor forsøger man at finde en skoleejendom, der kunne indrettes til ungdomsskole. Indsamlingen når målet - 100.000 kr. - i 1963, men indsamlingen i U.S.A. fortsætter.

I 1966 opgives ungdomsskoletanken. I stedet er der planer om at bygge et ungdoms- og uddannelsescenter. Bidragsyderne får tilbud om at få deres penge tilbage, hvis de ikke ønsker at give til det nye projekt. I 1967 overdrages videreførelsen af planerne om ungdomscenter til ungdomsforeningens hovedbestyrelse.

Undervisningsministeriet gør imidlertid M.U.s. hovedbestyrelse opmærksom på Lægården i Holstebro. Sammen med det tidligere repræsentantskab indstiller M.U.s. hovedbestyrelse nu til konferencen 1968 at Lægården købes. For jord, skole og inventar skal der betales kr. 1.200.000. Købet blev godkendt. En ny indsamling kom i gang og skolen kunne overtages 1. juli 1968.

Første år lejes skolen ud til Grønlandsministeriet mens ombygning og forbedring af skolen stod på. Erik Kristoffersen ansattes som forstander, og der var stor glæde hos

alle landets metodister over, at Metodistkirken alligevel fik en ungdomsskole. Der forestod imidlertid et enormt arbejde - både for repræsentantskabet og forstanderen - i denne opstartsfasen. Men arbejdet blev gjort, hvilket eftertiden kun kan være taknemmelige for. I juli 1969 indviede man skolen i forbindelse med et kirkestævne på stedet. Til september rykker det første hold elever ind.

Strandby nye kirke

I „Frederikshavns avis“ kunne man i 1959 læse følgende: „Metodistmenigheden i Strandby har forsøgt at finde muligheder for udvidelse af deres kirkebygning. Det kan imidlertid ikke lade sig gøre. Derfor har kirkeværgerne henvendt sig til sognerådet og forelagt sagen der. Sognerådet vedtog at sælge en grund på ca. 800 kvadratmeter til menigheden.“

Ved Årskonferencen 1960 omtalte hovedbestyrelsens formand, pastor Mann, de forhandlinger, der havde været ført mellem hovedbestyrelsen og byggeudvalget fra

Strandby. Julius Thomsen og Frede Brandt fra Strandby udtalte sig begge om byggesagen. Konferencen godkendte salg af den gamle kirkebygning og påbegyndelse af byggeriet af den nye. Byggeriet vil koste ca. 285.000 kr. Der vil blive plads til ca. 200 personer i selve kirken. Åbnes der til det tilstødende lokale kan der være 100 flere.

Grundstensnedlæggelsen fandt sted den 20. august 1960.

Årskonferencen gav repræsentanter fra Strandby menighed lov til at rejse rundt til landets menigheder og foretage en indsamling til fordel for byggeriet af den nye kirke.

Palmesøndag 1961 - den 26. marts - indviede biskop Hagen den nye kirke. Naturligvis var der stor glæde i Strandby, men for alle landets metodister var initiativet i Strandby en stor opmuntring. Således skrev distriktsforstanderne i deres indberetning: „Denne

begivenhed har i sig selv båret et stærkt vidnesbyrd om frimodighed ud over hele landet.“

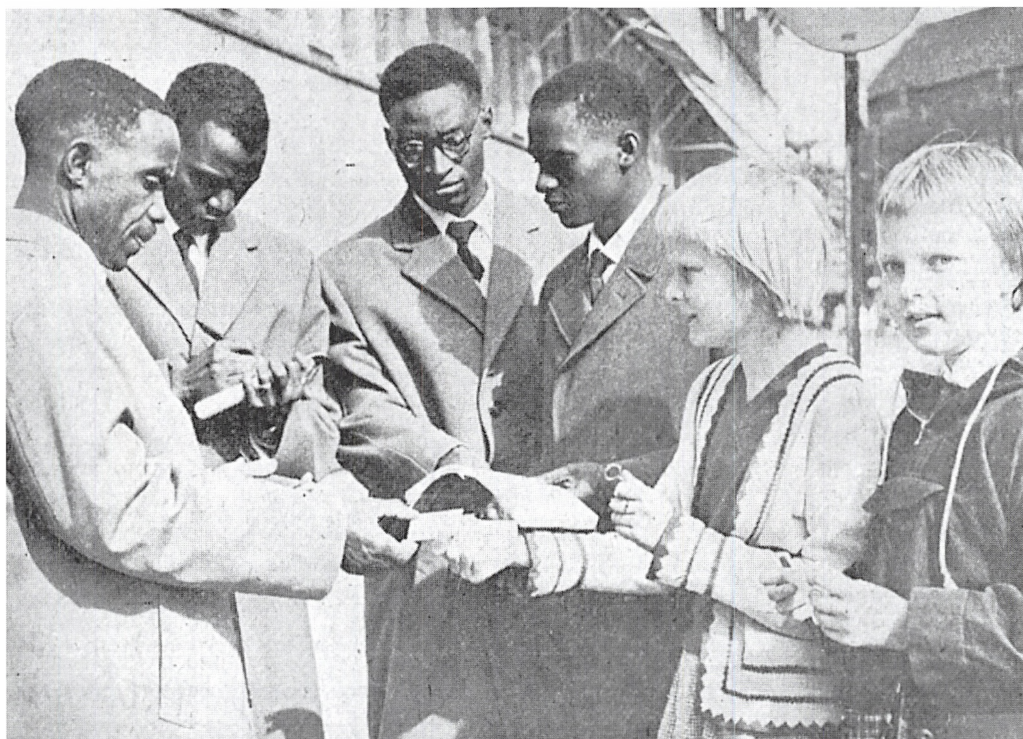
Nye ord i det metodistiske sprog

Sidst i 50'erne opstod en del nye arbejdsformer og initiativer.

Søndagsskolelejr. Den første blev holdt i 1958 på Solborgen med ca. 140 børn. Det var især H.K. Bhutho og Ellen Rasmussen, der var iværksættere på det område. Der blev nu en ordning med kirkestævne på Solborgen hvert andet år og søndagsskolelejr samme sted hvert andet år.

Børneklubarbejde. I en del menigheder var klubarbejdet den bedste måde at samle børnene på.

Evangelisationsudvalget. Distriktsforstan-

I 1959 besøgte en sanger-kvartet fra Sydrhodesia flere af landets menigheder. Kvartetten optrådte også i radioen med „negersalmer, negro-spirituals og mere moderne ting“. Her er et avisudklip fra deres besøg i Radiohuset. De indspillede i øvrigt også en plade, medens de var her.

derne havde et år følgende påstand i deres indberetning: „Vi må evangelisere - ellers dør vi.“ Denne betoning af kirkens evangeliserende arbejde førte til nedsættelse af dette udvalg i 1956. Flere norske præster kom i disse år til Danmark og talte ved møderækker. I 1959 kom en sangerkvarter fra Syd-Rhodesia og besøgte flere af landets menigheder.

Fadderskabstanken gik ud på at større menigheder påtog sig et medansvar for en mindre nabomenighed.

Husmoderandagter. Her samledes en del kvinder, hvoraf flere ellers ikke havde forbindelse med kirken. Man hygger sig med sang og musik, drøfter en eller anden bog, holder andagt.

Andagts hæftet „Dagens Ord“

En af gæsterne ved årsmødet 1959 var den norske præst Leif Sevre, der i nogle år havde gjort tjeneste i U.S.A. Pastor Sevre fortalte om andagts hæftet „The Upper Room“, som man begyndte at udgive i 1935. Hæftet udgives af Metodistkirken i samarbejde med andre kirkesamfund. 24 år efter udgivelsens begyndelse udkom det på 31 forskellige sprog. Hæftet udkom også i Sverige og var således kendt af flere af konferencens medlemmer.

Konferencen vedtog at undersøge mulighederne for en dansk udgivelse af dette andagts hæfte. Udgivelsen af hæftet på dansk begyndte den 1. marts 1961.

Bibelskole

Evangelisationsudvalget genoptog ungdommens tidligere programpunkt med en bibelskole i Randers i 1960. Pastor Walter Zeuner, Hamborg, var gæstetaler. Året efter indbød Jerusalemkirken til en bibeluge. De følgende år udsendtes bibeltimemateriale til menighederne.

Præster forlader Metodistkirken

I 1960 forlod et par af præsterne kirken til fordel for en stilling i Folkekirken. Den slags oplevelser gør naturligvis ondt. Til og med var der i forvejen præstemangel i kirken.

Uro i Congo

Fra omkring 1950 opstod en del frihedsbevægelser. I løbet af kort tid udviklede det sig til en protestbevægelse, der krævede frihed straks. De belgiske myndigheder havde regnet med en overgangsperiode på omkring 10 år. Nu stod de pludselig ansigt til ansigt med folkets krav om øjeblikkelig selvstændighed. Det viste sig dog straks at landet ikke var rede til en fredelig overgang til selvstændighed. Fra 1960 til 1965 var der kampe mellem forskellige grupper. Til sidst måtte FN gribe ind for at skabe ro i landet. I 1965 havde Joseph Desire Mobutu fået fjernet alle rivaler til præsidentposten. Han styrede nu landet med hård hånd i mange år.

De nye forhold betød naturligvis også en hel ny situation for missionærerne. Først ville Mobutu at staten skulle overtage skoler, hospitaler og alt, men efterhånden indså han at det ikke lod sig gøre. Dermed kunne missionærerne arbejde videre.

I januar 1961 blev der indsamlet en kollekt i de danske Metodistkirker til de nødlidende i Congo.

Delegeretmødet 1960

Delegeretmødet 1960 ansatte Johannes Særmark som ungdoms- og søndagsskolesekretær.

Metodistkirkens Verdensråds konference i Oslo

Metodister fra 23 lande mødte i Oslo i august 1961 til konference. I alt 2200 var mødt frem

til åbningsmødet i Filadelfia i Oslo. Det var en stor givenhed at denne konference blev holdt her i Norden.

Kirkernes Verdensråds møde i New Delhi i 1962

Kirkernes Verdensråds møde i New Delhi i 1962 traf en del afgørende beslutninger.

Der udsendtes en erklæring vedrørende raceproblemet i Syd-Afrika. Desuden udtalte mødet sig imod antisemitismen og kom med udtalelser om nærmere kontakt med Den katolske kirke.

Dette bevirkede at der opstod en protestantisk kirkesammenslutning imod Kirkernes Verdensråd, hvilket kom til at påvirke det økumeniske arbejde rundt om i verden. En del helt ude på yderfløjen betragtede Kirkernes Verdensråd som ukristelig og nedbrydende.

Særlig betydning fik det, at mødet i New Delhi fremkom med et forslag om sammenslutning af Det internationale Missionsråd og Kirkernes Verdensråd. Denne sag skabte debat i de nationale missionsråd. Også i Dansk Missionsråd kom flere synspunkter frem i dette spørgsmål.

Metodistkirkens Missionsråd blev medlem af Dansk Missionsråd i 1962.

Et Hjemmemissionsråd

Årskonferencen 1962 vedtog at evangelisationsrådet skulle koordineres med hovedbestyrelsen. Der skulle derefter oprettes et hjemmemissionsråd, som især skulle beskæftige sig med „mission på hjemmebanen“.

Hjælp til de små menigheder.

For at komme de små menigheder, der ikke selv magter at holde deres kirkebygninger i stand, foretages en indsamling, hvis mål er kr. 250.000.

Indsamlingen påbegyndes efter konferencen 1963. Navn: „Metodistkirkens Støttefond af 1964.“

Dagens Ord

Dagens Ord havde i 1962 1400 abonnenter.

Bog om Metodistkirken

I bogen „Danmarks Frikirker“ er der et afsnit om „Metodistkirken“. Dette afsnit udkom som et særtryk og kunne købes for kr. 15,00.

Jordskælv i Skoplje, Jugoslavien

Ved Årskonferencen 1964 omtalte og anbefalede biskop Hagen indsamlingen til fordel for genopbygning af Metodistkirken og dens præstebolig i Skoplje.

Ny formand for hovedbestyrelsen

Niels Mann ønskede ikke genvalg til formand for hovedbestyrelsen ved konferencen 1964. Da han samme års efterår fyldte 75 år skulle han også med god samvittighed kunne trække sig. Som ny formand valgtes Poul Poulsen.

Konfirmandundervisningen

Ved præsternes efterårsmøde i 1963 drøftedes undervisningen af konfirmanderne. Der nedsattes et udvalg til at arbejde videre med sagen. Ved Årskonferencen 1964 tilsattes to lægmænd til dette udvalg.

Ny menighed og ungdomsforening

I Golgatakirken blev der ved Årskonferen-

cen 1964 oprettet en selvstændig menighed. Ligeledes begyndte der nu en ungdomsforening i den nye kirke.

Sommerkampagne i Løkken

For at få kontakt med nogle af de mange turister, der hver sommer gæster Løkken, besluttede hjemmemissionsrådet at holde en kampagne på en campingplads i Løkken, som tilhørte et af menighedens medlemmer. Et stort telt blev lejet og møderækken stod på i tre uger. Der blev også holdt friluftsmøder på stranden. I mødeteltet var der op til 80 personer til møde. På stranden var der betydelig flere.

Årskonferencen 1965

På årskonferencen 1965 blev det oplyst, at ifølge vedtagelserne på Centralkonferencen har konferencelæglederen og M.Ks formand nu sæde og stemmeret i årskonferencen.

Ved samme konference talte biskop Hagen varmt for oprettelse af pastoralkomiteer i alle menighederne

Restaurering af kirker og kirkeejendomme

Midt i 60'erne tages der for alvor fat på vedligeholdelse og fornyelse af kirkens bygninger. Der blev virkelig brug for „Metodistkirkens Støttefond af 1964“. Samtidig måtte metodisterne erkende, at der er kirkebygninger på steder, hvor der er få eller ingen metodister. I 1965 meddelte hovedbestyrelsen at Slagelse kirke var solgt. Ved konferencen 1966 tales om kirkerne i Holstebro og Lemvig, som hovedbestyrelsen i påkommende tilfælde fik konferencens tilladelse til at sælge.

„Brød til verden“

Ved Årskonferencen 1966 fik pastor Mollerup fra Folkekirkens Nødhjælp overrakt en gave på kr. 10.300,00 fra Metodistkirken ved hovedbestyrelsens formand, Poul Poulsen.

Missionær Alma Eriksen

gik på pension den 1. december 1966. Det var en stor sorg for hende, at der ikke kunne findes en dansk sygeplejerske, der kunne overtage hendes plads i Sarawak, Kina.

Betaniahjemmet på Frederiksberg

I 1965 blev byggeriet på Kong Georgsvej færdigt. Selve byggeperioden har været 6 år. Byggesummen blev omkring 5,2 mill.

Kommunerne i såvel Århus som Frederiksberg ønsker nu oprettelse af overenskomster med hjemmene.

Det første kristne Ashram i Danmark

I dagene 20.-24. juni 1966 holdt Stanley Jones det første Ashram i Danmark. Mødestedet var „Solborgen“, hvor ca. 50 deltagere fik mulighed for at stifte kendskab til denne specielle stævneform. Siden denne begyndelse har der årligt været afholdt Ashram i Danmark.

Køb af kirkeejendom i Helsingør

Menigheden i Helsingør havde længe ønsket sig en bedre kirkesal. Mulighederne for at få dette ønske opfyldt kom, da en ejendom på Esrumvej skulle sælges. Årskonferencen 1968 gav hovedbestyrelsen bemyndigelse til købet og til at investere kr. 98.000 i denne handel, således at det økonomiske ikke blev for stor en belastning for Helsingør menighed.

Lederskifte på Betaniahjemmet på Frederiksberg

Efter 40 års arbejde gik søster Kaja Larsen på pension den 1. maj 1968. Som ny forstander på hjemmet ansattes Johs. Særmark.

Metodistkirkens sociale arbejde

Der førtes i disse år en del drøftelser om en form for sammenlægning af kirkens forskellige sociale arbejdsgrøner. Selv om ønskerne var oprigtige og gode, viste det sig at sammenlægning ikke længere var muligt.

Georgette og Jonathan Yaw

Georgette og Jonathan Yaw med fem børn ankom i maj 1968 fra Zaire til Danmark.

Jonathan kom hertil for at studere på Landbrugsskolen ved Odense. Iøvrigt kom i de år flere unge fra Zaire her til landet for at videreuddanne sig.

Biskop Odd Hagen døde den 28. januar 1970

I de 17 år Hagen havde været biskop, var han kendt af alle som en dygtig forhandlingsleder og en inspirerende forkynder.

Konferencen 1970 blev ledet af biskop Fr. Wunderlich, da der endnu ikke havde været nyvalg af biskop her i biskopsområdet. Ved Centralkonferencen i Jerusalemskirken i september valgtes den nye biskop Ole E. Borgen.

Øverås

Ved Centralkonferencen forelå Norges endelige beslutning, som den norske årskonference havde vedtaget, om at trække sig ud af samarbejdet på Øverås. Dette nordiske fællesprojekt, som begyndte 1924 skulle ophøre i og med læseåret 1970/71 var afsluttet. Dette skabte en del uro på præsteuddannelsesområdet, men årskonferencerne i Finland, Sverige og Danmark vedtog i 1971 at fortsætte med Øverås som deres uddannelsessted.

Ny kirke i Frederikshavn

I januar 1970 arrangerede hovedbestyrelsen en skriftlig afstemning blandt årskonferencens medlemmer vedrørende salg af kirke og præstebolig i Frederikshavn samt salg af kapellet Betel i Bangsbostrand. Menigheden i Frederikshavn havde nemlig planer om opførelse af ny kirke og præstebolig.

Afstemningens resultat blev en tilladelse til at gå i gang med det nævnte projekt. Den nye kirke blev indviet af biskop Borgen i september 1971.

Ny Missionær

Læge Clara Bøcher tilbød at give et år i missionens tjeneste. Fru Bøcher rejste til Nigeria og arbejdede på et hospital i Bambar. Dermed fik dansk metodister den første korttidsmissionær.

Signalement af vor egen tid

Det store flip?

Perioden i slutningen af 60erne og begyndelsen af 70erne karakteriserer vi som regel med udtrykket „Ungdomsoprøret“. Fra atomkampagner og fredsmarcher i den første halvdel af 60erne over flower-power bevægelsen og eksperimenter med nye livsformer, blev tendensen i tiden mere oprørsk i slutningen af 60erne og begyndelsen af 70erne.

Der var oprør mod „professorvældet“ ved de højere læreanstalter. En student sprang op og erobrede talerstolen ved årsfesten på Københavns Universitet i november 1968. Han fik 3 minutters taletid af rektor Mogens Fog og proklamerede en fælles front mellem studerende og arbejdere.

Unge slumstormere besatte de huse, som stod tomme, som en protest mod mangelen på boliger til unge, og de opnåede en vis popularitet og forståelse i brede kredse.

USA's krig mod Vietnam fik også mange, især unge mennesker, til at demonstrere mod USA. Det spillede her en væsentlig rolle, at det var den første krig som kunne følges på tv. Aften efter aften sås flygtende familier under en sky af napalm. I 1967 demonstrerede 20.000 mennesker foran den amerikanske ambassade.

I 1970 holdt Verdensbanken sin kongres i København. En række aktivister fra venstrefløjen havde arrangeret en demonstration mod Verdensbanken og dens præsident Robert McNamara, der tidligere havde været USA's forsvarsminister under Vietnamkrigen. Demonstrationen udviklede sig til de voldsomste gadekampe i København siden folkestrejken under besættelsen. 1200 politifolk prøvede at holde demonstranterne væk fra de steder, hvor kongressens deltagere mødtes.

I 1969 frigav den konservative justitsminister Knud Thestrup pornoen. Thestrup var dommer i Herning og havde tidligere studeret teologi. Frigivelsen af pornoen støjtede mange og gav anledning til bl.a. kvindeoprøret, og udtrykket „rødstrømpe“ blev lanceret. Fra 1971 arrangeredes kvinde-øleje på Femø med tilskud fra kulturminister K. Helveg Petersen.

Forfatteren Poul Hammerich kaldte sin Danmarkskrønike om perioden 1968-72 „Det store flip“. Flip eller ej så medførte denne periode dybtgående ændringer i det danske samfund og måske også i måden at tænke og leve sin tilværelse på.

Det er nærliggende at spørge: Hvad betød perioden for det danske frikirkeliv og for livet i Metodistkirken i Danmark?

Ungdomsoprør i kirken?

Kirkernes Verdensråd holdt i 1968 sin 4. generalforsamling i Uppsala i Sverige, hvor temaet var „Verden skriver kirkens dagsorden“. Til mødet var også inviteret 140 ungdomsdelegater fra alle hjørner af kloden. De havde taleret, men ikke stemmeret. De påvirkede imidlertid kirkemødet i en sådan grad, at man taler om „ungdomsoprøret“ i Uppsala.

De stemmeberettigede delegater havde så høj en gennemsnitsalder, at de unge sagde: „Jo nærmere man er evigheden, desto mere indflydelse har man i kirken!“. De unges ærinde var kirkens sociale forpligtelse. Kirken må på en helt anden måde end tidligere beskæftige sig med tidens politiske og sociale problemer, både i bøn og handling, mente de.

Pastor Jørgen Lissner, som deltog i kirkemødet, vurderer de unges krav i Uppsala således:

„Hovedparten af de unge radikale kristne lever så stærkt med i den sociale og politiske radikaliserings, ikke fordi de er „vokset fra“ deres personlige gudsforhold, men fordi de ønsker at tilføje kirkerne et manglende eller ofte overset perspektiv, ikke fordi de forkaster den teologiske problematik, men fordi mange af de teologiske stridspunkter bliver så uendeligt små stillet over for den chokerende nød, uretfærdighed og splittelse i verden.“¹¹

Det kirkelige ungdomsoprør i Uppsala gav dønninger ud over verden - et stykke tid i det mindste. Colin Morris' bog „Uden for min dør - en kirkelig krysters bekendelser“ blev oversat til dansk og vakte en del opmærksomhed i kristne kredse i Danmark.¹²

Colin Morris var Metodistkirkens leder i Zambia og nær ven med Præsident Kenneth Kaunda. Han var stærkt optaget af på økumenisk grund at finde frem til en fornyet og forenet kirke. Men en dag blev han stoppet af en lille mand, som døde af sult uden for hans gadedør. I hans mave var der nogle få blade, en klump græs og ikke andet. Det blev en afgørende begivenhed for Colin Morris. Han udtrykker det han lærte således:

„Denne lille mand er et eksempel på en velkendt statistisk kendsgerning: Han hører til de to tredjedele af den menneskelige race, som ikke spørger med tilbageholdt åndedræt: „Er denne gudstjeneste virkelig efter rituallet?“ eller „Hvorledes vil metodistkonferencen stemme?“. De har et meget enklere spørgsmål: „Hvor skal jeg få mit næste måltid fra?“

Metodistkirkens UHABlad

Ved Den Danske Metodistkirkes årskonference i 1970 i Jerusalemskirken i København udkom det mest direkte udtryk for en slags ungdomsoprør i kirkens rækker, nemlig et

alternativt nummer af Metodistkirkens Ugeblad - Kristelig Talsmand, kaldet „Metodistkirkens UHABlad - Kristelig Begmand“. Det var redigeret af tre af kirkens unge, Jørgen Lærkholm, Jørgen Lassen og Anders Kyst. Den ene var præst i kirken og de to andre studerende. (I dag er de tre henholdsvis Arbejdsmarkedschef i Arbejdsformidlingen, formand for Praktiserende Lægers Organisation i Danmark og overlæge i Gentofte)

I satirisk form blev årsmødet her konfronteret med sider af kirken, som måske blev taget for højtideligt, og man pegede ligeledes på kirkens sociale ansvar. Med en vis selvironi sluttede bladet med en lille anekdote om tidligere ungdomssekretær og afrikamissionær i kirken, Johannes Bræstrup:

„Johs. Bræstrup har engang sagt: „Jeg har omvendt mange mennesker til Bræstrup, men hvor mange har jeg omvendt til Gud?“

„Metodistkirkens UHA-blad“ blev fulgt op af et „Vaarbud“ (ungdomsbladet), der kom til at hedde „Lårbrud“!

METODISTKIRKENS UHABLAD

KRISTELIG BEGMAND

PRIS: 1,98

DER ER EN FORSKEL -
MEN...

Han brugte hele sin fritid og en del af sine penge til at bekæmpe den stigende kommunisme (sygdomsår, folkedepression og arbejdsløshed) underrettelse var tydelige tegn på denne). Han fulgte ham i hverdagen, og så han bl.a. på bordet.

Hvordan vil kalde dette at par eksempel på blasfemi. Nu findes der rundt omkring på jorden familier, der i årstid lægt kun har hvede en god dansk cykel med håndbremser koster. Han var forfærdet dem, at de har de samme tanker om os, som vi før havde om amerikanske? Ja altså, sådan som vi behandler vore cykler.

Her vil er nu ikke helt så slemme. I Jerusalemskirken M.U. fandt man for noget tid siden på at betale en femere for hvert varme måltid med men spiste. Den skulle på til næsten var en god idé. Den gav ganske vist kvalme, men den trak problemet op. Pilsen at at man er en kamel, der skal ligesom et nåleop overmander en. Og hvad så? Har du en idé med det korte liv? Har du, ud over den trang til at være god, der kan komme over en om søndagen, formuleret et mål, du kan arbejde henimod? Kom op af den dybe, det er at tro, at er man ven med Jesus, går det som skal. Tænk på en tilfærdig kristen ikke aksesterer.

Fornylig blev der i fjernsynet vist en udsendelse om U.S.A.'s pengemarket - udover det fantastisk forbrug den slags "folk" har (flomærkerlader til 4.000 kr., diamantbesat hundehalsbånd til 150.000 kr.) så var der to episoder, der gjorde et vist indtryk.

1. En "kristen" dame havde foranlediget udfærelsen af verdens 3. største ollemaleri til en "værd" af 20.000.000 kr. (skriver: tyve millioner kroner). Det var et religiøst billede med hundredevis af bibelske personer sjort af en fhv. reklameopfører. I sandhed et af ladbræv der engang vil være svært at komme uden om.

2. En af verdens rigeste mænd (ugentlig indkomst på ca. 10.000.000 kr.) viste sig at være for det friske initiativ og inddelte form for socialforanstaltning (det var arbejdslyst nedsettende, hævdede han).

11) „TRO og LIV“, nummer 4-5, 1968

12) Colin Morris: „Uden for min dør“, Forlaget Mikro, 1969.

Forsiden af „Metodistkirkens UHA-blad“ som udkom ved årskonferencen i 1970.

Andre følger af ungdomsoprøret?

UHA-bladet var et symptom på tiden, et nedslag af den reaktionsmåde, som fulgte af ungdomsoprøret: ny, provokerende og anderledes. Men ungdomsoprøret fik andre følger for kirken, både af positiv og negativ art. Måske stod kirken lidt uforberedt over for de tanker, som kom med ungdomsoprøret, og derfor var man ofte imod de ideer som de unge kom frem med. Eller man skuffedes, når de unge ikke holdt ved, men stille og roligt forsvandt fra kirken.

Mange af de ideer, som kom frem satte sig alligevel spor i kirken, eller i det mindste i debatten om kirkens opgave og den måde den løste sin opgave på. Hvis vi i flæng nævner nogle af emnerne fra de sidste 30 års debat, kan vi måske se fornyelsen: 3. verdens problemer - det økumeniske perspektiv - forurening/økologi/bæredygtighed - fredsbevægelser/nedrustning - nyreligiøse bevægelser - kvindefrigørelse/kvindespørgsmål - menneskerettigheder - teknologi og etik.

Ved nærmere eftersyn er der dog også emner, som kirken altid har taget alvorligt og meget tidligt har været med til at give sine svar på. Det drejer sig om de sociale områder, fredsbestrebelse, det økumeniske og 3. verdens problemer. Det sidste har kirken til enhver tid taget særdeles alvorligt under overskriften mission. Men nu havde debatten ofte en helt anden drejning - man kritiserede f.eks. direkte kirkens missionsbestrebelse - og under alle omstændigheder var den 3. verden kommet tæt ind på livet af os. Både i medierne og rent fysisk, gennem indvandrere og flygtningebølger til vores land.

Men debatten var altså også kommet ind i kirken, måske først og fremmest i kirkens blade. Det siger trods alt nok noget om tiden, at den oftest omtalte person i Metodistkirkens Ugeblad i 70'erne nok var biskop Abel Muzorewa, Zimbabwe (Rhodesia), som bl.a. også var præsident for ANC (Det Afrikanske Nationalråd) en periode. Biskop Muzorewa besøgte kirken i Danmark flere gange.

Den nye generations unge var intellektuel,

vidende, ofte politisk engageret, og de lagde afstand til den gamle frikirkelige vækkelsesfromheds ord og former. En del teologistuderende, især fra menighederne i København og Århus sikrede kontakten til de teologiske fakulteter på universiteterne, og der blev ofte hentet talere herfra til MU. Kun en enkelt (Finn Uth) blandt de nye universitets-teologistuderende blev senere præst i kirken.

Efterårsstævnerne for Metodistkirkens studerende unge udviklede sig til at blive et ideologisk skabende forum. De blev ofte holdt på Lægården med 70-80 deltagere.

I 1971 åbnedes en u-landsbutik af menigheden i Silkeborg med pastor Freddy Johansen i spidsen.

Meningen med butikken var:

- at medvirke til at opretholde og udvikle nye små hjemmeindustrier i u-landene ved at skabe afsætningsmuligheder herhjemme og
- at medvirke til at øge den kulturelle udveksling mellem den rige og den fattige del af verden.

Driften af butikken søgtes gennemført ved frivillige bidrag og frivillig arbejdskraft. Inventaret havde man tigget sig til hos byens handlende og lokalerne var sat i stand af elever fra Silkeborg Højskole. Senere er lignende u-landsbutikker etableret andre steder.

I Silkeborg oprettedes også en af landets første klubber for jugoslaviske gæstearbejdere med samme Freddy Johansen som formand.

I slutningen af 1970erne og i begyndelsen af 1980erne drøftedes kirkens stilling til græsrodsbevægelserne, især fredsbevægelsen. På årsmødet i Holstebro i 1982 vedtog man en resolution hvori man opfordrede medlemmerne „til at markere sig i fredsbevægelserne, så kristne principper og den kristne motivation kommer til udtryk i fredsarbejdet“. Det hedder i samme resolution, „at krig er uforenelig med Kristi lære og eksempel“ og „at samfundets militarisering må bestrides og standses“.

Pastor Hans Munk i Kalundborg åbnede kirken for udviste flygtninge. Sagen blev over flere dage debatteret fra Folketingets

talerstol. Han fik støtte til aktionen af såvel det lokale menighedsråd som af kirkens ledelse. Årskonferencen vedtog i 1992 en resolution mod fremmedhad. Resolutionen blev udsendt til pressen og de politiske partier. Bortset fra den katolske biskop Martensens sultestrejke var det den eneste officielle kirkelige udtalelse i Danmark om dette emne.

I øvrigt deltog Metodistkirkens præster og medlemmer ikke voldsomt i den offentlige debat. Ikke om religiøse emner, i hvert fald. Vi samarbejdede med de øvrige kirkesamfund, først og fremmest med frikirkerne, og hist og her dukkede et læserbrev op fra en af vore præster. I 1985 skrev pastor Freddy Johansen således et åbent brev til justitsminister Ninn-Hansen og klagede over Danmarks Flygtningepolitik. Den blev som bekendt ikke ændret i første omgang, men senere førte sagen om Tamilerne til regeringens afgang.

I 1987 skrev sognepræst Søren Krarup, sognepræst i Seem, et indlæg i Jyllandsposten om aktionen i Mariakirken i Istedgade, hvor præst og menighed brugte kirken til at skaffe 100 libanesere asyl i Danmark, hvilket Søren Krarup betragtede som misbrug af såvel kristendommen som af Folkekirken. Krarup havde fundet ud af, at præsten i Mariakirken ikke havde den evangelisk-lutherske kristendom som baggrund, men det han kaldte „metodismens vranglære“.

Præsten i Mariakirken var Jens Johansen, og han var ganske rigtig uddannet på Överås nogle år forinden. Men udtrykket „metodismens vranglære“ fik omgående pastor Erik Kristoffersen, daværende forstander for Metodistkirkens Ungdomsskole „Lægårdens“, til at rykke ud med et indlæg i samme avis, og der udspandt sig en diskussion mellem de to. En diskussion, som fik sat nogle begreber på plads, og som var med til at fortælle om Metodistkirkens syn på synd, tro og gerninger og helliggørelse.

Med Metodistkirkens Unge i Odense og ved Betaniakirken i København som spydspidser udvikledes en ny generations unge,

som ønskede et ungdomsoprør inde i kirken, hvilket den tidligere generation aldrig formåede at fremprovokere. Det drejede sig om nye fromhedsudtryk, en forkyndelse i tidens sprog og en reformering af kirkens arv, hvad angår den subjektive vækkelse og stillingstagen. Indflydelse fra Norge, fra Jesusfolket og de danske Unge Kristne og 70ernes Karismatiske Vækkelse blev lukket ind i kirken via bl.a. disse unge.

MUs landsarrangementer blev anderledes både i form og indhold. Evangelisationsweekender var meget populære med gademission, gadeteater, uddeling af løbesedler og lignende. Mødet med nyreligiøsitet var ofte en stor prøvelse ved disse arrangementer. 80ernes tilgang af præster og initiativrige lægfolk har i høj grad rod i disse initiativer.

Ny gudstjeneste

Forandringerne i kirkens arbejde op gennem 70erne havde ikke den store indflydelse på gudstjenesten som en aktivitet, der havde overlevet sig selv f.eks. i forhold til moderne aktiviteter som studiekredse, foredragsrækker og smågruppe-arbejde.

Ungdommens nye sange fandt af og til vej til kirkerummet, når der var eksperimental- og ungdomsgudstjenester. I 1979 nedsattes et udvalg til at udarbejde et tillæg til Metodistkirkens Salmebog fra 1953. Tillægget kom i slutningen af 1988 og havde titlen „88 salmer og sange“ - i daglig tale kaldt „det blå tillæg“.

Midt i 80erne kom gudstjenesten for alvor på kirkens dagsorden. Nu var det ikke længere blot spørgsmålet om moderne udlægning af evangeliet og guitarens anvendelse til rytmiske sange. Gudstjenesten skulle være en totaloplevelse, hvor menigheden blev mere inddraget. Der blev talt om fromhed, følelser og forbøn, hvilket var nye toner i forhold til årtierne forinden.

I 1987 kom en ny ritualbog, og selvom den kun var på prøve, var ikke alle lige begejstrede. Bibelselskabet kom med den nye bibel-

Nye aktionsformer i kirken

Århundredets sidste årtier bød på nye aktionsformer for de unge. Ofte i samarbejde med andre kirkesamfunds unge. „March for Jesus“, gadeteater og andre former, betød direkte kontakt med verden uden for kirken.

Venstre side: „March for Jesus“ og gadeteater i 90'erne (Rønne)

Til højre: Sognepræsten og metodistpræsten (som netop har spillet „den onde“) deler Det nye Testamente ud efter en „March for Jesus“.

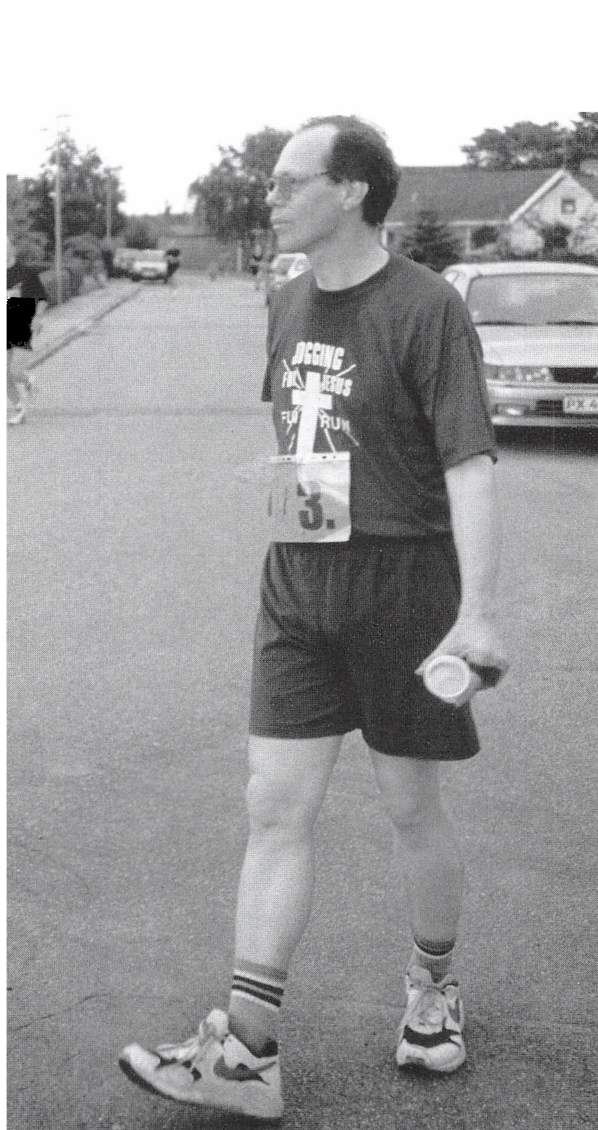
oversættelse i 1992. Den banede vej for den revision af gudstjenestens sprog, som ritualbogen af 1994 blev udtryk for.

Præsternes påklædning blev også bragt i fokus. Anton Bast havde i sin tid indført den sorte præstekjole, som derefter havde været standard for mandlige metodistpræster i hele Norden.

I 1993 blev den, med nogen tøven og protest, udskiftet med en hellang blå dragt med tilhørende hvid stola. Disse synlige tegn på

forandring af gudstjenesten var med til at sætte gudstjenestens indhold, form og udtryksmidler på dagsordenen i mange menigheder, og meningerne var de fleste steder delte.

Især udskiftningen af præstekjolen gav anledning til kritiske kommentarer. En af præsterne kaldte den en højkirkelig præstedragt - „en kjole, som kan rumme en bjørn“..... „Metodistkirken bør ikke signalere højkirkelighed.“

Biskop Hans Växby, som blev biskop i 1989, betød på flere måder en ændret biskop-stil i kirken.

Han er bl.a. en habil idrætsudøver og har med succes deltaget i de idrætsaktiviteter som bød sig. Her har han netop deltaget i et sponsor-løb til fordel for gadebørn i Lubumbashi i Zaire. Løbet fandt sted ved Årskonferencen i 1998 i Strandby.

NOGLE FACTS OM KIRKEN I PERIODEN 1970 - 2000

Nye biskopper

Biskop Odd Hagen døde pludseligt den 28. januar 1970. Han havde været biskop for Metodistkirken i Nordeuropa i 17 år, og før den tid havde han været rektor for Metodistkirkens teologiske seminarium i Göteborg siden 1947.

Som efterfølger valgtes den norske 45-årige dr. phil. Ole Borgen, som havde arbejdet ved bispekontoret i Stockholm fra 1966-1969, og som netop var tiltrådt en stilling som sekretær og leder af Metodistkirkens kontor ved Kirkernes Verdensråd i Geneve. Ole Borgen var kirkens biskop i 19 år og gik af i forbindelse med Centralkonferencen i 1989.

I april 1989 blev den 45-årige Hans Växby fra den svensk-finske Metodistkirke valgt til biskop. Hans Växby er født og opvokset i Sverige. Biskopkontoret blev ved samme anledning flyttet fra Stockholm til Helsingfors i Finland.

Menighederne og kirkebygningerne

En række af kirkens bygninger blev solgt i denne periode og arbejdet nedlagt. Der blev dog også bygget enkelte nye kirker og enkelte menigheder flyttede til mindre lokaler.

I 1970 blev kapellet i Karlslunde solgt.

I 1975 blev det besluttet at sælge kirken i Lemvig, og den blev afhændet i 1976.

I 1970 solgte Frederikshavn menighed den hidtidige kirke og byggede en ny, som blev indviet i september 1971.

I Rudkøbing delte man kirkebygning med baptisterne. I 1979 drøftedes det at sælge kirken og i 1982 blev den solgt. Samme år blev kirken i Fåborg afhændet; arbejdet i byen blev dog fortsat nogle år. Samme år solgtes kirken i Give.

I 1991 blev menighederne i Svendborg og Fåborg lagt sammen.

I 1985 blev der givet tilladelse til at sælge kirken i Aalborg og i 1987 blev den solgt.

I 1986 blev menigheden i Randers opløst.

I 1987 blev kirken i Brønderslev solgt.

I Nexø var der gået svamp i kirkebygningen og da en reparation af kirken økonomisk oversteg, hvad menigheden kunne klare, overvejede man at sælge bygningen og finde et nyt sted at slå sig ned. I 1988 blev kirken så solgt til nedrivning, og man etablerede sig i en lidt mindre bygning, som blev indviet i 1989.

I 1990 blev der givet bemyndigelse til at sælge kapellet i Allinge.

Allerede i begyndelsen af 90'erne havde Betaniakirken på Nørrebro og Golgatakirken på Frederiksberg i København fælles planer om en udflytning af menigheden til en af forstæderne. I 1993 blev der givet tilladelse til at sælge Betaniakirken på Nørrebro og i 1994 blev den nye „Wesleykirken“ etableret i Bagsværd i fællesskab af de to menigheder.

I 1994 blev kapellet „Salem“ i Åkirkeby solgt til Indre Mission.

I 1995 gives der tilladelse til at sælge kirken i Svendborg. Menigheden fortsatte i midlertidigt lejede lokaler indtil 1998 hvor man endelig fandt egnede lokaler i Vestergade.

Kirkebygningerne i Holbæk og Silkeborg solgtes i foråret 1998.

Menigheden i Vonge blev nedlagt i 1999.

Præsterne

I 1972 vedtog man at reducere antallet af distrikter i kirken til 2, nemlig Jyllands distrikt og Øernes distrikt.

I begyndelsen af 70erne var der præstemangel i kirken, og der var ingen elever på Överås.

Tilmed valgte flere af vore præster på det tidspunkt at skifte til Folkekirken. Det gav en del debat inden for kirken, naturligt nok. Nogle mente at det var flyttesystemet, der

var årsag til det, men tidligere tiders hyppige flytninger med ofte kun få års tjeneste hvert sted var allerede afløst af et system, hvor man nu var betydelig længere hvert sted. Andre mente, at de dårlige lønninger var skylden. Der kunne dog ikke peges på éntydige årsager.

Fra 1972 var der igen en dansk elev på Överås og i resten af perioden har der været danske elever på Överås. I perioder endda flere. En stabil tilgang til præstegerningen er en forudsætning for kirkens fremtidige virke og for seminariets fremtid.

Metodistkirkens præsteuddannelse

Efter 46 års samarbejde mellem de nordiske lande om det teologiske seminarium i Göteborg (Överås) opsagde Norge samarbejdet i 1970 og etablerede deres eget seminarium i Bergen. Efter en del drøftelser gik Sverige ind og købte Norges andel, og Sverige, Finland og Danmark blev enige om at videreføre seminariet i Göteborg.

I begyndelsen af 1990'erne blev der ført forhandlinger om igen at få et fælles seminarium for de nordiske lande - altså en sammenlægning af seminarierne i Göteborg og Bergen - men indtil videre uden held.

I 1976 flyttede den hidtidige rektor for Överås, Thorvald Källstad, til Uppsala Universitet, hvor han var blevet ansat som professor i religionspsykologi. Efter ham blev Harald Lindstrøm konstitueret om rektor. Som hans efterfølger udnævntes i 1976 pastor Erik Kyst, Danmark. Erik og Karen Kyst begyndte deroppe i sommeren 1977. Efter at Erik Kyst i 8 år havde gjort tjeneste som rektor for seminariet, flyttede de i 1985 tilbage til Danmark. Herefter valgtes Tord Ireblad som rektor. Tord Ireblad havde været medlem af lærerkollegiet i flere år og tog efterfølgende den teologiske licentiatgrad fra Lunds Universitet i 1997 på en afhandling om „Individets og grupperes Jesusbekendelser inden for Johannesbevægelsen“.

Et markant træk i kontakten mellem de

studerende på Överås og menighederne i Danmark var de årlige elevrejser. En gruppe elever fra Överås - heriblandt de evt. danske - rejste rundt til udvalgte menigheder og fortalte om uddannelsen og dagligdagen på seminariet. Besøgene i menighederne var på en konkret måde med til at skabe og vedligeholde interessen for præsteuddannelsen. Og rejserne gav eleverne en mulighed for at fortælle om deres kald.

Elevrejserne sluttede omkring 1990, formentlig på grund af ændringer i studieordningen og en ny organisation af uddannelsen. Økonomien i forbindelse med rejserne spillede måske også ind. Men det betød, at den tætte forbindelse mellem kald, uddannelse, præstegerning og menigheder blev svagere, og det er beklageligt. Forhåbentligt finder man frem til en lignende ordening igen.

I 1999 fejrede Överås 75-års jubilæum. Der var nu 37 studerende, hvoraf 19 var fuldtidsstuderende, og 18, som læste enkeltfag eller var fjernstuderende. Seminariet er nu også åbent for ikke-metodister og det søges af studerende fra en række andre kirkesamfund.

Ét-års medarbejdere

I 1970'erne dukkede et nyt begreb op: 1-års medarbejdere. Unge, som har lyst til at arbejde inden for kirken et år kan melde sig og får så anvist en menighed, hvor de gør frivillig tjeneste. Jobbet er i princippet ulønnet, men de unge får dog midler til kost og logi.

I nogle år har der været op til fire 1-års medarbejdere, i andre år ingen.

Der er ingen tvivl om, at det giver de unge en god indsigt i en menigheds samlede arbejde, og for mange var det en god - om end ikke altid helt let - tid. For nogle kom det også til at virke som en slags uofficiel praktiktjeneste i relation til præstegerningen, og flere af de unge har senere meldt sig til præsteuddannelsen på Överås.

Lone Hertz fik en pige

Nr. 34
24. august 1978. Kr. 5,50

BILLED BLADET

Billed-Bladet finder
Lindinger i Spanien:

**JEG ER
GOD FOR
30 MILL.**

Side 4

Danmarks
største jorddrot:

**MINE
BØRN ER
MIN
STØRSTE
GAVE**

Side 80

Billed-Bladet finder
den danske pige i
Afrikas krigs-helvende:

METHE RASMUSSENS KRIG

**"Af byens 20.000 beboere
var der fem levende tilbage"**

Side 8 - 9 - 10 - 11 - 12

EKSTRA
9 sider om alle
DE KENDTE
I TV

Billed Bladet sendte i 1978 to medarbejdere til Zaire for at lave en reportage med Methe Rasmussen. Det var Journalisten Hans-Ulrik Buchwald og fotograf Claus Poulsen. Resultatet blev en 11-siders reportage om Methes vanskelige arbejde i Zaire. Den blev bragt i Billed Bladets nummer 34 og 35. Her er gengivet forsiden af nr. 34.

Mission

Methe Rasmussen blev udsendt til Zaire den 11. marts 1973. Methe Rasmussen var uddannet sygeplejerske og skulle virke ved hospitalet i Kapanga. Her oplevede hun urolige tider med besættelse af Kapanga i 1977-78. En af overlægerne ved hospitalet blev dræbt af oprørerne.

Under et ophold i Danmark i 1977/78 tog hun pilotuddannelsen, støttet af bl.a. Folkekirkens Nødhjælp. Kirken samlede penge ind, og sammen med mange andre organisationer lykkedes det at skaffe penge til en flyvemaskine, som Methe købte. Den danske presse interesserede sig også for sygeplejerske-piloten som arbejdede med flyvende missionær i Zaire, og Billed-Bladet sendte to journalister til Zaire og lavede reportage derfra. I 1987 var Methe igen hjemme i anledning af en familiefødselsdag. Hun blev syg og indlagt på hospital, hvor hun døde, kun 49 år gammel.

I 1983 blev Birgitte Thaarup Nyberg antaget til udsendelse som missionær. Hun blev i 1984 udsendt til Kolwezie i Zaire, hvor Tove og Carroll French i forvejen arbejdede. I 1987 blev hun gift med Niels French, og de fik først arbejde i Mulunguishi og derefter i Kapanga. I 1989 tog de afsked med Zaire og rejste til USA, hvor Niels skulle gøre sine studier færdige.

I 1986 blev Laila Hørby og Henning Clausen antaget til udsendelse som missionærer for en 3-årig periode. De blev også ansat i Kolwezie i Zaire, hvor de bl.a. oprettede en fødeklínik. Efter kontraktperiodens udløb rejste de i 1989 tilbage til Danmark.

I 1989 blev Jette og Anders Flinck udsendt til Zaire. De blev ansat i Kapanga i Zaire. I 1990 fik de en datter, som imidlertid ikke kunne tåle den nødvendige malariamedicin. Jette måtte derfor rejse hjem til Danmark med sin datter. På Anders' arbejdsområde var der også kommet nedskæringer og reduktioner, og Missionsrådet besluttede derfor i 1990, at Jette og Anders skulle holde op i Zaire og flytte tilbage til Danmark.

I 1993 blev Claus Kofoed Nielsen antaget til udsendelse som missionær. Claus havde ud over sin præsteuddannelse uddannet sig som konstruktør. I 1994 blev han udsendt til Zaire. Også Claus oplevede politiske omvæltninger med borgerkrig m.m. og han kom ud for voldsomme begivenheder, hvor hans liv var i overhængende fare. I 1999 var Claus i Danmark, og det vides ikke, om han kan genoptage sit arbejde i Zaire.

Kirkens blade

På årskonferencen i 1992 drøftedes en sammenlægning af kirkens blade: Metodistkirken (Kristelig Talsmand), Vårbud (Børne- og Ungdomsforbundets blad) og MK-bladet (Kvindeforbundets blad). I 1993 blev sammenlægningen besluttet med virkning fra 1. januar 1994.

Det nye fællesblad fik titlen Himmel og

Forsiden af det første nummer af fællesbladet „Himmel og Jord“ fra januar 1994.

Jord. Det kommer skiftevis med bladet Metodistkirken (Kristelig Talsmand) og er et fællesblad for alle arbejdsgrupper. Spejdere og deltagere i børne- eller ungdomsarbejdet får automatisk bladet tilsendt på deres adresse, og abonnementet er på forhånd betalt. Desuden udsender Metodistkirkens Sociale Arbejde (Centralmissionen) et blad hvert kvartal.

Økonomien

Mange af de mindre menigheder havde svært ved at klare økonomien, dvs. at vedligeholde deres bygninger og betale lønnen til deres præst. Her måtte hovedkassen så træde til med hjælp. En stor fordel for kirken som helhed var det, at nogle af de tidligere medlemmer betænkte kirken med arvebeløb. Især i 90'erne blev adskillige millioner testamenteret til Metodistkirken, herunder alene over 13 millioner fra Birthe og I.P. Mathiesen, hvilket var en uvurderlig hjælp for kirkens arbejde i almindelighed og de små menigheder i særdeleshed.

Periodens statistik - hvad siger den?

Antallet af menigheder blev i perioden 1970 - 2000 reduceret fra 27 til knap 20. Antallet af medlemmer faldt fra 3196 i 1970 til under 1500 ved årtusindskiftet! Dette kan man se af statistikken, men det hører med, at man fra og med 1973 ændrede statistikken således at menighedsbørn og andre medlemmer på prøve ikke talte med. Hvis man i 1999 havde optalt medlemmerne på samme måde som i 1970 ville der have været knap 2000 medlemmer.

Altså en reel tilbagegang med en tredjedel i løbet af 30 år.

Arbejdet med børn og unge finder nye former

Også søndagsskolernes elevtal dalede kraf-

tigt i de første år af perioden, men her har myretuearbejde og andet arbejde for de mindste børn rettet noget op på statistikken.

Antallet af unge i MU (Metodistkirkens Ungdomsforening) og MS (Metodistkirkens Spejdere) er faldet i nogenlunde samme tempo som antallet af menighedsmedlemmer.

I de første mange år af kirkens historie var der et stærkt behov for et søndagsskolearbejde. Startede man en menighed et sted, startede man også altid en søndagsskole, og søndagsskolen blev typisk hurtigt større end menigheden. I 1922/23, hvor tilslutningen til Metodistkirken i Danmark var den største, var der 4200 menighedsmedlemmer men 5400 søndagsskoleelever.

Fra begyndelsen af 1920'erne har antallet af børn i vore søndagsskoler imidlertid været jævnt dalende, dog med en lille stigning umiddelbart efter 2. verdenskrig. Fra slutningen af 60'erne var det tydeligt at denne arbejdsform ikke længere havde samme appel til børnene som tidligere. Der måtte søges nye veje.

Familiens splittelse er en del af baggrunden for, at kirkens børne- og ungdomsarbejde kommer i klemme. Både far og mor arbejder, og der er et væld af tilbud til børnene og de unge i familien. Idrætsforeningerne har de mest søgte tilbud, men der er i øvrigt mange andre. Som en af vore præster skrev i 80'erne: „Entreen bliver mødestedet for familien!“ Ved sådanne „entremøder“ er det ikke kirken og dens arbejde, der bliver talt mest om. Og kirkens tilbud til børnene og de unge har svært ved at slå igennem.

I 1981 vedtog man at etablere et såkaldt „*ungdomsteam*“ bestående af 3-4 unge under ledelse af en præst. Teamets medlemmer skulle have erfaring fra børne- og ungdomsarbejdet, og de skulle alle være medlemmer af Metodistkirken. De skulle koncentrere deres indsats om få menigheder i løbet af et år. I fællesskab med den lokale menighed skulle de udarbejde en plan for et forbedret børne- og ungdomsarbejde, hjælpe til og inspirere.

Samme år blev det første ungdomsteam

Metodistkirkens sociale arbejde

Centralmissionen, drev i perioden 1993-1999 herberget Skiftesporet på Banevingen i Nordvestkvarteret i København. Mere end 400 personer boede i en kortere eller længere periode på herberget, der var indrettet i fire togvogne med plads til 16 hjemløse. Herberget blev indviet den 25. september 1993 og blev i de første tre år drevet som et forsøgsprojekt i samarbejde med Københavns Kommune og Socialministeriet.

Den lille institution bød på mange fordele for beboerne, men da herberget lå på en lejet grund, der efter lejekontraktens udløb skulle anvendes til anden side, lukkede Skiftesporet med udgangen af april 1999. Billedet viser en repræsentant fra Det Radikale Venstre, fra et af de mange studiebesøg, som blev aflagt fra forskellig side på herberget.

etableret i det midtjyske område og med præsten i Silkeborg som leder. Efter en „op-skoling“ af teamets deltagere gik man i gang i Horsens, Silkeborg, Vonge, Holstebro (Lægården) og Vejle.

I 1984 dannedes Metodistkirkens børne- og ungdomsforbund, MBUF, ved en sammenlægning af kirkens børnearbejde, spejderne og ungdomsforbundet. Samtidig fik MBUF på linje med andre idébestemte børne- og ungdomsorganisationer del i tipsmidlerne, hvilket betød en mangedobling af de midler, man havde at arbejde med og dermed en styrkelse af arbejdet.

I 1990 udgav Metodistkirkens Ungdomsforeninger (en del af MBUF) en ungdomsangbog med titlen „MU sange 1990“. Sangbogen, som var i flot lay-out, indeholdt også noder og becifringer. Den var redigeret af Carsten Morsbøl og indeholdt 256 moderne sange og lovsangskor på dansk og engelsk. Der var tale om en radikal fornyelse af sangstoffet og sangbogen har været til stor glæde - også for en del af menighederne, hvor de friske sange hurtigt vandt indpas.

Flere steder har man startet et ungdomsarbejde efter konceptet *Rizky Biznezz*, som blev udviklet i et dansk samarbejde mellem Baptistkirken, Missionsforbundet og Metodistkirken.

Metodistkirkens unge har altid holdt af at komme sammen med unge fra andre menigheder, gerne menigheder fra hele landet. Helt fra begyndelsen af århundredet har der været arrangeret stævner, spejder- og ferielejre, påske- og nytårslejre og mange flere. Disse lejre har været populære og deltagelsen har gennemgående været god.

Det må betragtes som et opløftende tegn i kirken, at der hvert år er lejre for de mindre børn, spejdere og andre unge. Det giver minder for livet, mange venskabsbånd knyttes, og nogle finder deres livsledsager ved disse anledninger, og det er godt nok.

I sommeren 1995 arrangeredes således en *fælleslejr* ved Vejle Fjord hvor alle arbejds-grene for Metodistkirkens børn og unge var repræsenteret. Ja, selv de mere eller mindre

almindelige voksne menighedsmedlemmer var inviteret! Der deltog ca. 500 personer i lejren.

Hvad skete der ude i den store verden?

I 1989 faldt Berlinmuren. Til en undrende omverdens måben fik indbyggerne i Øst-tyskland lov til frit at passere grænserne mod vest, og det kommunistiske styre gav op. Og det mest bemærkelsesværdige: Det fik lov til at give op. Det skete med Sovjetunionens forståelse.

I de følgende år fulgte de øvrige østeuropæiske lande efter. Et efter et frigjorde de sig fra Sovjetunionens dominans og etablerede deres eget demokrati med større eller mindre held. Det var en omvæltning, som de fleste af os ikke havde haft fantasi til at forestille os. Og det mest fantastiske: Det skete stort set uden blodsudgydelser.

Også de baltiske lande, Estland, Letland og Litauen frigjorde sig i de efterfølgende år fra Sovjetunionen. Det gik ikke helt så glat. Der var jo tale om egentlige sovjetrepublikker, som det var vanskeligt for Sovjetunionen at give slip på. Men med en kraftig opbakning fra de vestlige lande - ikke mindst fra Danmark - lykkedes frigørelsen også her.

Det kommunistiske styre i Sovjetunionen måtte også give op. De nye bestræbelser under Mihail Gorbatjov med glasnost (åbenhed) og perestrojka (genopbygning) var med til at berede vejen for skiftet, selv om det egentlig kun var Gorbatjovs mål at ændre det kommunistiske styre og ikke at opgive det. Han tillod i 1991 andre partier end Kommunistpartiet. Efter et mislykket kup fra „gammelkommunisterne“ opløste Gorbatjov efter pres Kommunistpartiet i Sovjetunionen. I slutningen af 1991 trådte han tilbage og blev afløst af Boris Jeltsin som Ruslands præsident.

Mange af de østeuropæiske lande, herunder Rusland, som nu havde fået deres frihed, havde de vestlige demokratier som forbilled. Mange kiggede specielt på den skandinaviske model, når ændringen til et demokrati

med såkaldt markedsøkonomi skulle afløse den tidligere planøkonomi. Men mange af forventningerne var urealistiske, og de første års skuffelser var store mange steder. I flere lande, herunder Jugoslavien og Rusland, kom tidligere tiders stridigheder mellem nationale grupperinger igen op til overfladen og ulykkelige borgerkrige i Jugoslavien i 1990'erne blev følgen.

I de fleste af de kommunistiske lande var kristendommen undertrykt. Mange steder var kirkelivet gået helt i stå. Det gjaldt også Metodistkirken. Som regel var kirkebygningerne blevet inddraget til anden brug, og flere steder var præsterne taget til fange, nogle steder med døden til følge. Der hvor det var muligt, mødtes menighederne i private hjem o. lign., men mange steder blev menighederne opløst.

De baltiske lande, Estland, Letland og Litauen hørte til samme biskopsområde - det Nordeuropæiske - som Danmark. Og Metodistkirkens skæbne i disse lande har ligget os

meget på sinde. Efter frigørelsen i begyndelsen af 1990'erne begyndte menighederne så småt at dukke frem, og efterhånden er kirken retableret i de tre lande.

Et eksempel

Den ældste metodistmenighed i Estland blev grundlagt 1910 i byen Kuressaare på øen Saremaa (Ösel). I 1912 kunne kirken i Kuressaare åbnes. Menigheden voksede sig hurtigt stor, og i tiden før den 2. verdenskrig var der 5-600 medlemmer. Bygningerne blev bevaret under krigen, men efter krigen disponerede staten over dem, og de blev bl.a. brugt til lejligheder.

Kirkens præst da 2. verdenskrig brød ud - Martin Prikask - var også den estiske Metodistkirkes første superintendent (leder). Han blev deporteret til Siberien og dræbt i 1942.

I 1992 sendte den danske Metodistkirke julehjælp til Estland, bl.a. til kirken i Kuress-

Metodistkirken i Kuressaare på øen Saremaa i dag.

aare. Det var først og fremmest fødevarer og tøj, men også papir, kuverter og valuta. I sommeren 1992 drog en flok danske metodister så afsted til Kuressaare, hvor de hjalp med til at restaurere kirken. Menigheden har i dag ca. 70 medlemmer.

Letland

På den nordeuropæiske centralkonference i Bergen i 1993 blev det besluttet at oprette en støttegruppe for Letland til at koordinere hjælpen til genopbygningen af kirken. Støttegruppen fik hjemsted i Danmark med pastor Jørgen Thaarup som leder.

Rusland

I august 1992 blev Metodistkirkens mission stiftet og organiseret i Moskva. Der var ved starten meget få menigheder i Rusland. I Moskva var der en russisk-koreansk menighed, hvor ca. 200 mennesker deltog i gudstjenesterne. Den største menighed ligger i Jekaterinburg. Medlemstallet var fra 1991 til 1992 steget fra 20 til 980, og der er tilknyttet et stort børnearbejde. I 1999 var medlemstallet over 6000. Der er også et arbejde i gang i det lokale fængsel, hvor mange af fangerne deltager i møderne.

Den tidligere biskop for Østtyskland, Rüdiger Minor, var udpeget til opgaven som leder af missionen i Rusland. På den nordeuropæiske centralkonference i Bergen 1993 blev Rüdiger Minor formelt valgt som Metodistkirkens biskop i Rusland.

Gospel

I 1975 dannede nogle unge fra de københavnske menigheder i København under ledelse af Peter Steinvig et kor ud fra et brændende ønske om at synge kristne sange til moderne rytmer, helst med musikledsagelse. Koret kom til at hedde Kefas, og det

Plakaten til den første Copenhagen Gospel Festival 1992

spillede og sang højt og rytmisk! Hurtigt tog de også ud i landet og spillede for dem, som ville høre budskabet.

Således spillede de i 1976 i Aakirkebyhallen på Bornholm for et par hundrede mennesker, som fik en oplevelse, de ikke helt var forberedt på. Efter et par numre begyndte folk at uvandre. De var ikke indstillet på, at kristen musik kunne lyde således. Nogle år senere - i 1992 - spillede Kefas igen på Bornholm, bl.a. foran Hammershus ruiner en smuk pinsedag. Strålende sol og god gospelsound. Ca. 500 bornholmere nød begge dele. Stor success.

Med udgangspunkt i Gospelkoret Kefas afholdtes i 1992 den første Copenhagen Gospel Festival i Jerusalemskirken. Man lagde vægt på, at den danske gospelbevægelse havde fundet sit ståsted i den sorte gospeltradition og havde derfor inviteret sorte gospelmusikere som instruktører. Festivalen var arrangeret af Peter Steinvig, gospelkoret

Kefas og Karlsrunder Strandkirkes kor i samarbejde med Metodistkirkens Ungdomsforeninger.

Festivalen blev en stor succes. Der kom 310 deltagere fra hele landet og ved koncerten søndag eftermiddag i Jerusalemskirken var der ca. 700 tilhørere + koret. 100 måtte gå hjem igen, da der ikke var plads!

Copenhagen Gospel Festival blev en årligt tilbagevendende begivenhed. I 1999 deltog ca. 750 deltagere i festivalen som måtte øve i forskellige kirker. Ved den efterfølgende koncert i Cirkusbygningen i København var der totalt udsolgt.

Men det vigtigste er, at der nu er etableret gospelkor ved flere af kirkerne. I 1999 var der mindst 8 gospelkor ud over landet. Mange af dem er ganske store kor med medlemmer, som ikke har deres gang i vore kirker til daglig. Gospelarbejdet er altså blevet en vigtig indgang til kirken, nogle steder måske den vigtigste.

Et par citater - og nogle overvejelser ved indgangen til næste årtusinde

„Fornylelsen lander blødt hos metodisterne“ (pastor Mogens Bjerno i et interview med bladet „Udfordringen“, 1981)

„Metodismen har noget helt specielt at yde Skandinavien: Den wesleyanske forståelse af omvendelseskristendom, det varme hjertes betydning, metodismens rige fællesskab og dens sociale overbevisning og vidnesbyrd.“

At have en stærk følelse af identitet som metodist og være overbevist om, at metodismen har en rolle nu og i fremtiden - midt i en luthersk fortolkning af evangeliet - er væsentligt for kirkens velbefindende.

Kirken i Skandinavien trænger til en større tillid til Kristus, evangeliet, Kirken. Tilgiv, at jeg siger det, men jeg fandt for megen negativitet og modfaldenhed nogle steder i kirken. Jeg forstår, at det må være vanskeligt at være en minoritetskirke, som til stadighed lider af tab af medlemmer. Men tiden er kommet til

tillidsfuldt at forkynde det eneste svar på menneskets vanskeligheder: Jesus. Det er ikke Gud eller Kirken, som er døende, det er sekulariseringen (samfundslivets frigørelse fra det religiøse grundlag), som har dødsmærkerne på sig. Fremtiden tilhører Kristus og hans kirke.“ (Sir Alan Walker, Australien, præst og leder af Metodistkirkens Verdensvangelisation, efter et besøg hos tre danske metodistmenigheder som led i en skandinavisk turne i slutningen af 1982).

Det kan være lidt nedslående at skrive historie, også Den Danske Metodistkirkes historie. Undertiden knuges man af den fornemmelse, at vi måske har fremtiden bag os. Men historien giver os også stærke og opmuntrende vidnesbyrd: Vi var her, kirken virkede her i knap halvandet hundrede år.

Mange mennesker fik deres gang i Metodistkirken.

Og historien viser os også de positive tegn

Først og fremmest: vi er her stadig! Efter retssagen mod biskop Bast var den almindelige holdning i moderkirken i USA: Metodistkirken i Danmark overvinder aldrig dette slag! Men kirken rejste sig, og vi er her stadig, 75 år senere.

Der sker vældige ændringer i arbejdet med børn og unge i kirken, og ikke mindst arbejdet med gospelkorene ser ud til at give gode resultater. Det er hidtil lykkedes at interessere unge for uddannelsen til præst og vi har stadig et enestående aktiv i vores præsteseminarium, Överås i Göteborg.

Metodister holder af at være sammen, også på tværs af menighederne. Der er hvert år et væld af lejre: børnelejre, spejderlejre, ungdomslejre, familielejre, seniorlejre, musiklejre (gospel), ferielejre og hvad det ellers hedder. Ofte med gæster fra andre lande.

Efter et langt liv i metodistkirken er der medlemmer som testamenterer kirken deres formue eller dele heraf. Det er med til at gøre kirkens økonomi mindre anstrengt.

Der etableres stadig nye kirkebygninger (f.eks. Wesleykirken) og nye menigheder (den internationale menighed). I mange menigheder er der tilbagegang i medlemstallet, men der er også menigheder, som vokser.

Siden 1950 har Strandby menighed således optaget 500 nye medlemmer og haft en nettofremgang på 254 medlemmer foruden børn og unge.

Alt dette bevirker, at vi ikke alene føler at metodistkirken har *et kald* i Danmark, den har også en rolle at spille i Danmark - i fremtiden som i fortiden.

„Husk, vi trækker på samme Himmel!“
(forstander Henry Minet ved en årskonference)

En hilsen på vej ind i det nye årtusind

Dronning Margrethe sluttede sin nytårstale 1999 med følgende ord:

„Trækfuglene finder vej over land og hav, tusindvis af kilometer, med en indbygget viden om, hvor de skal hen. Tillidsfuldt kaster årgang efter årgang sig ud på rejsen og finder frem til målet; kun sjældent bliver de slået ud af kurs. Hvorimod vi, som har en fornuft og en hukommelse, som er helt anderledes end deres, vi farer vild. Vi har ikke den samme instinktive tillid; men vi har hinanden. Vi kan bære omsorg for hinanden, og vi kan støtte og opmuntre hinanden.

Når folk i gamle dage begyndte noget nyt eller lagde ud på en stor rejse, ønskede de hinanden „Gud i vold“. Det er større ord end de fleste af os tør bruge i dag. Men de ord var udtryk for en dyb tillid, trods livets usikre vilkår.

I aften vover jeg det alligevel:
Gud i vold - Godt Nytår.“

Metodisterne et syngende folk

- et view over sang og musik i den danske metodisme

Introduktion

I kirkelige kredse er metodisterne kendt for at være et syngende folk og denne opfattelse er blevet en del den danske metodismes selvopfattelse. Sang og musik var og er et af dansk metodismes vigtigste aktiver. Dette antydes i de mange musiske aktiviteter, som har været en del af kirken: menighedskor, strengekor, hornorkestre, trioer, mandskor, børnekor, ungdomskor, lovsangskor, gospelkor m.v. Gennem årene er der sket markante ændringer i holdningen til og brugen af sang og musik i Metodistkirken; den danske metodisme har formet sin egen sang- og salmetradition.

SALMEBØGER

1876 salmebogen

Den første officielle salmebog for Metodistkirken i Danmark udkom i 1876. Før denne udgivelse benyttede man forskellige salmebøger afhængigt af hvilke, der var i brug hvor metodisterne missionerede. Karl Schous udnævnelse til superintendent i 1873 satte skub i bestræbelserne for at udgive en egen salmebog. Schou udfærdigede i samarbejde med digterne Alberta Eltzholtz og Julius Gerson salmebogen. Digteren Gerson havde ingen tilknytning til Metodistkirken, men var af Schou blevet kontaktet for poetisk assistance.

Salmebogen indeholder 410 numre hvor størstedelen er salmer af de fire kendte salmedigtere Grundtvig, Brorson, Kingo og

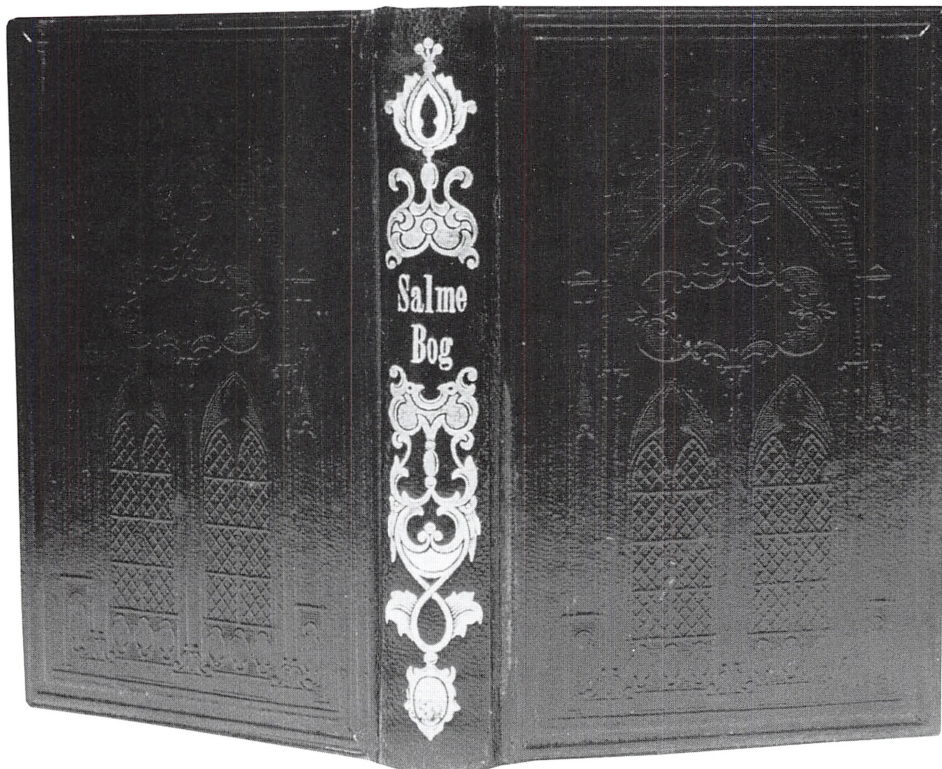
Ingemann. Et træk der også gør sig gældende i de senere salmebogsudgivelser. De tre medarbejdere leverede selv en del materiale til salmebogen: 50 af Karl Schou, 23 af Alberta Eltzholtz og 12 af Gerson. Dertil kommer, at Gerson yderligere har bearbejdet 53 af numrene.

1901 salmebogen

Der gik 15 år fra beslutningen om at udgive en ny salmebog til den forelå. Dette skyldtes bl.a. et forlist projekt omkring en fællesudgivelse sammen med de norsk-danske menigheder i Amerika. 1901-salmebogen blev et rent dansk foretagende. Efter amerikansk-engelsk forbillede ønskede man et nodetryk bragt i salmebogen, men dette blev ikke realiseret p.g.a. omkostningerne. Salmebogen fra 1901 blev udgivet i tidens trend; i stort format og med gotiske bogstaver. Allerede i 1909 udgav man en miniatureudgave af salmebogen dels af praktiske grunde og fordi det gamle oplag var ved at være solgt.

1901 salmebogen var udvidet fra 410 til 670 salmer, hvoraf de 339 er gengangere fra den tidligere salmebog, 104 er medtaget fra „Hyrderøsten“ og 60 salmer er optaget fra Roskilde konventsalmebog. Der er igen medtaget en stor del danske kernesalmer af Grundtvig, Brorson, Kingo og Ingemann, alene Grundtvig er repræsenteret med 92 salmer - en 1/8 af alle salmerne. Af Alberta Eltzholtzs salmer er der medtaget 42, Karl Schou 44 og Charles Wesley 24.

I 1876 salmebogen havde Karl Schou og Julius Gerson foretaget en meget omdiskuteret revision af teksterne som i 1901-udgivelsen salmebog så vidt muligt blev ført tilbage til det oprindelige. Herom anmeldes i „Kristelig Talsmand“: „*Det nedsatte udvalg har*

Den første officielle salmebog udkom 1876 .

gjort sig umage for at gengive salmerne i den oprindelige form, og man er saaledes kommen bort fra den slemme uskik at „forbedre“ baade de døde og de levende digteres arbejder; men her maa der alligevel udvises megen skønsomhed, da den gamle form kan være saa forældet, at den er forældet for nutidens mennesker saa en nænsom og taktfuld ændring vil være nødvendig; dog er det ogsaa noget ganske andet end den ubegribelige og uforsvarlige tilbørlighed til at „rette“ og „forbedre“, som f.eks. Alberta Eltzholtz tidligere har været genstand for.“

Den oprindelige hensigt var at udgive en salmebog med en stærk metodistisk profil. Men denne målsætning blev kun delvist opfyldt; Hertil var der for få gode metodist-salmer på dansk. I stedet tog udvalget flere danske kernesalmer med.

Salmebogen 1953

På årskonferencen i 1942 var den gamle salmebog ved at være udsolgt og man trængte til en ny. Derfor blev der nedsat et salmebogsudvalg med pastor Niels Mann som formand. Den første overvejelse var at udgive et tillæg til den eksisterende salmebog, men årskonferencen i 1947 valgte kombineret salme- og sangbogsudgivelse på grund af nødvendige besparelser.

Udvalgsarbejdet måtte således begynde forfra, da en del af sangbogens repertoire skulle inkorporeres i salmebogen. Dette arbejde viste sig at være forbundet med store vanskeligheder med hensyn til enighed om, hvilke sange og salmer der skulle medtages. Uenigheden drejede sig specielt om, hvor mange af de gamle vækkelsessange, der skulle med. Udgivelsen blev primært en salmebog med 485 salmer og en afdeling med 165 åndelige sange. I denne 3. salmebog er

der sket en kraftig opprioritering af det metodistiske. Der er medtaget et betydeligt antal skrevet af Wesley brødrene: 30 salmer af Charles Wesley og 2 af John Wesley og 47 salmer af Eltzholtz.

Flere af sangene og salmerne er med for tredje gang i en dansk metodistsalmebog og kan derfor henregnes som værende en del af Metodistkirkens salmetradition. Nye navne i salmebogs sammenhæng er Emil Larsen, Anton Bast og Niels Mann. Der medtages 31 salmer af Emil Larsen.

Melodisamlinger

Den ældste kendte officielle nodesamling for kirken er 1892-udgivelsen af en koralbog til 1876 salmebogen. Med et oplag på 12 var trykkeprocessen for kostbar og derfor blev koralbogen ikke trykt, men i stedet håndkopieret af en organist Munzberg. I datiden var det normal praksis at nye melodier blev sendt rundt i landet til afskrift i stedet for at trykke dem. Denne praksis forenet med andre kirke-

samfunds koralbogsudgivelser har formentligt dækket de første årtiers nodeforbrug.

Nodesamlingerne bar i begyndelsen præg af at være udarbejdet af amatører med mange elementære satsfejl, manglende kildehenvisninger eller ligefrem forkerte oplysninger. Præsten Chr. Thaarup forestod melodisamlingerne efter bedste evne frem til 1917-udgivelsen af „Melodisamling for kirken og hjemmet“.

Det er ofte blevet fremhævet at den danske metodismes sang er påvirket af den anglikanske kirkesang. Det er naturligvis en logisk slutning at drage idet metodismen er af engelsk oprindelse. Men ved gennemgang af koralbogen fra 1892 observerer man overraskende nok at den engelske andel af melodier kun udgør 7 procent af samlingens 171 melodier. De danske melodier udgør hele 39 procent og de tyske melodier (hovedsageligt reformationsmelodier) 21 procent. Dette forhold ændres ikke i væsentlig grad i de senere melodisamlinger. Man kan konkludere, at allerede fra begyndelsen var den danske metodismes salmesang stærk påvirket af en

Side fra den første håndskrevne koralbog fra 1892.

tysk-dansk koraltradition. Den amerikansk-engelske påvirkning skete hovedsageligt på sangområdet. Det skal dog pointeres, at indholdet af sang-, salme- og melodibøger i sig selv ikke nødvendigvis afspejler hvad der blev sunget. De vidner alene om hvad, der var tænkt sunget.

Koralbogen 1901

Den håndskrevne koralbog til salmebogen fra 1876 opfyldte et akut behov for noder. Men det varede ikke længe før, der var behov for en ny udvidet samling. Chr. Thaarup havde udarbejdet en melodisamling til metodisternes sangbog „Hyrderøsten“ hvori 92 af melodierne var gengangere til salmebogen. Som en konsekvens heraf blev der udsendt et tillæg med de resterende melodier til salmebogen som ikke forefandt i „Hyrderøstens“ samling. De nye sange blev foreslået indlært ved bønnemøderne om søndagen.

Melodisamling for kirken og hjemmet 1917 og 1924-udgivelsen

Da melodisamlingen for „Hyrderøsten“ og salmebogen i 1916 forlængst var udsolgt, blev der i 1917 lavet en ny. For at sikre økonomien bag udgivelsen blev der gennem notitser i „Kristelig Talsmand“ eftersøgt subscriptionskribenter. Nodesamlingen blev udgivet i hefter, 17 i alt. De udsendtes hver 14. dag. Samlingen omfatter 357 melodier. I forbindelse med udgivelsen af en ny officiel sangbog for kirken i 1923 udkom i 1924 et forsætterbind indeholdende 241 melodier til sange fra kirkens forskellige sangbøger.

Præsten N. P. Nielsen stod for at samle begge udgivelser med musikkyndig assistance af forhenværende domorganist i Aarhus Arthur Allin. Musiksamlingerne, der nu udkom, var ulig de tidligere udgivelser. Satsene var gennemarbejdet, udskrevet med professionelle nodetyper og til hele samlingen var udarbejdet omfattende registre.

Meloditillægget 1956

Det oprindelige melodiudvalg bestod af organisterne Hans Larsen, Margrethe Nielsen og præsterne Johannes Kofod og den allestedsnærværende Niels Mann, men arbejdet i melodiudvalget udeblev simpelt hen. Johannes Kofod tog derfor i 1955 sagen i egen hånd og kontaktede telefonisk organist John Berger Pedersen: „for nu skulle der udarbejdes en melodisamling“. I løbet af et år forelå meloditillægget. Det var som John Berger Pedersen udtrykker det en hastesag. Melodisamlingen var savnet rundt om i kirkerne. I forordet skriver udvalget, nok snarere Niels Mann, at årsagen til den forsinkede udgivelse skyldtes hændelser, de ikke selv var herre over. Virkeligheden var, at arbejdet i udvalget var gået i stå.

Der udgives for første gang i kirkens historie ikke en komplet melodisamling til salmebogen, men i stedet et meloditillæg med melodier som ikke forefindes i „Den danske Koralbog“. „Den Danske koralbogs“ melodirepertoire og udsættelser bliver hermed en del af melodirepertoiret i kirken. At man beslutter at benytte „Den danske Koralbog“ som hovedværk for koralmelodier skyldes:

1. En økonomisk besparelse for kirken ikke selv at skulle bekoste arbejdet med en så stor melodisamling.

2. En økumenisk tankegang, at man ville synge de samme melodier som i folkekirken.

3. Flere af salmebogsudvalgets medlemmer var tiltalt af Laub. F.eks Niels Mann og John Berger Pedersen hvilket også fremgår af satsbearbejdelserne i meloditillægget af 1956.

Dette betød samtidig, at Metodistkirkens meloditradition blev endnu tættere knyttet til den danske folkekirkes traditioner.

Af de 29 Wesley salmer, der er medtaget i salmebogen af 1953 er kun 5 forsynet med en engelsk melodi. De resterende Wesley salmer synges enten på amerikanske, danske koralmelodier eller enkelte på gamle reformationsmelodier. Dette melodivalg illustrerer tydeligt fraværet af anglikanske melodi-

er. Den danske Metodistkirkes påvirkning er i stedet fra den anglo-amerikanske meloditradition. Man overtog deres melodier til Wesleysalmerne og ikke de engelske.

Kirkeledelse og musik

I perioden 1873-1927 skete en opblomstring af et musikmiljø i kirken. Schous arbejde med at digte og oversætte bl.a. flere af Wesley's salmer og sange inspirerede flere personer til at arbejde med sang og musik. I det hele taget bestræbte ledelsen af kirken sig på at forbedre kirkens sang- og musikliv. Man søgte fra ledelsens side at forbedre menighedernes sangpræstationer gennem skriverserier og seminarer om menighedssang ofte signeret enten Thaarup eller L.C. Larsen. En af artiklerne i kirkens ugeblad omhandlede menighedssangens udøvelse, og gode råd om hvorledes musikakkompagnement skulle udføres. Årsagen til disse belærende artikler var simpelthen at de fleste metodister ingen form for musisk uddannelse havde.

Ledelsens vedvarende indsats i arbejdet med at forbedre kvaliteten af menighedssangen og brugen af folkelige sange, som det ses i de såkaldte Revival-sange (vækkelsessange) er måske forklaringen på den tidlige metodismes entusiasme og folkelige succes indenfor sangen.

I perioden efter Bastsagen har kirkens ledelse ikke som før fokus på sang og musik i kirken. Antallet af nye sangudgivelser skrumpede ind og samtidig ophørte skriverserier fra ledelsen omkring vigtigheden af sang simpelthen. Sideløbende med den mindre fokus på menighedssangen fra kirkens ledelse fremkom en ny generation af egne digtere med udgangspunkt i Epworthforeningen (senere MU).

Et skisma for kirken har alle dage været, at den på den ene side ønskede et godt musikliv, men ikke var villig til at betale for denne ydelse. Musikarbejdet i kirken har kun i enkelte tilfælde været lønnet. Dette har bety-

det, at kvaliteten altid har afhængt af hvilke ressourcer, man havde indenfor egne rækker. Efter år 1900 var der flere blandt metodisterne, der valgte en uddannelse som organist, bl.a. Alfred Strandqvist, Hans Larsen, Margrethe Nielsen, John Berger Pedersen, Niels Henrik Nielsen, Tove Madsen og Peter Steinvig. Dette medførte umiddelbart en forbedring af musikkens niveau. Flere af organisterne skrev melodier til salmer og sange af kirkens egne digtere. Specielt i perioden 1920'erne til 1960'erne blev en mængde sange og salmer digtet og komponeret af kirkens egne folk. Men økonomiske årsager tvang mange af organisterne til at søge stillinger i folkekirken. Flere blev ansat i folkekirken og mistede ofte den nære kontakt til Metodistkirken. Dette betød, at kirkens musiske ekspertise fra disse organister forsvandt.

Brugen af sang- og salmebøger

Metodisterne udgav tidligt sangbøger til vidt forskellige formål: Søndagsskolesangbøger, børnesangbøger, afholdssangbøger, spejdersangbøger, vækkelsessangbøger etc. Salmebogen blev fortrinsvis brugt i gudstjenesten. Ved søndagsskolemøder brugte man søndagsskolesangbøger, og ved de evangeliske møder sangbøger som „Hyrderøsten“, „Lysets Sange“, „Evangelietoner“ og andre udgivelser med åndelige sange.

Salmebogen indeholdt en del åndelige sange, men ikke af samme type som i sangbøger som f.eks. „Evangelietoner“. Der var et klart skel mellem sangene, man brugte ved gudstjenesten, og dem man brugte ved vækkelsesmøderne. Der var en del salmer, som var optaget i vækkelsessangbøgerne, og man sang da også salmer ved aftenmøderne - vækkelsesmøderne (senere kaldt evangeliske møder). Men man sang ikke deciderede vækkelsessange ved gudstjenester. De to samværsformer varetog altså hver deres sang og musikstil; de traditionelle salmer ved gudstjenesten og det lettere repertoire ved vækkelsesmøderne.

På dette tidspunkt indeholder sangudgivelserne både salmer og sange. Titler som „Sange til brug ved vækkelsesmøde“ er i nutidig forstand et misvisende prædikat, idet indholdet er både sange og salmer. Man skelnede ikke klart mellem disse genrer.

Hvad var det så for nogle sange, metodisterne sang? I begyndelsen var det helt nydigtede og nyoversatte sange fra engelsk og på livlige melodier. Typisk sange fra sang-evangelisterne Sankey og Moodys altoverskyggende samling „Sacred Songs“ fra 1878. Senere blev sangene i højere grad forfattet af danske metodister til kendte melodier.

„Sange til brug ved søndagskoler og andre religiøse møder“, „Hyrdørøsten“, „Børnenes sangbog“, „Evangelietoner“, „Helliggørelsessange“ og „Signalet“ er blot et lille udsnit af den mængde af sangbogsudgivelser som udkom i tidsrummet 1873-1928. Der var hele tiden en officiel sangbog for kirken, men derudover var der forskellige sanghefter til særlige formål f.eks. møderækkerne.

Kirkemusikkens udvikling i Metodistkirken

Den tidlige metodismes indsats på sang og musikområdet er enestående. Udaf de 75 sangudgivelser som jeg er bekendt med i metodistregi er 57 fra tiden før 1928. Den væsentligste årsag til denne kontinuerlige strøm af udgivelser var kirkens struktur. Kirken var en missionskirke, og en levende missionskirke er på forkant med udviklingen. De mange møderækker medførte nye sange, og forbruget var stort, da deres levetid ligesom nutidens lovsange var kort. Sangen var et perfekt middel til omvendelse, en god og veludført sang kunne bane vejen for omvendelse af selv den mest forhærdede synder. Det vigtigste kriterium for en sang var om den kunne lede folk til Gud, og ikke om den var en repræsentant for en forfinet musikstil eller poesi. Sangene skulle frem for alt være sangbare og tiltale til den jævne mand. Denne pointe er væsentlig. Hele kirkens eksis-

Alfred Strandqvist, komponist og organist i Jerusalemskirken fra 1921 - 1936.

stens var betinget af, om man kunne lede folk til frelse.

Helt op i tyverne og nogle steder i trediverne var dette kriteriet for sangen. Først senere, specielt efter den for kirken udmatende og knusende Bastsag skiftede sangen i kirken gradvist karakter. De åndelige sange mistede terræn, og med tiden forsvandt deres naturlige fora vækkelsesmøderne og de senere evangeliske møder. Derved mistede sangene deres plads i kirken.

En egentlig debat omkring metodisternes kirkemusiske retning begyndte først i tyverne og trediverne, hvor flere organister begyndte at blande sig i diskussionen.

I en løbende diskussion om melodivalget i kirken omtales de såkaldte „dansemelodier“. Alfred Strandqvist anmelder i 1931 Brødrene Larsens udgivelse „Salmer og sange“ og benytter lejligheden til at fremhæve den gode tone, som melodierne er komponeret i og advarer samtidig mod de underlødige melodier: „Vi har saa meget „kling-klang“ blandt

vore sange i bøger og hefter, daarlige tekster med det trivielleste versmageri til nogle yderst slette (danse)-melodier, der til tider tangerer det uanstændige for en sang med alvorligt indhold!“

De omtalte dansemelodier er typisk af amerikansk oprindelse med de synkoperede rytmer og få akkorder. En lang og sej kamp for udrensning af kirkens melodier og sange var begyndt.

De gryende overvejelser om hvilken musikstil man ønskede i Metodistkirken er affødt af debatten i folkekirken omkring Laubs kirkemusikalske synspunkter. Laubs synspunkter omkring kirkemusikken lances først direkte i diskussionen om metodisternes salmemelodier i et indlæg af pastor Niels Mann.

I forbindelse med udgivelsen af salmebogen i 1953 skriver Niels Mann et indlæg i „Kristelig Talsmand“ om melodivalget til den nye salmebog. Mann opfordrer til nøje at overveje, hvilke melodier der synges: „Men vi burde alle kunne se, at der er en vis grænse for hvor langt man kan gå i retning af under-lødighed, når det gælder vore salmer og åndelige sange, også på melodierne felt. Inden for mange kristne kredse findes der meget, der er hult kling-klang, intetsigende tekster til melodier i valsetakt.“ Opgøret med romantikkens melodier og de amerikanske melodier kommer her frem.

Modstanden mod de såkaldte mindre lødige melodier og tekster har lige siden udgivelsen af salmebogen i 1876 været genstand for diskussion, bl.a. afspejlet i Karl Schous forord til salmebogen fra 1876. I 1930'erne skriver organisten Alfred Strandqvist i en anmeldelse af Emil Larsen og Hans Larsens „Salmer og Sange“ følgende om sange af den Sankeyske linie: „Den slags - særlig udløberne af den Sankeyske melodistil - har vi da vadet længe nok rundt i hos de kristelige forsamlinger, - de måtte da for en ung, alvorlig musiker tjene til „skræk og advarsel“. Samme holdning findes i et brev til salmebogsudvalget fra formanden H. Særmark hvor han skriver: „Vi har så mange gode,

lødige evangeliske sange, der kommer salmerne så nær, at de udmærket kan tages med. Jeg tænker naturligvis ikke på sange som „Der er solskin“ men på gode lødige åndelige sange“. Der er altså flere i salmebogsudvalget, der ønsker en kvalitetsvurdering af sangene. Et paradoks er at netop H. Særmarks eksempel på en underlødige sang „Der er solskin“ medtages i salmebogen af 1954 efter pres af enkelte i salmebogsudvalget.

Mann lister Laubs synspunkter ind af bagdøren. Han foreslår, at man bruger nye melodier, som man bruger i skolerne, underforstået Laubs melodier eller melodier efter laubiansk mønster. Videre skriver han: „Her er slet ikke tale om nogen som helst form for Laubianisme, eller noget andet revolutionerende, men blot en påmindelse om, at vi som kirke bør spille på en lille smule mere af klaviaturet og spille lidt mere rigtigt på det.“ Ved en gudstjeneste i Jerusalemskirken i København stopper Niels Mann organisten midt i forspillet til en salme med ordene: „Ikke den melodi! Vi skal have Laubs melodi“.

I indlægget om melodierne til salmebogen slutter han af med at anbefale Laubs men også modpolen Bielefeldts melodibøger samt kirkens gamle melodisamling fra 1917 som foreløbige melodisamlinger.

Manns mål er at ændre den herskende kirkemusiktradition i kirken - de mindre lødige melodier skal ud. Derfor udbreder han sig selvfølgelig også om strengekorenes repertoire. Dette omtales af Mann som ikke hørende til nogen højere kunstart. Han fortsætter med at løfte pegefingern: „...Men vore venner (Strengkorene) vil nok kunne tåle at høre, at vi er mange, der synes, at adskillige af de gængse strengkorsange ligger på et for lavt plan. Lederne bør være mere kritiske ...Bedst er det, når et kor har så stærk og god sang, så spillet bliver det sekundære. Sangen skal have førstepladsen...“

Denne udtalelse er ikke så lidt interessant. Den berører kernen i diskussionen om hvilken musikgenre, der skal bruges i kirken.

Skal melodien tjene teksten, eller skal disse betragtes som lige værdige. Her er Niels Mann klart fortaler for, at musikken er tekstens tjener jævnfør Laubs holdning hertil.

På trods af de massive forsøg på at fjerne amerikanske sange forblev de en del af den metodistiske sang- og salmetradition.

Musikledsagelse

De første instrumenter til fællessangen var trædeharmonierne. Klaveret ansås i datiden som værende et verdsligt instrument. I en artikel i „Kristelig Talsmand“ i 1903 af redaktør Svend Johansen angribes klaveret som værende sangens værste fjende. Han går så langt som til at karakterisere instrumentet som værende et torturinstrument. Klaverspil benævner han som værende : „*aandløs klimren paa et dødt instrument, som kun enkelte, særlig begavede mennesker kan bringe toner ud af, en parodi på virkelig musik.*“ Misbilligelse af klaveret som musikledsagelsesinstrument i kirken skyldtes at det for manges vedkommende blev opfattet som et værthusinstrument, og dets tilstedeværelse i kirken var derfor utilstedelig.

Svend Johansens angreb på klaveret fik dog ikke lov til at stå ukommenteret, da en „Søster i Herren“ havde oplevet glæde ved at komme fra et hjem med klaver. Diskussionen mellem de to drejer sig egentlig om hvilken musikstil, der hører hjemme i kirken. De to instrumenter åbner for vidt forskellige muligheder for akkompagnement og dermed forskellige musikstilarter.

Svend Johansen mente, at klaveret tog magten fra ordet og satte musikken i centrum. Dermed berøres perifert den evigt tilbagevendende diskussion omkring musikledsagelse til sang, som er så kendt gennem hele musikhistorien. Hvad er musikkens rolle? Der udspinder sig ingen debat omkring emnet fra andre af de ledende præster i kirken. Derfor er det uvist, hvilken holding der var den generelle i kirken. Men at Svend Johansen ikke var ene om sine holdninger er

sikkert, helt op i 1960'erne betragtede en minoritet i kirken klaveret som et verdsligt instrument, der ikke hørte hjemme i kirken.

I stedet for klaver blev der indkøbt trædeharmoniums, de såkaldte „salmecykler“. En ny æra begyndte. I kirkens ugeblad dukkede flere annoncer op om salg af trædeorgler, bl.a. af digteren og orgelbyggeren Anton Berntsen, som leverede flere trædeorgler til kirken. Trædeorglet og de almindelige kirkeorgler blev de foretrukne instrumenter til brug ved fællessang i tiden 1910-1950.

I begyndelsen af 40erne begyndte klaveret at dukke op i kirkerne, en ny generation af metodister foretrak klaveret fremfor trædeorglet. Klaveret blev generelt kun brugt til sangkor og til fællessange ikke til salmesang. Hvorvidt en kirke fik klaver afhang af hvilke holdninger, der var i menigheden og hvilke musiske udøvere, der var i menigheden. Da klaveret i 1940erne blev indført i Metodistkirken i Vejle var der også kritiske røster fra flere af menighedens ældre medlemmer: Tømrermester Carl Andersen udtalte: „hvad skal vi med dette ugudelige instrument“. Andre steder var det den præstelige betjening, der satte skub i indkøbene af klavererne. F.eks var præsten Hans Kristian Bhutho med til at anskaffe klaverer til størstedelen af de menigheder han var ansat i. Klavererne blev som noget nyt brugt i „strengkorene“.

Strenginstrumenterne guitar og mandolin forblev akkompagnementsinstrumenter i strengkorene. De blev ikke som i nutiden brugt som akkompagnementsinstrumenter til fællessang.

Korarbejdet

Enhver metodistmenighed med respekt for sig selv havde i hine tider et strengekor og eller et almindeligt kor. I de større menigheder var der tillige almindelige firestemmige kor, de såkaldte menighedskor. Strengkorene varierede i størrelse lige fra de store omfattende 30 mennesker og til streng-“kor“ på 3-4 personer. Korsangerne var uløn-

nede i modsætning til folkekirkens betalte kirkekor. Det var altså glade amatører, der sang med i korene. Hvornår de første kor blev stiftet er ikke fundet beskrevet, men der findes en del fotos af kor fra tiden omkring århundredeskiftet, det være sig både af strengekor og almindelige kor. For Vejle metodistmenigheds vedkommende skulle der iflg. korprogrammer have eksisteret kor fra omtrent den tid menigheden blev stiftet.

Forudsætningerne for korenes udvikling var ikke optimale. Kirkens egne folk ledede korene, og blandt dem var der meget få virkelig musikkyndige - de første metodister var overvejende arbejdere og havde derfor som regel ingen musisk uddannelse. Disse forhold forklarer tildels, hvorfor L. C. Larsen i artiklen om sang kalder korene for mere eller mindre tarvelige.

Kvaliteten på sangkorene blev senere forbedret nogle steder igennem ansættelser af professionelle dirigenter. Der blev udarbejdet håndskrevne stemmebøger en for hver stemme, disse blev nogle steder brugt helt frem til 1960erne.

Korarbejdet i den første tid kørte på et meget lavt blus. Først i løbet af det tyvende århundrede blev korene for alvor etableret. Derimod var der anderledes gang i strengekorene.

Sangkor

Efter århundredeskiftet ansætter flere kor bl.a. i Frederikshavn og Vejle, professionelle dirigenter til at lede korene. Dette sker for Vejles vedkommende i slutningen af tyverne. Sct. Pouls kor tager på turne, eller sangerfærd som de selv omtaler det, til Norge 1947. Frederikshavns menighedskor tager bla. på turné til Sverige (Göteborg). I det hele taget var disse sangkor meget aktive med at afholde koncerter. Efterhånden var korsangerne blevet skolede, og man havde gode solister til rådighed.

Sangrepertoiret bestod ikke kun af åndelige sange og salmer, men standardværker for

kor blev en del af repertoiret. F.eks. udvalgte sange fra Niels W. Gades „Elverskud“, kor fra G. F. Händels oratorie „Josva“, „Ave verum corpus“ af W. A. Mozart og dertil kom danske sange og salmer: Carl Nielsen „Forunderligt at sige“ 1919, „I Danmark er jeg født“ af H. Rung og dertil selvfølgelig en mængde åndelige sange og salmer. De danske fædrelandssange var en essentiel del af korenes repertoire.

Der opstod en tradition for at afholde kirkekoncerter i de større kirker. Ofte deltog der ved koncerterne flere forskellige aktører, kor, strygeensembler, pianister og endda operasangere. Kirken profilerede sig herigennem som en musik kirke.

Ved begyndelsen af det 20. århundrede begynder flere at syle med ideen at samle korene til sangerstævner. Ideen bliver realiseret og videreføres ved årskonferencerne, og hermed opstår en konferencekortraditionen, der er videreført helt frem til i dag med enkelte afbrydelser.

I 1906 laver man et sangeremblem til konferencens kor. Den ihærdige Chr. Thaarup arrangerer i 1908 det første sangerstævne. Repertoiret ved disse stævner blev offentliggjort i kirkens ugeblad i notitser, så korene skulle indøve sangene. Sangene ved årskonferencerne indeholdt ikke verdslige sange, kun åndelige sange og salmer. Genren var de lettere vækkelsessange udsat i to- til firestemmige arrangementer, enten hentet fra kendte samlinger eller afskrifter fra Thaarup. En af de absolut mest benyttede samling var de norske Metodistkirkes succesudgivelser „Sions Harpe I og II“. Denne prægede korsangen i kirken langt i 1950erne.

Her er nogle titler fra 1908 stævnet: „Op min sjæl sig tvinger“, „Saa elskede Gud verden“, „Velkommen lærkelil“, „Synger for Gud“, „Den himmelske lovsang“, „Arbejd før natten kommer“.

Pastor Chr. Thaarup var drivkraften bag sangstævnerne og med hans død i 1918 forsvandt initiativet til sangerstævnerne og de forsvandt delvis i en periode. Det ser ud som om de helt forsvinder, for først i slutningen

Sct. Pouls Kor i Vejle tog på „sangerferd“ i Norge i 1947

af 40'erne at blive genoptaget på initiativ af Vejlekolets dirigent Helmuth Breuning.

Kirkens kor opretter aldrig trods gentagne forsøg en særskilt organisation for kor, men et samarbejde mellem korene begynder så småt.

Korarbejdet skrumper ind i løbet af treserne og for næsten helt at forsvinde. Hvordan et så stort korarbejde i løbet af en periode på tyve til tredive år næsten helt forsvandt er svært at give en entydig forklaring på. Der blev løbende taget initiativer fra forskellig side i kirken til at forbedre og udbrede korarbejdet i kirken. En af de aktive i kampen for bevare menighedskorene og strengekorene var formanden for Sct. Pouls kirkekor i Vejle H. Breuning. Op igennem 40'erne og 50'erne forsøgte han gentagne gange at organisere sangkorene i en forening. I 1946 i „Kristelig Talsmand“ foreslog Breuning at etablere en nodebank og holde samlingsdage for korene. Samlingsdage skulle afsluttes med koncerter. Formålet var at styrke korarbejdet i disse trange tider.

Den 19. september 1948 lykkes det at afholde det første sangerstævne i kirkens

nyere tid, initiativet blev igen taget af vejlesere. Vejles sangkor havde indbudt kor og strengekor fra Århus, Horsens, Odense og Esbjerg. Ved dette stævne blev der afholdt foredrag af L. C. Larsen om tonedannelse, tekstudtale, stemmeklang og sangens betydning. De arrangerede stævner gav korarbejdet et skub

Det arbejde, som Breuning begyndte, var helt sikkert af stor betydning for kirken, da muskarbejdet trængte til inspiration og støtte. Tilbagegangen for strengekorene og korene i slutningen af 1950'erne var i stærkt tiltagende. Det er tankevækkende, at Breuning i 40-50'erne var den eneste der i „Kristelig Talsmand“ talte om vigtigheden af muskarbejdet i kirken og opfordrede menighederne til at begynde arbejdet påny. Man finder ikke udtalelser fra kirkens ledelse om dette emne, selvom korene historisk har spillet en rolle i udviklingen af kirken.

I 1960'erne ophørte de fleste af strengekorene med at eksistere og ligeledes omtalen af vigtigheden af, at menigheden har et muskararbejde.

I halvfjerdsenerne blev der etableret rytmiske

kor i Odense og København. Det traditionelle menighedskor med tre-firestemmige salmer og sange på repertoiret var det eneste levn fra den gamle kortradition som forsat eksisterede omend i betydelig mindre antal. I halvfemserne findes det traditionelle menighedskor kun i menighederne i Strandby og Vejle.

I begyndelsen af halvfemserne får korarbejdet en renaissance i kirken med gospelkor rundt om i metodistkirkerne.

Hornorkestre

I enkelte af kirkerne var der tilknyttet hornorkestre. Det vides med sikkerhed, at der var hornorkestre i Nexø 1908 og Århus i 1920'erne, men jeg har ikke fundet beskrivelser af hornorkestre andre steder. Hvilket repertoire de spillede er ikke klarlagt. De brugtes ofte ved evangeliske møder, fri-

luftsarrangementer og ved festlige lejligheder som jubilæer.

Strengekor

Et strengekor var et slags kombineret kor og orkester. Kormedlemmerne sang åndelige sange mens de akkompagnerede sig selv på guitarer, harpocitarer, mandoliner og violiner. Guitarer og harpocitarer spillede harmonikken og mandoliner og violiner melodien til strengekorssmedlemmernes enstemmige eller flerstemmige sang. I de mere avancerede strengekor spillede violiner og mandoliner to forskellige melodistemmer eksempelvis melodi og en over- eller understemme.

Strengekorernes primære virke var ved mindre formelle mødeformer herunder møderækker, teltmissionen og vækkelsesmøder. Her sang og spillede de og gav personlige vidnesbyrd på deres tro på Gud. I en

Hornorkestret i Nexø omkring 1908. Orkestret var organiseret af pastor Peter Rasmussens kone. Senere blev der også etableret et hornorkester i Pedersker.

længere udredning om sangens tilstand i „Kristelig Talsmand“ af Chr. Thaarup og L. C. Larsen frarådes brugen af sangkor ved vækkelsesmøderne p.g.a. deres ringe standard, men de nævner intet om strengekorene. Deres standard var sikkert ikke stort bedre, men de blev under alle omstændigheder i stor udstrækning brugt ved møder.

Strengekorene var en essentiel del af kirkenes arbejde, dels var de særdeles virksomme i det evangeliserende arbejde, som var en basal del af Metodistkirkens aktiviteter og samtidig aktiverede de menighedens medlemmer. Strengekorenes deltagerantal var i den første tid opadgående og de var de facto langt mere udbredte end menighedskorene. Strengekorene varierede i størrelse fra ca. 5-30 deltagere.

Der synes at have eksisteret strengekor i størstedelen af menighederne, dette ses igennem de mange mødereferater hvor lokale strengekor omtales ofte i „Kristelig Talsmand“ og i diverse jubilæumsskrifter for menighederne.

Strengekorssangene blev samlet i mindre hefter, vel at mærke tekster forsynet med becifringer. Noder blev sjældent brugt. Den åbenlyse fordel ved hefterne var, at man hurtigt kunne udskifte sangene. Strengekorssange må opfattes som brugsmusik med stærkt begrænset levetid - mange af sangene var døgnfluer. Med tiden fik enkelte sange status som klassikere, men størstedelen blev kun brugt i kortere perioder.

Sangene lærtes gennem en gehørstradition, idet få mestrede kunsten at læse noder. Dette betød at melodier tit blev præget af lokale omsyngninger. Enkelte af disse omsyngninger høres stadig rundt om i Metodistkirkerne i Danmark. Den manglende brug af noder har i den grad besværliggjort en beskrivelse af sangstilen, da mange melodier kun var kendt via en gehørstradition som nu i 1990erne stort set er forsvundet.

Repertoiret var i den første tid overvejende vækkelsessange hentet fra den norske Metodistkirkes succes-udgivelse „Sions Harpe“. Det var sange som: „Den himmelske

lovsang“ og „De ni og halvfems så rolig lå“ med amerikansk oprindelse samt åndelige sange fra Sverige af f.eks. Oscar Ahnfelt.

Strengekorene havde deres storhedstid i perioden 1920-50 ved de evangeliske møder og møderækkerne. I slutningen af tyverne oplevede de ligesom sangkorene vækst. Der blev i flere menigheder etableret et strengekor for de yngste, således var der to strengekor: det almindelige strengekor og yngstestrengekoret eller de unges strengekor, som det nogle steder blev kaldt.

Emmaus-kirken i Odense havde i slutningen af 1930erne og 40erne et af kirkens bedste strengekor. Det blev ledet af E. G. Folden, og her sang man flerstemmigt og blev akkompagneret af violiner, mandoliner, guitarer og som noget forholdsvis nyt havde man også harpocitarer med. Flere af sangene i Foldens strengekor havde deres oprindelse i Sverige. Blandt E. G. Foldens efterladte noder findes bl.a den svenske serieudgivelse „Jubel og Hjærtetoner“ en udgivelse med strengekorsange. Tilstrømningen af sange fra Sverige blev enorm. Mange af de svenske melodier har den amerikanske „Mission Hymns“ genre som forbillede.

Strengekorene og sangkorenes æra ebbede ud i løbet af 1960-70erne. I dag er kun et enkelt strengekor tilbage i Metodistkirken i Danmark og det er i Vejle menighed. Medlemmerne er ældre medlemmer og sker der ikke en tilførelse af nye mennesker, vil det forsvinde. Man må konstatere at denne sangstil ikke længere, hverken tekstligt eller musisk, har en nutidig appel.

Søndagsskolesangen

En af de ting metodismen bragte med sig til det danske kirkeliv var søndagsskolen. I Chr. Willerups tid indførtes de første sanghefter, de såkaldte „Gjenklange fra søndagsskolen“. Dertil kom at man som en selvfølge på dette tidspunkt sang B. S. Ingemanns morgen- og aftensange og Grundtvigs bibelske sange og salmer for børn. Før en egen udgivelse

Strengkor

I mange år var strengekorene en vigtig del af kirkernes musikliv. Og de fandtes stort set i alle menigheder. Her bringes billeder af enkelte af disse kor.

Helsingør menigheds første strengekor ca. 1914.

Betanikirkens strengekor i København ca. samtidig.

Sct. Poul's kirkes strengekor, Vejle, omkring 1930.

„Solskinssangerne“ i Jerusalemskirkens Krypt i København under krigen.

benyttede man i Sct. Markus (nuværende Jerusalemskirken) P. Hjorts salmebog. Disse sange blev suppleret med lette, livlige evangeliske sange. Fortrinsvis sange fra England og Amerika, som blev oversat til dansk. Sangene led under dårlig lyrik, hvilket bl.a. skyldtes at de i deres engelske udgaver ikke var pragt eksempler på sublim lyrik - dette forhold blev bestemt ikke forbedret med de danske oversættelser. Men de fungerede. Emil Larsen skriver i bogen „Menigheden og børnene“, at børnene var henrykte for dem. Sangene var frem for alt brugsmusik. Her et eksempel fra den første udgivelse af „Gjenklange fra Søndagsskolen“ på en af de bedre sange, denne blev medtaget i søndagsskole-sangbøgerne helt frem til og med „Glade Sange“ fra 1930. Nr. 1 i „Gjenklange fra Methodistsøndagsskolen“, „Højt lyder over dal og vang“ fra 1868:

1. Højt lyder over dal og vang
Nu kirkeklokkens klang;
Jeg går så glad, med barnlig sang
min søndagsskolegang.

2. O, lær mig, kære Fader Gud,
at gå den rette vej!
Tag mig ved hånd, ifald dit bud
Jeg svage følger ej!

3. Du kender jo så godt og vel,
hvad i mig rører sig;
selv tanken i min barnesjæl
er ikke skjult for Dig

4. O, Fader! gør den from og god,
for syndelyster fri,
Ryk hvert et udskud op med Rod,
som den mon findes i!

5. Min hu er kun at takkes dig
I hjerte, sjæl og sind;
Jeg kommer, - fader led du mig
I helligdommen ind!

6. Mens over skov og dal og vang
nu lyder klokkens klang,
Jeg går så glad, med barnlig sang,
min søndagsskolegang!

Sangene udkom ugentlig i bladet „Søndagsskolen“, som Premierløjtnant P. N. Petersen redigerede. Heri bragte han en række søndagsskolesange hvoraf mange var af egen produktion eller danske oversættelser af amerikanske søndagsskolesange. De bedste af sangene blev samlet i sanghefterne „Gjenklange fra søndagsskolen“. Det første af disse sanghefter kom i 1868 og indeholdt 20 sange, de var ikke forsynet med noder. De har nok været udbredt på „øret“. Titlen „Gjenklange fra søndagsskolen“ skyldes at sangene oprindeligt var udsendt i ugebladet „Søndagsskolen“. Der kom 5 hefter i denne serie med fortløbende nummerering, således at de kunne samles til en sangbog.

Der var et behov for en kontinuerlig strøm af nye søndagsskolesange - deres levetid var som nævnt begrænset. Den tidlige periodes mængde af søndagsskoleudgivelser er uden sidestykke i den danske Metodistkirke.

Melodierne varierede fra kendte salmemelodier og til lettere amerikanske melodier. En stor del af de danske melodier var hentet fra Weyses morgen- og aftensange.

Metodisterne var først og fremmest aktive med oversættelser af søndagsskolesange fra England og Amerika, men der blev også digtet søndagsskolesange af danske metodister eksempelvis af den yderst produktive digterinde Alberta Eltzholtz. Alberta Eltzholtz skrev bl.a. sangen „Jesus er børnenes bedste ven“ med melodi af metodistpræsten Chr. Thaarup.

Den sidste sangbog i serien „Gjenklange fra søndagsskolerne“ udkom i 1906. Herefter bar søndagsskolesangbøgerne navnet „Børnenes sangbog“. I søndagsskolesangen brugte man danske kernesalmer, åndelige sange af dansk oprindelse som f.eks Chr. Richardts „Aldt frejdig når du går“ eller Lina Sandels „Ingen er så tryk i fare“ og oversættelser af søndagsskolesange fra den engelske og amerikanske søndagsskole. Flere af de amerikanske sange var med melodier af F. Root og W. Bradbury. I „Melodisamling for kirken og hjemmet“ fra 1924 findes 14 melodier, som kun blev brugt til søndags-

skolessange, resten af melodirepertoire for søndagsskolen blev også brugt i andre sammenhænge i kirken, det være sig de kendte salmemelodier og de meget brugte af de amerikanske melodier. Mange åndelige sange er gengangere i både søndagsskolesangbogen og i ungdomssangbogen.

I 1930 fik søndagsskolesangbogen igen nyt navn denne gang fik den titlen „Glade Sange“. Den udkom første gang i 1930, herefter i 9 forskellige udgaver, som kontinuerligt blev øget og fornyet. Sangbogen „Glade Sange“ udkom i 1947 i dens niende udgave med 262 sange. Denne udgave blev brugt helt op til 1970'erne. „Glade sange“ var beregnet til brug ved både søndagsskolemøder og spejdermøder. I 1966 kom et nyt hefte „Smil og Syng“ en samling af 40 småkor for søndagsskolen, i hvor stor udstrækning denne sangbog blev brugt er uvist. Metodistkirkens børnearbejde begyndte i 1958 med at afholde børnelejre, efter initiativ fra præsten Hans Kristian Bhuthos side. Til disse lejre blev udgivet mindre lejr-sanghefter i søndagsskolebladet Kammeraten.

I halvfjerdsenerne skete der en generel opblomstring af børnesangen i frikirkerne og folkekirken. Denne ses også i Metodistkirken hvor man udgav en del mindre fortløbende sanghefter som prøveballoner til en senere sangbogsudgivelse. I 1976 udgiver MB det første sanghefte en serie af sangbøger samlet af Jonna Rasmussen, Bodil Gaarde og Inge Bhutho med titlen „Han er min sang og min glæde“. Indholdet bliver øget igennem flere oplag og ender som lejr-sangbog i 1984. Hertil kommer udgivelsen af et kor-tillæg på 40 sider til brug i børnekor i 1982. I udgivelserne optog man en stor del børnesange af svensk oprindelse og nyere danske børnesange.

Fordelen ved de løbende udgivelser var, at man kunne få afprøvet sangenes slidstyrke. 1984-udgaven bruges stadig i dag, den omfatter 149 sange.

Den rytmiske musik i kirken

Op gennem 1970'erne spirede rytmisk musik frem i Metodistkirken. Primært igennem gospelkoret „Kefas“ i København. Til koret var der tilknyttet en rytmegruppe bestående af trommer, guitar, bas og klaver. Den rytmiske kormusik blev hovedsageligt brugt ved koncerter med korene og kun lejlighedsvis i gudstjenesten. Her var det stadig i stor udstrækning kirkeorglet og salmerne, der herskede. Det skal dog nævnes, at man siden slutningen af halvfjerdsenerne i flere menigheder brugte at synge rytmiske sange herunder lovsange akkompagneret af guitar, klaver og bas. Instrumentariet varierede alt efter, hvilke muligheder den enkelte menighed havde. De steder hvor der var kor, medvirkede de undertiden ved gudstjenester.

En lovsangstradition som den kendes fra eksempelvis Pinsebevægelsen eller Apostolsk kirke er måske ved at vinde indpas i Metodistkirken. I skrivende stund er metodisternes lovsang dog langt mere konservativ end de to nævnte kirkesamfunds og brugen af lovsangskor er stadig her i halvfemserne ikke en selvfølge ved en metodistisk gudstjeneste. Generelt sker indførelsen af rytmisk kirkemusik kun de steder, hvor der dels er fornødne musiske ressourcer og et ønske om rytmisk musik.

Nyere rytmiske kompositioner f.eks. Willy Egmoses jazzinfluerede salmer er gradvis ved at være en naturlig del af sangen i gudstjenesten. Det er fortrinsvis de jazz/beatinspirerede sange, der bruges ved gudstjenesterne; med andre ord er genren ofte afdæmpet og afpuddet. Alligevel bryder de nyere rytmiske sange og salmer afgørende med den tidligere meloditradition indenfor salmesangen. Ved familiegudstjenester floterer en lettere „kirkepop“-genre med børnesange som „Tak Gud for hver en nyfødt morgen“ , „Li' fra solen stiger op“ o.s.v.

Gospelkor

Som nævnt var en af innovatorerne indenfor den rytmiske musik i Metodistkirken gospelkoret „Kefas“, der stadig eksisterer her i halvfermerne. Koret stiftedes midt i halvfjerdserne af Peter Steinvig som et samarbejde mellem menighederne Golgata og Betania i København. Koret benyttede i begyndelsen korsange fra bl.a det svenske succeskor Choralerne, Andréa Crouch og gospelklassikere som eksempelvis „Oh happy Day“. Koret er i dag et af de toneangivne i Danmark indenfor den afroamerikanske gospelmusik.

Den organistuddannede Peter Steinvig var og er stadig primus motor for koret „Kefas“. Peter Steinvig blev for året 1987 ansat i en halvtidsstilling som musikkonsulent med henblik på at inspirere kor- og musikarbejdet. I 1996 blev det til endnu en kortere ansættelse i kirken denne gang som gospelkonsulent i Metodistkirkens børne- og ungdomsforbund. Dette gav flere steder et skub i etableringen af gospelkor. Peter Steinvig er i dag stadig stærkt aktiv i afholdelse af gospelworkshops og -koncerter rundt om i landet.

I det danske kirkeliv har metodisterne gjort sig bemærkede ved at være med til oprettel-

sen af Copenhagen Gospel Festival i 1992. Igen var Peter Steinvig initiativtageren. Siden hen er der fremkommet adskillige andre gospelworkshops i Danmark efter Copenhagen Gospel Festivals forbillede. Copenhagen Gospel Festival løb af stabelen for første gang i 1992 og er blevet en institution i det danske gospelmiljø. Et af festivalens væsentligste bidrag til det danske gospelmiljø er nye sange.

Metodistkirken har i de senere år oplevet en eksplosiv vækst i antallet og størrelsen af gospelkor. I den forholdsvis lille danske metodistkirke er der i dag 8 gospelkor. Om gospelgenren er kommet for at blive vil fremtiden vise, men det er et faktum, at den lige nu er særdeles nærværende og en fornyende faktor i det danske kirkeliv. Med gospelkorene er de til tider stærkt eksperimenterende gospelgudstjenester vokset frem. På nærværende tidspunkt er forløbet og indholdet af gospelgudstjenesterne ikke nærmere fastlagt, men der tegner sig nogle formønstre. Den rytmiske musik har endelig fået en naturlig plads i kirken, herunder også lovsangen. Det mest interessante ved at følge gospelmusikkens udvikling i Metodistkirken er, at kirken igen for første gang i mange år er med til at definere og forme en del af fremtidens kirkemusik i Danmark.

En stor inspirationskilde for de lokale gospelkor har været de mange gospelweekender eller gospelworkshops, som har været afholdt med Peter Steinvig som instruktør og skiftende gospelsangere som dirigenter. Her er det Ruth Lynch som dirigerer det udvidede gospelkor „Noiz“. Peter Steinvig spiller og instruerer.

VÆKKELSESSANGE, ÅNDELIGE SANGE OG SANGBØGER

„Mission Hymn eller Gospel Hymn“

Der blev i det 19. århundrede komponeret en række åndelige sange med det formål at opvække folk til omvendelse til Gud. På engelsk omtales de som henholdsvis „Mission Hymns“ og „Gospel Hymns“. Sangene blev lavet til det specifikke formål at nå til hørernes hjerte og få dem vundet for Jesus. Derfor var teksterne ofte indbydelser til omvendelse, at vække folket, heraf navnet vækkelsessange. De omtalte „Mission Hymns“ afspejler en vækkelsestradition med linier tilbage fra Wesley tid.

Melodierne var lette og indsmigrende. Den åndelige vækkelsessang blev revolutioneret med disse nye sange. Sanggenren tager sin begyndelse ved de amerikanske camp-meetings.

Genren regnes for at være en videreførelse af den tidlige amerikanske salmetradition. Stilen blev tilført elementer fra amerikansk folkemusiktradition. Ekspionenterne for denne stil blev især musikeren Ira D. Sankey og evangelisten Moody. Sankey skrev disse vækkelsessange til brug ved evangelisten Moodys evangeliske møder. Deres udbredelse blev verdensomspændende. Majoriteten af det danske frikirkeliv brugte disse sange og blandt dem selvfølgelig metodisterne. I slutningen af 1870'erne blev sangene betragtet som et lavkirkeligt fænomen, hvor både tekst og melodi var for banal. Det var først i 1890'erne sangene for alvor fandt indpas i Indre Missions kredse.

I 1875 udgav den norske Metodistkirke en oversættelse af Sankey's samling af evangeliske sange „Songs and solos“ under navnet „Sions Harpe“. Denne sangbog fik stor betydning for den danske metodismes sang. Sions harpe udkom i 18 oplag og det totale oplag var på 125.000-127.500 eksemplarer. Dette vidner om den kolossale udbredelse denne sangbog fik.

Denne simple og noget sødladne stil fik en hård medfart herhjemme, teksterne blev fundet for lette og melodierne for simple. Et afgørende ankepunkt var den optimistiske ånd, der herskede i sangene: håb, glæde og forventning, hvilket var fremmed for datidens fremherskende danske kirkesang: Den pietistiske salmetone, der dvælede ved jordelivets smerte og syndens slaveri var en direkte modsætning til disse sanges glade budskab om frelse og frihed, den salige vished.

Mange af sangene blev klasikere såvel i Metodistkirken som i andre frikirkelige kredse og synges stadig. Her et par titler på nogle af dem som stadig bruges i dag og som endda findes i salmebogen fra 1953: „Hvilken ven vi har i Jesus“ (nr. 357) og „Den himmelske lovsang“ (nr. 608).

Menighedskorene brugte „Sions Harpe“ som sangbog. Satsene var umiddelbart enkle at gå til. De blev mest benyttet ved vækkelsesmøder og festlige lejligheder. Organisten Margrethe Nielsen fortæller fra sin tid i Frederikshavn i 1912, hvordan fiskerne kom ind fra havet og dansede omkring juletræet, mens de sang: „Ro, ro“ (Redningsbaaden. nr. 5 i „Sions Harpe“).

Ved møderne blev det almindeligt, at disse sange blev sunget flerstemmigt, mange af menighedens medlemmer kendte dem fra koret. Man kan uden at overdrive fremføre at „Den himmelske lovsang“ blev korene og strengekorenes „slager“ melodi. Den blev sunget ved alle tænkelige sammenkomster.

Teksterne kan for nutiden virker naive, men de var helt i tidens ånd.

De dansk-amerikanske metodistpræster Carl F. Eltzholtz og Christian Olsen Trieder udgav i 1876 i Amerika „The Shepherd's voice“. En samling sange og salmer. Begge præster virkede i Danmark en kortere periode. De norsk-danske udgivelser i Amerika var en inspirationskilde for de danske sang- og salmebogsudgivelser.

Med vækkelsesmøderne skabtes et behov for nye sange og derfor udgav man i 1888 en dansk sangbog „Hylderøsten“ - tydeligvis inspireret af den norsk-danske udgivelse „The Shepherd´s voice“. Hylderøsten er den første deciderede vækkelsessangbog for de danske metodister. „Hylderøsten“ blev meget benyttet ved møderne, den er at opfatte som et „hovedværk“ for vækkelsessangen i den første tid. Den første udgave af „Hylderøsten“ omfattede en samling af 132 vækkelses- og opbyggelsessange hvorfra flere var hentet fra den norske udgivelse „Sions Harpe“. „Hylderøsten“ forblev kirkens officielle sangbog indtil afløseren „Sangbogen“ kom i 1908.

Vækkelsesmøderne blev ofte rigt besøgt. Dette medførte mangel på sangbøger, da ingen menigheder lå inde med flere hundrede eksemplarer af „Hylderøsten“. Et delta-gertal på adskillige hundrede var ikke unormalt på dette tidspunkt. Sangbogs problematikken blev løst snildt ved at sælge små sanghefter indeholdende typisk 30-40 sange og kor til de fremmødte.

Løsningen var ideel; lave produktionsomkostninger, hvilket ved nogle møder endda resulterede i overskud på salg af sanghefter. Ydermere betød det, at hefternes forventede korte levetid, både indholdsmæssig og indbindingsmæssig, muliggjorde en konstant strøm af nyudgivelser og dermed en kontinuerlig fornyelse af sangene. Endvidere var der den indlysende fordel, at folk kunne tage hefterne med hjem og synge sangene derhjemme. På denne måde nåede hefterne et stort publikum.

Det første hefte af en sådan art var 1894 udgivelsen „Blandede sange“ ved Søren N. Gaarde. Et mindre hefte bestående af 25 sange. I omtalen af heftet i „Kristelig Talsmand“ skriver S. N. Gaarde: „Blandede sange hedder et lille sanghefte, der indeholder følgende mer eller mindre kendte sange ... Heftet egner sig godt til brug ved vore missionsudsalg samt ved møder paa nye steder, hvor folk endnu ikke er forsynet med vore øvrige sangbøger, og hvor de vanskelig køber større

sangbøger. Prisen er 10 øre.....Søren Gaarde, Salemskapellet, Horsens.“

Prædikaten sangbog er noget misvisende i forhold til indholdet. Her findes både sange og traditionelle salmer. Man har alligevel valgt betegnelsen sangbog, da den overvejende indeholder sange, og da dens anvendelse var ved vækkelsesmøder.

Vækkelsesmøderne fortsatte op gennem starten af det tyvende århundrede med nye tiltag bl.a. telmissionen, der var startet sidst i 1890erne. Den musikalske del af møderne blev varetaget af kirkens strengekor og menighedskor .

Her et par beskrivelser af metodisternes sangudgivelser:

„Evangelietoner“

Kristelig bogforening udgav i 1904 sangheftet „Evangelietoner“ af Anton Bast, L. C. Larsen og A. Christensen indeholdende 37 sange og salmer. Om brugen af heftet skrives ved præsentationen i „Kristelig Talsmand“: „En samling sange til brug ved evangeliske møder“. Målet med heftet var at samle de bedste af datidens vækkelsessange. Dette hefte kræver en speciel omtale, da det har haft en stor betydning for Metodistkirkens sangtradition og må sandsynligvis have gjort visse indtryk på andre kirkesamfund idet dets oplag alene i 1919 var 20000 eksemplarer.

Disse salgstal er enorme, når man tager kirkens størrelse i betragtning, 1920: ca. 4000 medlemmer. Tallene vidner om den store kontaktflade kirken havde. „Evangelietoner“ blev det største salgshit i kirkens historie. Forklaringen på sangbogens succes var i høj grad Basts evangeliske møder over hele Danmark.

Der blev vanen tro ikke udgivet decideret melodisamlinger til disse sangbogsudgivelser. I stedet udgav man en samling på tyve melodier, som ikke fandtes i andre af kirkens samlinger, igen et stort genbrug af melodimaterialet. Denne samling blev samlet af L.

C. Larsen til afskrivning, men er ikke forefundet.

Flere forskellige har udarbejdet melodifortegnelser til sangheftets forskellige udgaver. Chr. Thaarup lavede i 1914 en fortegnelse hvor han efterlyser melodierne til nogle af sangene, der var medtaget i „Evangelietoner“. Med andre ord, man havde faktisk udgivet en sangbog, uden først at have brugbare melodier til alle sangene.

„Evangelietoner“ succes gjorde at den udkom i seks oplag, hver gang med flere nye sange. Dette resulterede i at antallet af sange fra de oprindelige 37 steg til 173 i det sjette og sidste oplag. For fuldstændighedens skyld skal nævnes at Bast i 1907 lavede et tillæg til „Evangelietoner“, indeholdende en samling ældre og nye sange - heftet indeholdt 24 sange.

„Lysets sange“

„Lysets sange“ blev i 1933 kirkens ny officielle mødesangbog efter „Evangelietoner“. „Lysets sange“ blev udgivet i forbindelse med metodismens 75 års jubilæum i Danmark for at give de evangeliske sange en tiltrængt fornyelse. Udgivelsen blev vedtaget ved et prædikantmøde i 1933. Første udgave indeholder 76 sange, hvoraf en snes er ny. Den tilhørende melodisamling indeholder 21 nye melodier, som ikke er medtaget i „Melodisamling for kirken og hjem“. Nodetillægget til den anden udgave indeholder 38 melodier, og her er en stor del af melodierne kompositioner af kirkens egne folk: Organist Hans Larsen er således repræsenteret med ikke færre end 11 melodier og Alfred Strandqvist med 4. Strandqvists og Larsens melodier fik kort levetid kun enkelte bruges i dag. Både Strandqvists og Larsens melodier er skrevet ud fra en dansk koraltradition og ikke med de amerikanske melodier som forbillede.

Hefte blev brugt ved evangeliske møder rundt i landet, f.eks i forbindelse med de engelske evangelister Clark og Bells møder.

Altså en fortsættelse af vækkelsesmøde traditionen. En række vækkelsesmøder i Vejle i 1934 arrangeret af metodisterne og baptisterne beskrevet i „Kristelig Talsmand“ fortæller om datidens vækkelsesmøder. Mødeformen var stort set uforandret: åndelige sange og en tale af evangelisterne med opfordringer til tro og omvendelse. Herefter afholdt man eftermøde for de folk, der ønskede forbøn eller en personlig samtale med en lægmand eller præst. Kirkens strengekor og menighedskor medvirkede ved denne lejlighed. Sammenlignet med tidligere tiders salg af sanghefter var salget af mødeheftet „Lysets sange“ ikke overvældende: 425 eksemplarer på en uge. Dertil kommer, at deltagerne ved møderne hovedsageligt var troende mennesker, folk fra: K.F.U.M. og K, baptisterne og pinsebevægelsen. Dette illustrerer den ændrede situation, kirken befandt sig i. Man havde ikke på samme måde som eksempelvis i 1910'erne kontakt med den brede offentlighed.

Den anden udgave af „Lysets sange“ kom i 1938, udvidet til 103 sange med 38 nye melodier. Her skriver Mann kort om indholdet og om melodivalget: „Det er kønt og rørende, som mennesker, der er vant til at gaa i kirke, kan komme til at hænge ved de gamle salmemelodier i det uendelige uden at blive trætte af dem, og selv om vi har adskillige salmemelodier, der er spinkle og let bliver „forsungne“, synes det alligevel at være umuligt at fortrænge saadanne, selv om Laub eller en anden betydelig komponist har givet os melodier til samme salme der maaske er betydeligt bedre set fra et kunstnerisk standpunkt. Men lad gaa med salmemelodierne.

Noget andet er det med de såkaldte aandelige sange. De taaler ikke at synges aar efter aar uden i hvert tilfælde at blive noget aflastet og paa denne måde faa lov til at hvile lidt. Vi behøver jævnlig fornyelse paa de aandelige sanges omraade. Vi har specielt for mange af disse lettere melodier (specielt amerikanske), der i det lange løb let bliver trættende og kedelige at synge.“

Det ser ud som om, at her afstikkes ret-

ningslinierne for den fremtidige salmesang i kirken. Niels Mann er på dette tidspunkt distriktsforstander og medudgiver af „Lysets sange“. Senere bliver han medlem af den ny salmebogskommission for salmebogen af 1953 og med i udvalget for sangbogen af 1954. Manns position dels som distriktsforstander og som medlem af kirkens salmebogskommission gør, at han sætter sit personlige fingeraftryk på udformningen af kirkens sang og salmetradition.

Den danske metodismes sang-, salme- og meloditraditioner: nogle generelle træk

Efter gennemgang af Metodistkirkens sang- og salmetraditioner tegner der sig et interessant billede, sang- og salmetraditioner udvikler sig med forskellig hastighed. Sangrepertoiret udskiftes ofte, da sangene er skrevet i tidens sprog og toner og derfor bundet til en bestemt tidsånd, hver generation har sine egne sange. Udskiftningen af salmerepertoiret viser derimod at være mindre, dette skyldes at salmeteksterne og salmemelodierne i høj grad er tidløse. Der er opstået en salmetradition, som ikke er tidsbestemt og som går på tværs af aldersgrupper.

Forskellen på hyppigheden af udskiftningen af materialet i henholdsvis sang- og salmeudgivelser illustreres tydeligt ved en sammenligning af udgivelser fra 1800-tallet og fra nutiden. Salmebogen fra 1876 og salmebogen fra 1953 indeholder mange gengange, både hvad angår melodi og tekst. En lignende sammenligning af datidens sangbog „Hylderøsten“ fra 1888 med „MU-sange“ fra 1990 fører til at et helt andet resultat, her er ingen gengange. Ligeledes er børnesangsrepertoiret ændret. Fra „børnenes sangbog“ fra 1888 er kun to numre medtaget i børnesangbogen: „på opdagelse“ fra 1984. Det drejer sig om Ingemanns „Nu titte til hinanden“ (nr. 2) og om Chr Thaarups og Alberta Eltzholtz „Jesus er børnenes bedste ven“ (nr. 22) som vel er taget med som en

kuriositet. Andre sangtraditioner er simpelthen helt forsvundet f.eks. afholdssangene som både tekstligt og melodisk hører historien til.

De sangtraditioner der er fremme i Metodistkirken hænger nøje sammen med det musikearbejde, der er i kirken. F.eks. forsvandt vækkelsessangene omtrent samtidig med, at strengekorens æra var forbi. Et andet eksempel på samspillet mellem kor og sangen findes i flere af de nye sange, der er kommet til i løbet af 1970'erne. De er først blevet introduceret af korene og i menighedssammenhæng siden introduceret generelt.

En afgørende forskel mellem sang- og salmetraditionerne er musikledsagelsen. Salmesangen har været og er traditionelt ledsaget af et orgel, hvorimod sangens musikledsagelse har været skiftende igennem tiderne.

De forskellige akkompagnementsinstrumenter til sangen har skiftet i takt med, hvad der var populært at spille blandt de unge. I begyndelsen brugte man et trædeharmonium senere klaver og først omkring 1980 kom guitaren på banen til fællessang i gudstjenesten. Med guitaren skete en stor forandring af traditionen, idet den rytmiske musik begyndte at vinde indpas. I 1990'erne er de elektrisk forstærkede instrumenter på vej ind og som følge heraf andre sangtyper. Sangenes musikledsagelse er en vigtig nøgle til forståelse af, hvordan og hvorfor sangstilen ændrede sig. Det er først i 1980'erne man begyndte at synge sange ved gudstjenester, men menighedssangen i gudstjenesten er stadig i dag hovedsageligt baseret på salmesang med orgelledsagelse.

En forskel på vilkårene for udviklingen af sang- og salmetraditionerne er, hvor de blev sunget. Salmernes eksistens har endnu aldrig været truet, da de er en fast bestanddel af en traditionel gudstjeneste.

Man må konstatere, at der ikke eksisterer et kernerepertoire i sangtraditionen i Metodistkirken, da sangteksterne og melodierne er tidsbestemte og ofte udskiftes. Der er derimod tale om forskellige sangtraditioner gen-

nem tiderne og en tradition for at synge sange.

Sangtraditionerne kan stort set opdeles efter de forskellige større officielle sangbøger som kirken har udgivet gennem årene. Der skal anføres, at det tidligere var praksis, at medtage salmer i sangbogsudgivelserne. Sangbogen „Hyrdørøsten“ fra 1888 indeholdt i høj grad sange fra den norske udgivelse „Sions Harpe“ og en del oversættelser og nydigtede sange af Karl Schou, Alberta Eltzholtz og Julius Gerson. I starten af det tyvende århundrede sker et boom i antallet af sangbogsudgivelser: „Evangelietoner“, „Sangbog“ 1909, Sangbogen 1923 etc. Det var en gylden tid for kirkens egne digtere, de var mange i antal og er yderst produktive. Det er i denne tid at ungdomsforeningen begynder at blande sig i sangvalget med udgivelsen af „Sangbogen“ fra 1923. Dette fører på længere sigt til at ungdomsarbejdet overtager og styrer sangbogsudgivelserne og hermed sangstilen. Årsagen findes i, at man i løbet af 1950erne ikke længere har behov for en sangbog i stil med „lyset sange“ for hele menigheden, da aftenmøderne er stærkt på retræte, og man sang ikke sange ved gudstjenesterne. Det er først i 1980erne og 1990erne sangen vender tilbage i menighedssammenhæng, men denne gang sker det i gudstjenesterne og på ungdommens præmisser.

I 1970erne udskiftes sangrepertoiret helt med ungdomsforeningens udgivelsen af „Glad sang“ i 1976. Sangene er kirkens populærmusik og som følge heraf udskiftes den oftere end salmerne.

Den engelske påvirkning har vist sig at være mindre end man umiddelbart kunne forvente af en kirke med to så betydelige engelske salmedigtere som Charles Wesley og John Wesley. I mange tilfælde er de engelske melodier til Wesley brødrenes sange og salmer erstattet af danske koralmelodier eksempelvis i salmebogen fra 1953 bl.a med melodier af Laub. Den amerikanske påvirkning er i nogen grad opstået via udvekslingen af præster mellem Amerika og

Danmark og findes hovedsageligt i vækkelssangen - „Mission Hymns“-traditionen. Det er interessant at iagttage at „Mission Hymns“-traditionen ankom til kirken i tiden 1870-1920. Herefter ophører tilførelsen af nye sange fra Amerika, og i stedet stagnerer denne stilart.

Op igennem trediverne vender man blikket mod svenske åndelige sange og komponerer og digter selv nye. Fra halvfjerdserne fatter man igen interesse for sange fra Amerika, og der optages amerikanske sange, specielt negro spirituals og rytmiske sange i ungdomssangbøger. I slutningen af 1980erne begynder man igen på salmeområdet at søge inspiration fra Amerika og England.

Den store andel af danske salmer af Grundtvig, Kingo og Brorson og de danske og tyske koralmelodier er tilsyneladende en blivende del af den danske Metodistkirkes salmetradition.

Valget af primært salmer og sekundært sange har gennem tiderne været styret af to generelle holdninger til melodivalget, som i udgangspunktet er vidt forskellige:

1. at musikken er tekstens tjener og at musikken derfor ikke må være for udtryksfuld. Denne holdning har tildels rod i Laubs synspunkter.

2. at musikens primære opgave ganske enkelt er at få folk til at synge og derigennem at formidle evangeliet - at bane vejen for omvendelse. Hvilken genre melodien tilhører er ligegyldigt bare musikken fungerer!

Den første holdning er først rigtigt slået an i løbet af 1930erne, hvor Laubs synspunkter for alvor vandt gehør i Metodistkirken. Dette må ses i lyset af kirkens udvikling; man var på vej væk fra vækkelsesbevægelse og mod en etableret generationskirke. Flere i kirkens ledelse ønskede at fjerne det ry som metodisterne, specielt i folkekirkelige kredse havde fået; at de sang disse „underlødige sange“. Samtidig gjorde det sig også gældende, at kirkens medlemmer generelt set var blevet mere veluddannede og dannede i kulturel forstand. Dette medførte, at deres idealer var anderledes end de, den tidligere generation

af metodister havde haft. Den ny generation var tilhængere af en højnelse af sangniveauet, ud fra idealer hentet fra tildels folkekirkens sang- og salmetraditioner.

De første metodister fokuserede mere på sangens virkning end udtryk i deres ihærdige arbejde med at omvende folk. Denne holdning til musikkens rolle kan derfor føres helt tilbage til pionertiden, hvor kirken benyttede de sange og melodier, som fremfor alt var folkekære.

Diskussionen om musikstilen ligger latent i kirken. Med 1988-tillægget skete igen en kovending, det blev igen legitimt at synge de gamle vækkelsessange - de „mindre lødige sange“. Den sangstil som ledende folk i kirken siden 1930'erne forgæves havde forsøgt afskaffet. På trods af at stilen i et vist omfang havde været fraværende i sang- og salmeudgivelser i over 40 år, fik sangene hurtigt en renaissance. Optagelsen af disse i et tillæg medførte selvfølgelig en del diskussion om, hvorvidt sådanne melodier og tekster hører hjemme i en salmebog. Traditionen befinder sig igen i en brydningstid.

Sang- og salmetraditionen mod år 2000

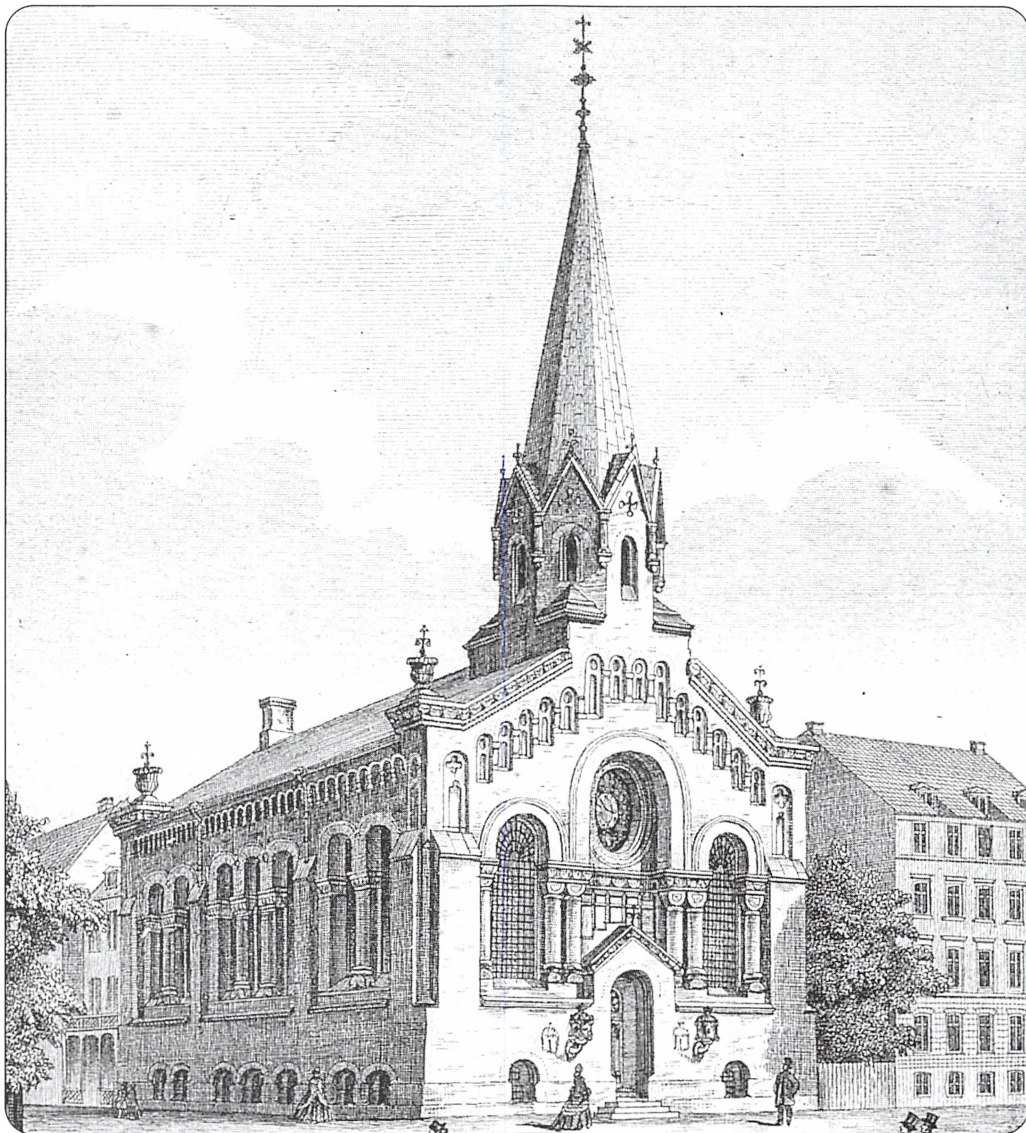
På Metodistkirkenes årskonference i 1994 blev der nedsat et salmebogsudvalg med opgaven at lave en ny salmebog til ibrugtagning 1. søndag i advent år 1999. Der er lagt op til en gennemgribende revision af salmebogen. Ved årskonference i 1995 præsenterede

de salmebogsudvalget 392 numre som skulle med fra den nuværende salmebog. Efter nogle justeringer fra menigheder og medlemmer er det foreløbige antal som forventes medtaget fra salmebogen 397 numre, det vil sige at ca. 40 procent af teksterne udgår. Det er interessant at konstatere at mange af de sange, som er fravalgt er de gamle vækkelsessange. Som det vil være læseren bekendt består Metodistkirkenes melodirepertoire af melodier fra „Den danske Koralbog“ og af „Meloditillæg til Metodistkirkenes Salmebog“. Kirkens egen melodisamling beskæres med 128 af de medtagne 222 melodier. Med andre ord forsvinder over halvdelen af den meloditradition som er Metodistkirkenes særkende - de gamle vækkelsessange fra århundredeskiftet er på vej ud. Den store udskiftning er logisk konsekvens af at salmebogsudvalget i 1953 ved sammenlægningen af udgivelsen af sangbog og salmebog blev presset til at optage en del flere sange end man ellers ønskede.

I salmebogsudvalget af 1994 arbejdes på en fornyelse af sang- og salmetraditionen. Der arbejdes på at opprioritere antallet af engelske „hymns“ specielt af Wesley og på at finde nye salmer, som ikke er af traditionel art. Inspirationskilderne er bl.a afrikanske sange, sange fra den amerikanske Metodistkirkes salmebog og nye danske salmer og sange. Samtidig synes en ny generation af salmedigtere i Metodistkirken at være på vej, der oversættes flere sange og salmer fra engelsk, og der digtes og komponeres nye melodier.

Kirker og kapeller 1866-1999

Kapitlet indeholder en illustreret liste over kirker og kapeller, der har været i Metodistkirkens besiddelse. Listen er opstillet i kronologisk orden efter kirkens eller kapellets indvielsesdato. I de tilfælde hvor en menighed evt. har afhændet sin gamle kirke for at bygge noget nyt, er den nye kirke placeret umiddelbart efter den gamle i tabellen. Det enkelte billedes størrelse skyldes alene originalmaterialets egnethed eller redaktionelle hensyn.

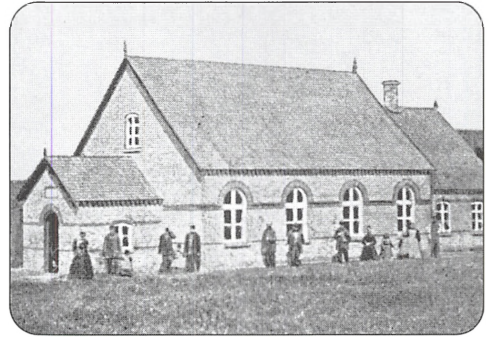

København. Skt. Poul's Kirke. Indviet den 7. januar 1866. Fra 1884 til 1912: Skt. Markuskirken.

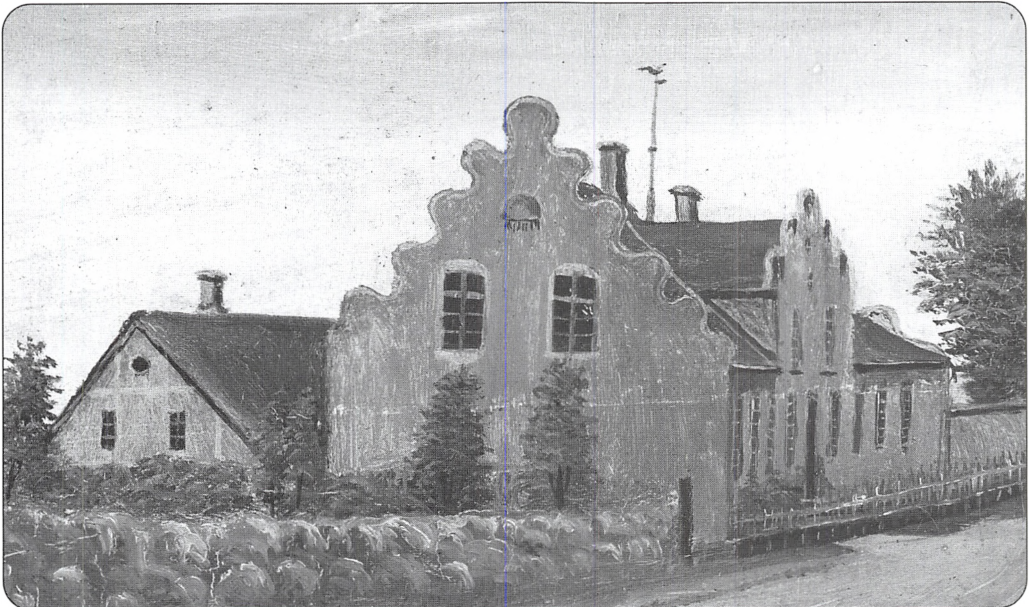
København. Jerusalemskirken. Navnet Jerusalemskirken blev indregistreret den 6. oktober 1912.

Hornsyld. Kapel indviet den 21. april 1872. Afhændet 1918.

Brahetrolleborg. Bernstoffsminde. Kapel indviet den 18. august 1867. Afhændet i 1884.

Skebjerg, Langeland (Bruuns Kapel). Kapel indviet den 2. maj 1875. Afhændet i 1896.

Vejle. Skt Pouls Kirke. Indviet den 10. december 1876. Udvidelse med bl.a. tårn taget i brug den 18. december 1892.

*Frederikshavn. Vor Frelsers Kirke. Indviet den 6. november 1881.
Afhændet i 1970.*

Frederikshavn. Vor Frelsers Kirke. Ny kirke indviet den 12. oktober 1971.

*Horsens. Kapel i Vimmelskaftet. Indviet den 21. maj 1882.
Afhændet i 1906. Senere billede.*

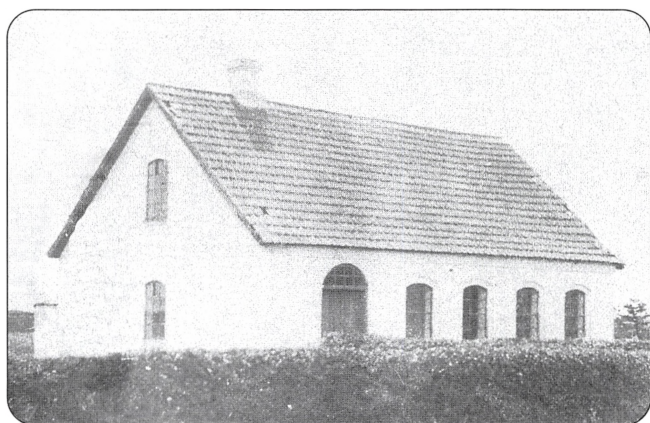
Horsens. Getsemanekirken. Indviet den 1. juli 1906.

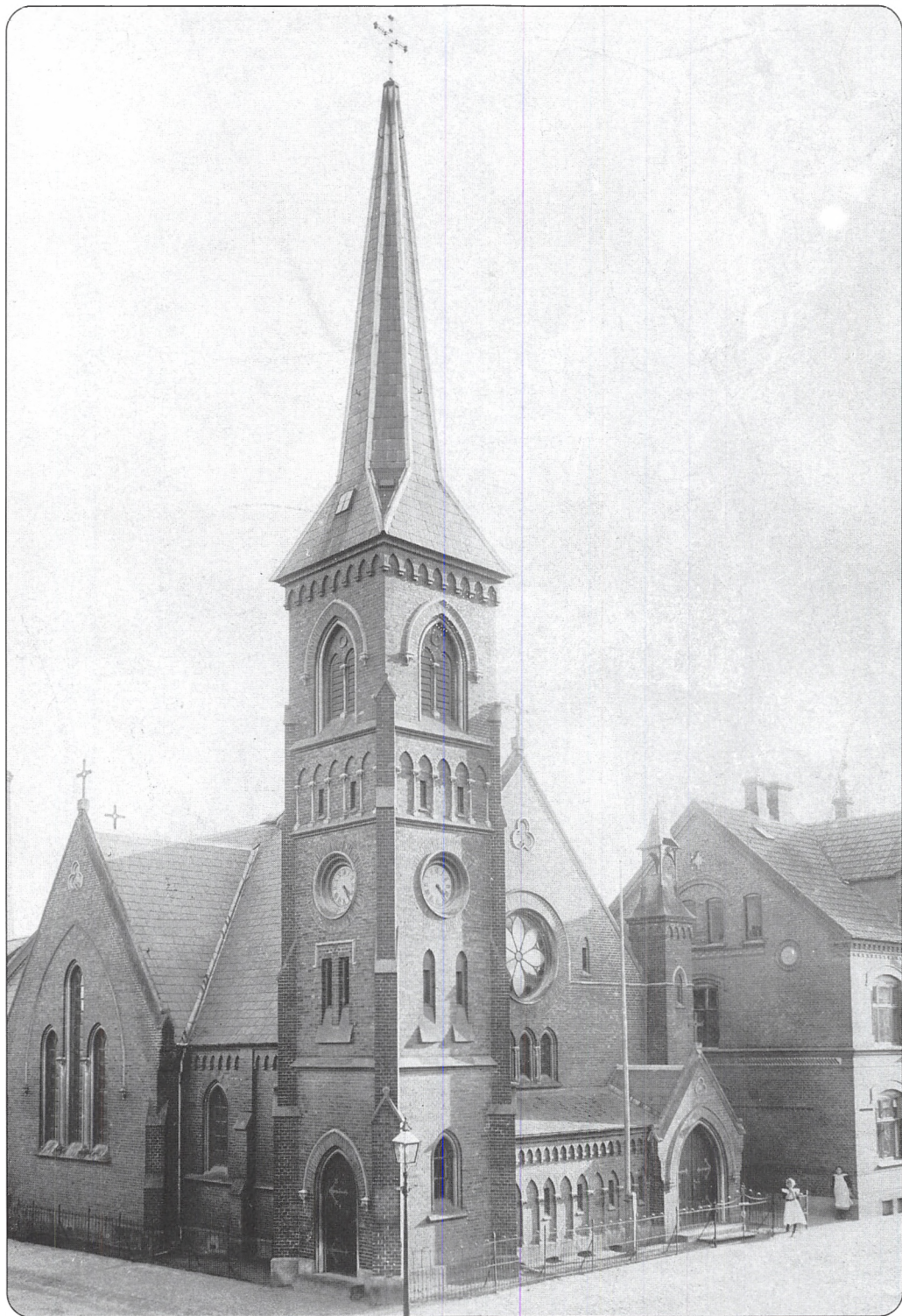
Svendborg, Sct. Johannes Kirke. Indviet den 18. december 1882. Afhandlet i 1996

Løkken. Skt. Peters Kirke. Indviet den 16. november 1884.

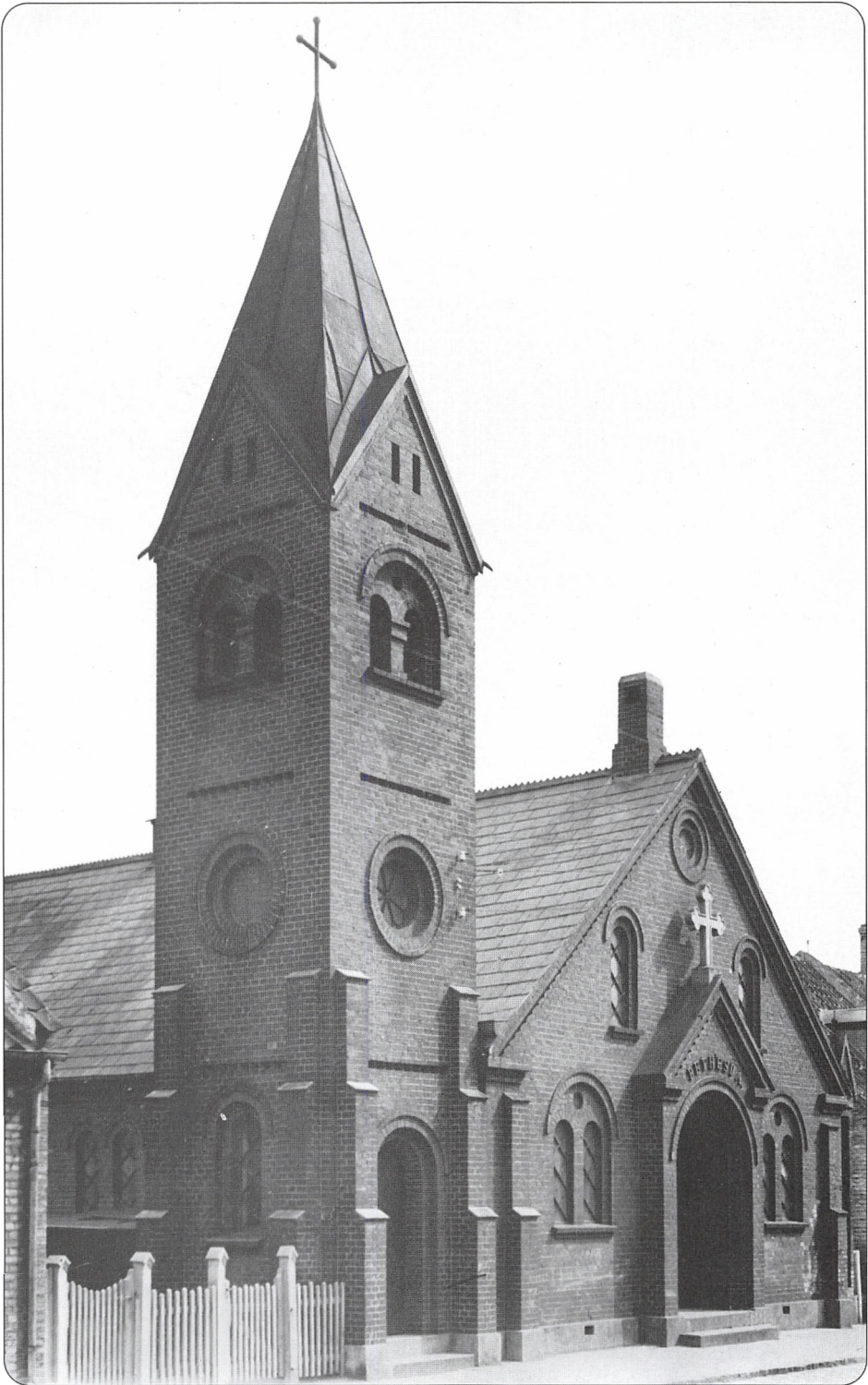

Røbjerg. Kapel indviet den 2. november 1887. Afhændet i ?

Odense. Skt. Jacobs Kirke. Indviet den 3. februar 1889. Aftændet i 1968.

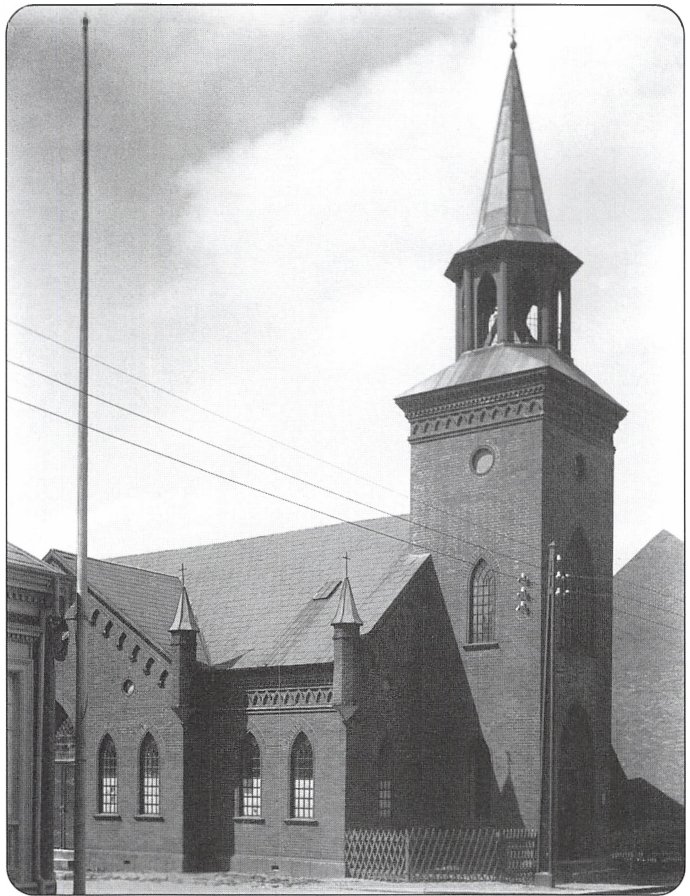

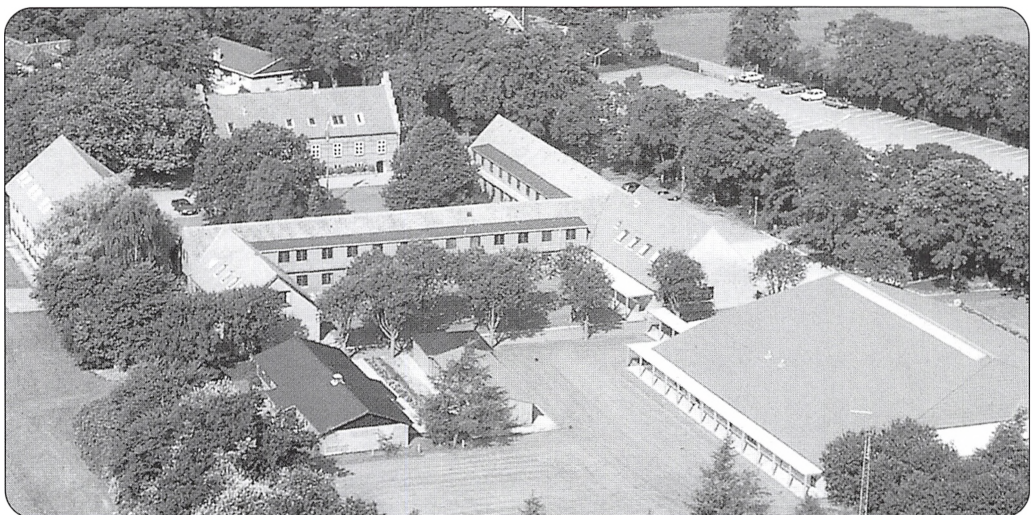
Kalundborg, Bethesda Kirken. Indviet den 14. juni 1891.

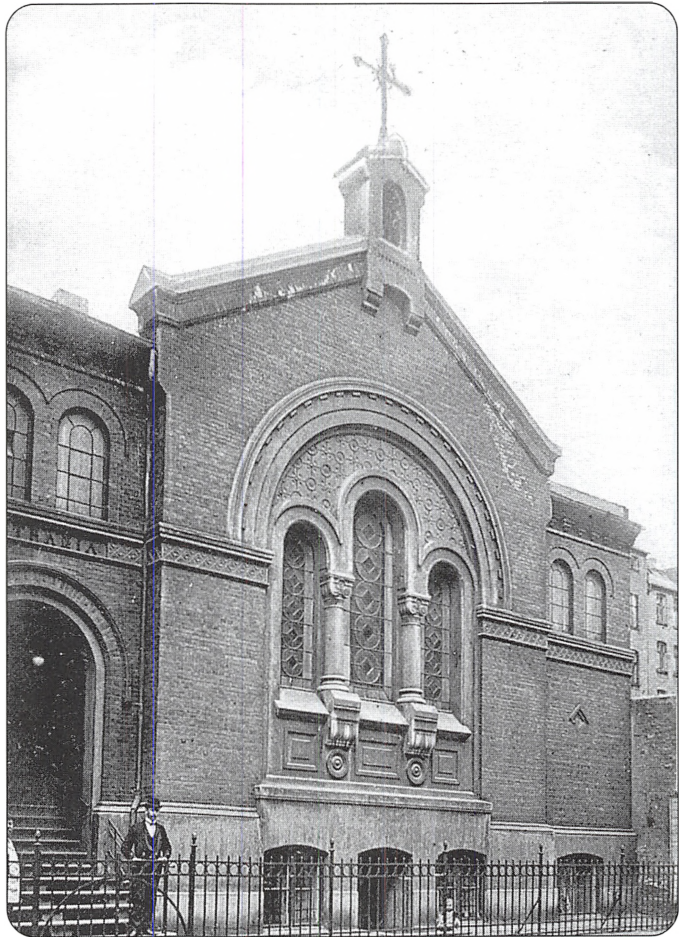
Varde. Vor Frelzers Kirke. Indviet den 20 september 1891.

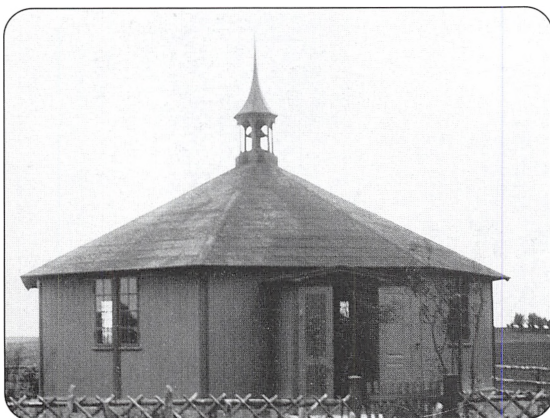
Holstebro. Skt. Poul's Kirke. Indviet den 20. december 1891. Afhændet i 1968.

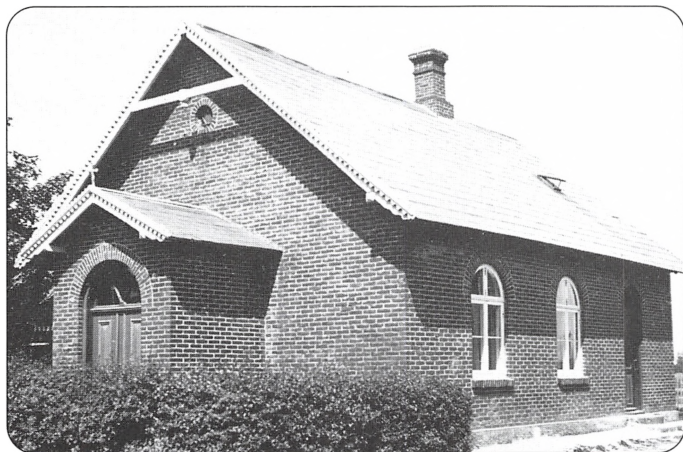
Holstebro. Kirkesal på Ungdomsskolen Lægården. Indviet den 1. juli 1987

København. Bethania Kirken. Indviet den 11. december 1892. Afhændet i 1994.

Fangel. Bethel. Trækirke bygget for egne midler af pastor P.M.S. Jensen i 1894. Fungerede i nogle år som sømandskirke på havnen i Odense. Opstillet i 1907 i Silkeborg.

Bangsbostrand. Bethel. Kapel indviet 26. marts 1894. Afhændet i 1970.

Give. Emmauskirken. Indviet den 23. oktober 1894. Afhændet i 1982.

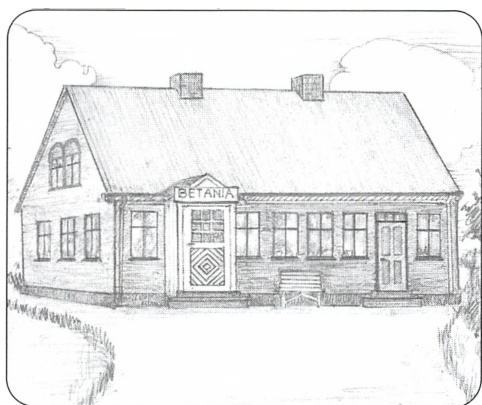
Esbjerg. Skt. Johannes Kirke. Indviet den 16. december 1894.

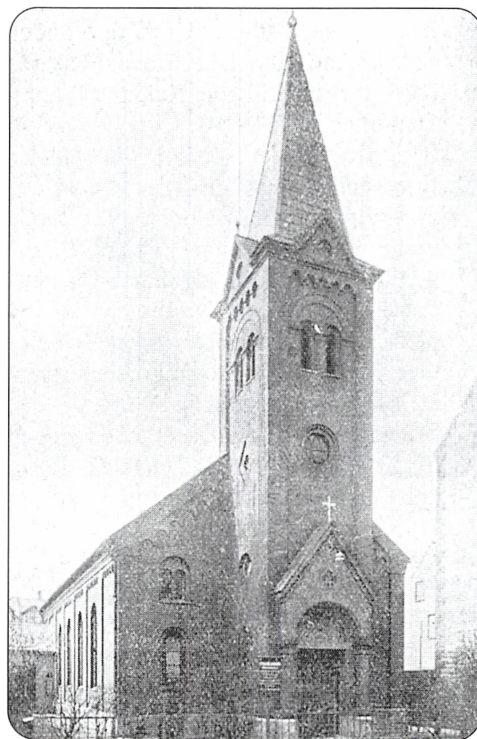
Neksø. Ebenezerkirken. Indviet den 8. december 1895. Afhændet i 1987.

Neksø. Ebenezerkirken. Ny kirke indviet den 5. februar 1989.

Vindinge. Betania. Første kirkelige handling i kirkesalen var en barnedåb den 25. maj 1895. Afhændet o. 1950.

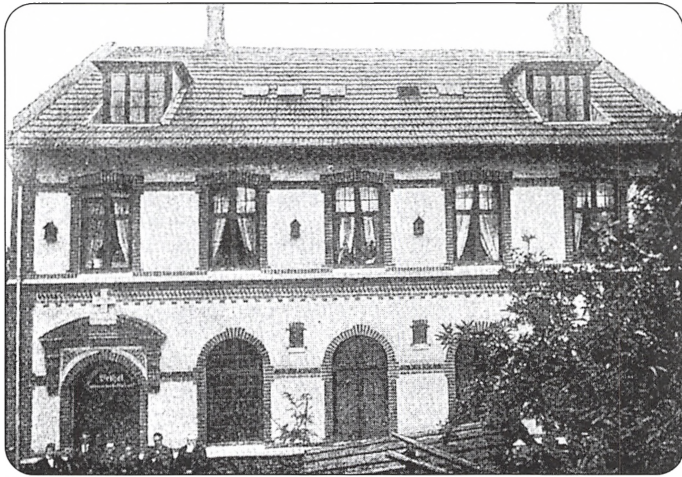

Ålborg. Immanuelskirken. Indviet den 12. juli 1896. Afhændet i 1986

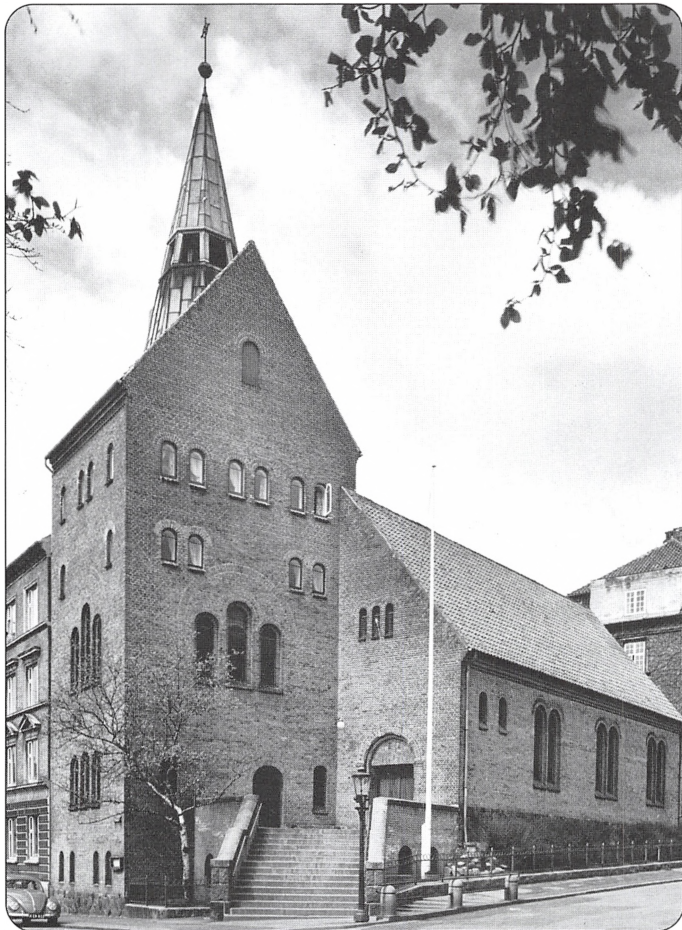

Rudkøbing. Skt. Peters Kirke. Indviet den 6. december 1896. Afhændet i 1982

Århus, Bethel. Kapel indviet den 27. maj 1897. Afhændet i 1912.

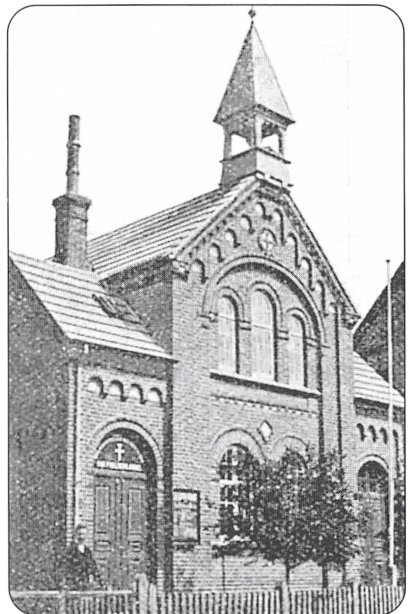
Århus. Bethlehemskirken. Indviet den 13. oktober 1912.

Randers. Skt. Poul's Kirke. Indviet den 4. december 1898. Afhændet i 1985

*Odense. Emmauskirken.
Indviet den 25. oktober 1900.*

*Fåborg. Vor Frelzers Kirke.
Indviet den 11. maj 1902. Afhændet i 1982*

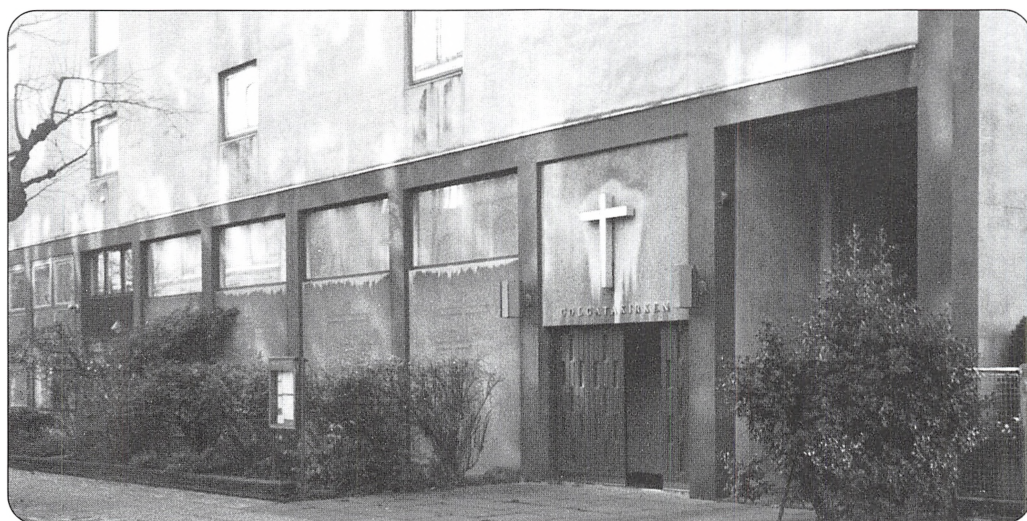
Hjørring. Nazaretkirken. Indviet den 18. november 1903.

Karlslunde. Bethel. Kapel indviet den 18. oktober 1903. Afhændet i 1970.

København. Golgatakirken. Indviet den 10. august 1905. Afhændet i 1936.

København. Golgatakirken. Ny kirkesal indviet den 1. april 1962.

*Rønne. Bethania.
Kapel indviet den 17. september 1905.
Afhændet i 1918.*

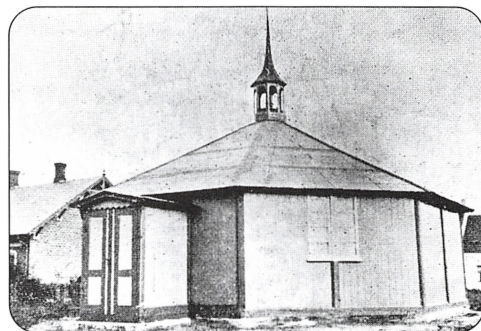

Rønne. Zionskirken. Indviet den 6. januar 1918.

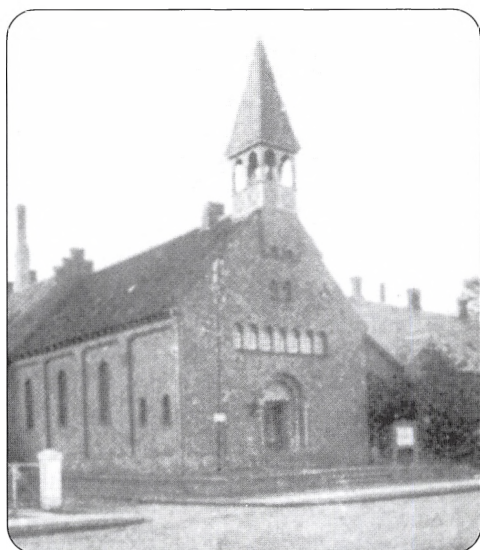

Lemvig. Jesuskirken. Indviet den 16. august 1906. Afhændet i 1976.

*Silkeborg. Ebenezerkirken. Trækirken fra Fangel
indviet den 20. oktober 1907.*

*Holbæk. Betlehemskirken. Indviet den 13. september
1908 Afhændet i 1998*

*Silkeborg. Vor Frelseres Kirke. Indviet den 16. december
1923. Afhændet i 1998*

Østermarie. Bethel. Købt i 1912. Afhændet i 1930'erne. Billedet taget i 1999.

Brønderslev. Bethesda. Indviet den 28. maj 1917. Afhændet i 1987.

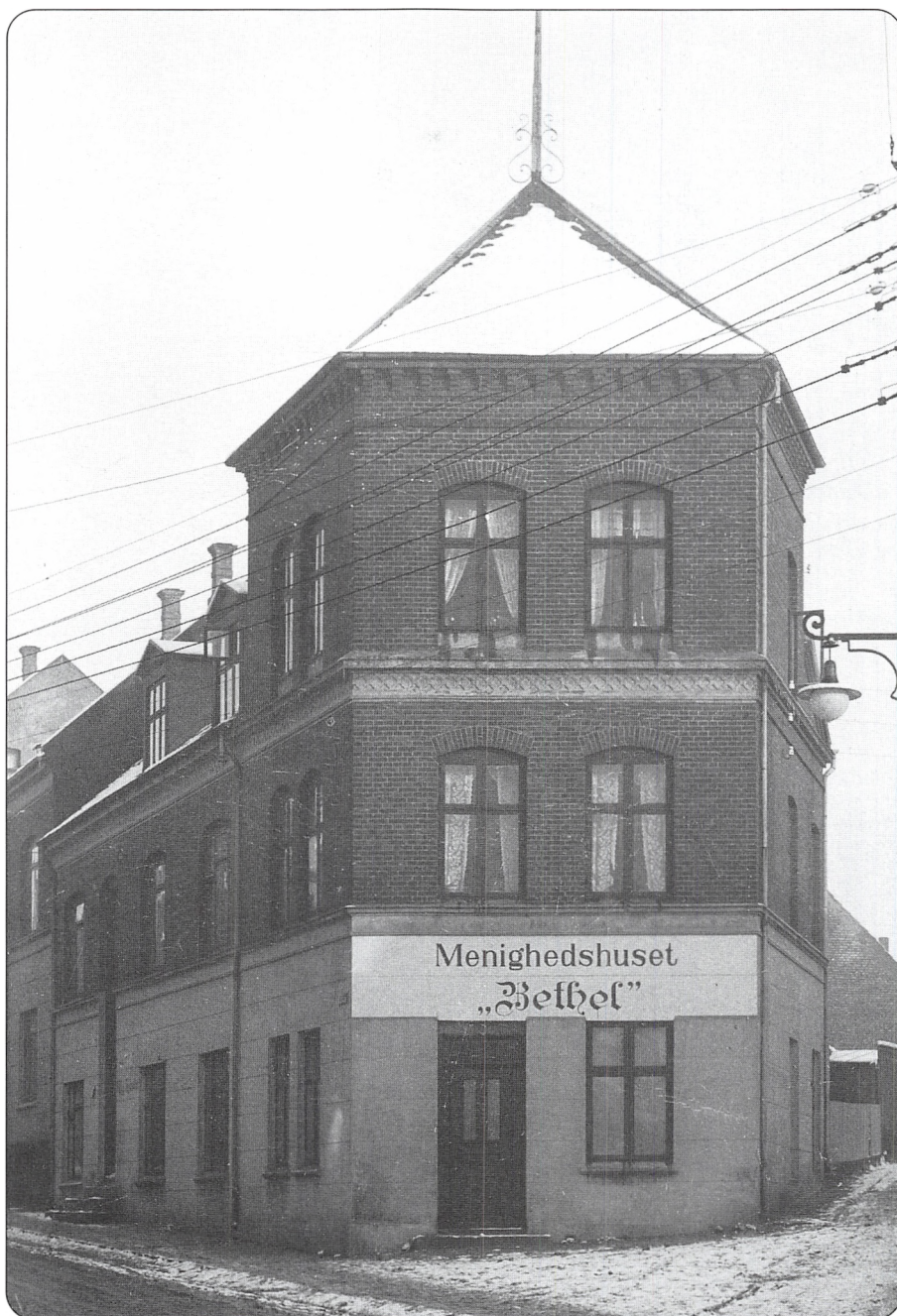
Allinge. Bethesda. Kapel indviet den 26. januar 1919. Afhændet i 1991.

*Åkirkeby. Salem.
Kapel indviet den 11. maj 1919
Afhændet i 1994.*

*Vonge. Markuskirken.
Indviet den 16. oktober 1921.
Afhændet i 2000.*

Skive. Bethel. Kirkesal indviet den 14. januar 1923. Afhændet o. 1935.

*Slagelse. Matthæuskirken.
Indviet den 6. november 1923. Afhændet i 1964.*

Strandby. Indviet den 21. december 1924. Afhændet i 1961.

Strandby. Indviet den 26. marts 1961

Pedersker. Bethania. Kapel indviet den 29. november 1931.

Hjerting. Kapel indviet den 30. juli 1933. Opført til fælles brug for Folkekirken og Metodistkirken. Afhændet i 1991.

Helsingør. Kirkesal indviet den 24. november 1968.

Gladsaxe. Wesleykirken. Indviet den 14. august 1994.

LITTERATUR TIL DE ENKELTE KAPITLER

KAPITEL I

- Balling og Lindhardt, Den nordiske Kirkes Historie. Kbh. 1973.
Gaarde, S.N., Chr. Willerup. Vejle 1915.
Gaarde, S.N., Metodistkirken i Danmark 1858-1908. Esbjerg u.å.
Greve, Ejnar, Ad Grundtvigs veje. Viborg 1981.
Haagensen, A., Den Norsk-Danske Metodismes Historie paa begge sider af havet. Chicago 1894.
Hagen, Odd, Preludes to Methodism in Northern Europe. Oslo 1961.
Historisk Årsskrift for Metodistkirken i Danmark. Spec. årgangene 1932 og 1933.
Larsen, Emil, Chr. Willerup og hans medarbejdere. Kbh. 1981.
Larsen, Emil, Historiske studier over kirkelige og frikirkelige brydninger. Kbh. 1965.
Molland, Einar, Kristne kirker og trossamfund. Dansk udg. v. P.G.Lindhardt. Kbh. 1976.
Petersen, F. Bredahl(red.), Danmarks Frikirker. Kbh. 1964.
Reid, J.M., Den Skandinaviske Metodisme. Fra engelsk ved H.P.Bergh. Kristiania 1884.
Willerups kopibog fra 1850 til januar 1866.

KAPITEL 3

- Vor Aarbog. Forhandlingsprotokol for den biskoppelige Metodistkirkes danske Årskonference.
Årene 1910-1920.
Kristelig Talsmand. Organ for Metodistkirken i Danmark. Årgang 1911-1920.
Vaarbud. Udgivet af de danske Epworthforeninger. Årgang 1911-1919.
Fyrtaarnet. Redigeret og udgivet af Anton Bast. Enkelte årgange fra perioden.
Erik Kyst, Jerusalemskirken. København. 1977.
H. Særmark, Epworthforeningen gennem 50 Aar. 1892-1942. Metodisthistorisk Selskab . 1942.
Margrethe Nielsen, Dansk metodisme på march. Rev. udg. 1968.
Robert Nielsen, Missionshistorie. Den danske Metodistkirkes bidrag til ydre mission.
Kurer-Forlaget. 1991.
L. C. Larsen, Betaniaforeningen 1907-1932. Vejle. 1932.
Robert Nielsen, Betaniaforeningen og dens diakonisser. Robert Nielsen. 1998.

KAPITEL 4 - Kilder vedrørende Bast - Ingerslew sagen.

Trykte kilder:

Bast, Anton:

- „Centralmissionen gennem 10 år.“ 1919. (dansk og engelsk oplag)
- „I Mesterens Tjeneste.“ 1923.
- „The attacks on the Central Mission and its leader.“ 1924.
- „Hilsen fra Ensomheden.“ 1926.

- „Den hvide sten.“ 1930.

Bast, Jørgen:

- „Min stærke Mor,“ i samleværket „Min Mor.“ 1948.

Fabricius, L.B.

- „Magtens korruption / Opgøret mellem biskop Anton Bast og pastor John P. Ingerslew.“

Kirkehistoriske Samlinger. 1986.

- „Dyrekøbte Erfaringer / Overretssagfører Otto Fabricius' Erindringer.“ 1989.

Fabricius, Otto:

- „Extract of prosecuting exhibits.“ 1927.

Generalkonferencens behandling og afgørelser i 1928:

- „The Daily Christian Advocate.“ side 682-686. 30/5 1928

- „Journal of the General Conference. side 227-28. 248. 343-44. 381-82. 451-52. 493. 498. 525-31. 534-35. 894-900.

- „The Christian Advocate.“

Hurtig, Mansfield:

- „Karl Hurtig, en livsgärning.“ 1972, kap.17.

Ingerslew, John P.

„5 aar hos biskop Bast.“ 1925.

Af denne bog findes en ufuldendt maskinskrevet engelsk oversættelse:

- „Episcopal Corruption within the Methodist Episcopal Church.“

Jacobsen, Johan:

„Magtens dumhed - dumhedens magt.“

Jerusalemskirkens kirkeværgeråd.

- „Biskop Bast og hans anklagere.“ 1925.

Jørgensen, Johannes:

„Mit livs legende.“ II. afsnit: „Det usyrede brød.“ 1949.

Kristelig Talsmand:

(Parallel omtale i Fyrtaarnet og Centralmissionens Blad.)

- 1923: side: 400-402,

- 1924: side: 238-239, 308-311, 317-319, 404,

- 1925: side: 68, 148-151, 164, 166, 180, 187, 220-221, 364, 372-375,

- 1926: side: 38-39, 44, 84, 92, 95, 99-102, 109-111, 124-127, 140-141, 150-151, 166-173, 198, 204, 212, 276, 285, 287, 340, 380, 404,

- 1927: side: 68, 76, 84-85, „Følgeblad til Nr. 12,“ 92-94, 100,

- 1928: side: 164, 244,

- 1929: side: 36-37, 70,

Methodist History, amerikansk tidsskrift.

- Donald Carl Malone: „Anton Bast: The Poor Man’s Preacher of Copenhagen.“ 1973.
- Donald Carl Malone: „John P. Ingerslew and the Bast Case.“ 1976.

Presseomtalen blev hovedsagelig bragt af:

- Aftenbladet, Dagens Nyheder, Ekstrabladet, Politiken, Berlingske Tidende.
- Sidstnævntes neddæmpede reportager kan skyldes, at Jørgen Bast var journalist på bladet.

Rosenkrantz, Palle:

- „Biskop Bast og de fattiges Penge.“ 1928.

Thaarup, Jørgen:

- „Methodism with a Danish Face - En kirke tager form.“ 1998.

Ugeskrift for retsvæsen:

- Marts 1926. side 473 - 74.
- Marts 1928. side 432 - 33.
- Januar 1929. side 279 - 96.

Udskrift af Østre Landsrets Dombog. (dansk og engelsk)

- 14. december 1926. Sag nr. 192/1926.

Rigsarkivet

„Privatarkiv nr. 7367, overretssagfører Otto Fabricius (1883-1954) og ekspeditionssekretær Lars B. Fabricius (1916-).“

Arkivet blev afleveret til Rigsarkivet af Otto Fabricius’ søn, cand. jur. Lars B. Fabricius, som har forsynet de originale akter med oplysende noter og suppleret akterne med litteratur, kopier af korrespondance og avisudklip. Arkivet har været tilgængeligt på Rigsarkivets læsesal siden december 1996.

Arkivet består af 13 pakker og præsenteres med følgende fortegnelse:

- 1) Bøger og kopier af bøger og artikler om Metodistkirken i nyere tid
- 2) Til belysning af Otto Fabricius’ person
- 3) L.B. Fabricius: Magtens korruption, 1986 (særtryk)
2. Anton Basts personlighed (kopier af bøger og artikler)
3. John P. Ingerslew I. 1912-1929
4. John P. Ingerslew II. 1929-1985
  - Kopier af „Den Danske Pioneer“ 1925-1928 og oplysninger om bladet og dets redaktør, Sophus F. Neble
5. Østre Landsrets dom af 9.12.1926
  - Datolister, procedurer, vidneførsel, udskrift af retsbog
6. Østre Landsrets dom af 9.12.1926
  - II. Ekstrakter
7. Højesteret 1927-29

- 1) Procedurer før assumptionen
- 2) Procedurer efter reassumptionen samt „Huslejesagen“
- 3) Votering og dom af 22.1.1929

8. Kirkeretten i Haag 1927

Disciplinærsag mod Anton Bast, pådømt 12.3.1927

9. Otto Fabricius: materialesamlinger og korrespondance

I. Materialesamlinger

- 1) Huslejesagen 1925
- 2) Justitsministeriets akter 1925-ca. 1933
- 3) Lægmandene (de 8, som sammen med Ingerslew indklagede Bast forrigsadvokaten)
- 4) „Baltimoresagen“

II.

- 1) J. Bartholomew, 1927
  - 2) Korrespondance mellem Bartholomew og Kyed Nielsen, 1928
  - 3) Edgar Blake, 1924
  - 4) P. McClelland, 1926-27
  - 5) C.V. Duckert, 1923-28
  - 6) Advokat Martensen-Larsen, 1928
  - 7) Thomas Nicholson, 1927
  - 8) S.S.S. Rosendahl, 1927-28
  - 9) Justitsminister Svenning Rytter, 1927
  - 10) Andrew W. Shamel, 1926-28
  - 11) Raymond Wade, 1928
  - 12) Korrespondance med forskellige under OFs ophold i USA, 1928
10. 1) Metodistkirkens Generalkonference i USA, 1928
- 2) Otto Fabricius' korrespondance med Jenkins og Watsen, 1924-28
  - 3) Otto Fabricius' korrespondance med Hans Jensen, Kansas City, 1924-28
11. 1) Otto Fabricius' rejse til USA, januar-februar 1925
- 2) Den ulovlige metodistiske årskonference i København, februar 1925
  - 3) Stævninger 1925 og 1926
  - 4) Kopier af arkivalier i National Archives, Washington DC
12. 1) Kopier af Justitsmin. Brev af 24.9.1924
- 2) Metodistbladet „Svenska Sändebudet“ 1925-28
  - 3) Bøger på dansk og engelsk for og imod Bast (af Palle Rosenkrantz og J.P. Ingerslew). O. Fabricius var den virkelige forfatter til sidstnævntes bog „Fem Aar hos Biskop Bast.“
13. Avisudklip om Bastsagen m.m 1923-29

Øvrige arkiver:

Drew University, Madison, New Jersey:

- „Ingerslew Collection.“
- Raymond J. Wade: „Bishop Wade and the Case of Anton Bast.“
Fortrolig rapport til Biskoprådet 1960. Wades vurdering af Bast.
- „Evangelisk Tidende,“ udgivet i Amerika.

Metodistkirkens Landsarkiv, København:

- Protokollater fra:
  - Forhørene vedr. sagen om frk. Holsig og frk. Adils. 1923.
  - Kirkeretten mod John P. Ingerslew. 1923.
  - Kirkeretten mod kirkeværgerne. Januar 1925.
  - Ekstraordinær Årskonference. Februar 1925.
  - Duckerts anke imod referatet fra Årskonferencen i februar 1925.
- Extrakt I. Bind 1 og 2 samt tillægs-extrakt. 535 folio.
Østre Landsrets IV. Afdeling 192/1926. (Fabricius.) Dansk og engelsk.
- Udskrift fra Højesteretsdom. 1928.
- Breve, avisudklip, årbøger og tidsskrifter.

John Berger Pedersen, Århus:

- Extrakt I. Bind 1 og 2 samt tillægs-extract. 535 folio.
Østre Landsrets IV. Afdeling 192/1926. (Fabricius)
- Bilagsmappe. Højesteret 1927. Højesteretssagfører Martensen-Larsen.

Øvrige utrykte kilder:

- Underskriftindsamling med følgeskrivelse til biskop Raymond J. Wade.
Til støtte for rehabilitering af John P. Ingerslew. 1929.
- Notat. Pastor Engelbrecht Rieds oplevelse af Anton Basts frigivelse i 1926.
- Editorial of Dr. A. Bast in his paper „Banneret“ July 11th 1930. Manuskript.
- Brev fra General Board of Pensions til John P. Ingerslew. 1984.
- Udskrift af pastoratskonferenceneprotokol fra Kiel Metodistkirke 1930-34.

HISTORIEN I STIKORD

PRIMÆRT UDARBEJDET PÅ BAGGRUND AF ÅRBØGER FRA ÅRSKONFERENCERNE

Årstal: Begivenhed:

- 1856 Pastor Christian Edvard Baltør Willerup, dansk-amerikansk præst i Racine, Wisconsin, USA, ansættes som superintendent for „alle vore missioner og hele missionsvirksomhed i alle de skandinaviske lande i Europa, dvs. i Norge, Sverige, og Danmark og i de omkringliggende lande (med undtagelse af vor mission i Tyskland...)“
- 1858 Willerup flytter fra Norge til Danmark, hvor han holder det første metodistmøde i Store Kongensgade 39 i København den 8. august kl. 10.00.
- 1859 Den 11. januar organiserer Willerup det første „biskoppelige metodistsamfund“ i Danmark. Samme dag optages de første 11 medlemmer i Metodistkirken.
- 1861 Kirkens Missionsråd (USA) bevilger 5000 dollars til kirkebyggeri i København. Den danske konsul i New York, Harald Döllner, giver yderligere 1000 dollars til formålet.
- 1865 Den 22. september foreligger en kongelig resolution med kirkens statsanerkendelse.
- 1866 Den 7. januar indvies den overfyldte Sct. Pouls Kirke (Jerusalemskirkens forgænger). Den er amerikansk ejendom (Missionsselskabet). 8. juli stiftes søndagsskolen officielt efter nogen tids virksomhed. Ugebladet for børn, „Søndagsskolen“ - måske landets ældste børneblad - begynder at udkomme den 8. juli.
- 1872 Den dansk-amerikanske præst Karl Jensen Schou afløser Willerup
- 1873 Den første landskonference holdes i Svendborg den 10. juni. „Kristelig Talsmand“ begynder at udkomme. Navnet var i begyndelsen „Missionstidende“
- 1876 Den danske Metodistkirkes første salmebog „- til brug i kirken, skolen og hjemmet“ udkommer.
- 1886 Willerup dør den 18. maj efter flere års svaghed.
- 1887 Den årlige konference hedder „Det årlige missionsmøde for Methodistkirkens Mission i Danmark“. Navneopråb: „Følgende missionærer var til stede.“

Årstal: Begivenhed:

Der er komiteer for bibelsagen, søndagsskolen, afholdssagen, kirkens tilstand, søndagens helligholdelse og statistik.

Fra konsul Døllner, Brooklyn, 4000 dollars til kirke i Odense mod at Danmark indsamler kr. 5000,- til samme formål. Konsulen betaler al vores kirkegæld.

Kirken har 5 dagskoler med 175 elever.

Enkelund og Hornsyld har menigheder.

For at gøre menighederne selvunderholdende udtaler præsterne: „Vi prædikanter vil gøre alt, hvad vi formår for at stille så få og små krav som muligt til livet for at gøre det lettere for menighederne at nå målet“.

Der mindes om kirkeordningens § 362: „At præsteboligen bliver af menigheden forsynet med det nødvendige møblement, hvorved flytteudgifterne ville betydelig formindskes og en større lighed iblandt os blive mulig“.

Der skal anskaffes et telt til teltnmission.

Anton Bast bemyndiget som lokalprædikant.

„Danskerne er det mest fordrukne folk i hele verden“ siger afholdskomiteen.

1888 Missionærenes (præsternes) uddannelsessted hedder „Kjøbenhavns theologiske Institut.“

„Kristelig Bogforening“ er en realitet

S. Johansen vælges til at organisere en blåbåndsforening.

Bogkomiteen har anskaffet et bogtrykkeri. Der skal laves en ny sangbog med noder.

Pensionskassen: Der søges oprettet en grundfond på kr. 50.000 (i 1888!).

Der er 73 prædikepladser, heraf 12 alene på Langeland.

1889 Karl Schou dør. I hans tid som leder er der bygget 4 kirker foruden adskillige små kapeller. Der er 16 menigheder.

Det henstilles, at Kristelig Talsmand udkommer heftet og opskåret.

1891 Man søger at organisere Epworth-ligaer (senere Metodistkirkens Ungdomsforeninger) i menighederne.

Årstal: Begivenhed:

Ny kirke i Holstebro med plads til 500 mennesker.

Biskop Joyce holder et foredrag: „Hvordan man med størst udbytte læser en bog“.

Forslag om kvinders adgang til generalkonferencen: Stemme afleveres i lukket kuvert til biskoppen.

Den største søndagsskole (ved Markuskirken i København) har 464 elever.

Bogforlaget har sidste år trykt 2.331.085 sider.

1897 Alle 19 præster er medlemmer af den norske årskonference. Danmark er endnu ikke organiseret som årskonference.

Biskop Godselle foreslår fælles dansk-norsk præsteskole.

Markuskirken i København får ikke længere hjælp fra missionselskabet i New York.

1903 Der indsamles bidrag til frigivne negres arbejde, ca. 50 kr. pr. år fra Danmark. Denne praksis holdt sig til langt op i 20'erne med ca. samme beløb.

1904 Plan for fælles europæisk præsteskole. Planen opgives 1906 på grund af strid om skolens beliggenhed i Tyskland eller i det neutrale Schweiz.

1906 Første hilsen til kongen, Frederik den 8., i hans 1. regeringsår.

Den stærke alliancebevægelse har ikke styrket kirken. „Der kræves styrke og overbevisning af prædikanterne“.

1907 Dagskolen i Vejle udvides.

I 1906/07 uddelte EF (ungdomsforeningerne) 141.000 traktater, aflagde 5.128 hus- eller sygebesøg og uddelte 3.514 buketter.

1910 Markuskirken i København: 1500 daggæster i herberget havde 4259 natteophold og købte 13.788 portioner mad. (Centralmissionen).

1912 „Fyrtårnet“ solgtes for 10 øre pr. eksemplar. Heraf var 5½ øre fortjeneste.

„Forårsblomsten“ solgtes for første gang.

1913 Pastor Bast foreslår en deputation til kongen om salg af „Forårsblomsten“ igen i 1914 med tak for tilladelsen i 1913.

Årstal: Begivenhed:

Centralmissionen havde 3 opdragelseshjem og et adoptionsbureau.

1914 Jerusalemkirken brænder. Krigsministeriet stiller lokaler til rådighed for de fattige (Centralmissionen) efter branden.

1915 Der udnævnes en konference-arkivar, der tager sig af kirkens arkiv, der anbringes i Jerusalemkirkens brandsikre boks.

En af distriktsforstanderne mener, at kirken har for mange jern i ilden: „Det er godt at være gode humanister og store filantroper. Men for os som metodistprædikanter er intet større end at være evangelister. Folket skal ikke blot hjælpes, men frelses“.

1916 Der gives Johannes Bræstrup tilladelse til at rejse til USA for at få en missionær(præste)-uddannelse.

Ved fremtidige årskonferencer skal alle indberetninger, resolutioner etc. skrives på maskine i tre eksemplarer.

Den nyopførte Jerusalemkirken er indviet i december 1915.

Den første indberetning fra KYM (senere MK) foreligger. KYM har 1025 medlemmer.

1917 Betaniahjemmet i Århus er blevet indviet. Det er allerede fuldt optaget. Prisen for hjemmet: 110.000 kr.

Centralmissionen har sendt 200 børn på ferieophold. 180 mænd har fået arbejde gennem arbejdsanvisningen. 12.000 personer har i årets løb overnattet i Jerusalemkirkens krypt.

1918 Lægmandsforeningen henstiller til konferencen at søge foranlediget, at der ved fremtidige årsmøder arrangeres fællesspisning for både præster og lægfolk.

1920 Pastor Anton Bast taler for en demokratisering af hele kirkens arbejde.

Der nedsættes et udvalg for fælles ledelse af alt vort sociale arbejde. Skriftlig afstemning. Valg ved kvalificeret majoritet.

Genforening med Sønderjylland kaldes i en resolution „Den guddommelige nådes- og retfærdighedshandling“.

Anton Bast vælges til biskop.

Et udvalg for fremtidigt nordisk samarbejde anbefaler, at man iværksætter

Årstal: Begivenhed:

samarbejde omfattende bl.a. et skandinavisk teologisk institut, en skandinavisk højskole, det sociale arbejde og hedningemissionen.

Pastor Eltzholtz omtaler spiritusforbudet i USA i strålende vendinger.
Verden uden spiritus!

Gennem en hjælpeaktion for wienerbørn efter 1. verdenskrig kommer 69 børn fra vore søndagsskoler i Wien her til landet. I alt er kirken med til at sørge for 500 børn.

En højskole ventes indviet i september.

Centralmissionens omsætning var på kr. 1.020.075.

Centralmissionen har aftenskoler for piger og drenge.

De 4 nordiske lande kommer til at udgøre én area med fælles biskop.
Den danske præst, Anton Bast, bliver den første nordiske biskop.
Indtil da havde 24 forskellige udenlandske biskopper præsideret ved kirkens årskonferencer.

Pastor J. P. Ingerslew blev overført fra Baltimore-konferencen i USA.

Der oprettes et skolebygningsfond.

Tilskud fra USA til de sociale institutioner „Skovvang“ og „Åløkkegaard“:
10.000 dollars til hver.

1921 Lægfolket får to pladser i de udvalg og komiteer, hvor de ikke tidligere har haft sæde. Efter genforeningen af Sønderjylland arrangeres kampagner i Haderslev, Åbenrå og på Als, hvor Anton Bast fylder de største sale.

Centralmissionen bliver en selvejende institution under Metodistkirken i Danmark, hvorved konferencen får indsigt i alle dens virksomheder.

Lægfolket får adgang til årskonferencen. 25 præster stemmer for, 5 imod.
9 af kirkens udvalg får læge medlemmer.

Præsten ved den nystiftede menighed i Kolding skal tage sig af arbejdet i det genvundne Sønderjylland.

„Fyrtårnet“ er 1920/21 solgt i 710.585 eksemplarer af 115 forhandlere, og der er solgt 1.3 millioner „Forårsblomster“.

1922 Den første spejdertrop oprettes i Århus.

Årstal: Begivenhed:

Et særligt missionsblad udsendes for første gang.

Bladet „Fyrtårnet“ er nu udkommet i 25 år.

Afholdskomiteen argumenterer hvert år for et spiritusforbud i Danmark.

Kirken har 61 søndagsskoler med 5553 elever og 33 ungdomsforeninger med 2079 seniormedlemmer og 1569 juniorer.

1923 Der indsamles kr. 10.000 til nødlidende børn i Europa.

„Julefred“ udkommer i 11.000 eksemplarer.

Kirken har 114 prædikepladser og 4187 medlemmer, det højeste tal i kirkens historie.

1924 Biskop Bast arresteres første gang.

1925 Biskop Edgar Blake - kaldet „Metodistkirkens ragekniv“ præsiderer ved årskonferencen og fortsætter ved de kommende konferencer til og med 1927 hvorefter biskop Raymond J. Wade afløser ham frem til 2. verdenskrigs udbrud.

Efter forslag fra Generalkonferencen får lægfolket sæde i årskonferencen. Forslaget blev énstemmigt vedtaget.

1926 Rettergang mod biskop Bast, som fængsles i 3 måneder. Metodistkirken dømmes til at betale Ingerslew erstatning.

1927 Kirkeretten i Haag dømmes Bast og Metodistkirken i Danmark.

1928 Generalkonferencen i Amerika fradømmer Bast bispeembedet.

På årskonferencen i Danmark udtræder Bast.

1929 Længere forhandling om sammenlægning af kirkens blade.

Ingerslew rejser til Missouri, USA.

Højesteret stadfæster landsrettens dom mod Metodistkirken.

Forskellige forhold til lovgivningsmagten er til behandling: Fritagelse for skat af kirkebidrag, brugen af sognekirkerne på landet ved begravelse og frikirkelige læreres ansættelse ved offentlige skoler.

Årstal: Begivenhed:

Pastor Carl F. Eltzholtz døde den 17. april - 50 år efter at han havde stiftet den danske afholdsbevægelse.

I stedet for „Fyrtårnet“ udgives nu „Centralmissionens Blad“

1930 Ingerslew overføres til konferencen i Missouri.

1931 Metodisthistorisk Selskab oprettes.

Kirkens internationale missionselskab meddeler, at vi i Danmark skal være selvunderholdende i løbet af 8 år.

Et forslag til en fælles lønningskasse for præsterne forkastes, da man ikke kan finde frem til et retfærdigt grundlag.

Forslag om, at præsterne skal lønnes som lærere i folkeskolen. Forslag om en begynderløn på kr. 2.400,- + husleje pr. år. Begynderlønnen var 16 år senere den samme.

1932 Ved åbningsgudstjenesten ved årskonferencen i Ålborg var den lutherske biskop F. Oldenburg til stede.

For første gang deltager lægfolket i årskonferencen på lige fod med præsterne.

Betaniaforeningen fejrer 25-års jubilæum.

1933 Der findes nu 3.-generations metodister i menighederne.

Som følge af den internationale verdenskrise (depressionen) og dens indflydelse på Missionselskabet i New York nedsættes tilskuddet til Danmark med 67% i stedet for med 12 % som planlagt.

Kirken har nu 7 missionærer ude i Korea, Indien og Afrika.

1934 Alberta Eltzholtz er død, 88 år gammel. Medlem siden 1865.

Evangelisterne Clark og Bell holdt møderækker i danske menigheder. Stanley Jones besøger landet. Intet lokale er stort nok.

1935 Præsteuddannelsen diskuteres: Real- eller studentereksamen som grundlag?

Betaniaforeningen har nu 20 diakonisser ansat.

KYM (nu MK) har en børneafdeling som hedder „Kongens Lysbærere“.

Årstal: Begivenhed:

Modstand fra Indre Mission hindrer, at der dannes et dansk fællesudvalg for alt søndagskolearbejde.

- 1936 Generalkonferencens forslag om sammenlægning af tre store amerikanske metodistkirker var til urafstemning verden over. Her stemte alle for.

Årskonferencen vedtager med 20 stemmer mod 12: For hvert barn, som ønsker det og har forældrenes tilladelse, gælder overhøringen som optagelse i menigheden.

Missionær Marie Jensen er blevet dekoreret med den belgiske løveorden med stjerne for sin indsats i Belgisk Congo.

- 1937 Konferencen sætter som mål, at der oprettes mindst én ny kreds (prædikeplads) i hver menighed frem til Wesley-jubilæet i 1938.

Den tidligere biskop, Anton Bast, dør.

- 1938 Der foreslås nedsat et udvalg til indsamling af kirkens historiske data.

Man ønsker at centralkonferencen stadig skal have en biskop „ude fra“.

- 1939 Kirken hedder efter kirkesammenslutningen i USA ikke længere „Den biskoppelige Metodistkirke“, men Metodistkirken. En følge af sammenslutningen er også, at der ikke længere er én konference for lægfolk og én for præster: Nu kun én fælles konference, Metodistkirkens danske årskonference.

I august holdes en europæisk metodistkongres i København med deltagelse af 21 nationer.

- 1940 Distriktsforstanderne anmoder indtrængende menighederne om at udstrække arbejdet til landsognene i stedet for at koncentrere sig om byerne.

Överås har været beslaglagt til militær brug.

Gennem „Danske Kvinders Samfundstjeneste“ har Centralmissionen uddelt mange tons kartofler, grøntsager og marmelade.

- 1942 Den svenske præst, Th. Arvidson, er af biskop R. Wade bemyndiget til at være hans sted fortræder i Norden.

Kirken har nu 3 morgengudstjenester eller -andagter i Danmarks Radio om året.

Epworthforeningerne (ungdomsforeningerne) fejrer 50-års jubilæum.

Årstal: Begivenhed:

- 1944 Det har under krigen været umuligt at sende elever til „Överås“, hvorfor der oprettes præsteskoie i København.
- Der har været øvet Schalburgtage mod Centralmissionens bygninger. Den nye vuggestue og en del af ungdomshjemmet ligger i ruiner.
- Grunden, hvor „Solborg“ (Centralmissionens ferielejre) nu ligger, købtes i 1942. Nu er en god og praktisk lejrbygning opført for kr. 19.492.
- 1945 Der er lagt planer for et 4-årigt studiekursus for lokalprædikanter.
- 1946 Svenskeren Th. Arvidson er valgt til biskop i Norden.
- Korstogsbevægelsen i USA har bevilget Danmark 20.000,- dollars til dækning af udgifter 1940-45 samt til bogforretningen.
- Den nordeuropæiske centralkonference er nu en realitet.
- Kurér-forlaget er etableret. Det har fået kolportagebevilling.
- 1947 Epworth Forbundet ændrer navn til Metodistkirkens Ungdomsforbund (MU), og KYM ændrer navn til Metodistkirkens Kvindeselskab. (MKK, senere MK).
- Et udvalg skal tage sig af evt. metodister blandt de tyske flygtninge. En af kirkens præster er af Kirkeministeriet udnævnt til præst for de metodistiske flygtninge i Grove- Gedhus lejren.
- MU ansætter 2 rejsesekretærer.
- 1948 Kirkens spejdere er blevet tilsluttet KFUK/KFUM spejderne i Danmark
- 1949 Der nedsættes et børne- og ungdomsråd.
- 1950 Kirken i Svendborg hærger af brand.
- 12 spejderførere har gennemgået den internationalt anerkendte fører træning, Gilwell-træningen.
- 1951 Fra i år foregår præsteuddannelsen igen udelukkende i Sverige (på Överås).
- 1952 Søndagsskolerne lønner en indfødt søndagsskole-sekretær i Belgisk Congo.
- Det vedtages at udgive andagtsheftet „The Upper Room“ på dansk med navnet „Dagens Ord“.

Årstal: Begivenhed:

- 1953 Der nedsættes en pressekomité.
- Der vælges en konferencestyrelse (hovedbestyrelse - i dag landsledelse).
- Med 23 stemmer mod 8 vedtages det at børne- og ungdomsarbejdet skal søge tipsmidlerne.
- Odd Hagen er ny biskop.
- 1954 Konferencestyrelsen fraråder, at der fastlægges en ferieordning for præsterne.
- Kristelig Talsmand hedder nu Metodistkirkens Ugeblad - Kristelig Talsmand.
- 1955 En ny henvendelse til Undervisningsministeriet vedtages for at afskaffe begrænsningerne for metodistiske lærere i folkeskolen. Det afvises af ministeriet.
- Hver selvstændig kvartalskonference (pastoratskonference) er nu berettiget til at sende en lægrepræsentant til årskonferencen.
- 1956 Der etableres et Wesley-bibliotek. (Metodistlitteratur i almindelighed).
- Generalkonferencen har vedtaget, at kvinder kan få alle præstelige rettigheder, og at biskopper valgt af centralkonferencer får ubegrænset stemmeret i biskopsrådet.
- Man gik ind for at det var „usmidigt, upraktisk og bekosteligt“ at udsende forslag til årskonferencen før konferencen.
- Det vedtoges at oprette en fælles flyttefond.
- 1958 Der nedsættes et udvalg til undersøgelse af muligheden for at rejse en skole, efterskole eller højskole.
- Tanken om en større menigheds fadderskab for en mindre er praktiseret et par år: Odense for Rudkøbing.
- Første søndagsskole-landslejr afholdes på Solborg.
- 1960 En sangkvartet fra Rhodesia besøger menighederne i Danmark.
- Vor sygeplejeforening i Varde får overdraget hele hjemmesygeplejen i byen.
- Den skandinaviske skolebestyrelse for præsteuddannelsen har vedtaget, at

Årstal: Begivenhed:

præsteuddannelsen varer 4 år med realeksamen og 2 år med studentereksamen som grundlag.

Det vedtages at rejse en ungdomsskole med mulighed for kurser og senere udvidelser til højskole. Sted: Grenå.

1961 Der startes en indsamling til opførelse af en ungdomsskole. Hvis en elev på Överås skal giftes, skal han ansøge rektor. Skolebestyrelsen tager den endelige beslutning.

1963 Der dannes en komité med det formål at meddele den engelske Metodistkirke vore betænkeligheder ved en sammensmeltning mellem den og den anglikanske kirke.

Pastor Sten Nilsson fra Sverige holder det første ashram på dansk grund.

Ungdoms- og yngsteklubber skyder op rundt om i menighederne.

Forslag om at opgive tanken om en efterskole og i stedet bygge et ungdoms- og uddannelsescenter vedtages.

Kirkens Europaråd overvejer, om der ikke bør dannes en europæisk union.

1967 Fra kirken i Strandby har kirken sin første tv-udsendelse en søndag kl. 10.00.

1968 Ungdomsskolen Lægården købes. Landslotteri inden for kirken indbringer kr. 104.000 til det formål.

På Överås indføres 3-årig uddannelse uden opdeling i klasser.

1969 Lægården indvies som kirkens efterskole i forbindelse med et kirkestævne.

1971 Kirken afholder bibel-camping i Løkken.

Nordmanden Ole Borgen er tiltrådt som biskop.

1972 Ungdomsrepræsentanterne ved årskonferencen får tale- og stemmeret.

1974 Hovedbestyrelsens ikke-gejstlige medlemmer får sæde i konferencen med stemmeret.

1975 Der startes indsamling af midler til hjælp for vor kirke i Skoplje efter jordskælv i Makedonien.

Kirken er repræsenteret ved Danidas samarbejdskonference i Nyborg.

Årstal: Begivenhed:

- 1976 Flere unge ét-års medarbejdere er ude i nogle menigheder.
På Lægården indrettes et missionsmuseum.
- 1977 Pige- og drengespejderne samles i ét korps.
- 1978 For første gang får Överås dansk rektor.
- 1979 I Silkeborg og Kalundborg har folk fra vor kirke startet u-landsbutikker.
- 1980 Der er etableret udvalg for kirke og samfund.
Der fastsættes regler for præsters ferie.
- 1981 Ordinationsgudstjenesten sendes i dansk tv.
88-indsamlingen i anledning af Wesley-jubilæet 1988 er i gang.
Tegnede bidrag: kr. 800.000.
MU er godkendt som modtager af tipsmidler.
I Silkeborg er der oprettet et „alternativt værtshus“.
- 1982 Et nyetableret ungdoms-team medvirker i flere menigheder.
- 1983 Der nedsættes et medie-udvalg.
Bladet „Meto-Nyt“ begynder at udkomme (Lægården).
- 1984 Som den første ikke-amerikaner er biskop Borgen valgt til præsident for verdenskirkenes biskopsråd.
Frederikshavn og Strandby menigheder går som de første ind i lokalradio-arbejdet.
Den første dansker bliver medlem af The Board of Global Ministry.
Der rettes henvendelse til kirken i Norge om fornyet samarbejde om benyttelsen af Överås.
Metodistkirkens Børne- og Ungdomsforbund er dannet, og samtlige landsledere af underafdelingerne får sæde i årskonferencen uden stemmeret.
- 1985 Centralmissionen får navneforandring til Metodistkirkens Hjælpearbejde.
Ungdommen har lavet dramagrupper i flere byer og er med i bl.a. gadeteater.

Årstal: Begivenhed:

Lokal-tv har transmitteret flere gange.

„Unge Hjem“ har afholdt sin første landsweekend og der har været arrangeret børnesangs-weekend.

1986 Der arrangeres ældre-lejre på Solborg for kirkens folk.

1987 Forslag om konfirmandweekend hvert forår vedtoges.

Udvalget for arbejde blandt kirkens studerende unge nedlægges.

1988 „Kirke-cafe“ er en nyskabelse med arrangementer specielt for kirkefremmede.

88-indsamlingen indbragte kr. 750.000.

Wesley-jubilæet (250 år) fejres over hele landet.

1989 Nyt salmebogstillæg er udgivet.

Pensionerede præster får nu mulighed for at kunne indvælges i udvalg og komiteer.

1990 MU har fået ny sangbog.

Vor kirke er sammen med 45 andre kirker og kirkelige organisationer medlem af Danmarks Kirkelige Mediecenter.

Alma Eriksen, tidligere missionær i Kina og Borneo, er død 90 år gammel.

100 børn i Indien støttes med skoleundervisning.

Jette og Anders Flinck er vore nye missionærer i Kapanga, Zaire.

1991 Europæisk seminar for lægfolk på „Solborg“ august 1991.

Der er oprettet en „Støttegruppe for den Estiske Metodistkirke“. Den har fået tilsagn om kr. 32.000 pr. år i de næste 5 år.

1992 Kirkens legatformue er nu oppe på kr. 14.906.832.

1993 Ny præstedragt til kr. 4000 pr dragt indføres.

Laila Hørby er fortsat medlem af General Board of Global Mission.

Til restaureringsprojekt i Estland er bevilget kr. 76.000.

Årstal: Begivenhed:

Statens Uddannelsesstøtte til vore elever på Överås er inddraget. Afgørelsen indklages for ombudsmanden, og afgørelsen omstødes.

En arbejdsgruppe på 14 personer har deltaget i restaureringsarbejde på øen Saaremaa i Estland.

I samarbejde med Folkekirkens Nødhjælp er et lastvognstog med 8 tons fødevarer og 4,5 tons tøj sendt til Estland.

Centralkonferencen har oprettet en støttegruppe for kirken i Letland. Støttegruppen har hjemsted i Danmark.

1994 Kirkebygning er købt i Gladsaxe.

Kirken har modtaget kr. 366.000 fra Superchancen (Underholdningsprogram i TV).

Claus Kofoed Nielsen indvies til missionær. Skal til Zaire.

Missionærerne Birgitte og Niels French er blevet trukket tilbage fra Algeriet på grund af uroligheder.

Sammenlægning af kirkens, MKs og MBUFs blade er gennemført. Det nye fællesblad hedder Himmel & Jord.

Centralmissionen har startet projekt „Skiftesporet“, et overnatningssted i 4 togvogne placeret på et DSB-areal på Nørrebro i København.

Lægården fejrer sit 25-års jubilæum.

1995 I kirkens fælleslejr for gamle og unge deltog ca. 500 personer.

Distriktsforstanderne ønsker at prioritere arbejdet, hvor det går bedst. 7 menigheder nævnes.

2 præster og 2 lægfolk tager til Toronto for at opleve og studere Vineyardmenigheden.

Missionsrådet og MKs hovedbestyrelse sammenlægges. Nyt navn: Metodistkirkens Verdensmission.

1996 Der har været afholdt sommerlejr for lettiske børn.

Metodistkirkens spejdere har haft tre hold i Estland, hvor de har hjulpet til med at etablere et spejderarbejde.

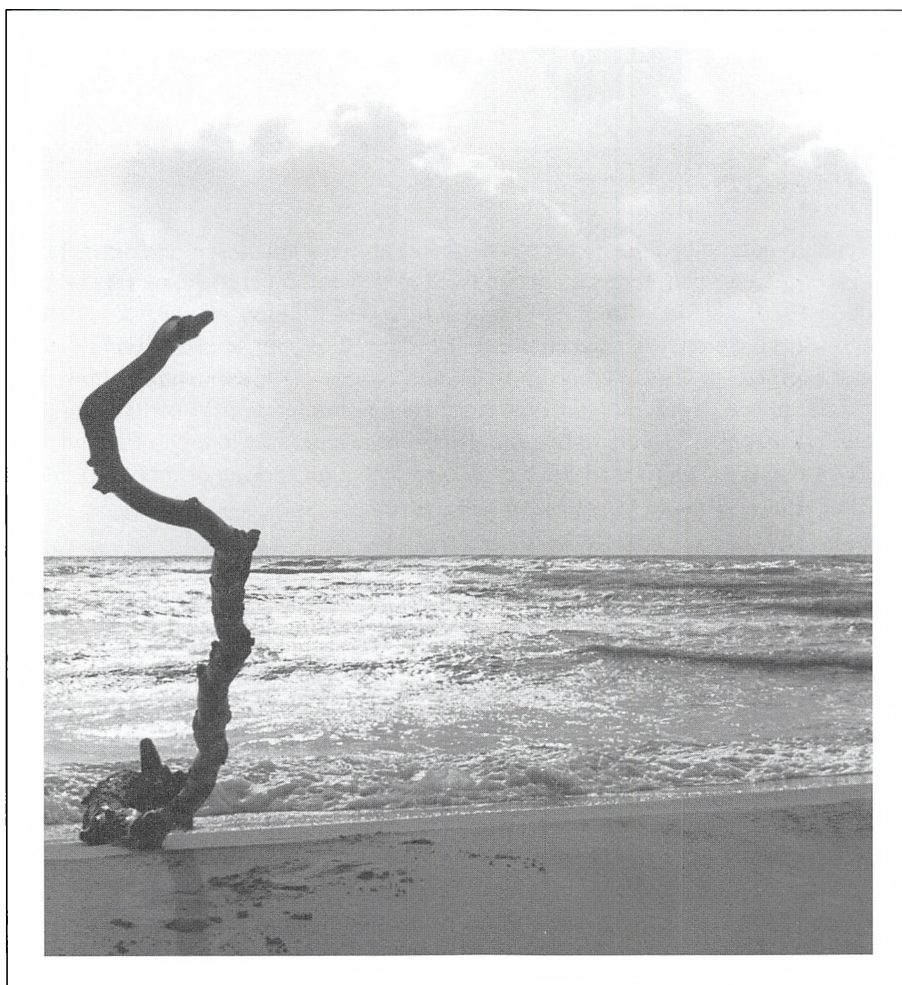
Årstal: Begivenhed:

Kraftigt opråb fra MBUF til årskonferencen om gudstjenestefornyelse

Genbrugsbutikken „Igenbrug“ åbnes i København.

Lægården bygger ny fløj med plads til 32 elever og undervisningslokaler.

1997 2 nye elever på Överås.

METODISTKIRKENS ORGANISATION

GENERALKONFERENCE

Øverste myndighed på verdensplan. Samles hvert fjerde år i maj måned. Ny udgave af Metodistkirkens Lære- og Kirkeordning (i almindelig omtale kaldet Disciplinen) udgives efter hver generalkonference. Består af næsten 1000 delegerede. Frem til 1928 var alle delegerede præster. Siden 1932 har konferencen bestået ligeligt af præster og lægfolk, som vælges af årskonferencerne. Generalkonferencen havde myndighed til at vælge biskopper frem til 1939, hvorefter biskopsvalgene har fundet sted i centralkonferencerne. Biskopperne har ikke stemmeret i generalkonferencen, men leder kirken og har udøvende myndighed mellem generalkonferencerne.

Generalkonferencen udøver en væsentlig del af sin virksomhed gennem forskellige arbejdsgrupper kaldet agencies. Fx er kirkens missionsvirksomhed et agency, og frem til Metodistkirkens selvstændighed i Danmark, hørte missionen i Danmark under dette agency, også betegnet Missionsstyrelsen i New York. Hvert agency har et stort antal ansatte medarbejdere, men også en bestyrelse (kaldet the general board of ...), som har den besluttende myndighed. Der er altså et agency og et board for hvert virksomhedsområde.

CENTRAL KONFERENCE

Kirkens myndighed på nord-europæisk plan. Samles knap et år efter hver generalkonference. Centralkonferencen blev udskilt af generalkonferencen og fik sin myndighed i 1920. Har siden 1968 haft ret til at tilpasse og udgive en nordisk version af Metodistkirkens Lære- og Kirkeordning. Består af delegater, som årskonferencerne vælger i forhold til årskonferencernes størrelse. Siden 1946 har centralkonferencen valgt biskopper til Nordeuropa. I 1920 bestod centralkonferencen af metodistkirkerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige. I 1924 blev metodistkirkerne i Estland, Letland og Litauen indlemmet. I 1992 blev Rusland indlemmet. Metodismen på det europæiske fastland er inddelt i tre centralkonferencer.

ÅRS KONFERENCE

Kirkens grundlæggende enhed. Årskonferencen betegner den enhed, som Metodistkirken udgør i det enkelte land. Samtidig er årskonferencen betegnelse for kirkens ledelse og struktur i hvert land. Årskonferencen bestod oprindeligt kun af de præster, der var ordineret til Ældste. Siden 1932 har årskonferencen været sammensat af ligeligt antal præster og lægfolk, valgt af menighederne. Siden 1999 har de store menigheder haft ret til at sende op til 3 lægdelegater. Årskonferencen har arbejdet efter det gamle angelsaksiske retsprincip, at ligemænd er ansvarlige overfor ligemænd. Det betyder, at præsterne samles i et lukket møde, kaldet præsternes session, hvor alle spørgsmål om præsternes forhold afgøres. Tendensen er dog, at flere og flere forhold afgøres på almindelig demokratisk vis, hvor lægfolk og præster er fælles om beslutningerne. Årskonferencen ledes af biskoppen. Mellem årskonferencerne ledes kirken

af en bestyrelse, kaldet Metodistkirkens Landsledelse, tidligere Metodistkirkens Hovedbestyrelse.

Årskonferencen udøver en væsentlig del af sin virksomhed gennem forskellige arbejdsgræne og bestyrelser for begrænsede aktivitetsområder. Årskonferencen udgør på den måde en paraplyorganisation og et samlet mødested for samtlige menigheder, Metodistkirkens Sociale Arbejde Centralmissionen, Forårsblomsten, Betaniaforeningen, Metodistkirkens Råd for Folkesundhed, Ungdomsskolen Lægården, Marielunds Ældreboliger, Marielundfonden, Willeruplund, Metodistkirkens Verdensmission, Metodistkirkens Kvindeforbund og Metodistkirkens Børne- og Ungdomsforbund.

Generalkonferencen er den myndighed, der beslutter, når et naturligt, afgrænset missionsområde udgør en selvstående enhed og har tilstrækkelige ressourcer til at underholde og styre sig selv, så det kan opnå status som årskonference. I størstedelen af kirkens historie har det været gældende, at en enhed, der udgør 10 præster, kan opnå status som provisorisk årskonference, og en enhed, der udgør 25 præster, kan opnå status som årskonference. Metodistkirken i Danmark blev selvstændig årskonference i 1911.

PASTORATSKONFERENCE

Kirkens ledelse på lokalt plan. Pastoratskonferencen er betegnelsen for den lokale enhed, som kan bestå af en enkelt menighed eller af en menighed med et antal prædikepladser tilknyttet. Pastoratskonferencen udgør ofte den enhed, der udgør grundlaget for en præsteansættelse. Pastoratskonferencen er desuden betegnelsen for menighedens årsmøde, hvor alle beslutninger angående det lokale arbejde træffes, og hvor alle personvalg i den lokale organisation finder sted.

Pastoratskonferencen ledes af distriktsforstanderen, der er biskoppens medhjælper og på det lokale plan udøver en biskoppelig myndighed. Ethvert medlem af menigheden har stemmeret. Pastoratskonferencen er den paraplyorganisation, som samler og har ansvar for alle den lokale menigheds aktiviteter herunder gudstjenester, undervisning, økonomi, børne- og ungdomsarbejde, sang- og musikvirksomhed, kvindegrupper og socialt arbejde. Imellem pastoratskonferencerne ledes arbejdet af menighedsråd, kirkeværgeråd, evangelisationsråd og bestyrelser for de enkelte aktivitetsområder. Tidligere samledes pastoratskonferencen fire gange om året, og betegnelsen 'kvartalskonference' blev anvendt. I nyere tid samles pastoratskonferencen en gang om året, oftest i foråret.

MEDLEMSKAB

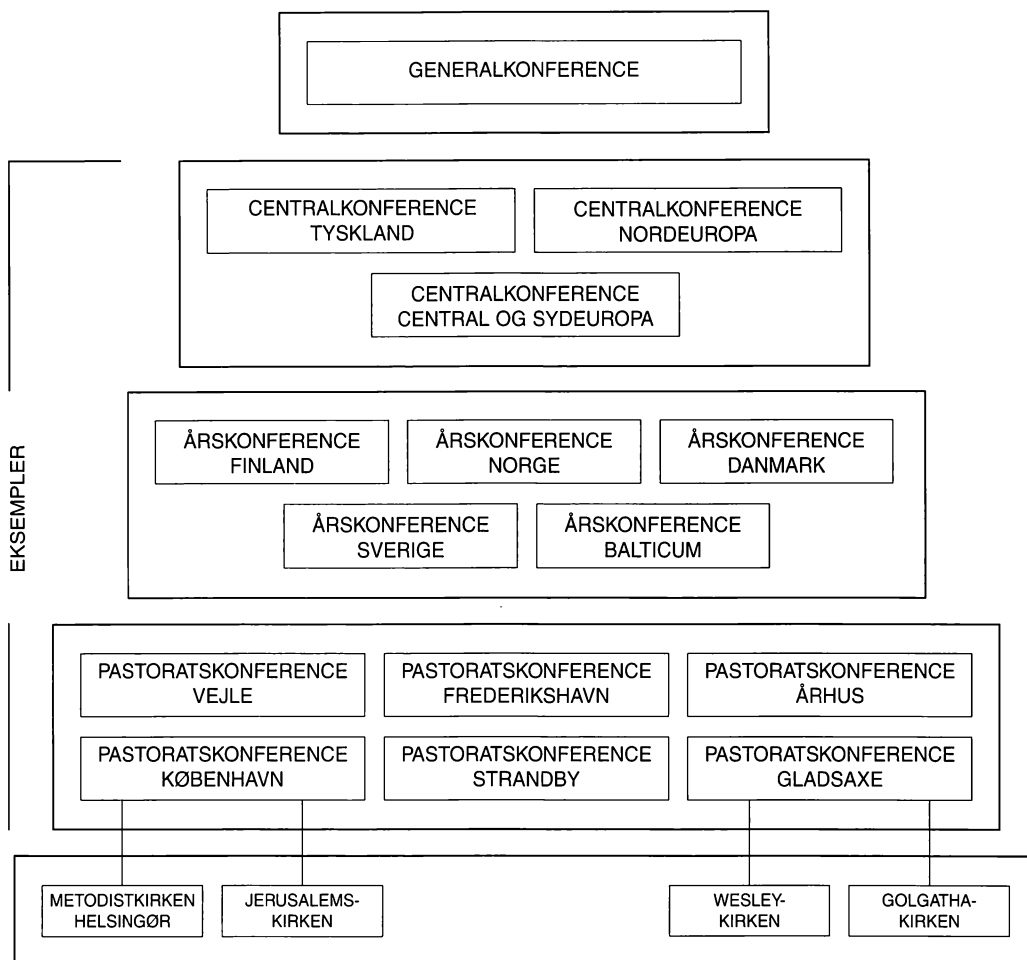
Man skelner mellem gejstlige medlemmer, dvs præster og biskopper, og lægmedlemmer, dvs almindelige medlemmer, som ikke er ordineret.

Lægmedlemmer har deres medlemskab af kirken i den lokale menighed, pastoratskonferencen.

Præster har deres medlemskab af kirken i årskonferencen, specifikt i præsternes session.

Biskopper har deres medlemskab af kirken i generalkonferencen, specifikt i biskopsrådet.

ORGANISATIONSDIAGRAM

STATISTIK

Metodistkirken i Danmark begyndte først i 1887 at udarbejde en statistik over medlemmer, prædikepladser, søndagsskoler osv. Kirken var da fra begyndelsen i 1858 vokset til at have 1361 medlemmer, 13 menigheder, 9 kirker, 73 prædikepladser, 175 søndagsskolelærere og 2184 søndagsskole elever.

I løbet af de næste 10 år mere end fordoblede kirken sit medlemstal til 2810 medlemmer, der var 20 menigheder, 21 kirker, 287 søndagsskolelærere og 3771 elever i søndagsskolerne. Det var indtil videre den største vækstperiode i Metodistkirken i Danmark. I 1913 nåede kirken det højeste antal prædikepladser 131, der var da 30 kirker, og 26 lægprædikanter der sammen med præsterne havde meget travlt. Det højeste antal Metodistkirker, der har været i Danmark er 39, det var i årene 1932-33.

Væksten fortsatte med et noget lavere tempo gennem det 20 århundredes første årtier, og kirken nåede sit hidtil højeste medlemstal i 1923 med 4187 medlemmer. Da var der 32 menigheder, 35 kirker, 114 prædikepladser og 26 lægprædikanter. Det var også året hvor børne- og ungdomsarbejdet toppede. Der var 435 søndagsskolelærere som havde ansvaret for 5407 elever, Epworth Foreningerne (senere Ungdomsforeningerne) havde 2121 medlemmer og Juniorene i Epworth foreningerne havde 1797 medlemmer.

Fra 1924 kastede sagen omkring biskop Anton Bast en mørk skygge over Metodistkirken i Danmark og det mærkedes straks på medlemstallet. Hvor man i årene frem til 1923 havde optaget 250 til 350 nye medlemmer om året, gik dette tal betydeligt ned, og kirkens samlede medlemstal faldt alvorligt for første gang i dens blot 65 årige historie i Danmark.

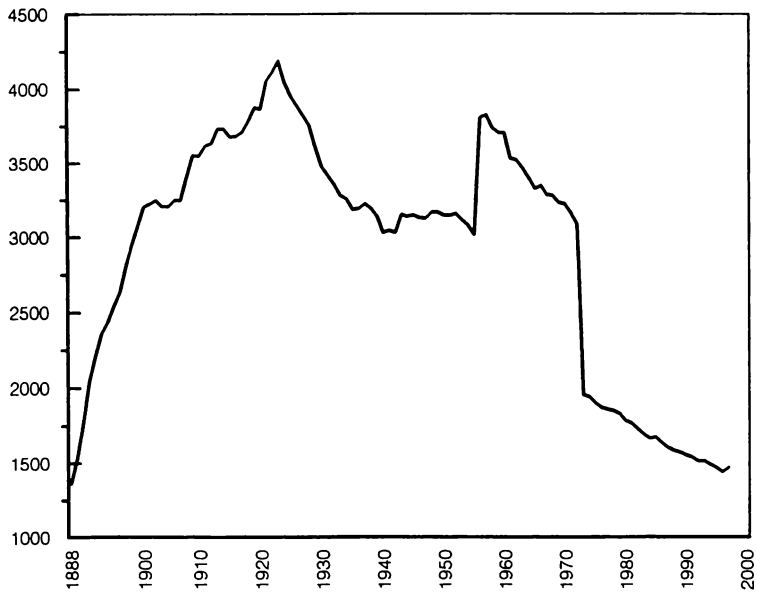
I løbet af de næste år 10 formindskedes medlemstallet med næsten 25% til 3279 i 1933. Det samme var tilfældet i Søndagsskolerne og Epworthforeningerne, søndagsskolerne havde 3269 elever og 287 lærere, og Epworthforeningerne 1652 og 1083 i Juniorafdelingen. Medlemstallet stabiliserede sig noget i slutningen af 1930erne, og evangelisterne Clark og Bell's møder i flere af kirkerne midt i 1930erne havde skabt vækst i nogle menigheder. Medlemstallet og kirkens børne- og ungdomsarbejde holdt sig stabilt gennem Anden Verdenskrig, der var endda en mindre vækst i medlemstallet.

I 1955 gik man over til en ny måde at registrere på. Man talte nu ikke alene medlemmer i fuldt medlemskab, men også prøvemedlemmer med. Det viser sig som en voldsom vækst i statistikken. Man forlod den registreringsmetode igen i 1973, hvilket viser sig som et tilsvarende fald.

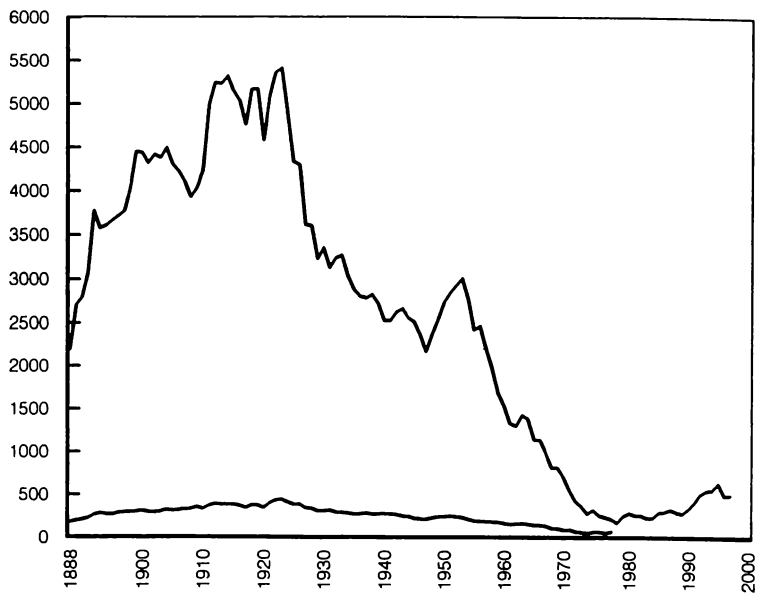
Siden 1949 har medlemstallet reelt været for nedadgående, men nedgangen har dog ikke været nær så voldsom som i 1920erne og 1930erne. Ved årskonferencen i 1998 kunne der imidlertid rapporteres om en glædelig ændring, medlemstallet var i 1997 vokset med 31 - en tilsvarende vækst skal man helt tilbage til 1947 for at finde. Væksten i 1997 skyldtes især mange medlemsoptagelser i Strandby Metodistkirke.

Metodistkirkens medlemstal 1888 - 2000

Metodistkirkens søndagsskoleelever og lærere 1888 - 2000

METODISTKIRKENS PRÆSTER GENNEM ÅRENE

Navn	Fødselsdato	Opt. konf.	Dødsdato	Særlig information
Alsted, Christian	18/11 1961	1986		
Andersen, Ejler Busch	26/3 1944	1983		
Bast, Anton	8/9 1867	1892	23/4 1937	Startede Centralmissionen i 1910 og Forårsblomsten i 1912. Valgt til biskop i 1920 tvunget til at nedlægge embedet i 1928. Udtrådt af konferencen 1948.
Berg, Lauritz	15/5 1895	1923		Søndagsskolemand.
Bhutho, Hans Kristian Tjagvad	16/1 1917	1944	26/10 1986	
Biellstein, S. J. Hiell	10/12 1861	1899	6/11 1937	
Birch, Ole	10/12 1960	1989		
Biarke, M. N.	18/3 1876	1903		Udtrådt af konferencen i 1915.
Bjerno, Lauritz Peter	6/11 1884	1911	6/2 1957	
Bjerno, Carl	22/7 1891	1919	21/3 1955	
Bjerno, Povl-Erik	12/9 1920	1949	24/3 1980	Udtrådt i 1960, præst i Folkekirken.
Bjerno, Mogens	2/11.1939	1970		
Brandt, Frede	22/2 1919	1952		Udtrådt 1974, præst i Folkekirken.
Carlsen, Eigil	4/3 1926	1960		
Carstensen, Niels Frederik	16/2 1834	1877		Nordmand. Udtrådte i 1878 på grund af læreuoverensstemmelser.
Chetwynd, Ivan	28/7 1943			Medlem af den Britiske konference, overført til Norge i 1983.
Christensen, Anton Kostrup	1861	1883		Udtrådt af konferencen i 1912.
Christensen, Jens Joakim	26/3 1845	1874	29/7 1904	Dygtig prædikant og leder. Superintendent efter Karl Schou.
				Leder af præsteskolens 1890-95.
Christensen, Harry Kronborg	6/3 1923	1952	17/9 1995	Udtrådt i 1973, præst i Folkekirken.
Christensen, Laust	14/5 1848	1890	20/11 1934	Aktiv kirkebygger.
Damtoft, Aage	28/2 1899	1930		Udtrådt 1941.
Dobloug, Lars	8/9 1822		30/3 1892	Assistent for Willerup 1861-63 derefter flyttet tilbage til Norge.
Duckert, Carl V.	17/6 1859		18/5 1928	Virkede i København 1893-96.
Eltzholtz, Carl Frederik	10/10 1840	1878	17/4 1929	Den danske afholdsbevægelses fader. Bror til salmedigteren Alberta Eltzholtz. Rejst til Amerika i 1887.
Enselmann, Johan	16/6 1895	1919		Afslutter tjenesten i 1928.
Eskildsen, Ludvig	15/10 1911	1939		Flyttet til USA i 1952.
Folden, S. C.	24/2 1875	1901	14/5 1924	
Gaalaas-Hansen, Poul	13/2 1930			Udtrådt 1959.
Gaarde, Søren Nielsen	29/8 1866	1892	22/5 1939	Forfatter til „Metodistkirken i Danmark 1858-1908“.
				Redaktør Kristelig Talsmand i 21 år.
Hall, Henning	2/3 1929	1957		Udtrådt i 1960, præst i Folkekirken.
Hansen, Hans	16/6 1842	1880	20/6 1911	
Hansen, Ejner	23/3 1895	1919		Sandsynligvis udtrådt i 1920.
Hansen, R.				Medlem af Norges Årskonference. 1892-93 i Danmark.
Holm, Svend Aage	31/2 1933	1965		Udtrådt af konferencen 1998.
Hønnicke, Klaus	23/11 1966	1996		
Hønnicke, Virginia Elizabeth	5/2 1970	1996		
Ingerslew, J. P.	31/12 1887	1915	1985	Udtrådt i 1927 i DK 1919-1929 i forbindelse med Bast-sagen, rehabiliteret af Generalkonferencen i 1984.
Iversen, J. C.	24/10 1874	1901	23/12 1944	Afslutter tjenesten i 1925.

Navn	Fødselsdato	Opt. konf.	Dødsdato	Særlig information
Jacobsen, Herman	13/10 1851	1882	31/5 1943	Missionær i Indien 1878-1883
Jacobsen, Harald	26/2 1909	1939	19/10 1999	
Jensen, Peter Martin Severin	30/4 1848	1878	1 /8 1927	En af kirkens største evangelister, startede adskillige nye menigheder, ikke mindst i landsbyerne.
Jensen, Christian	28/4 1868	1892	8/11 1928	Forstander for præsteskolen i København. Startede Diakonissearbejdet.
Jensen, Frederik				
Jelmø, Holger	24/3 1890	1915		Udtrådt 1925.
Jensen, Lars Ulrik	16/1 1963	1994		
Johannsen, Bermdt	25/4 1831			Tjeneste i Aalborg og København 1863-64. Flyttet tilbage til Amerika. Norsk-amerikaner.
Johansen, Svend K.	15/6 1856	1886	15/10 1943	Forstander for præsteskolen i København. Udtrådt af konferencen i 1903 pga. sygdom. Dygtig skribent.
Johansen, Freddy Makela Johnsen	3/8 1941	1972		1882-ca. 1890 i Kbh. Dansk-amerikaner. Overført til Norge 1968. Udtrådt.
Johnsen, Aase	24/9 1940	1967		
Jørgensen, Vilhelm	10/3 1889	1913	11/7 1959	
Jørgensen, Erik Hur	13/2 1930	1958		Udtrådt 1959.
Jørgensen, Knut Bjarne	15/3 1941	1970		
Karlsen, Hans	17/6 1925	1964	17/8 1998	Udtrådt i 1971. Præst i Folkekirken. Hjelpepræst 1950-53 Nordre Distrikt. Norsk.
Klungreseth, O.	1/5 1925			
Kofoed, Johannes Kristian	29/12 1900	1927	6/7 1965	
Kristoffersen, Erik	30/12 1919	1949		Forstander for Metodistkirkens Ungdomsskole.
Kyst, Ejner	23/3 1895	1919	30/3 1970	
Kyst, Erik Kristoffer Byskov	27/9 1921	1948	26/3 1991	Rektor for Metodistkirkens Teologiske Seminarium, Överås 1977-85.
Larsen, Lars Chr.	13/12 1867	1890	9/4 1956	Meget optaget af skole og undervisningsvirksomhed. Leder for prædikantskolen samt forstander for højskolen i Århus.
Larsen, Aage Emil Julius	22/1 1900	1923	11/9 1992	Tjente i en periode i Det Danske Missionsforbund. Dansk metodismes dygtigste kirkehistoriker og en fremragende salmedigter og produktiv forfatter.
Larsson, Johan P.	28/9 1825		9/1 1915	Assistent for Willerup 1856-66. Flyttet til Sverige.
Lewis, Mark William	18/8 1958	1986		Kommet fra North Carolina, USA.
Lorenzen, Ludvig	25/12 1900	1927	22/12 1966	
Lylloff, Andreas	8/2 1901	1927	2/12 1978	
Lærkholm, Jørgen	31/5 1940	1968		Udtrådt 1972.
Mann, Niels	22/9 1889	1915	13/11 1982	En central leder i kirken, blandt andet salmedigter og historiker.
Marcussen, Johan				Virkede fra 1885-88.
Morsbøl, Carsten Frank	13/3 1959	1990		
Munk, Hans Erik	18/6 1957	1983		Lokaliseret i 1996. Udtrådt i 1998
Munk, Keld Arne	20/6 1955	1983		
Møller, Mathias	23/9 1871	1909	10/7 1939	Officer i Frelsens Hær i 9 år.
Møller, Erik	27/9 1916	1981	22/7 1983	
Nielsen, Christian	1/1 1868	1892	18/7 1946	Skrev flere bøger og småhæfter
Nielsen, Emil	5/7 1869	1898	19/6 1936	Historiker.
Nielsen, Jens	5/12 1850	1886	11/5 1928	

Navn	Fødselsdato	Opt. konf.	Dødsdato	Særlig information
Nielsen, Markus	16/11 1828	1876	12/3 1900	Kom fra Norge til Danmark i 1860
Nielsen, Viktor Hedebo		1908		Lokaliseret 1912.
Nielsen, Niels Peter	25/11 1861	1891	3/9 1942	I EF's bestyrelse i 23 år. Tog initiativ til Vaarbud.
Nielsen, Kaj Friberg	13/3 1928	1953		Udtrådt 1958
Nielsen, Claus Kofbed	3/10 1956	1986		Missionær i Den Demokratiske Republik Congo 1995-
Nielsen, Karen Anette	2/7 1957	1986		
Nielsen, P. Egelund				Medlem af Norges årskonference, ansat i Danmark 1894-1896.
Nielsen, Robert Hartman	6/10 1927	1957		
Olesen, Ole Kristian	18/7 1897	1925	28/101993	
Olsen, Ole				Assisterede i København 1887-90. Dansk-amerikaner.
Olsson, Ola				Virkede i få år som ordineret diakon i kirken, udtrådte i 1881 og gik til Indre Mission.
Owens, Benedicte	1/2. 1966	1992		Udtrådt af konferencen 1997
Pedersen, Berger	18/5 1889	1919	11/6 1948	
Pedersen, Rasmus	9/10 1854	1892	11/6 1927	
Petersen, Carl	17/12. 1885	1914	1/9 1959	
Petersen, Joachim	1850	1884 i DK		Dansk-amerikaner. Rejste 1886 til Amerika.
Petersen, Lauritz		1894		Afsat 1903.
Petersen, Rasmus	9/10 1854	1892	11/6 1927	1 udtjent forhold 1909.
Pettersen, Charles	12/7 1915	1941 i Norge		Hjælpepræst 1953-1955 i Søndre Distrikt.
Poulsen, Harry	20/6 1897	1930	25/5 1952	Forstander for præsteskolens.
Poulsen, Henning	28/10 1940			Lokalpastor. Til Norge 1999.
Poulsen, Poul Bernhard Steinvig	26/10 1912	1952		
Rasmussen, Lars Peter	25/6 1870	1899	2/4 1950	
Rasmussen, Poul Andreas	29/6 1926	1960		
Ried, Engelbrecht Emil	18/6 1885	1909	27/31964	
Risager, Thomas	17/6 1969	1998		
Rogert, Anders August	19/9 1877	1903	24/1 1949	Leder af den teologiske skole i en periode.
Rosander	16/6 1828			Assisterende i København i 1863.
Rosendahl, Søren Svend	16/1 1581	1908	28/3 1947	Sv.-amerikaner.
Rye Peter K.	19/10 1839		1873	Udsendt fra USA som tilsynsførende med den skandinaviske mission. Stiftede den første søndagsskole i Metodistkirken i Danmark 8. juli 1868.
Rømer, Claus	2/4 1962	1990		Udtrådt i 1995.
Schou, Karl Jensen	22/5 1841	1872 i DK	31/7 1889	1872 superintendent og leder af arbejdet i Danmark efter Willerup.
Seerup				
Smith, Bøje=Burrel	2/6 1826	1902		Dansk-amerikaner. 1867-71 i DK. Læg-prædikant, senere præst. Willerups nære medarbejder, vendte i 1871 tilbage til Amerika.
Særmark, Herman	27/12 1883	1911	4/5 1949	
Særmark, Georg	18/5 1917	1941		Udtrådt i 1957
Sørensen, Ejler	31/1 1885	1914	24/11 1976	Maledede adskillige malerier, blandt andet et vægmaleri af Skabelsen på Solborg
Sørensen, Harald	30/9 1899	1923		Udtrådt af konferencen 1932.
Sørensen, Christian				Virkede fra 1865 til 1879.

Navn	Fødselsdato	Opt. konf.	Dødsdato	Særlig information
Sørensen, Christian	24/9 1943	1972		Udtrådt 1976.
Sørensen, Ove Skjødt	30/7 1956	1987		
Teigland, Thore	12/1 1947	1977		Udlånt fra Norge 1979-80.
Thomsen, J. de Lorent				Til Danmark i 1880, afsat i 1884. Dansk-amerikaner.
Thomsen, Lilly Else Marie	31/3 1917	1970		
Thaarup, Christian Martin Johan	28/3 1851	1878	2/11 1918	
Thaarup, Charlotte	21/6 1956	1981		
Thaarup, Fletcher	17/8 1923	1955		
Thaarup, Jørgen	23/1 1957	1982		
Thaarup, Aage	25/11 1899	1921	23/8 1975	Udtrådt 1924.
Tjagvad, Christian	8/4 1886	1914		Udtrådt 1927.
Uth, Finn Kraghøj	20/2 1951	1976		
Willerup, Chr. Edvard Baltør	6/10 1815	1850	19/5 1886	Ansæt Bethel-Ship Mission i New York, startede den første danske menighed i Cambridge, Wisconsin, ankom til Danmark i 1858, efter ophold i Norge, stifter af Metodistkirken i Danmark. Søndagsskolemand.
Ørnsnæs, Christian	15/12 1882	1911	14/10 1937	

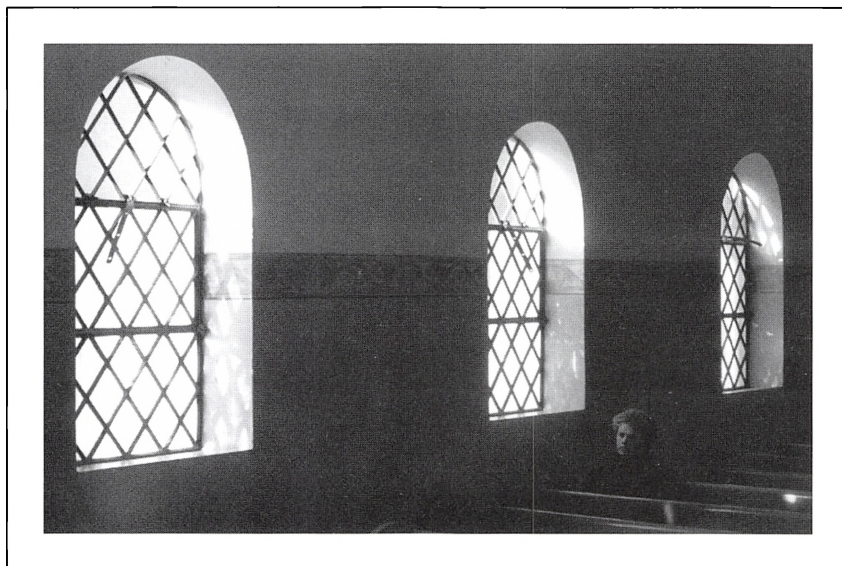
Særlige

Cramer, M.J. Dr.

Ambassadør ved den amerikanske
ambassade. Ordineret metodistpræst. Ass.
ved Jerusalemskirken ca. 1870 - midt
1880'erne. Superintendent Karl Schous
hjælper. Medlem af tysk Årskonference.
Eneste ansatte lærer ved theol. skole i Kbh.
1888-1895. Leder af bogforlag.

Udsen, S. Cand.Phil

ikke ordineret

LISTE OVER DELTAGERE I STØTTEGRUPPEN
bag Den Danske Metodistkirkes Historie

Hans Växby, Helsingfors
Gudrun og Erik. Uhrup Nielsen, Egå
Gitte og Jens Chr. Tvilling, Ålsgårde
Henning Bjerno, Værløse
Gunhild og Arne Carlsen, Allinge
Aino og Freddy Johansen, Eskebjerg
Alma og Verner Madsen, Bagsværd
Ebba Flinck, Rønne
Carsten Thomsen, Frederiksberg
Mark Lewis, Bagsværd
Andrew Bech, Aarslev
Lis Brendes Sørensen, Rønne
Inge-Lise Kofoed Beck, Struer
Thomas Risager, Frederikshavn
Virginia og Klaus Hønnicke, Rønne
Elina og Mikkel Bræstrup, Göteborg
Niels Urup Nielsen, Holstebro
Ove Sørensen, Århus
Theodor Pedersen, Alslev
Kirsten og Bent Fredsby, Holte
Gunhild Mehta, Ballerup
Frede Johansen, Frederikshavn
William Bræstrup, Nexø
Ruth og Vilhelm Bræstrup Petersen, Svendborg
Mogens Bjerno, Hjørring

Der trænes før det store løb.

Den danske Metodistkirke er en del af den internationale Metodistkirke. I midten af 1800-tallet startede Metodistkirken i USA et missionsarbejde i København. I løbet af godt et halvt hundrede år havde kirken bredt sig fra København til hele landet.

I København indviede man i 1866 den pompøse og smukke Sct. Pouls kirke - den nuværende Jerusalemskirken - på hjørnet af Rigensgade og Stokhusgade i København.

Der kom menigheder og kirker i stort set alle dele af landet; desuden skoler og søndagsskoler, social virksomhed, spejdere, ungdomsarbejde og meget andet.

Så kom Bast-sagen. Indtil 1920 var Anton Bast præst ved Jerusalemskirken og leder af Centralmissionens store sociale arbejde. Han blev som den første ikke-amerikaner valgt til biskop for hele Norden. Glæden og stoltheden var stor i Metodistkirken.

I 1926 blev biskop Bast idømt 3 måneders fængsel for underslæb. Og efter flere kirkeretssager blev han afsat som biskop. Retssagen og den megen medieopmærksomhed skabte voldsomme dønninger. Metodistkirken var i krise, og tilbagegangen var dramatisk.

Men kirken overlevede og vi er her endnu! Først i 1990'erne er det hist og her begyndt at lysne, der hvor danskerne igen er begyndt at vende opmærksomheden mod de åndelige værdier.

Her er historien om Metodistkirken i Danmark - i medgang og modgang gennem næsten 150 år - fortalt så ærligt som det kan lade sig gøre set i bakspejlet.